FUN
DA
CIÓ
BIBLI
CA
CATA
LA
NA

Librería Bosch
C. PONDA UNIVERSIDAD 5
BARCELONA

Library of The Theological Seminary
PRINCETON · NEW JERSEY

BS212
.1928
v.2

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/lasagradabiblia02card

LA SAGRADA BÍBLIA

II

LEVÍTIC
NOMBRES
DEUTERONOMI

BARCELONA
EDITORIAL ALPHA
MCMXXIX

FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA

LA SAGRADA BÍBLIA

ANTIC TESTAMENT

VOL. II

LEVÍTIC NOMBRES DEUTERONOMI

TIPOGRAFIA EMPORIUM, S. A.

HAN ESTAT TIRATS D'AQUESTA PRIMERA EDICIÓ: 150 EXEMPLARS EN PAPER DE FIL GUARRO FABRICAT A MÀ, AMB FILIGRANES DE LA «FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA», NUMERATS AMB XIFRES ARÀBIGUES; I 3,000 EXEMPLARS EN PAPER TORRES-DOMÈNECH.

És propietat de la Fundació Bíblica Catalana
Reservats tots els drets

Bible Catalan 1928

AHO

LA SAGRADA BÍBLIA

ANTIC TESTAMENT. VOL. II

LEVÍTIC NOMBRES DEUTERONOMI

VERSIÓ DELS TEXTOS ORIGINALS, INTRODUCCIONS I NOTES DE

Dr. CARLES CARDÓ
CANONGE DE LA SEU DE BARCELONA

P. ANTONI MARIA DE BARCELONA, O. M. CAP.
LECTOR DE SAGRADA ESCRIPTURA

Dr. J. MILLÀS VALLICROSA
PROFESSOR D'HEBREU A LA UNIVERSITAT DE MADRID

BARCELONA
EDITORIAL ALPHA
1929

APROVACIÓ ECLESIÀSTICA

De conformitat amb el cànon mil tres cents noranta u del Codi de Dret Canònic, que prescriu, que les versions de les Sagrades Escriptures no siguin impreses en llengua vulgar, si no són aprovades per la Seu Apostòlica, o editades sota la vigilància dels Bisbes i amb notes extretes principalment dels sants Pares de l'Església i de doctes escriptors catòlics, *donem la Nostra aprovació, com sigui que reuneix les condicions degudes, a la present edició del* LEVÍTIC, NOMBRES, DEUTERONOMI.

Barcelona, 20 novembre 1928

IMPRIMATVR

† JOSEP, BISBE DE BARCELONA

Per manament de S. E. Il·lma. el Bisbe, mon senyor,

FRANCESC M.ª ORTEGA
Can. Secr.

LEVÍTIC

NOTÍCIA PRELIMINAR

Els hebreus anomenaven *Uaicrà* a aquest terç llibre del Pentateuc perquè comença amb aquesta paraula *(I cridà)*. Més tard l'anomenaren també *Llei sacerdotal*. El títol *Leuiticus* ve de la versió dels Setanta que el retolà λευίτικον. En realitat ve a ésser el recull de les lleis que atanyen als sacrificis, a la consagració dels sacerdots, a les funcions dels levites, a la puresa legal i a la santedat que Déu exigia al seu poble. Fora de dos fets històrics, — la consagració d'Aaró seguida del càstig dels seus dos fills Nadab i Abiú (VIII-X) i la mort del flastomador (XXIV, 10-23), — tot el llibre és la legislació sacerdotal d'Israel. Moisès l'escriví quan estava ja erigit el Santuari i el poble romania acampat a la plana del Sinaí. L'estil del llibre és sobri i tallat en gran manera, i està com en tensió, mercès a l'altesa de la llei del suprem Legislador, Jahvè. Les lleis, ací com en tot el Pentateuc, són aplegades d'una manera circumstancial, no sistemàtica; tanmateix, el contingut del *Levític* pot dividir-se fàcilment així:

I PART. ELS SACRIFICIS, I-X

1. — *Diverses espècies de sacrificis,* I-VII.
   - *a)* Holocaust, I.
   - *b)* Oblacions no sagnants, II.
   - *c)* Sacrificis pacífics, III.
   - *d)* El sacrifici expiatori, IV-V, 13.
   - *e)* Els sacrificis per delicte, V, 14-VI, 7.
   - *f)* Participació en els sacrificis, VI, 8-VII, 38.
   - *g)* Sotaescrit, VII, 35-38.
2. — *Consagració dels Sacerdots,* VIII, IX.
3. — *El càstig dels violadors,* X.

II PART. PURESA I IMPURESA LEGAL, XI-XXII

1. — *Prescripcions generals,* XI-XX.
   a) Els animals legalment mengívols, XI.
   b) De la partera, XII.
   c) Dels leprosos, XIII-XIV.
   d) Impureses involuntàries, XV.
   e) Ritu de l'expiació solemne, XVI.
2. — *Lleis per la santedat.*
   a) Per al poble: α) Unitat del Santuari. Lleis per la immolació de les víctimes. Ús de la sang, XVII. β) Llei matrimonial, XVIII. γ) Preceptes religiosos i morals, XIX. δ) Sancions, XX.
   b) Per als sacerdots: α) De la santedat dels sacerdots, XXI-XXII, 16. β) De la integritat de les víctimes a oferir, XXII, 17-33.

III PART. LES FESTES I EL CULTE, XXIII-XXVII

a) El Sàbat i les festes anuals, XXIII.
b) Les llànties del Santuari i els pans de la proposició, XXIV, 1-9.
c) Lapidació del blasfem, 10-23.
d) Any sabàtic i jubileu, XXV.
e) Prometences i amenaces als observadors i transgressors de la Llei, XXVI.
f) Dels vots i els delmes, XXVII.

I PART. ELS SACRIFICIS

(I-X)

1. — DIVERSES ESPÈCIES DE SACRIFICIS

(I-VII)

L'HOLOCAUST

(C. I.) [1]I cridà Jahvè a Moisès, i li parlà des de la tenda del Testimoni, dient: [2]Parla als fills d'Israel i digues-los: Quan algun de vosaltres farà a Jahvè una ofrena del bestiar, de l'arment o de l'ovellar

1.—La primera part del *Levític* inclou el ritual dels sacrificis que el poble d'Israel havia d'oferir a Déu. El sacrifici es troba en totes les religions com un element essencial. En tots temps l'home ha trobat que la manera de manifestar la seva dependència envers Déu era l'oferiment d'allò que li era benvolgut, o que era útil a la pròpia vida; i d'allò, precisament, es desprenia i ho sacrificava per tal de substituir el seu do personal. Com si digués: La meva vida és vostra; rebeu, doncs, l'ofrena d'allò que és meu per possessió o pel treball. L'home, però, tingué consciència sempre de la seva delinqüència davant Déu i l'oferiment no fou tan sols una adoració de reconeixença adalerada, sinó que prengué la tristesa de l'expiació. La humanitat perdé l'esma en la recerca de les expiacions inútils i es llançà a tota mena d'aberracions, totes elles desplaents i repugnants a Déu. Fins sang humana fou vessada amb pruïja desficiosa de desgreuge. La inutilitat de l'ofrena empenyia el desfici de noves crueltats.

Déu dóna al poble que havia destriat d'entre els altres pobles, una legislació sacrifical seguint la qual els fidels estaran segurs de plaure a Déu.

1. — *I cridà Jahvè a Moisès.* No en el Sinaí, sinó dins el Tabernacle que per ordenació divina havia estat bastit i consagrat (Ex. XXXVI-XL) per tal d'ésser l'estatge habitual de Déu davant el seu poble.

2. — *Ofrena.* El do a oferir al Senyor i que s'aplica a tota mena de sacrificis. Les ofrenes caldrà que sien d'animals que pertanyen a l'home i estan al seu servei: bestiar de l'arment o de l'ovellar. i no bèsties salvatgines.

fareu la vostra ofrena. [3] Si la seva ofrena és un holocaust d'entre
l'arment, mascle i sense tara l'oferirà i el presentarà a la porta de la
tenda del Testimoni, per tal de fer-se accepte a la faç de Jahvè. [4] I
posarà la seva mà damunt la testa de l'holocaust, i li serà rebedor en
expiació per a ell. [5] Llavors immolarà el vedell a la faç de Jahvè, i
els fills d'Aaró, els sacerdots, n'oferiran la sang, i l'espargiran tot en-
torn sobre l'altar, el que és a l'entrada de la tenda del Testimoni.
[6] I escorxarà l'holocaust i l'esbocinarà en les seves peces. [7] I els fills
d'Aaró, els sacerdots, posaran foc damunt l'altar i ajustaran llenya
damunt el foc. [8] Després els fills d'Aaró, els sacerdots, col·locaran
les peces i el cap i el greix sobre la llenya de damunt el foc que hi
ha sobre l'altar. [9] I rentarà amb aigua les seves entranyes i les seves
cames, i el sacerdot ho farà pujar en fum sobre l'altar. És un holo-
caust, una ignició d'olor de suavitat a Jahvè.

[10] Però si la seva ofrena en holocaust és de l'ovellar, d'entre els
anyells o les cabres, mascle i sense tara l'oferirà. [11] I l'immolarà
al costat nord de l'altar, a la faç de Jahvè, i els sacerdots, els fills
d'Aaró, espargiran la seva sang entorn sobre l'altar. [12] I l'esbocinarà
en les seves peces, amb el cap i el greix, i el sacerdot les ajustarà
sobre la llenya de damunt el foc que hi ha dalt de l'altar. [13] Després
rentarà amb aigua les entranyes i les cames, i el sacerdot ho oferirà
tot i ho farà pujar en fum sobre l'altar. És un holocaust, una ignició
d'olor de suavitat a Jahvè.

[14] Si la seva ofrena en holocaust a Jahvè és d'ocells, de tórtores o
de colomins farà l'ofrena. [15] I el sacerdot la presentarà a l'altar i li
torçarà el cap, i ho farà pujar en fum sobre l'altar, i la seva sang

3, Ex. xxix, 10

7. — Seguim Gr. Hebr. diu: « Els fills del sacerdot Aaró ».

Els vv. 4, 5 [a] i 6 posen el ritual que haurà d'observar l'oferent. Els 7-9 la part pertocant als sacerdots.

10. — *Oferirà*. Gr. afegeix: 'i imposarà la mà sobre el seu cap', com en el v. 4. — La imposició de la mà o de les mans damunt l'ofrena, significava la transferència dels propis delictes a la víctima que haurà d'expiar-los en lloc de l'oferent.

14. — Ofrena d'aus domèstiques, abundoses en el país.

15. — *Li torçarà el cap*. Pròpiament, l'acció expressada pel verb hebreu significa esclafar el coll ran del cap, seccionant la mèdulla espinal. Ho feien amb l'ungla del dit polze.

serà espremuda a la paret de l'altar. [16] I li llevarà el cap i les plomes, i ho gitarà vora l'altar, devers llevant, al lloc de les cendres. [17] I li trencarà les ales, sense treure-les, i el sacerdot ho farà pujar en fum sobre l'altar, sobre la llenya de damunt el foc. És un holocaust, una ignició d'olor de suavitat a Jahvè.

Oblacions no sagnants

(C. II.) [1] I quan una persona voldrà presentar una ofrena d'oblació a Jahvè, de flor de farina serà la seva ofrena, i la ruixarà d'oli, i posarà encens per damunt. [2] I la portarà als fills d'Aaró, els sacerdots, i el sacerdot prendrà un grapat de flor de farina amb el seu oli, amb tot el seu encens, i ho farà pujar en fum, en memorial sobre l'altar. És una ignició d'olor de suavitat a Jahvè. [3] El romanent de l'oblació és per a Aaró i els seus fills, car és cosa molt sagrada entre les ignicions a Jahvè.

[4] I quan hom presentarà en ofrena d'oblació una cosa cuita al forn, serà de coques de flor de farina, alises, pastades amb oli, i crespells alisos untats amb oli. [5] Si la teva ofrena és una oblació cuita a la paella, serà de flor de farina sense llevat, pastada amb oli; [6] la trencaràs a bocins i espargiràs oli a sobre: és una oblació. [7] Si la teva ofrena és una oblació cuita a la casserola, de flor de farina amb oli serà feta. [8] I duràs a Jahvè l'oblació així preparada, i serà presentada al sacerdot, el qual l'atansarà a l'altar. [9] I el sacerdot prendrà de l'oblació el memorial i ho farà pujar en fum sobre l'altar: és una ignició d'olor de suavitat a Jahvè. [10] I el romanent de l'oblació serà per a

3, Eccli. VII, 34

16. — *I les plomes.* Segons altres lliçons *amb les seves impureses. Plomes* millor lliçó que *impureses.* Encara que fet i fet és el mateix, car les plomes no essent sacrificables, eren cosa impura.

17. — *I li trencarà les ales.* Altres lliçons: *obrirà l'ocell entre les ales.* Vg. «Confringetque ascellas eius, et non secabit...»

1. — *Oblació.* Hebr. *Minhà.* Significa *present, tribut* en senyal d'homenatge. S'aplica als sacrificis incruents, no als sagnants, designats per *zebah.*

2-3. — La mateixa idea sacrifical. Aquí la víctima és el fruit de la terra que serveix de nodriment a l'home. Els tres primers ritus descrits els fa l'oferent, el quart el sacerdot.

4. — *Quan hom presentarà.* Gr. quan ofrenarà en present 'al Senyor'.

6. — *És una oblació.* Gr.: és un sacrifici 'al Senyor'.

Aaró i els seus fills, car és cosa molt sagrada entre les ignicions a Jahvè.

[11] Cap oblació que oferireu a Jahvè no serà fermentada, car gens de llevat ni gens de mel no fareu pujar en fum en ignició a Jahvè. [12] En ofrena de primícies n'oferireu a Jahvè, però sobre l'altar no pujaran en olor de suavitat. [13] I assaonaràs amb sal tota ofrena de la teva oblació, i no deixaràs que falti mai en la teva oblació la sal de l'aliança del teu Déu: sal oferiràs en tota ofrena teva. [14] I si ofereixes a Jahvè oblació de primícies, torraràs al foc les espigues verdes i oferiràs gra trit per ofrena de les teves primícies. [15] I hi posaràs oli al damunt, i hi posaràs encens: és una oblació. [16] I el sacerdot farà pujar en fum el seu memorial, part del seu gra trit i del seu oli amb tot l'encens: és una ignició a Jahvè.

El sacrifici pacífic

(C. III.) [1] I si la seva ofrena és un sacrifici pacífic i l'ofereix d'entre l'arment, tant que sigui mascle com femella, sense tara l'oferirà a la faç de Jahvè. [2] I posarà la mà sobre el cap de la seva ofrena i la immolarà a la porta de la tenda del Testimoni, i els fills d'Aaró, els sacerdots, espargiran la seva sang entorn sobre l'altar. [3] I de la víctima pacífica oferirà en ignició a Jahvè el greix que cobreix les entra-

13, Mc. IX, 48. — 3, Ex. XXIX, 13

11. — En aquests ritus, cal remarcar la prohibició d'utilitzar tota mena de llevat que pugui fer fermentar. La fermentació era considerada com una corrupció.

13. — *Amb sal.* La sal, en canvi, era utilitzada com un element de preservació; per ampliació simbòlica, de fidelitat.

15. — *I hi posaràs oli.* L'ús de les libacions era molt generalitzat en els sacrificis orientals. La significació, però, era molt diversa en la legislació mosaica o en els ritus egipcis, posem per cas. En els ritus supersticiosos de l'Orient, hi havia la idea que nodrien llurs déus. Israel sabia que Déu no necessita res de l'home, però que vol el reconeixement de la seva dependència mitjançant l'oblació d'una part dels béns que l'home ha rebut de la mà generosa del Senyor.

1. — En aquest capítol tracta el legislador dels sacrificis anomenats *pacífics*, d'acció de gràcies o bé impetratoris. Es diferencien dels latrèutics en això, que aquests, en homenatge al domini sobirà de Déu damunt tota cosa, destrueixen completament la víctima. El sacrifici *pacífic* era més aviat privat, de pura devoció dels fidels. En el culte públic sols hi ha el sacrifici pacífic en la festa de les primícies. (Lv. XXIII, 19).

nyes i tot el greix de damunt les entranyes. [4] I els dos ronyons i el
sagí de damunt d'ells, vora els lloms, i el lòbul del fetge traurà junt
amb els ronyons. [5] I els fills d'Aaró ho faran pujar en fum a l'altar,
damunt l'holocaust de damunt la llenya que hi ha sobre el foc: és
una ignició d'olor de suavitat a Jahvè.

[6] Si de l'ovellar és la seva ofrena de sacrifici pacífic a Jahvè, mascle
o femella, sense tara l'oferirà.

[7] Si ofereix en sacrifici un anyell, el presentarà a la faç de Jahvè.
[8] I posarà la mà sobre el cap de la seva ofrena, i la immolarà davant
la tenda del Testimoni, i els fills d'Aaró espargiran la seva sang en-
torn sobre l'altar. [9] I de la víctima pacífica oferirà en ignició a Jahvè
el seu greix i la cua sencera tallada ran de l'espinada, [10] i el greix que
cobreix les entranyes, i tot el greix de damunt les entranyes, i els
dos ronyons amb el sagí de damunt d'ells, vora els lloms, i el lòbul
del fetge traurà junt amb els ronyons. [11] I el sacerdot ho farà pujar
en fum a l'altar: és un aliment d'ignició per a Jahvè.

[12] I si la seva ofrena és una cabra, la presentarà a la faç de Jahvè.
[13] I posarà la mà sobre el cap d'ella i la immolarà davant la tenda del
Testimoni, i els fills d'Aaró espargiran la seva sang entorn sobre
l'altar. [14] I oferirà la seva ofrena en ignició a Jahvè: el greix que
cobreix les entranyes i tot el greix de damunt les entranyes, [15] i els
dos ronyons, i el sagí del damunt d'ells, vora els lloms, i el lòbul
del fetge traurà junt amb els ronyons. [16] I el sacerdot ho farà pujar
en fum a l'altar: és un aliment d'ignició d'olor de suavitat. Tot el
greix és per a Jahvè. [17] Estatut perpetual per a les vostres gèneres
en tots els vostres estatges: gens de greix, ni de sang, no menjareu.

5. — *Damunt l'holocaust.* Ofert al matí; cf. Ex. XXIX, 38-40.
Gr.: els fills d'Aaró, 'els sacerdots'...

8. — Gr.: els fills d'Aaró, 'els sacerdots'...

9. — *La cua.* Molt greixosa i dilatada en les ovelles de la Palestina. — Gr. el ronyó intacte.

13. — Gr.: els fills d'Aaró, 'els sacerdots'...

16. — *Tot el greix.* Cal que sia cremat. En els sacrificis pacífics, gran part de la carn de la víctima era menjada per l'oferent i els invitats. Aquí es prohibeix de menjar les parts grasses indicades taxativament, no el greix adherit a la carn.

El sacrifici expiatori

(C. IV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel, dient: Si cap ànima pecava per descuit contra un dels manaments de Jahvè en cosa que no ha de fer-se, i aital cosa ha fet; [3] si és el sacerdot ungit qui peca, tornant pecador el poble, oferirà a Jahvè pel pecat que ha comès un vedell sense tara en expiació. [4] I durà el vedell a la porta de la tenda del Testimoni a la faç de Jahvè, i posarà la mà damunt el cap del vedell, i l'immolarà a la faç de Jahvè. [5] I el sacerdot ungit prendrà de la sang del vedell i l'entrarà a la tenda del Testimoni, [6] i el sacerdot mullarà el seu dit en la sang i n'espargirà set vegades a la faç de Jahvè, envers el vel del Santuari. [7] I el sacerdot posarà sang d'aquella en els corns de l'altar de l'encens de les aromes que hi ha a la tenda del Testimoni, a la faç de Jahvè, i vessarà tota l'altra sang del vedell al peu de l'altar dels holocaustos, que és a la porta de la tenda del Testimoni. [8] I del vedell del sacrifici expiatori traurà tot el greix, el greix que cobreix les entranyes i tot el greix de damunt d'elles [9] i els dos ronyons i el sagí de damunt d'ells, vora els lloms, i el lòbul del fetge traurà junt amb els ronyons, [10] talment com es treu del bou del sacrifici pacífic, i el sacerdot ho farà pujar en fum damunt l'altar dels holocaustos. [11] I la pell del vedell i tota la seva carn, amb el cap i les cames i les entranyes i la femta, [12] o sia, tot el vedell, el traurà fora del camp, a un lloc pur, on es tiren les cendres, i el consumirà al foc sobre un feix de llenya: sobre el munt de les cendres serà cremat.

2. — *Si cap ànima pecava.* En aquesta secció es tracta del sacrifici d'expiació o *per pecat,* per faltes comeses que no perjudicaven, però, els drets d'altri. En aquests sacrificis, l'oferent no menjava de la víctima com en els pacífics, car aquesta es considerava maculada pel pecat seu.

Tot el capítol IV tracta de l'expiació per mancaments involuntaris segons quatre categories: *a)* Pel pecat del sacerdot. *b)* Pel del poble en conjunt. *c)* Pel d'un prohom. *d)* Per una persona del poble.

3. — *Sacerdot ungit,* ço és, el Suprem Sacerdot, únicament el qual era consagrat per la unció.

11. — *Tota la seva carn* haurà d'ésser cremada, perquè és el mateix sacerdot qui ofereix la víctima en expiació dels propis pecats.

[13] I si tota la comunitat d'Israel cau en mancament per descuit,
sense que la cosa aparegui al seu esguard, i ha fet res en algun dels
manaments de Jahvè, que no ha de fer-se, i es fa culpable, [14] en és-
ser reconegut el pecat que haurà comès, la comunitat oferirà un ve-
dell en expiació, i hom el durà davant la tenda del Testimoni. [15] I
els ancians de la comunitat posaran les mans damunt el cap del ve-
dell a la faç de Jahvè, i hom immolarà el vedell a la faç de Jahvè.
[16] I el sacerdot ungit entrarà sang del vedell a la tenda del Testimoni,
[17] i el sacerdot mullarà el dit en la sang i espargirà set vegades a la
faç de Jahvè, envers el vel. [18] I posarà sang d'aquella damunt els
corns de l'altar que hi ha a la faç de Jahvè a la tenda del Testimoni
i vessarà tota la sang al peu de l'altar dels holocaustos que hi ha a la
porta de la tenda del Testimoni. [19] I en traurà tot el greix i el farà
muntar en fum a l'altar. [20] I farà amb el vedell talment com amb el
vedell de l'expiació: així farà amb ell. Així expiarà per ells el sacer-
dot l'expiació, i els serà perdonat 'el pecat'. [21] I traurà el vedell fora
del campament, i el cremarà tal com cremà el primer vedell: és el
sacrifici d'expiació per la comunitat.

[22] Quan pecarà un prohom, i farà res per descuit en algun dels
manaments de Jahvè, son Déu, que no ha de fer-se, i es farà culpa-
ble, [23] quan li vindrà en coneixement el pecat que ha comès, presen-
tarà en ofrena seva un mascle de les cabres sense tara. [24] I posarà la
seva mà damunt el cap del boc, i l'immolarà al lloc on s'immola
l'holocaust a la faç de Jahvè: és un sacrifici expiatori. [25] I el sacerdot
prendrà amb el seu dit sang de l'expiació i en posarà damunt els corns
de l'altar de l'holocaust i vessarà la sang al peu de l'altar de l'holo-
caust. [26] I tot el seu greix farà pujar en fum a l'altar, talment com
el greix del sacrifici pacífic. Així farà el sacerdot l'expiació del seu
pecat, i li serà perdonat.

13. — Vg. diu simplement: « Quod si omnis turba Israel ignorauerit, et per imperitiam fecerit. Quod contra mandatum Domini est.»

15. — *I els ancians*, els magistrats com a representants del poble. Amb la imposició de les mans li transfereixen el pecat de la comunitat.

17. — Gr.: envers el vel 'del santuari'.

21. — *Fora del campament.* Tota aquesta legislació ritual suposa el poble habitant en campaments, en ple desert, no en ciutats estables.

[27] I si una ànima del poble de la terra peca per descuit, fent res en
un dels manaments de Jahvè, que no ha de fer-se, i es fa culpable,
[28] quan li vindrà en coneixement el seu pecat que ha comès, portarà
per la seva ofrena una femella de les cabres, sense tara, pel seu pecat
que haurà comès. [29] I posarà la seva mà damunt el cap de la víctima
d'expiació i la immolarà al lloc de l'holocaust. [30] I el sacerdot pren-
drà amb el seu dit sang de la víctima i en posarà damunt els corns
de l'altar de l'holocaust, i vessarà la sang al peu de l'altar. [31] I en
traurà tot el greix, talment com fou tret el greix del sacrifici pacífic,
i el sacerdot el farà pujar en fum a l'altar en olor de suavitat a
Jahvè. Així expiarà per ell el sacerdot, i serà perdonat.

[32] I si presenta un anyell en ofrena per al sacrifici expiatori, pre-
sentarà una femella sense tara. [33] I posarà la mà damunt el cap de la
víctima, i la immolarà en expiació al lloc on s'immola l'holocaust.
[34] I el sacerdot prendrà amb el dit sang de l'expiació i en posarà da-
munt els corns de l'altar de l'holocaust, i vessarà tota la sang al peu
de l'altar. [35] I li traurà tot el greix, talment com fou tret el greix del
sacrifici pacífic, i el sacerdot el farà pujar en fum sobre l'altar, da-
munt les ignicions de Jahvè. Així expiarà per ell el sacerdot pel pe-
cat que ha comès, i serà perdonat.

(C. V.) [1] Una ànima que hagi pecat per tal com, oint paraula de
jurament, o essent-ne testimoni, o veient-ho, o sabent-ho, no ho
declara, cert portarà el seu pecat. [2] I l'ànima que hagi tocat alguna
cosa immunda, sia cos mort de salvatgina immunda, sia cos mort de
bèstia immunda, sia cos mort de rèptil immund, sense adonar-se'n,
serà immunda, i s'haurà fet culpable. [3] O si toca immundícia huma-
na, qualsevol de les que tornen immund, sense adonar-se'n, quan
n'haurà esment, serà culpable. [4] I l'ànima que jurarà irreflexivament
amb els seus llavis, de fer bé o de fer mal, en qualsevol cosa de les

1. — *Oint paraula de jurament.* Primer cas de pecat: quan conjurat pel jutge a declarar com a testimoni, refusa de fer-ho. — *Portarà el seu pecat,* frase molt usual en Lv. que significa la responsabilitat contreta per la qual patirà les conseqüències del pecat.

2-3. — Segon cas de pecat: el contacte impur. Cf. caps. XI-XV.

4. — Tercer cas: l'abús del jurament. Cada cas exigeix el seu sacrifici especial.

que solen dir-se amb jurament irreflexiu, i ell no n'era sabedor, quan n'haurà esment, serà culpable en qualsevol d'aquestes coses. [5] Aquell, doncs, que haurà esdevingut culpable en alguna d'aquestes coses, confessarà allò en què ha pecat, [6] i portarà a Jahvè en expiació del seu pecat, que ha comès, una femella de l'ovellar, ovella o cabra, en sacrifici expiatori, i el sacerdot farà per ell expiació del seu pecat.

[7] I si el seu cabal no abasta a adquirir una ovella o una cabra, portarà en expiació pel seu pecat, que ha comès, dues tórtores o dos colomins a Jahvè: l'un per a expiació i l'altre per a holocaust. [8] I els portarà al sacerdot, el qual oferirà primer el que és per a expiació, i li torçarà el cap prop de la nuca, sense separar-lo. [9] I espargirà sang de l'expiació damunt la paret de l'altar i el romanent de la sang ho espremerà al peu de l'altar: és un sacrifici expiatori. [10] I de l'altre farà un holocaust, segons el ritu, i així expiarà el sacerdot per ell, pel pecat que ha comès, i li serà perdonat.

[11] I si el seu cabal no abasta ni per a dues tórtores o dos colomins, qui haurà pecat portarà en ofrena una desena part d'efà de flor de farina en expiació; no hi posarà oli damunt, ni tampoc encens, puix que és expiació. [12] I la portarà al sacerdot, i el sacerdot en prendrà tot un grapat en memorial, i ho farà pujar en fum sobre l'altar damunt les ignicions de Jahvè: és un sacrifici expiatori. [13] Així expiarà el sacerdot per ell, pel seu pecat que ha comès en alguna d'aquestes coses, i li serà perdonat, i el sacerdot tindrà el mateix que en l'oblació.

Els sacrificis per delicte

[14] I Jahvè parlà a Moisès, dient: [15] Si una ànima fa mancament i peca per descuit contra les coses santes de Jahvè, portarà a Jahvè en

7, Infra XII, 8; Luc. II, 24

7-13. — Atenuacions en favor dels pobres.

11. — *Desena part d'efà* o un gòmer (γομόρ) uns 7 $^1/_5$ sextaris, uns 3 litres. (cf. Ex. XVI, 36). *Efà,* vol dir *mesura.* Era la unitat de mesura de capacitat. Sembla que contenia uns 30 litres.

14. — Nova llei referent als *sacrificis per delicte,* hebr. *aixam,* també expiatoris com els sacrificis *per pecat.*

15. — *Les coses santes de Jahvè,* no donant al Santuari o als sacerdots tot el que estava estatuït, com delmes, primícies, etc.

expiació un moltó sense tara de l'ovellar avaluat segons la teva estimació en sicles d'argent, sicle del santuari, pel delicte. [16] I allò del santuari en què ha fet tort, ho rescabalarà, afegint-hi la cinquena part, i ho donarà al sacerdot, i en fer per ell el sacerdot l'expiació amb el moltó del sacrifici pel delicte, li serà perdonat.

[17] I si una ànima peca, fent una d'aquelles coses que per manament de Jahvè no han de fer-se, ni que ho faci sense sabuda seva, serà culpable i portarà la seva iniquitat. [18] Ell portarà al sacerdot en expiació un moltó de l'ovellar sense tara, segons la teva estimació, i en fer per ell el sacerdot expiació de l'error que ha comès sense sabuda seva, li serà perdonat. [19] És per delicte, puix certament ha delinquit contra Jahvè.

(C. VI.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Si una ànima peca i fa mancament contra Jahvè i nega al seu proïsme un dipòsit, o una penyora, o una cosa robada, o defrauda res al seu proïsme, [3] o troba cosa perduda i la nega i jura en fals sobre alguna cosa d'aquelles en què hom sol pecar, [4] llavors serà que, havent pecat i fet delicte, tornarà la cosa robada, o defraudada, o el dipòsit que li fou confiat, la cosa perduda que ha trobat, [5] o tot allò sobre què haurà jurat en fals; ho restituirà tot sencer i hi afegirà la cinquena part, i ho lliurarà a aquell a qui pertany, el mateix dia de la seva expiació. [6] I presentarà al sacerdot per a Jahvè, en expiació, un moltó sense tara de l'ovellar

5, Nm. v, 7

Segons la teva estimació, directament la de Moisès, després segons estimació dels sacerdots. — *Sicle del Santuari* cf. Ex. XXX, 13.

16. — *Ho rescabalarà.* Com a penyora afegirà la cinquena part. En els vv. 14-16 es tracta de pecats *d'omissió.*

17. — Aquí es tracta de pecats *comesos,* malgrat no ésser precisats detalladament.

1-7. — Aquests versets de Vg. corresponen a V, 20-26 hebr. i el VI, 1-23 hebreu correspon a Vg. VI, 8-30. En les notes de tot el cap. posem entre ( ) la numeració del text hebreu.

1 (20). — *I parlà Jahvè...* Expiació de delictes comesos contra el proïsme. En 1-5, abans de parlar dels sacrificis a oferir per aquesta mena de delictes, Moisès parla de la llei del dipòsit. Hom nota fàcilment com en aquests tres llibres darrers del Pentateuc no hi ha una unitat d'estructura, ans vénen a ésser com un diari en el qual es consignen esdeveniments i legislació sense un pla preconcebut, segons la manera com els fets es produeixen o com les circumstàncies ho imposen.

3 (22). — *Jura en fals.* Per interès o per perjudicar el pròxim.

6 (25). — Gr. omet *al sacerdot.*

segons la teva estimació. [7] I farà per ell el sacerdot expiació a la faç de Jahvè, i serà perdonat de qualsevol de les coses en què hagi comès delicte.

Participació en els sacrificis

[8] I Jahvè parlà a Moisès, dient: [9] Comanda a Aaró i als seus fills, dient: Aquesta és la llei de l'holocaust, que resta tota la nit sobre el seu braser damunt l'altar fins al matí, mentre el foc de l'altar s'hi manté encès. [10] El sacerdot, en haver-se revestit de la túnica de lli i posat les bragues de lli en la seva carn, traurà la cendra feta pel foc que haurà consumit l'holocaust damunt l'altar, i la posarà vora l'altar. [11] I es despullarà de les seves vestidures, i se'n posarà unes altres, i durà la cendra fora del campament, a un lloc pur. [12] El foc damunt l'altar es mantindrà encès, sense extingir-se; el sacerdot hi encendrà llenya cada matí, i hi ajustarà l'holocaust, i hi farà pujar en fum els greixos dels sacrificis pacífics. [13] El foc cremarà perpetualment damunt l'altar: no s'extingirà mai.

[14] I aquesta és la llei de l'oblació: els fills d'Aaró l'oferiran a la faç de Jahvé davant l'altar. [15] El sacerdot en llevarà un grapat de flor de farina amb el seu oli, i tot l'encens de damunt l'oblació, i ho farà pujar en fum sobre l'altar, en olor de suavitat, en memorial a Jahvè. [16] I el romanent, se'l menjaran Aaró i els seus fills; serà menjat alís en lloc sagrat; a l'atri de la tenda del Testimoni se'l menjaran. [17] Hom no el courà amb llevat: jo el cedeixo com a porció llur de les meves ignicions: cosa molt sagrada és, com el sacrifici expiatori i el sacrifici per delicte. [18] Tot baró d'entre els fills d'Aaró en menjarà. Estatut perpetual és per a les vostres gèneres sobre les ignicions a Jahvè: tot el que hi tocarà, sant serà.

8 (VI, 1). — Les lleis que segueixen precisen les funcions i drets sacerdotals en les diverses oblacions.

9 (2). —*La llei de l'holocaust.* L'holocaust quotidià que s'oferia per tota la nació. Cf. Ex. XXIX, 38.

12 (5).—*Mantindrà encès.* La perpetuïtat del foc sagrat era una pràctica molt generalitzada. L'origen fou, potser, la dificultat d'encendre foc. En aquest cas, el símbol del foc perpetual era la ininterrupció del culte al Senyor.

14 (7). —*Llei de l'oblació* de vegetals, ço és, de la flor de farina.

[19] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [20] Aquesta és l'ofrena que Aaró i
els seus fills faran a Jahvè el jorn de la seva unció: la desena part
d'un efà de flor de farina com oblació perpètua, la meitat al matí i la
meitat al vespre. [21] Serà feta a la paella amb oli: fregida la portaràs
i l'oferiràs a bocins com oblació partida, d'olor de suavitat a Jahvè.
[22] El sacerdot ungit que el succeirà entre els seus fills, l'oferirà, puix
que estatut perpetual és per a Jahvè: serà cremada sencera. [23] I tota
oblació de sacerdot serà cremada sencera: hom no en menjarà.

[24] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [25] Parla a Aaró i als seus fills,
dient: Aquesta és la llei del sacrifici expiatori: el sacrifici expiatori
serà immolat al lloc on serà immolat l'holocaust, a la faç de Jahvè:
és cosa molt sagrada. [26] El sacerdot que l'oferirà per expiació, el
menjarà; en lloc sant serà menjat, a l'atri de la tenda del Testimoni.
[27] Tot el que en la seva carn tocarà, sant serà, i si la seva sang
esquitxava un vestit, el rentaràs en lloc sant. [28] I el vas de terrissa
en què fou bullit, serà romput; si fou bullit en vas de coure, serà
fregat i rentat amb aigua. [29] Tot baró d'entre els sacerdots en men-
jarà: és cosa molt sagrada. [30] Però la víctima expiatòria, de la qual
es porta la sang a la tenda del Testimoni, per tal de fer expiació dins
el santuari, no serà menjada, ans cremada al foc.

(C. VII.) [1] Aquesta és la llei del sacrifici per delicte: és cosa molt
sagrada. [2] Al lloc on immolen l'holocaust, immolaran la víctima per
delicte, i n'espargiran la sang entorn damunt l'altar. [3] I hom n'oferirà
tot el greix: la cua i el greix que cobreix les entranyes, [4] i els dos ro-
nyons amb el sagí de damunt d'ells, vora els lloms i el lòbul del fetge
traurà junt amb els ronyons. [5] I el sacerdot ho farà pujar en fum
sobre l'altar en ignició a Jahvè: és un sacrifici per delicte. [6] Tot

30, Supra IV, 5; Hbr. XIII, 11

24 (17). — *I parlà Jahvè...* Aquesta fórmula estereotipada és emprada sempre quan comença una nova llei. En aquest capítol i en el següent, la participació dels sacerdots, seguint la distribució temàtica assenyalada en la fórmula susdita, és aquesta: 1.r Ritu de l'holocaust i drets en les oblacions (vv. 8-18). — 2.n Oblacions en la consagració dels sacerdots (21-23). — 3.r Drets dels sacerdots en els sacrificis expiatoris (24-30). — 4.t Drets en els sacrificis per delicte (VII, 1-10). — 5.è Drets en els sacrificis pacífics o saludables (11-21). — 6.è Parts de les víctimes que no es podran menjar (22-27). — 7.è Més drets sobre els sacrificis pacífics (28-38).

baró d'entre els sacerdots en menjarà: en lloc sant serà menjat: és cosa molt sagrada. [7] Per a la víctima d'expiació, com per a la de delicte, és una mateixa la llei: pertanyerà al sacerdot que haurà fet amb ell l'expiació. [8] I el sacerdot que haurà ofert l'holocaust d'algú, la pell de l'holocaust seva serà, del sacerdot. [9] I tota oblació cuita al forn i la que serà amanida en casserola o en paella serà del sacerdot que l'haurà oferta. [10] I tota oblació pastada amb oli, o eixuta, serà de tots els fills d'Aaró, en parts iguals.

[11] I aquesta és la llei del sacrifici pacífic que hom oferirà a Jahvè. [12] Si hom l'ofereix en regraciament, oferirà junt amb la víctima del regraciament, coques alises pastades amb oli i crespells alisos untats amb oli i flor de farina fregida, en coques amassades amb oli. [13] Amb coques de pa fermentat presentarà la seva ofrena en el seu sacrifici pacífic de regraciament. [14] I en presentarà una en cada ofrena, en lleuda a Jahvè i serà per al sacerdot que haurà espargit la sang de la víctima pacífica. [15] I la carn del sacrifici pacífic de regraciament serà menjada el dia d'ésser oferta: no en deixaran gens per a l'endemà. [16] Però si el sacrifici de la seva ofrena és per vot, o per voler espontani, el dia que oferirà el seu sacrifici, serà menjat, i el romanent podrà ésser menjat l'endemà. [17] I allò que al terç dia restarà de la carn del sacrifici serà consumit al foc. [18] I si al terç dia hom menjava gens de la carn del seu sacrifici pacífic, l'oferent no serà accepte, ni li serà comptat; abominació serà, i l'ànima que en menjarà portarà la seva iniquitat. [19] I la carn que haurà tocat cosa immunda no serà menjada, al foc serà cremada; altrament, tota persona pura en pot menjar. [20] L'ànima que, amb una impuritat damunt, menjarà carn del sacrifici pacífic que és de Jahvè, aquella ànima serà tallada del seu poble. [21] I l'ànima que haurà tocat alguna cosa immunda, immundícia d'home o animal immund, o qualsevol altra

13. — *Coques de pa fermentat*. Aquestes no podien oferir-se en sacrifici (cf. II, 11), servien únicament per a l'àpat posterior.

15. — *No en deixaran gens...* Aquestes prescripcions són fetes per evitar la corrupció de les menges santificades pel sacrifici, per tal que no siguin llançades o profanades. Les precaucions són proporcionades a la importància dels sacrificis, com ara el de regraciament.

18. — *De la carn del seu sacrifici pacífic*. Manca en Gr.

abominació immunda, i menja carn del sacrifici pacífic, que és de Jahvè, aquella ànima serà tallada del seu poble.

[22] I Jahvè parlà a Moisès, dient: [23] Parla als fills d'Israel, dient: Gens de greix de bou, ni d'ovella, ni de cabra, no menjareu. [24] El greix d'un animal mort, o d'un animal esbocinat, podrà emprar-se per a qualsevol servei, però no en menjareu. [25] Qualsevol que menjarà greix d'animal, del qual hom ofereix a Jahvè ignició, l'ànima que en menjarà serà tallada del seu poble. [26] Cap mena de sang no menjareu en tots els vostres sojorns, ni d'ocell ni de bestiar. [27] Tota ànima que menjarà qualsevol mena de sang serà tallada del seu poble.

[28] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [29] Parla als fills d'Israel, dient: Qui oferirà el seu sacrifici pacífic a Jahvè, portarà la seva ofrena del sacrifici pacífic a Jahvè. [30] Les seves mans presentaran les ignicions de Jahvè: portarà el greix amb el pit, el pit per a ésser brandejat com ofrena brandejada a la faç de Jahvè. [31] I el sacerdot farà pujar en fum el greix sobre l'altar, però el pit serà per a Aaró i per als seus fills. [32] I donareu al sacerdot, com a lleuda, la cuixa dreta dels vostres sacrificis pacífics. [33] A aquell dels fills d'Aaró que oferirà la sang i el greix dels pacífics, pertocarà en partió la cuixa dreta. [34] Car jo prenc dels fills d'Israel, de llurs sacrificis pacífics, el pit que es brandeja i la cuixa de la lleuda, i ho dono a Aaró, el sacerdot, i als seus fills, en estatut perpetual, d'entre els fills d'Israel.

SOTAESCRIT

[35] Aquesta és la unció d'Aaró i la unció dels seus fills en les ignicions de Jahvè, des del jorn que els consagrà al sacerdoci de Jahvè.

21. — En lloc d'*abominació,* alguns textos, com el samarità i el siríac, posen *rèptil.*

23 ss. — *No en menjareu.* Aquesta prohibició, repetida sovint, era segurament una precaució higiènica. Estava limitada al greix de les bèsties sacrificables: bous, ovelles i cabres.

30. — *Brandejat.* Segons la tradició jueva, l'ofrena d'aquesta mena es feia així: el sacerdot posava l'ofrena en mans de l'oferent i les seves mans sota les d'aquest; després ambdós avançaven horitzontalment l'ofrena vers l'altar i tornaven a retirar-la. (Cf. Ex. XXIX, 24-28).

35. — *Aquesta és la unció.* O sia els drets que la unció conferia. És una elipsi molt hebraica.

[36]Això és el que ha manat de donar-los des del dia que els ungí d'entre els fills d'Israel, en estatut perpetual per llurs gèneres.

[37]Aquesta és la llei de l'holocaust, i de l'oblació, i del sacrifici expiatori, i del sacrifici per delicte, i de les consagracions, i del sacrifici pacífic, [38]la qual ordenà Jahvè a Moisès a la muntanya del Sinaí, el dia que ell manà als fills d'Israel de presentar llurs ofrenes a Jahvè, al desert del Sinaí.

2. — CONSAGRACIÓ DELS SACERDOTS
(VIII-IX)

(C. VIII.) [1]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2]Pren Aaró, i els seus fills amb ell, i les vestidures, i l'oli de la unció, i el vedell del sacrifici expiatori, i els dos moltons, i el canastró dels alisos, [3]i convoca tota la comunitat a la porta de la tenda del Testimoni.

[4]I féu Moisès tal com li ordenà Jahvè, i s'aplegà la comunitat a la porta de la tenda del Testimoni. [5]I digué Moisès a la comunitat: Això és el que Jahvè ha manat de fer. [6]I Moisès féu atansar Aaró i els seus fills, i els rentà amb aigua. [7]I li posà damunt la túnica, i el cenyí amb el cenyidor, i el vestí del palli, i li collocà a sobre l'efod, i el cenyí amb el lligam de l'efod, i amb ell l'hi ajustà. [8]I li posà damunt el

1 ss. — Els set capítols primers del Levític són com un parèntesi dins la narració històrica de l'Exode. Intercala en ells tota la legislació i el ritual dels sacrificis. En el cap. VIII, Moisès reprèn els fets esdevinguts al Sinaí i conta com es féu la consagració d'Aaró comandada per Déu. En Ex. XXVIII-XXIX consignà l'ordenació divina, ara conta com fou executada, mostrant la cura exemplar que va posar en el compliment de les ordres rebudes de Jahvè. Tot fou observat, fins en els mínims detalls. Calia que el gran legislador donés aquest exemple d'observança al seu poble tossut i oblidadís.

6 ss. — *I Moisès féu atansar Aaró.* En tota aquesta cerimònia de consagració, Moisès actua de gran sacerdot consagrant, tant en els tres sacrificis (d'expiació, d'holocaust i pacífic) com en la funció consagrativa que durà set dies. Acabada aquesta, el sacerdoci serà exclusiu de la família d'Aaró. La unció fa que el sacerdot sigui l'òrgan i mitjancer de Déu envers el poble.

pectoral i dins el pectoral posà l'Urim i el Tummim. [9] I posà la tiara
sobre el seu cap, i posà la llanda d'or, diadema de santedat, damunt
la tiara, part davant, talment com Jahvè havia ordenat a Moisès. [10] I
prengué Moisès l'oli de la unció i ungí el tabernacle i tots els estres
d'ell, i els consagrà. [11] I n'aspergí l'altar set vegades, i ungí l'altar
i tots els seus atuells i la griala amb el seu peu, per tal de consagrar-
los. [12] I escampà oli de la unció damunt el cap d'Aaró, i l'ungí, per
tal de consagrar-lo. [13] I llavors Moisès féu atansar els fills d'Aaró, i
els vestí les túniques, i els cenyí amb cenyidors, i els ajustà les mi-
tres, talment com Jahvè havia ordenat a Moisès.

[14] Llavors féu atansar el vedell de l'expiació, i Aaró i els seus fills
posaren llurs mans damunt el cap del vedell de l'expiació. [15] I l'im-
molà. I Moisès en prengué sang i en posà amb el dit damunt dels
corns de l'altar a l'entorn, i expià l'altar, i vessà la sang al peu de
l'altar, i el consagrà per tal de fer damunt ell l'expiació. [16] Prengué
després tot el greix de damunt les entranyes i el lòbul del fetge, i els
dos ronyons, i el sagí d'ells, i Moisès ho féu pujar en fum a l'altar.
[17] Però el vedell, i la seva pell, i la seva carn, i la seva femta, ho
cremà al foc fora del campament, talment com Jahvè havia ordenat a
Moisès.

[18] I féu atansar el moltó de l'holocaust, i Aaró i els seus fills posa-
ren llurs mans damunt el cap del moltó. [19] I l'immolà, i espargí
Moisès la seva sang a l'altar, tot entorn. [20] I tallà el moltó a bocins,
i Moisès féu pujar en fum el cap i els bocins i el greix. [21] I havent
rentat amb aigua les entranyes i les cames, Moisès féu pujar en fum
tot el moltó a l'altar: era un holocaust d'olor de suavitat, una ignició
a Jahvè, talment com Jahvè havia ordenat a Moisès.

[22] Llavors féu atansar l'altre moltó, el moltó de les consagracions,
i Aaró i els seus fills posaren llurs mans damunt el cap del moltó.
[23] I l'immolà, i Moisès en prengué sang i en posà al tendrum de
l'orella dreta d'Aaró, i al polze de la seva mà dreta i al polze del seu

12, Eccli. XLV, 18

18. — *El moltó de l'holocaust.* El primer moltó era com l'hòstia de propiciació. El segon (v. 22) era l'hòstia de consagració.

peu dret. [24] I féu atansar els fills d'Aaró, i Moisès posà sang al tendrum de llurs orelles dretes i als polzes de llurs mans dretes i als polzes de llurs peus drets, i espargí Moisès la sang damunt l'altar, a l'entorn. [25] I prengué el greix, i la cua, i tot el greix de damunt les entranyes, i el lòbul del fetge, i els dos ronyons amb llur sagí, i la cuixa dreta. [26] I del canastró dels alisos que era a la faç de Jahvè, prengué una coca alisa, i una fogassa feta amb oli, i un crespell, i ho posà damunt els greixos i damunt la cuixa dreta. [27] I posà tot això sobre els palmells d'Aaró i sobre els palmells dels seus fills, i ho brandejà com ofrena brandejada a la faç de Jahvè. [28] Després ho prengué Moisès de llurs palmells, i ho féu pujar en fum damunt l'altar sobre l'holocaust: era el sacrifici de les consagracions, d'olor de suavitat, una ignició a Jahvè.

[29] I Moisès prengué el pit i el brandejà com ofrena brandejada a la faç de Jahvè: aquesta fou la porció de Moisès del moltó de les consagracions, talment com Jahvè havia ordenat a Moisès.

[30] I Moisès prengué de l'oli de la unció i de la sang de damunt l'altar i aspergí sobre Aaró i les seves vestidures i sobre els seus fills, i sobre les vestidures dels seus fills amb ell; i consagrà Aaró i les seves vestidures, i els seus fills, i les vestidures dels seus fills amb ell.

[31] I digué Moisès a Aaró i als seus fills: Coeu la carn a la porta de la tenda del Testimoni, i mengeu-la allí amb el pa del canastró de les consagracions, talment com jo us ho he ordenat, dient: Aaró i els seus fills la menjaran. [32] I el romanent de la carn i del pa, ho cremareu al foc. [33] Durant set dies no sortireu de la porta de la tenda del Testimoni, fins el dia en què s'acompliran els dies de les vostres consagracions, car la vostra consagració durarà set dies. [34] Talment com avui s'és fet, així Jahvè ha ordenat que es fes, per tal de fer la

31, Ex. xxix, 32; Infra xxiv, 9

30. — *I consagrà.* Vg. resumeix aquesta segona part del v. 30 en el 31 i diu: «Cumque sanctificasset eos in uestitu suo, praecepit eis, dicens.»

31. — *I digué Moisès.* Tot el que segueix és l'acabament de la cerimònia de consagració. Aquesta, pròpiament, ja era acomplerta. — *Coeu la carn... i mengeu-la.* La resta de la víctima, car les altres parts foren cremades.

Amb el pa. Gr. amb altres versions: «els pans del canastró de les consumacions, talment com em fou ordenat a mi.»

vostra expiació. [35] Restareu set dies a la porta de la tenda del Testimoni, nit i dia, observant els comandaments de Jahvè, a fi que no moriu, car així m'ha estat ordenat. [36] I Aaró i els seus fills feren totes les coses que havia ordenat Jahvè per mitjà de Moisès.

(C. IX.) [1] I el dia vuitè s'esdevingué que Moisès cridà Aaró i els seus fills i els ancians d'Israel. [2] I digué a Aaró: Pren un vedell per al sacrifici expiatori i un moltó per a l'holocaust, ambdós sense tara, i presenta'ls a la faç de Jahvè. [3] I parlaràs als fills d'Israel, dient: Preneu un boc per a víctima expiatòria, i un vedell, i un anyell, nats de l'any, sense tara, en holocaust, [4] i un bou, i un moltó per al sacrifici pacífic, per immolar-los a la faç de Jahvè, i una oblació amassada amb oli, puix que avui Jahvè us apareixerà.

[5] I ells dugueren davant la tenda del Testimoni ço que ordenà Moisès, i s'atansà tota la comunitat, i es tingué a la faç de Jahvè. [6] Llavors digué Moisès: Això és el que Jahvè ha manat: feu-ho i la glòria de Jahvè us apareixerà. [7] I a Aaró digué Moisès: Atansa't a l'altar i fes el teu sacrifici expiatori i el teu holocaust, i fes l'expiació per a tu i per al poble: fes també l'ofrena del poble i fes l'expiació per ells, com ha ordenat Jahvè.

[8] I Aaró s'acostà a l'altar i immolà el vedell del sacrifici expiatori, per a ell. [9] I els fills d'Aaró li dugueren la sang, i ell hi mullà el seu dit, i en posà damunt els corns de l'altar, i vessà la sang al peu de l'altar. [10] I el greix, i els ronyons, i el lòbul del fetge del sacrifici expiatori, els féu pujar en fum a l'altar, talment com Jahvè havia ordenat a Moisès. [11] Però la carn i la pell, les cremà al foc fora del campament.

[12] Després immolà l'holocaust, i els fills d'Aaró li presentaren la sang, i ell l'escampà per l'altar, tot entorn. [13] I li presentaren l'holocaust tallat a bocins junt amb el cap, i ho féu pujar en fum a l'altar. [14] I rentà les entranyes i les cames, i ho féu pujar en fum a l'altar damunt l'holocaust.

1. — Acabada la consagració, Aaró comença d'exercir les funcions sacerdotals per comptes de Moisès.

4. — *Avui Jahvè us apareixerà.* Com en el v. 6: *la glòria de Jahvè.* Aquesta promesa d'una teofania es realitza en el v. 23-24.

7. — *Per al poble.* Gr.: per a tu i per a la teva família.

[15] I presentà l'ofrena del poble, i prengué el boc per a l'expiació
del poble, i l'immolà, i l'oferí pel pecat com el primer. [16] I oferí
l'holocaust, i ho féu segons l'estatuït. [17] Oferí després l'oblació i
n'omplí el seu palmell i ho féu pujar en fum a l'altar, a més de l'ho-
locaust del matí. [18] I immolà el bou i el moltó en sacrifici pacífic per
al poble; i els fills d'Aaró li presentaren la sang, que espargí damunt
l'altar, tot entorn. [19] I els greixos del bou i del moltó, i la cua i ço
que cobreix les entranyes, i els ronyons, i el lòbul del fetge: [20] po-
saren aquests greixos damunt els pits, i els féu pujar en fum a l'altar.
[21] Però els pits i la cuixa dreta, Aaró els brandejà com ofrena bran-
dejada davant Jahvè, talment com havia ordenat Moisès.

[22] Llavors Aaró alçà les mans envers el poble, i els beneí, i davallà
d'oferir el sacrifici expiatori, i l'holocaust, i el sacrifici pacífic. [23] I
entraren Moisès i Aaró a la tenda del Testimoni i en sortir-ne, be-
neïren el poble, i la glòria de Jahvè aparegué a tot el poble. [24] I un
foc sortí de la faç de Jahvè, i consumà l'holocaust i els greixos de
damunt l'altar; i tot el poble ho veié, i aclamaren, i caigueren faç en
terra.

3.—EL CÀSTIG DELS VIOLADORS

(X)

(C. X.) [1] I els fills d'Aaró, Nadab i Abiú, prengueren cadascun el
seu encenser, hi posaren foc, hi posaren encens damunt, i oferiren a

23, II Mcc. II, 10. — 1, Nm. III, 4; XXVI, 61; I Par. XXIV, 2

23. — *I entraren Moisès i Aaró.* Ara Moisès introdueix Aaró a l'interior del Santuari donant-li la plenitud de les seves funcions. Fins aleshores havia exercit el seu ministeri fora, en l'altar dels holocaustos. — *Beneïren el poble,* segons el Targum de Jerusalem la fórmula seria: «Que les vostres ofrenes sien acceptades, que el Senyor romangui en mig de vosaltres i perdoni els vostres pecats.»—*La glòria de Jahvè* es manifestà, segons el v. següent, en el fet que un foc, no encès per mà d'home, consumí el sacrifici. Cf. un cas semblant en Jdc. VI, 20, 21; 3 Rg. XVIII, 28; 2 Par. VII, 1, 2.

24. — Gr.: i ho veié tot el poble, 'i eixí d'esment' (καὶ ἐξέστη), i caigueren sobre llur rostre.

1. — *Nadab i Abiú* eren els fills majors d'Aaró (Ex. VI, 23).

la faç de Jahvè un foc estrany, que ell no havia pas manat. [2] I de la
faç de Jahvè sortí un foc que els devorà, i moriren a la faç de Jahvè.
[3] I digué Moisès a Aaró: Això és el que parla Jahvè, dient:

En els que a mi s'acosten santificat seré
i als ulls de tot el poble em glorificaré.

I Aaró callà. [4] I Moisès cridà Misael i Elisafan, fills d'Oziel, oncle
d'Aaró, i els digué: Atanseu-vos i traieu els vostres germans de davant el Santuari, fora del campament. [5] I s'atansaren, i els tragueren
amb llurs túniques fora del campament, tal com havia ordenat Moisès.
[6] I digué Moisès a Aaró, i a Eleazar i Itamar, fills seus: No esbullareu la vostra testa, ni esquinçareu els vostres vestits, si no voleu
morir i atraure la ira sobre tota la comunitat; però els vostres germans i tota la casa d'Israel ploraran l'abrusament que ha fet Jahvè.
[7] I no sortireu de l'entrada de la tenda del Testimoni, per tal que no
en moriu, puix que porteu damunt l'oli de la unció de Jahvè. I ells
feren conformement a l'ordre de Moisès.
[8] I parlà Jahvè a Aaró, dient: [9] Vi ni licor embriagant no beureu
tu i els teus fills amb tu, quan haureu d'entrar a la tenda del Testimoni, per tal que no moriu: estatut perpetual serà per a les vostres
gèneres. [10] A fi de discernir entre sagrat i profà, i entre immund i
pur, [11] i d'ensenyar als fills d'Israel tots els estatuts que Jahvè els ha
donat per mitjà de Moisès.
[12] I digué Moisès a Aaró i a Eleazar i a Itamar, fills seus que li
restaven: Preneu l'oblació que és romasa de les ignicions a Jahvè,
i mengeu-la sense llevat prop de l'altar, car és cosa molt sagrada.
[13] En lloc sant heu de menjar-la, puix que és dret teu i dret dels teus

Un foc estrany, no pres de l'altar, sinó foc profà, contravenint el comandament d'Ex. XXX, 9.

3. — *I Aaró callà.* Gr.: I Aaró es compungí.

4. — *Els vostres germans.* En el llenguatge bíblic *germans* significa sovint *parents;* en aquest cas, *cosins.*

6. — *No esbullareu... si no voleu morir.* Calia evitar manifestacions dramàtiques de dol, car llur mort fulminant era just càstig de Déu el qual havia d'ésser acceptat amb resignació. A més, calia que el sacerdoci mantingués fins en la dissort una serena dignitat i no es lliurés a les exageracions planyívoles dels orientals.

7. — *No sortireu.* A acompanyar els cadàvers, per tal que el dol d'Aaró i els altres no semblés un blasme al Senyor.

fills sobre les ignicions a Jahvè, car així m'ha estat ordenat. [14] També
el pit de l'ofrena brandejada i la cuixa de la lleuda menjareu en lloc
pur tu i els teus fills i les teves filles amb tu, car com a dret teu i dret
dels teus fills us són donats sobre els sacrificis pacífics dels fills d'Is-
rael. [15] Junt amb els greixos de les ignicions, presentaran la cuixa de
la lleuda i el pit del brandejament, per tal de brandejar-ho a la faç de
Jahvè, i seran per a tu i per als teus fills amb tu en dret perpetual,
talment com ho ha ordenat Jahvè.

[16] I Moisès recercà el boc de l'expiació i heus aquí que havia estat
cremat. Llavors s'irrità contra Eleazar i Itamar, fills que restaven
d'Aaró, i digué: [17] ¿Per què no haveu menjat la víctima expiatòria en
el lloc sant, puix que és cosa molt sagrada? Us ha estat donada per-
què porti el pecat de la comunitat, per tal de fer expiació per a ells a
la faç de Jahvè. [18] Heus aquí que la seva sang no ha estat entrada en
el santuari: havíeu, doncs, de menjar la víctima al lloc sant, talment
com jo havia ordenat.

[19] I respongué Aaró a Moisès: Vet aquí que avui han ofert llur
sacrifici expiatori i llur holocaust a la faç de Jahvè, i tals coses m'han
esdevingut; si avui hagués menjat la víctima expiatòria, ¿hauria estat
plaent als ulls de Jahvè?

[20] I havent oït Moisès aquestes coses, li foren satisfaents.

16, II Macc. II, 11

16 — *El boc de l'expiació.* Els fills d'Aaró negligiren llur deure pertocant als ritus dels sacrificis pel pecat; d'aquí ve la contesa de Moisès amb ells.

19. — *Tals coses m'han esdevingut.* La mort dels dos fills més grans. Aquesta trista remembrança apaivagà la ira de Moisès.

II PART. PURESA I IMPURESA LEGAL

(XI-XXII)

I. — PRESCRIPCIONS GENERALS

(XI-XX)

Els animals legalment mengívols

(C. XI.) [1] I parlà Jahvè a Moisès i Aaró, dient-los: [2] Parleu als
fills d'Israel, dient: Aquests són els animals que menjareu entre tota
bèstia de damunt la terra. [3] Tot animal de peülla partida, que la fen-
deix en 'dues' peülles i que remuga, aquest menjareu. [4] Però no
menjareu d'entre aquells que o remuguen, o tenen la peülla partida:
el camell que prou remuga, però no té la peülla partida, immund us
serà; [5] i l'irax, que remuga, però no té la peülla partida, immund
us serà; [6] i la llebre, que remuga, però no té la peülla partida, im-
munda us serà, [7] i el porc, que té la peülla partida, i fa fesa de peü-
lla, però no remuga, immund us serà. [8] No menjareu de llur carn, ni
tocareu llur cos mort: us seran immunds.

[9] Aquests menjareu d'entre els que són a l'aigua: tots aquells que
tenen aletes i escates, en les aigües, tant que sia del mar com dels
rius, en menjareu. [10] Però tots els qui no tenen aletes ni escates, en

2, Dt. XIV, 4. — 7, II Macc. VI, 18

1. — Ací comença una altra part del Levític, destinada a destriar les pureses i les impureses legals. Déu ja no parla a Moisès tot sol: Aaró, com a sacerdot ungit, té el seu lloc en els colloquis divinals.

2. — *Tota bèstia,* hebr. *behemà,* sol aplicar-se als quadrúpedes domèstics.

10. — Entre els immunds no es senyala cap espècie en el text; per la regla general donada hi entraven les anguiles, congres, etc. i tots els cetacis. Cal remar-

el mar, i en els rius, entre tot allò que es belluga dintre les aigües i
tot animal que hi viu, serà abominació per a vosaltres. [11] Us seran,
doncs, en abominació, no menjareu de llur carn i abominareu llurs
cossos morts. [12] Tot allò que no tingui aletes i escates en les aigües
us serà abominació.

[13] I entre els ocells, aquests tindreu en abominació: hom no en
menjarà, són abominables: l'àguila, el trencalòs i el voltor, [14] el milà
i el falcó segons la seva mena, [15] tot corb segons la seva mena, [16] i
l'estruç, i el mussol, i la gavina, i l'esparver segons la seva mena,
[17] i el duc, i el somorgolló, i l'ibis, [18] i el cigne, i el pel·licà, i la cer-
cella, [19] i la cigonya, i la garsa segons la seva mena, i la puput, i el
rat-penat.

[20] Tot insecte alat que camina sobre quatre peus us serà abomina-
ció. [21] Però entre tots els insectes alats que caminen sobre quatre
peus, solament menjareu d'aquells que tenen cames més amunt dels
peus per tal de saltar sobre la terra. [22] D'entre ells menjareu aquests:
la llagosta segons la seva mena, i el grill segons la seva mena, i
l'hargol segons la seva mena, i l'hagab segons la seva mena. [23] Tot
altre insecte alat que tingui quatre peus us serà en abominació.

[24] També aquests animals us tornaran immunds: tothom que to-
carà a llurs cossos morts serà immund fins al vespre, [25] i tothom que
portarà part de llurs cossos morts, rentarà els seus vestits i serà im-
mund fins al vespre. [26] Tot animal de peülla partida, però que no la
té fesa, i no remuga, us serà immund, qualsevol que el tocarà serà
immund fins al vespre. [27] I d'entre tots els animals que caminen so-
bre quatre peus, els que caminen sobre les grapes us seran immunds:
qualsevol que tocarà llurs cossos morts serà immund fins al vespre.

car el to solemnial de tota la perícope.

13. — *I entre els ocells.* Després d'enumerar els quadrúpedes i els peixos, l'autor parla dels ocells particularitzant i assenyalant els mengívols i els abominables.

20. — *Sobre quatre peus.* L'autor no compta com peus les dues potes llargues dels insectes saltadors. Cf. v. 21.

22. — *Menjareu aquests.* Vg. segueix el Gr. Els noms hebreus: *hargol, hagab,* signifiquen diverses varietats de llagostes mengívoles.

24. — *Us tornaran immunds.* Les bèsties considerades immundes, a més de no poder menjar-les, contaminaven pel seu contacte; per tant, aquell que havia tocat el cadàver o la carn morta no podia, sense purificar-se, exercir cap acte del culte.

[28] I qui portarà llurs cossos morts, rentarà els seus vestits i serà
immund fins al vespre: immunds seran per a vosaltres.
[29] I aquests us seran immunds entre els rèptils que graponen da-
munt la terra: la mostela, la rata i el cocodril, segons la seva
mena, [30] la musaranya, el camaleó, el lluert, la tortuga i el talp.
[31] Aquests us seran immunds entre tots els rèptils: qualsevol que els
tocarà essent morts, serà immund fins al vespre. [32] I tot allò sobre
què caurà algun d'aquests animals morts serà immund, tant que si-
gui atuell de fusta, com drap, o pell, o sac: tot estre amb què es fa al-
guna cosa; aquest serà ficat en aigua i restarà immund fins al vespre,
i aleshores serà pur. [33] I tot vas de terrissa dins el qual caurà algun
d'ells, immund serà tot el que hi haurà dins, i el vas, el trencareu.
[34] Tot aliment que es menja sobre el qual caurà d'aquella aigua, serà
immund, i tot líquid bevedor dins qualsevulga vas d'aquests és im-
mund. [35] I tot allò sobre què caurà alguna part de llur cos mort serà
immund; si és forn o fogó, serà tet a trossos: són immunds i per im-
munds els tindreu. [36] Només la font i la cisterna on es recullen les
aigües, restaran pures, però allò que haurà tocat a llurs cossos
morts, serà immund. [37] I si queia alguna part de llurs cossos morts
damunt de llavor per a la sembra, serà pura, [38] però si s'ha escampat
aigua damunt la llavor i hi cau damunt alguna part de llurs cossos
morts, us serà immunda.
[39] I si mor algun animal dels quals us és llegut d'alimentar-vos,
qui tocarà el seu cos mort serà immund fins al vespre. [40] I qui men-
jarà del seu cos mort, rentarà els seus vestits i restarà immund fins
al vespre; igualment qui portarà el seu cos mort, rentarà els seus
vestits i restarà immund fins al vespre.
[41] I tot rèptil que grapona damunt la terra és abominació: hom no
en menjarà. [42] De tot allò que s'arrossega damunt el ventre, o que
camina sobre quatre o més peus, de tot rèptil que grapona damunt
la terra, no en menjareu, puix és abominació. [43] No feu abomina-

36. — *La font i la cisterna.* Les aigües no esdevenien impures perquè es renoven pel corrent. A més, l'escassedat d'aigua en el desert hauria fet impossible l'observança d'una llei prohibitiva, si les aigües haguessin pogut contaminar-se.

bles les vostres persones amb cap rèptil que s'arrossega, ni us feu
immunds per ells. [44] Car jo sóc Jahvè, el vostre Déu, santifiqueu-
vos, doncs, i sigueu sants, per tal com jo sóc sant, i no contamineu
les vostres persones amb cap rèptil que s'arrossega damunt la terra.
[45] Perquè jo sóc Jahvè, que us faig pujar de la terra d'Egipte per tal
d'ésser-vos Déu. Sereu sants, puix jo sóc sant.

[46] Aquesta és la llei sobre els quadrúpedes, i els ocells, i tot ani-
mal vivent que es belluga en les aigües i tot animal que grapona per
la terra. [47] Per a discernir entre immund i pur, entre l'animal men-
gívol i l'animal no mengívol.

De la partera

(C. XII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel, i
digues-los: La dona, quan haurà concebut i infantarà mascle, serà im-
munda set dies; talment com als dies de la impuresa de la seva mens-
truació, serà immunda. [3] I el dia vuitè serà circumcidada la carn del
prepuci del fill; [4] però ella restarà a casa trenta tres dies en la sang de
la seva purificació: cap cosa santa no tocarà, ni anirà al santuari, fins a
tant que es compleixin els dies de la seva purificació. [5] I si infanta fem-
bra, serà immunda dues setmanes, talment com en la seva menstrua-
ció, i restarà a casa seixanta sis dies en la sang de la seva purificació.

[6] Quan seran complerts els dies de la seva purificació per un fill o
per una filla, portarà un anyell nat de l'any en holocaust, i un co-
lomí o una tórtora per expiació, a la porta de la tenda del Testimoni,
al sacerdot. [7] I el sacerdot l'oferirà a la faç de Jahvè i farà expiació
per ella, i serà pura del seu sangfluix. Aquesta és la llei de la dona
que ha infantat baró o fembra. [8] I si el seu cabal no abasta per a un
anyell, prendrà dues tórtores, o dos colomins, un per a holocaust i
un altre per a expiació, i el sacerdot farà expiació per ella, i serà pura.

44, I Ptr. I, 16. — 2, Lc. II, 22. — 3, Luc. II, 21; Io. VII, 22. — 8, Supra V, 11; Lc. II, 24

2. — *La dona... serà immunda.* La impuresa de la partera és un record del pecat original. Gr.: segons els dies del retir (χωρισμοῦ) de la seva purgació.

5. — *En la sang de la seva purificació.* La sang i altres impureses de les quals haurà d'ésser purificada.

Dels leprosos

(C. XIII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: [2] Quan un
home tindrà a la pell de la seva carn tumor, o pústula, o taca, que a
la pell de la seva carn sigui nafra de llebrosia, serà emmenat a Aaró,
el sacerdot, o a un dels seus fills, els sacerdots. [3] I el sacerdot ob-
servarà la nafra en la pell de la carn: si el pèl de la nafra ha tornat
blanc i la part nafrada apar més rebaixada que la pell de la seva carn,
nafra és de llebrosia: el sacerdot, en haver-ho aclarit, el declararà
immund. [4] Però si en la pell de la seva carn hi havia una taca blan-
ca, i no semblés més rebaixada que la pell, ni el seu pèl hagués tor-
nat blanc, el sacerdot reclourà l'afectat d'aquell mal per set dies. [5] I
al setè dia, el sacerdot l'observarà, i si al seu semblant la nafra s'ha
deturat, sense estendre's per la pell, el sacerdot el reclourà per al-
tres set dies. [6] I el setè dia, el sacerdot l'observarà altra vegada, i si
veu que la nafra ja és esmorteïda, i no s'és escampada per la pell,
llavors el sacerdot el donarà per pur: és una pústula; que es renti
els vestits, i serà pur. [7] Però si la pústula s'ha anat estenent per la
pell, després d'ell haver-se presentat al sacerdot per ésser declarat
pur, serà vist novament pel sacerdot. [8] I el sacerdot l'observarà, i si
veu que la pústula s'és estesa per la pell, el sacerdot el declararà
immund: és llebrosia.

[9] Quan un home tingui al damunt nafra de llebrosia, serà dut al
sacerdot. [10] I el sacerdot observarà, i si hi ha una crosta blanca a la
pell, la qual hagi esblanqueït el pèl, i a la crosta hi ha encara carn
viva, [11] és lepra inveterada a la pell de la seva carn, i el sacerdot el de-
clararà immund; i no el reclourà, puix que és immund. [12] Però si la
llebrosia ha tret una floridura sobre la pell, talment que cobreix tota
la pell de qui n'és colpit, de cap a peus, per tot on és visible al sa-
cerdot, [13] quan el sacerdot observarà que la lepra ha cobert tota la

3. — Primer cas de lepra.
4. — Segon cas, quan hi ha dubte i cal una segona inspecció.
9-17. — Tercer cas, la lepra manifestada sense erupcions preliminars. Es donen dues normes de purificació segons que la lepra sia aguda o benigna. Cf. v. 12-17.

seva carn, declararà pur el nafrat: ell ha tornat tot blanc, doncs és
pur. [14] Però tot d'una que apareixerà en ell carn viva, serà immund.
[15] I el sacerdot, veient la carn viva, el declararà immund: la carn viva
és immunda, és lepra. [16] Però si la carn viva canvia i torna blanca,
anirà vers el sacerdot. [17] I el sacerdot l'observarà, i si la nafra ha
tornat blanca, el sacerdot declararà pur el nafrat: ell és pur.

[18] Un que hagi tingut en la pell una pústula, i en sigui guarit, [19] i
després al lloc de la pústula s'ha fet crosta blanca, o una taca blanca
vermellosa, es mostrarà al sacerdot. [20] I el sacerdot observarà: i si apar
més rebaixada que la pell, i el seu pèl ha tornat blanc, el sacerdot el
declararà immund: és nafra de llebrosia, floridura de la pústula. [21] I
si, en observar-la el sacerdot, no hi apareix pèl blanc, ni és més rebai-
xada que la pell, ans està esmorteïda, llavors el sacerdot el reclourà per
set dies. [22] I si va estenent-se per la pell, el sacerdot el declararà im-
mund: nafra és. [23] Però si la taca blanca no es mou del seu lloc, i no
s'és estesa, és la cicatriu de la pústula, i el sacerdot el declararà pur.

[24] Quan un tindrà al cos, sobre la pell, una cremada de foc, i el
viu de la cremada fa una taca d'un blanc vermellós, o blanca, [25] el sa-
cerdot l'observarà, i si el pèl de la taca ha tornat blanc, i la taca apar
més rebaixada que la pell, és lepra que ha florit en la cremada; el
sacerdot el declararà immund: és nafra de llebrosia. [26] Però si el sa-
cerdot, en observar-la, veu que no hi ha pèl blanc a la taca, ni és
més rebaixada que la pell, ans està esmorteïda, el sacerdot el reclourà
per set dies, [27] i al setè dia, el sacerdot l'observarà: si ha anat este-
nent-se per la pell, el sacerdot el declararà immund: és nafra de lle-
brosia. [28] Però si la taca no es mou del seu lloc i no s'és estesa per
la pell, ans està esmorteïda, és crosta de la cremada; i el sacerdot el
declararà pur, puix que és cicatriu de cremada.

[29] Home o dona a qui surti mal al cap o a la barba, [30] el sacerdot

18. — Quart cas de lepra, la que es desenrotlla sobre una úlcera cicatritzada. Erupcions cutànees.

22. — Gr. diu aquí, com al v. 27, *és atès de lepra* (ἁφὴ λέπρας ἐστίν). El text massorètic en aquest verset diu només *nafra és,* però al 27 afegeix *de llebrosia*. Nosaltres traduïm igual.

24. — Cinquè cas de lepra, quan rebrota després del cauteri.

29. — *Mal al cap,* tinya. Totes les precaucions del Legislador tenen per objecte evitar el contagi d'aqueixes malalties entre el poble.

observarà el mal, i si apar ésser més rebaixat que la pell, i amb el pèl groguenc i fi, el sacerdot declararà immunda aquella persona: és tinya, és lepra del cap o de la barba. [31] Però quan el sacerdot haurà observat la nafra de la tinya, i no apareixerà ésser més rebaixada que la pell, i no hi ha pèl negre, el sacerdot reclourà el nafrat de tinya per set dies, [32] i al dia setè, el sacerdot observarà el mal, i si veu que la tinya no s'és estesa ni hi ha pèl groguenc, ni apar la tinya més rebaixada que la pell, [33] el tinyós es raurà, però no la part de la tinya, i el sacerdot reclourà el tinyós per set dies més. [34] I al dia setè, el sacerdot observarà el mal, i si la tinya no s'és estesa en la pell, ni apar més rebaixada que la pell, el sacerdot el declararà pur: rentarà els seus vestits, i serà pur. [35] Però si la tinya s'ha anat estenent en la pell, després d'ésser ell donat per pur, [36] el sacerdot l'observarà, i si la tinya s'és estesa en la pell, no caldrà pas que cerqui si hi ha pèl groguenc: és immund. [37] Però si li semblava que la tinya està aturada, i que hi ha sortit el pèl negre, la tinya és guarida: ell és pur, i pur el declararà el sacerdot.

[38] Quan un home o una dona té en la pell de la seva carn moltes taques blanques, [39] el sacerdot l'examinarà, i si en la pell de la seva carn apareixen taques d'un blanc esmorteït, és exantema que ha florit en la pell: és pur. [40] L'home a qui han caigut els cabells del cap, és calb, però pur. [41] Si els cabells li han caigut dels frontals, és calb per davant, però pur. [42] Però si en la calbera del darrera o del davant hi hagués nafra blanca vermellosa, llebrosia és que floreix en la calbera o en l'avant-calbera. [43] El sacerdot l'observarà, i si veu que la crosta de la nafra de la calbera o de l'avant-calbera és d'un blanc vermellós, semblant a la lepra de la pell de la carn, [44] és leprós, és immund, i immund el declararà el sacerdot: la seva nafra és a la seva testa.

[45] El leprós colpit d'aquesta nafra, durà els vestits esquinçats i la

31. — *Pèl negre.* Gr. 'no hi ha pèl ros'. Potser és millor lliçó.

33. — *Es raurà.* Gr. afegeix 'la pell'.

38-39. — Setè cas; una mena d'erupció cutànea fàcilment guarible, no leprosa ni contagiosa.

40. — Vuitè cas: lepra de la calvície, segons els símptomes (v. 42) pot ésser efecte de lepra.

45. — *El leprós.* Després d'haver examinat els diversos casos de lepra, Moisès dóna les ordenacions segons les quals es tractarà els leprosos declarats. Habitaran en llocs separats de tot

testa esbullada, i arrebossat fins a la boca, anirà cridant: immund, immund! [46] Tant com tindrà la nafra, immund serà, per immund se'l tindrà: tot sol habitarà, fora del campament tindrà el seu estatge.

[47] Quan hi haurà lepra sobre un vestit, sia de llana, sia de lli, [48] o un teixit, o una trama de lli, o de llana, o a una pell, o en qualsevol objecte de pell, [49] si la taca és verdosa o vermellosa en vestit, o en pell, o en teixit, o en trama, o en qualsevol objecte de pell, nafra és de lepra: serà mostrada al sacerdot. [50] I el sacerdot observarà la nafra i reclourà la cosa nafrada per set dies. [51] I al dia setè, observarà la nafra, i si la nafra s'és estesa pel vestit, o pel teixit, o per la trama, o per la pell, o en l'objecte fet de pell, d'un ús qualsevulga, lepra corrosiva és aquella nafra: serà immunda. [52] Serà cremat el vestit, o teixit, o trama de llana o de lli, o qualsevol objecte de pell on hi hagi aquella nafra, car lepra corrosiva és: al foc serà cremada. [53] Però si, observant-la el sacerdot, es veu que la nafra no s'és estesa pel vestit, o teixit, o trama, o qualsevol objecte de pell, [54] el sacerdot donarà ordre de rentar el lloc on hi ha la taca, i ho reclourà set dies més. [55] I el sacerdot observarà després que la nafra serà rentada, i si apar que la nafra no ha canviat d'aspecte, ni que no s'hagi estès, és immunda: la cremarà al foc: corrosió hi ha, sia a l'indret, sia al revés. [56] Però si el sacerdot, en observar-la, veu que la nafra s'és esmorteïda després d'ésser rentada, la tallarà del vestit, o de la pell, o del teixit, o de la trama. [57] I si apareix encara en el vestit, o teixit, o trama, o en qualsevol objecte de pell, rebrotant-hi, cremaràs al foc la part on hi ha la nafra. [58] Però el vestit, o teixit, o trama, o qualsevol objecte de pell que rentaràs, i li serà llevada la nafra, serà rentat altra vegada, i serà pur. [59] Aquesta és la llei de la nafra de llebrosia del vestit de llana o de lli, o del teixit, o de la trama, o qualsevol objecte de pell, per declarar-lo pur o impur.

veïnat, cridaran per tal que ningú no s'atansi a ells i viuran en dol com a gent colpida per la mà de Déu. (Cf. X, 6; XXI, 10; Ex. XXIV, 17).

46. — *Fora del campament* mentre el poble pelegrinava pel desert. Quan Israel prengué possessió de la Palestina els leprosos habitaven fora ciutat. Ells amb ells podien viure junts. (Cf. 2 Rg. VII, 3 ss.; Lc. XVII, 12).

55. — *Sia a l'indret, sia al revés,* litt. al davant i al darrera.

(C. XIV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Aquesta serà la llei
del leprós per al dia de la seva purificació: Serà dut al sacerdot, [3] i
el sacerdot sortirà del campament i l'observarà, i si veu que el leprós
és guarit de la nafra de llebrosia, [4] el sacerdot ordenarà que es pren-
guin per al qui ha de purificar-se dos ocells vius, purs, i fusta de
cedre, i carmesí i hisop. [5] I el sacerdot donarà ordre de degollar un
dels ocells dins un vas de terrissa amb aigua viva dintre. [6] I prendrà
l'ocell viu i amb ell la fusta de cedre i el carmesí i l'hisop, i ho mu-
llarà amb l'ocell viu en la sang de l'ocell degollat damunt l'aigua
viva. [7] I n'aspergirà set vegades el qui ha de purificar-se de la lepra,
i el declararà pur, i aviarà al camp l'ocell viu. [8] I el qui es purifica
rentarà els seus vestits i raurà tots els seus pèls, i es rentarà amb
aigua, i serà pur, i després entrarà al campament i sojornarà set dies
fora de la seva tenda.

[9] I al setè dia raurà tots els seus pèls, la seva testa i la seva barba
i les celles dels seus ulls: tot el seu pèl raurà, i rentarà els seus
vestits, i banyarà el seu cos en aigua, i serà pur. [10] I el dia vuitè
prendrà dos anyells sense tara i una anyella nada de l'any, sense tara,
i tres desens de flor de farina pastada amb oli per a oblació, i un log
d'oli. [11] I el sacerdot purificant posarà a la faç de Jahvè l'home que
es purifica amb aquelles coses, a la porta de la tenda del Testimoni.
[12] I el sacerdot prendrà l'un anyell i l'oferirà en sacrifici per delicte amb
el log d'oli, i ho brandejarà tot com ofrena brandejada a la faç de
Jahvè. [13] I immolarà l'anyell al lloc on són immolades les víctimes
pel pecat i l'holocaust: al lloc sant, car per al sacerdot, tal com el
sacrifici per pecat és el sacrifici per delicte: és cosa molt sagrada.

2, Mt. VIII, 4; Mc. I, 44; Lc. V, 14

2. — *El dia de la seva purificació.* Vg. «quando mundandus est.» — 3.ª part de les lleis sobre els leprosos: llur purificació. El ritu és doble, ço és, és una reintegració civil i religiosa.

6. — *Fusta de cedre.* Per les seves qualitats aromàtiques i antisèptiques. — *El carmesí.* Llana carmesina usada probablement per lligar l'hisop i el cedre, simbolitzava la renovació de la sang. — *Aigua viva,* corrent, de font i no de cisterna.

7. — *L'ocell viu.* La llibertat donada a l'ocell significa la llibertat civil adquirida pel leprós.

10. — *Tres desens.* Tres gòmers, onze litres i mig. — *Log.* Vg. «sextarius», era la mesura de capacitat més petita. Equivalia a la setantena part de l'efà, més o menys uns 29 centilitres.

[14] I el sacerdot prendrà sang del sacrifici per delicte i en posarà al
tendrum de l'orella dreta del qui es purifica, i al polze de la seva mà
dreta, i al polze del seu peu dret. [15] Després prendrà el sacerdot del
log d'oli i en vessarà damunt el seu palmell esquerre. [16] I mullarà
el seu dit dret en l'oli que té al palmell esquerre i n'espargirà set
vegades amb el dit a la faç de Jahvé. [17] I del romanent de l'oli del
seu palmell, en posarà el sacerdot al tendrum de l'orella dreta del
qui es purifica i al polze de la seva mà dreta i al polze del seu peu
dret, damunt la sang del sacrifici per delicte. [18] I del romanent de
l'oli de damunt el palmell del sacerdot, en posarà sobre el cap del
qui es purifica, i farà expiació per ell a la faç de Jahvè. [19] Oferirà
després el sacerdot el sacrifici expiatori i farà expiació pel qui es pu-
rifica de la seva immundícia, i acabat, immolarà l'holocaust. [20] I el
sacerdot oferirà l'holocaust i l'oblació a l'altar, i així el sacerdot farà
expiació per ell, i serà pur.

[21] Si és pobre, i el seu cabal no hi abasta, prendrà un anyell per a
ofrena brandejada pel delicte, en expiació, i un desè de flor de farina
pastada amb oli, per oblació, i un log d'oli, [22] i dues tórtores, o dos
colomins, allò on abastarà el seu cabal, i l'un serà per a expiació pel
pecat i l'altre per a holocaust. [23] Al dia vuitè ho portarà per a la seva
purificació al sacerdot a la porta de la tenda del Testimoni, a la faç
de Jahvè. [24] I el sacerdot prendrà l'anyell del sacrifici per delicte, i
el log d'oli, i ho brandejarà com ofrena brandejada a la faç de Jahvè.
[25] Després, immolarà l'anyell per delicte, i el sacerdot prendrà sang
de l'anyell per delicte i en posarà al tendrum de l'orella dreta del qui
es purifica, i al polze de la seva mà dreta, i al polze del seu peu
dret. [26] I el sacerdot vessarà oli damunt el seu palmell esquerre.
[27] I amb el dit dret el sacerdot espargirà set vegades oli del seu pal-
mell esquerre a la faç de Jahvè. [28] Després, el sacerdot posarà oli de
damunt el seu palmell al tendrum de l'orella dreta del qui es purifi-
ca, i al polze de la seva mà dreta i al polze del seu peu dret, al lloc

22, Supra v, 11; xii, 8; Lc. ii, 24

20. — *I serà pur.* Després d'aquesta cerimònia, podrà entrar a casa seva (v. 8) i prendre part en els actes del culte. Serà reintegrat a la comunitat dels fidels.

de la sang del sacrifici per delicte. [29] I el romanent de l'oli del palmell del sacerdot, el posarà damunt el cap del qui es purifica, per tal de fer expiació per ell a la faç de Jahvè. [30] I oferirà una de les tórtores o un dels colomins, segons allò on haurà abastat el seu cabal, [31] en sacrifici pel pecat, l'altre en holocaust, a més a més de l'oblació, i el sacerdot farà expiació pel qui es purifica a la faç de Jahvè. [32] Aital és la llei per al qui té nafra de llebrosia i el seu cabal no abasta a la seva purificació.

[33] I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: [34] Quan sereu entrats a la terra de Canaan, que jo us dono en possessió, i posaré nafra de llebrosia en alguna casa de la terra de la vostra possessió, [35] aquell de qui és la casa vindrà a donar-ne avís al sacerdot, dient: Com una nafra he observat a casa meva. [36] Llavors el sacerdot manarà que desembrassin la casa abans que ell entri a observar la nafra, per tal que no torni immunda tota cosa que hi hagi a la casa, i després el sacerdot entrarà a observar la casa. [37] I observarà la nafra, i si veu que en les parets de la casa hi ha taques, com a clotets verdosos o rogencs, que apareguin enfonsades dintre la paret, [38] el sacerdot eixirà de la casa, a la porta, i tancarà la casa per set dies. [39] I al setè dia, tornarà el sacerdot, i observarà, i si la nafra s'és estesa per les parets de la casa, [40] llavors el sacerdot ordenarà que arrenquin les pedres on hi haurà la nafra, i les tirarà fora de la ciutat, en lloc immund. [41] Després farà rascar la casa per dintre, tot entorn, i llançaran la pols rascada fora de la ciutat en lloc immund. [42] I prendran altres pedres, i les posaran al lloc de les pedres, i prendran altre llim i arrebossaran la casa.

[43] I si la nafra torna a florir a la casa, després que s'hauran arrencat les pedres, i desprès que s'haurà rascat la casa i s'haurà arrebossat, [44] el sacerdot entrarà i observarà, i si apar que la nafra s'és estesa en la casa, lepra corrosiva hi ha a la casa: és immunda. [45] Hom derrocarà la casa, les seves pedres i les seves fustes i tot el llim de

34.—*Nafra de llebrosia en alguna casa.* Darrera part de les lleis sobre la lepra (vv. 33-53). Es tracta de les taques de alnitre produïdes per la humitat, etc.

38 ss.—*I tancarà la casa.* Mesura de precaució per a evitar contagis. Cal tenir en compte la bruticia esgarrifosa dels pobles orientals.

la casa: i hom ho traurà fora de la ciutat, a un lloc immund.
46 Qualsevol que entrarà en aquella casa per tot el temps que s'ha fet
tancar, serà immund fins al vespre. 47 I qualsevol que dormirà en
aquella casa, rentarà els seus vestits, i també qui hi menjarà rentarà
els seus vestits.

48 Però si en entrar el sacerdot i observar, veu que la nafra no s'és
estesa en la casa després que fou arrebossada, el sacerdot donarà la
casa per pura, per tal com la nafra és guarida. 49 Llavors prendrà,
per tal de purificar la casa, dos ocells i fusta de cedre, i carmesí, i
hisop. 50 I degollarà un dels ocells dins un vas de terrissa amb aigua
viva dintre. 51 I prendrà la fusta de cedre, i l'hisop, i el carmesí, i
l'ocell viu, i ho mullarà tot en la sang de l'ocell degollat, i en l'aigua
viva, i aspergirà la casa set vegades. 52 I purificarà la casa amb la
sang de l'ocell, i amb l'aigua viva, i l'ocell viu, i amb la fusta de ce-
dre, i amb l'hisop, i amb el carmesí. 53 Després, aviarà l'ocell viu
fora de la ciutat, al camp. Així farà expiació per la casa, i serà pura.

54 Aquesta és la llei per a tota nafra de llebrosia, i de tinya, 55 i
per a la lepra del vestit i de la casa, 56 i per al tumor, i per a la
pústula, i per a la taca, 57 per tal de discernir quan una cosa és im-
munda i quan una cosa és pura. Aquesta és la llei de la lepra.

Impureses involuntàries

(C. XV.) 1 I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: 2 Parleu als
fills d'Israel, i digueu-los: Tot baró que té escolament en la seva
carn, és immund. 3 I aquesta és la seva immundícia a causa del seu
escolament: sia que la seva carn deixi fluir el seu escolament, o que
l'obstrueixi, ell és immund. 4 Tot llit en el qual jaurà qui tingui es-
colament, serà immund, i tota cosa damunt la qual seurà, serà im-

49. — La purificació de la casa és semblant a la dels leprosos. Cf. XIII.

57. — *Per tal de discernir.* Els sacerdots eren els qui havien d'ensenyar al poble els diversos casos de lepra i el que calia fer per tal d'evitar la propagació de la malura i purificar-se.

2-15. — *Tot baró.* Impuresa sexual de l'home.

3. — *Ell és immund.* Gr. afegeix: 'Tots els dies d'escolament del seu cos, o que el seu cos retingui l'escolament, és immund.'

munda. [5] I qui tocarà el seu llit, rentarà els seus vestits; i es rentarà
amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [6] I qui seurà damunt
l'objecte on haurà segut qui tingui escolament, rentarà els seus ves-
tits, i es rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [7] I qui
tocarà en la carn de qui té escolament, rentarà els seus vestits i es
rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [8] I si qui té es-
colament escup damunt el pur, aquest rentarà els seus vestits, i es
rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [9] I tota sella
damunt la qual cavalcarà qui tingui escolament serà immunda. [10] I qui
tocarà qualsevol cosa que hagi estat sota d'ell, serà immund fins al
vespre; i qui ho portarà, rentarà els seus vestits, i es rentarà amb
aigua, i restarà immund fins al vespre. [11] I tot aquell que tocarà qui
tingui escolament sense haver-se netejat amb aigua les mans, renta-
rà el seus vestits, i es rentarà amb aigua, i restarà immund fins al
vespre. [12] I el vas de terrissa on tocarà qui tindrà escolament serà
trencat, i tot vas de fusta serà rentat amb aigua.

[13] I quan el qui té escolament es purificarà del seu escolament,
comptarà set dies per la seva purificació, i rentarà els seus vestits, i
rentarà la seva carn amb aigua viva, i serà pur. [14] I al dia vuitè pren-
drà dues tórtores o dos colomins, i vindrà davant la faç de Jahvè a la
porta del Testimoni, i els donarà al sacerdot. [15] I el sacerdot farà,
de l'un, sacrifici expiatori, i de l'altre, holocaust, i el sacerdot l'ex-
piarà, pel seu escolament, a la faç de Jahvè.

[16] Quan un home té vessament de semença, rentarà amb aigua tot
el seu cos, i restarà immund fins al vespre. [17] I tota vestidura i tota
pell damunt la qual hi hagués vessament de semença, serà rentada
amb aigua, i restarà immunda fins al vespre.

[18] I quan amb una dona s'ajuntarà un home amb vessament de se-
mença, es rentaran amb aigua i restaran immunds fins al vespre.

[19] I quan una dona tindrà sangfluix, i serà la sang del seu fluix a la
seva carn, set dies restarà en el seu menstru, [20] i tot aquell qui la to-

12. — *El vas de terrissa.* Calia trencar-lo després de la malaltia, no pas cada vegada que s'usava.

18. — *I quan amb una dona.* Impuresa legal comuna a l'home i a la dona, encara que sia en legítim matrimoni.

19-30. — *Impuresa sexual de la dona.* Fora del cas establert en el v. 25, que

carà restarà immund fins al vespre. [21] I tot objecte sobre què jaurà durant el seu menstru, serà immund, i tot objecte sobre què seurà, serà immund. [22] I tothom que tocarà el seu llit, rentarà els seus vestits, i es rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [23] I tothom que tocarà qualsevol moble sobre el qual ella haurà segut, rentarà els seus vestits, i es rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. I si hi ha res damunt el llit o damunt el seient on ella seu, tothom qui ho tocarà restarà immund fins al vespre. [24] I si un home jau amb ella i la immundícia d'ella va damunt d'ell, serà immund per set dies, i tot llit sobre el qual jaurà, serà immund.

[25] La dona, quan tindrà sangfluix durant molts dies fora del seu menstru, o quan el seu fluix s'allarga més enllà dels dies del seu menstru, tot el temps del fluix de la seva immundícia serà immunda com en els dies del seu menstru. [26] Tot llit on jaurà tot el temps del seu sangfluix, serà per a ella com el llit del seu menstru, i tot moble sobre el qual seurà serà immund, segons la immundícia del seu menstru. [27] Tothom qui els tocarà serà immund, i rentarà els seus vestits, i es rentarà amb aigua, i restarà immund fins al vespre. [28] I quan es purificarà del seu fluix, comptarà set dies, i serà pura. [29] I al dia vuitè, prendrà dues tórtores, o dos colomins, i els portarà al sacerdot a la porta de la tenda del Testimoni. [30] I el sacerdot farà de l'un un sacrifici expiatori, i de l'altre un holocaust, i el sacerdot farà expiació per ella a la faç de Jahvè, del fluix de la seva immundícia. [31] Així tindreu els fills d'Israel allunyats de tota immundícia llur, a fi que no en morin, sullant el meu Tabernacle, que és en mig d'ells.

[32] Aquesta és la llei del qui té escolament, i d'aquell qui té vessament de semença, que n'esdevé immund. [33] I de la qui pateix de fluix, i del qui tingui escolament, baró o fembra que sigui, i de l'home que jaurà amb dona immunda.

és un cas de malaltia, tot el restant d'aquesta perícope és un tractament higiènic sumament important, a més de l'aspecte religiós que taxativament esmenta el v. 31.

Ritu de l'expiació solemne

(C. XVI.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, després de la mort dels dos
fills d'Aaró, quan s'acostaren a la faç de Jahvè i moriren. [2] Jahvè
digué a Moisès: Parla al teu germà Aaró, perquè no entri en tot
temps al santuari, dintre el vel, davant el propiciatori de damunt
l'arca, no sia que mori, car jo apareixeré en el núvol sobre el propi-
ciatori.

[3] D'aquesta manera entrarà Aaró al santuari: amb un vedell per a
l'expiació i un moltò per a holocaust. [4] Es vestirà la túnica sagrada de
lli, i bragues de lli tindrà damunt la seva carn, i amb cenyidor de lli
se cenyirà i amb tiara de lli cobrirà la seva testa: són vestidures sa-
grades; d'elles es vestirà després de rentar la seva carn amb aigua.
[5] I prendrà de la comunitat dels fills d'Israel dos bocs per a expiació i
un moltó per a holocaust. [6] I Aaró oferirà el seu vedell d'expiació per
tal d'expiar per ell i per la seva casa. [7] Després prendrà els dos bocs
i els posarà a la faç de Jahvè a la porta de la tenda del Testimoni, [8] i
Aaró tirarà les sorts damunt els dos bocs: una sort per a Jahvè, l'al-
tra sort per a Azazel. [9] I Aaró oferirà el boc al qual haurà escaigut
la sort per a Jahvè i en farà un sacrifici expiatori. [10] Però el boc al
qual haurà escaigut la sort per a Azazel romandrà viu a la faç de
Jahvè per tal de fer damunt d'ell l'expiació i aviar-lo a Azazel, al
desert.

1, Supra x, 1. 2. — 2, Ex. xxx, 10; Hbr. ix, 7

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Després de la consagració d'Aaró, Déu parlava o es comunicava amb tots dos: Moisès i Aaró. En donar aquesta llei del gran dia de l'expiació, l'autor remarca que era ran de la mort dels fills d'Aaró, i aquest no fou cridat. El que fa referència al dia de l'expiació, té tres parts: 1.ª Ritus preliminars, vv. 2-10; 2.ª Ritus propis de l'expiació, vv. 11-28; 3.ª La repetició anual de la solemnitat, 29-34.

2. — *No entri.* Ningú, fora del gran sacerdot, no podia entrar en el *sancta sanctorum* i encara aquest una sola vegada a l'any en ocasió de l'expiació solemne. Cf. Hebr. IX, 6-12.

8. — *Tirarà les sorts... per a Azazel.* Vg. «et alteram capro emissario.» *Azazel,* nom que pot significar un principi malèfic, que cal foragitar. Tot plegat significa el cancellament de tots els pecats del poble, el qual s'alliberava de les seves claudicacions transferint-les al boc.

10. — *Però el boc.* El boc aviat al desert era el boc emissari.

[11] I Aaró oferirà el seu vedell d'expiació per tal d'expiar per ell i
per la seva casa, i immolarà el seu vedell d'expiació. [12] Després pren-
drà l'encenser ple de brases de l'altar, que és a la faç de Jahvè, i dos
grapats seus d'encens aromàtic en pols, i ho durà endins del vel. [13] I
tirarà l'encens damunt el foc a la faç de Jahvè, a fi que el núvol de
l'encens cobreixi el propiciatori de damunt el Testimoni, i no morirà.
[14] Llavors prendrà sang del vedell, i amb el seu dit n'espargirà damunt
el propiciatori, per davant, i envers el propiciatori n'espargirà amb el
seu dit set vegades. [15] Després immolarà el boc de l'expiació pel
poble, i en durà la sang endins del vel i farà de la seva sang allò que
féu de la sang del vedell, i n'espargirà damunt el propiciatori i davant
el propiciatori.

[16] Així purificarà el santuari de les immundícies dels fills d'Israel, i
de llurs transgressions en tota mena de pecats; igual farà a la tenda
del Testimoni, que roman amb ells en mig de les immundícies llurs.
[17] Ningú no romandrà a la tenda del Testimoni quan ell entrarà a fer
expiació al santuari, fins a tant que ell sortirà, i haurà fet l'expiació
per ell i per la seva casa i per tota la congregació d'Israel. [18] I sor-
tirà envers l'altar que és a la faç de Jahvè, i farà l'expiació, i prendrà
sang del vedell i sang del boc i en posarà damunt els corns de l'altar,
tot entorn. [19] I damunt espargirà sang amb el seu dit set vegades: i
el purificarà i el santificarà de les immundícies dels fills d'Israel.

[20] Quan haurà acabat d'expiar el santuari, i la tenda del Testimoni,
i l'altar, farà atansar el boc viu, [21] i Aaró posarà les seves mans da-
munt el cap del boc viu, i damunt ell confessarà totes les iniquitats
dels fills d'Israel i totes llurs transgressions en tota mena de pecats;
i les farà passar damunt el cap del boc, i l'aviarà al desert per mitjà
d'un home adient. [22] I aquell boc portarà al damunt totes les iniqui-
tats llurs en terra deshabitada, i l'aviarà al desert.

17, Lc. 1, 10

11-28. — Segona part de la llei: descripció dels ritus expiatoris que són: *a)* un doble sacrifici pel pecat, del sacerdot i del poble; *b)* l'anatema i foragitament del segon boc, l'emissari.

14. — Traduïm *per davant* i no, com la generalitat, *al costat oriental,* seguint l'autoritzada interpretació del P. Vaccari i d'altres.

[23] Després vindrà Aaró a la tenda del Testimoni i es despullarà dels
seus vestits de lli, que s'havia posat en entrar al santuari, i allí els
deixarà. [24] I rentarà la seva carn amb aigua, en lloc sant, i es po-
sarà els seus vestits, sortirà i farà el seu holocaust i l'holocaust del
poble i farà expiació per ell i pel poble. [25] I farà pujar en fum sobre
l'altar el greix del sacrifici expiatori. [26] I aquell qui haurà aviat el boc
a Azazel rentarà els seus vestits, i rentarà amb aigua la seva carn, i
després podrà entrar al campament. [27] Hom portarà fora del campa-
ment el vedell de l'expiació i el boc de l'expiació, la sang dels quals
fou, per a expiació, entrada al santuari, i cremaran al foc llurs pells
i llur carn i llur femta. [28] I el qui els cremarà, rentarà els seus ves-
tits, i rentarà amb aigua la seva carn, i després podrà entrar al cam-
pament.

[29] Això serà per a vosaltres estatut perpetual: al mes setè, als deu
dies del mes, afligireu les vostres ànimes, i cap obra no fareu, ni el
nadiu, ni l'estranger sojornant en mig de vosaltres. [30] Car en aquest
dia hom farà expiació per a vosaltres, per a purificar-vos, i de tots els
vostres pecats sereu purs a la faç de Jahvè. [31] Sàbat de repòs serà
per a vosaltres, i heu d'afligir les vostres ànimes: estatut perpetual.
[32] I acomplirà l'expiació el sacerdot que serà ungit, i que haurà estat
consagrat per a sacerdot al lloc del seu pare, i es posarà les vestidures
de lli, les vestidures sagrades. [33] I expiarà el santuari sant i la tenda
del Testimoni, i expiarà l'altar, i els sacerdots i tot el poble de la co-
munitat. [34] I això us serà estatut perpetual, per tal de fer expiació
pels fills d'Israel, de tots llurs pecats, una vegada a l'any.

I hom féu ço que Jahvè havia ordenat a Moisès.

27, Hbr. XIII, 11. — 29, Infra XXIII, 27

29. — *Afligireu les vostres ànimes.* El mes setè, era el de *tisri,* el setembre nostre. La festa dels Tabernacles es celebrava el quinze d'aquest mes (Lv. XXIII, 34); la festa de l'Expiació n'era la preparació. *Afligireu.* Pel dejuni, l'únic prescrit en l'antiga llei.

31. — *Sàbat de repòs.* Gr. Σάββατα σαββάτων: repòs més solemnial que els altres.

32. — *El sacerdot que serà ungit.* El Suprem Sacerdot.

2.—LLEIS DE SANTEDAT
(XVII-XXII)

Unitat del Santuari

(C. XVII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla a Aaró i als
seus fills, i a tots els fills d'Israel, i els diràs: Això és el que ha ma-
nat Jahvè, dient: [3] Qualsevol home de la casa d'Israel que degollarà
un bou, o un anyell, o una cabra, dintre el campament o fora, [4] i no
el durà a la porta de la tenda del Testimoni, per tal de presentar-lo
en ofrena a Jahvè, aquella sang serà imputada al tal home; puix que
sang ha escampat, aquell home serà tallat d'enmig del seu poble;
[5] per tal que els fills d'Israel portin les víctimes, les que immolen al
camp, a Jahvè, a la porta de la tenda del Testimoni, al sacerdot, i les
immolin com sacrificis pacífics a Jahvè. [6] I el sacerdot n'espargirà la
sang damunt l'altar de Jahvè, a la porta de la tenda del Testimoni, i
en farà pujar en fum el greix en olor de suavitat al Senyor. [7] I ja mai
més no oferiran llurs sacrificis als dimonis, darrera els quals forniquen:
això serà per a ells estatut perpetual en llurs gèneres.
[8] Encara els diràs: Tot home de la casa d'Israel, o dels estrangers

1.—Ací comença una altra secció del Levític. Del v. 1-9 es tracta del lloc designat als sacrificis. Aquestes lleis regien mentre el poble d'Israel pelegrinava pel desert. (Cf. Dt. XII, 20-22).

4.—Gr.: i no el durà a la porta de la tenda del Testimoni, per tal de ferlo 'holocaust o pacífic al Senyor, rebedor en olor de suavitat: i qualsevol qui el degollarà fora, i no el durà a la porta de la tenda del Testimoni, talment que no ha portat l'ofrena al Senyor davant el tabernacle del Senyor', aquella sang, etc.

7.—*Sacrificis als dimonis.* Vg. «hostias suas daemonibus», Gr.: a les vanitats. —Moisès pren totes les precaucions per tal que el poble no caigui en la idolatria. Totes les víctimes oferibles, pures a Déu, no podran ésser immolades a cap ídola. Alguns tradueixen per *sàtirs,* de l'hebreu *seirim,* fent referència a ídoles que es representaven en forma de boc i d'home. Moisès legisla radicalment sempre en vistes a la constitució del poble en el desert. Quan el poble està a punt d'entrar a la terra de Canaan, Moisès substitueix aquesta llei per una altra. (Dt. XII, 6-7; 11-12).

[23] Després vindrà Aaró a la tenda del Testimoni i es despullarà dels
seus vestits de lli, que s'havia posat en entrar al santuari, i allí els
deixarà. [24] I rentarà la seva carn amb aigua, en lloc sant, i es po-
sarà els seus vestits, sortirà i farà el seu holocaust i l'holocaust del
poble i farà expiació per ell i pel poble. [25] I farà pujar en fum sobre
l'altar el greix del sacrifici expiatori. [26] I aquell qui haurà aviat el boc
a Azazel rentarà els seus vestits, i rentarà amb aigua la seva carn, i
després podrà entrar al campament. [27] Hom portarà fora del campa-
ment el vedell de l'expiació i el boc de l'expiació, la sang dels quals
fou, per a expiació, entrada al santuari, i cremaran al foc llurs pells
i llur carn i llur femta. [28] I el qui els cremarà, rentarà els seus ves-
tits, i rentarà amb aigua la seva carn, i després podrà entrar al cam-
pament.

[29] Això serà per a vosaltres estatut perpetual: al mes setè, als deu
dies del mes, afligireu les vostres ànimes, i cap obra no fareu, ni el
nadiu, ni l'estranger sojornant en mig de vosaltres. [30] Car en aquest
dia hom farà expiació per a vosaltres, per a purificar-vos, i de tots els
vostres pecats sereu purs a la faç de Jahvè. [31] Sàbat de repòs serà
per a vosaltres, i heu d'afligir les vostres ànimes: estatut perpetual.
[32] I acomplirà l'expiació el sacerdot que serà ungit, i que haurà estat
consagrat per a sacerdot al lloc del seu pare, i es posarà les vestidures
de lli, les vestidures sagrades. [33] I expiarà el santuari sant i la tenda
del Testimoni, i expiarà l'altar, i els sacerdots i tot el poble de la co-
munitat. [34] I això us serà estatut perpetual, per tal de fer expiació
pels fills d'Israel, de tots llurs pecats, una vegada a l'any.

I hom féu ço que Jahvè havia ordenat a Moisès.

27, Iibr. XIII, 11. — 29, Infra XXIII, 27

29. — *Afligireu les vostres ànimes.* El mes setè, era el de *tisri,* el setembre nostre. La festa dels Tabernacles es celebrava el quinze d'aquest mes (Lv. XXIII, 34); la festa de l'Expiació n'era la preparació. *Afligireu.* Pel dejuni, l'únic prescrit en l'antiga llei.

31. — *Sàbat de repòs.* Gr. Σάββατα σαββάτων: repòs més solemnial que els altres.

32. — *El sacerdot que serà ungit.* El Suprem Sacerdot.

2. — LLEIS DE SANTEDAT
(XVII-XXII)

Unitat del Santuari

(C. XVII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla a Aaró i als seus fills, i a tots els fills d'Israel, i els diràs: Això és el que ha manat Jahvè, dient: [3] Qualsevol home de la casa d'Israel que degollarà un bou, o un anyell, o una cabra, dintre el campament o fora, [4] i no el durà a la porta de la tenda del Testimoni, per tal de presentar-lo en ofrena a Jahvè, aquella sang serà imputada al tal home; puix que sang ha escampat, aquell home serà tallat d'enmig del seu poble; [5] per tal que els fills d'Israel portin les víctimes, les que immolen al camp, a Jahvè, a la porta de la tenda del Testimoni, al sacerdot, i les immolin com sacrificis pacífics a Jahvè. [6] I el sacerdot n'espargirà la sang damunt l'altar de Jahvè, a la porta de la tenda del Testimoni, i en farà pujar en fum el greix en olor de suavitat al Senyor. [7] I ja mai més no oferiran llurs sacrificis als dimonis, darrera els quals forniquen: això serà per a ells estatut perpetual en llurs gèneres.

[8] Encara els diràs: Tot home de la casa d'Israel, o dels estrangers

1. — Ací comença una altra secció del Levític. Del v. 1-9 es tracta del lloc designat als sacrificis. Aquestes lleis regien mentre el poble d'Israel pelegrinava pel desert. (Cf. Dt. XII, 20-22).

4. — Gr.: i no el durà a la porta de la tenda del Testimoni, per tal de ferlo 'holocaust o pacífic al Senyor, rebedor en olor de suavitat: i qualsevol qui el degollarà fora, i no el durà a la porta de la tenda del Testimoni, talment que no ha portat l'ofrena al Senyor davant el tabernacle del Senyor', aquella sang, etc.

7. — *Sacrificis als dimonis.* Vg. «hostias suas daemonibus», Gr.: a les vanitats. — Moisès pren totes les precaucions per tal que el poble no caigui en la idolatria. Totes les víctimes oferibles, pures a Déu, no podran ésser immolades a cap ídola. Alguns tradueixen per *sàtirs,* de l'hebreu *seirim,* fent referència a ídoles que es representaven en forma de boc i d'home. Moisès legisla radicalment sempre en vistes a la constitució del poble en el desert. Quan el poble està a punt d'entrar a la terra de Canaan, Moisès substitueix aquesta llei per una altra. (Dt. XII, 6-7; 11-12).

sojornants en mig de vosaltres, qui oferirà un holocaust o sacrifici [9] i
no el durà a la porta de la tenda del Testimoni per immolar-lo a
Jahvè, aquell home serà tallat d'enmig del seu poble.

Ús de la sang

[10] I tot home de la casa d'Israel, o dels estrangers sojornants en mig
d'ells, que menjarà de cap mena de sang, jo giraré el meu rostre
contra aquell qui menjarà sang, i el tallaré d'enmig del seu poble,
[11] perquè la vida de la carn és en la sang, i jo us la permeto damunt
l'altar per tal de fer expiació per les vostres ànimes, car per l'ànima
la sang farà expiació. [12] Per això he dit als fills d'Israel: Cap persona
d'entre vosaltres no menjarà sang, ni l'estranger sojornant entre vosaltres no menjarà sang.

[13] I qualsevol home dels fills d'Israel, o dels estrangers sojornants
entre ells, que agafarà caça d'animal o d'ocell mengívol, vessarà la
seva sang i la colgarà amb terra. [14] Car la sang és la vida de tota
carn, en la seva vida és; per això he dit als fills d'Israel: No menjareu
la sang de cap carn, perquè la vida de tota carn és la seva sang: qualsevol qui en menjarà, serà tallat.

[15] I tota ànima, tant nadiua com estrangera, que menjarà d'una
bèstia que s'hagi mort o hagi estat esbocinada, rentarà els seus vestits, i es rentarà amb aigua, i restarà immunda fins al vespre, i serà
pura. [16] I si no se'ls renta, i no renta la seva carn, portarà la seva
iniquitat.

Llei matrimonial

(C. XVIII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel,
i digues-los: Jo sóc Jahvè, el vostre Déu. [3] No fareu pas com fan a la
terra d'Egipte, on haveu habitat; ni fareu com fan a la terra de Canaan,

14, Gn. IX, 4; Supra VII, 26

10-14. — Tercera prescripció sobre l'ús de la sang.

15-16. — Quarta prescripció sobre les bèsties que es poden menjar, però que no es poden sacrificar.

on jo us meno, i no us conduireu segons llurs estatuts. [4] Els meus ordenaments complireu i els meus estatuts guardareu, i us conduireu segons ells: jo sóc Jahvè, el vostre Déu. [5] Servareu, doncs, els meus estatuts i els meus ordenaments, els quals acomplint, l'home viurà en ells. Jo, Jahvè.

[6] Ningú de vosaltres no s'atansarà a parent seu, per descobrir-ne la nuesa. Jo, Jahvè.

[7] La nuesa de ton pare o la nuesa de ta mare no descobriràs: és la teva mare, no descobriràs la seva nuesa.

[8] La nuesa de la muller del teu pare no descobriràs: és la nuesa del teu pare.

[9] La nuesa de ta germana, filla de ton pare o de ta mare, nada a casa o nada a fora, no descobriràs: la seva nuesa no descobriràs.

[10] La nuesa de la filla de ton fill, o de la filla de ta filla, no descobriràs, puix que és nuesa teva.

[11] La nuesa de la filla de la muller de ton pare, engendrada del teu pare, germana teva és, no la descobriràs.

[12] La nuesa de la germana de ton pare no descobriràs: és carn de ton pare.

[13] La nuesa de la germana de ta mare no descobriràs: és carn de ta mare.

[14] La nuesa del germà de ton pare no descobriràs: a la seva muller no t'atansaràs: és tia teva.

[15] La nuesa de la teva nora no descobriràs: és la muller de ton fill, no descobriràs la seva nuesa.

[16] La nuesa de ta cunyada no descobriràs: és nuesa de ton germà.

[17] La nuesa d'una dona i de la seva filla no descobriràs, ni prendràs tampoc la filla de son fill ni la filla de sa filla per descobrir la seva nuesa: carn teva són: és cosa nefanda.

5, Ez. xx, 11; Rom. x, 5; Gal. III, 12

5. — *Jo, Jahvè.* Fórmula solemnial per a designar un manament infrangible. Aquestes lleis esmenen els mals costums que el poble hauria pogut adquirir en el seu sojorn entre els egipcis.

6-16. — Lleis contra l'incest. — El Gr. per comptes de *nuesa* posa «ignomínia».

17. — Cinquè i sisè cas d'afinitat: l'home no es mullerarà ni amb la filla ni amb la néta de la seva dona.

18 Una dona junt amb sa germana no prendràs per fer-ne una rival,
per tal de descobrir la seva nuesa, ensems amb la d'ella, del seu
vivent.
19 No t'atansaràs a una dona durant el menstru de la seva immun-
dícia, per tal de descobrir la seva nuesa.
20 No donaràs semença teva a la muller del teu proïsme, per sullar-
te amb ella.
21 I semença teva no donaràs per fer-la passar a Moloc, i no viola-
ràs el nom de ton Déu. Jo, Jahvè.
22 No jauràs amb baró com se jau amb fembra: és abominació.
23 No t'ajuntaràs amb cap bèstia, per sullar-te amb ella: ni cap dona
no es posarà davant una bèstia per ajuntar-s'hi: és perversió.
24 En cap d'aquestes coses no us sullareu, car amb totes elles s'han
sullat els pobles que jo foragito davant la vostra faç. 25 Sullada ha
estat la terra i jo he castigat la seva malvestat, i la terra ha vomitat
els seus habitants. 26 Vosaltres, doncs, serveu els meus estatuts i els
meus ordenaments, i no feu cap d'aquestes abominacions, ni el na-
diu, ni l'estranger sojornant enmig de vosaltres. 27 Car totes aquestes
coses han fet els homes de la terra que hi han estat abans de vosal-
tres, i la terra n'ha estat sullada. 28 I no us vomitarà la terra, per
haver-la sullada, com vomità el poble que hi és abans de vosaltres.
29 Perquè tot aquell qui farà alguna d'aquestes abominacions, tal serà
tallat d'enmig del poble. 30 Guardeu, doncs, els meus ordenaments,
no practicant cap d'aquelles usances abominables, que hom ha prac-
ticat abans de vosaltres, i no us hi sulleu. Jo, Jahvè, el vos-
tre Déu.

21, Infra xx, 2. — 23, Infra xx, 16

18. — Prohibició de mullerar-se amb dues germanes, mena de poligàmia que abans havia estat permesa. (Cf. Gn. XXIX, 23-28).

19. — Ni el marit no pot acostar-se a la muller en el període de la seva menstruació.

21. — *Moloc* o *Melcom*, déu dels Amonites. Es prohibeix de passar els fills pel mig del foc abrandat a honor de Moloc. Els vv. que segueixen demostren el grau baixíssim de moralitat dels pobles pagans.

25. — *Sullada ha estat la terra*. Bella imatge per a designar el fàstic d'aguantar una gent llorda que Déu lliurava a l'extermini. Fins la terra vomitava els seus habitants bestialitzats. Tot el capítol està destinat a separar Israel del contagi dels seus veïns.

Preceptes religiosos i morals

(C. XIX.) [1]Jahvè parlà a Moisès, dient: [2]Parla a tota la comunitat dels fills d'Israel, i digues-los: Sigueu sants, car jo sóc sant, Jahvè, el vostre Déu.

[3]Respecti cadascú el seu pare i la seva mare, i guardeu els meus sàbats. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[4]No us girareu envers els ídols, ni us fareu déus de fosa. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[5]I quan immolareu un sacrifici pacífic a Jahvè, talment l'immolareu, que sigui rebedor en gràcia vostra. [6]El menjareu el mateix dia d'immolar-lo, o l'endemà, i allò que sobrarà per al dia terç serà cremat al foc. [7]I si se'n menja al dia terç, és corrupció, no serà rebedor. [8]I qui en menjarà portarà la seva iniquitat, per tal com ha profanat cosa sagrada a Jahvè: i aquella ànima serà tallada del seu poble.

[9]Quan segaràs les messes de la vostra terra, no acabaràs de segar fins a la fita del teu camp, ni recolliràs les espigolalles de la teva sega, [10]ni esbagotaràs la teva vinya, ni en colliràs els grans caiguts: ans al pobre i a l'estranger els deixaràs. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[11]No robareu, ni us fareu frau, ni direu mentida l'un a l'altre.

[12]No jurareu en nom meu en fals, puix que violaríeu el nom del vostre Déu. Jo, Jahvè.

[13]No oprimiràs el teu proïsme, ni l'expoliaràs: no romandrà amb tu la soldada del jornaler fins al matí.

[14]No insultaràs el sord, ni posaràs ensopec davant el cec, ans tindràs temor de ton Déu. Jo, Jahvè.

2, Supra XI, 44; I Ptr. I, 16.—9, Infra XXIII, 22.—12, Ex, XX, 7.—13, Eccli. X, 6; Dt. XXIV, 14; Tob. IV, 15

1. — *Jahvè parlà a Moisès*. En aquest capítol, vv. 1-37, es compilen diverses lleis morals, moltes d'elles promulgades anteriorment. L'acabament: *Jo, Jahvè, el vostre Déu* és rúbrica estereotipada, fórmula solemnial.

9-10. — *Quan segareu*. Aquesta disposició benèfica envers el pobre i l'estranger es repeteix sovint en el Pentateuc. Cf. XXIII, 22; Dt. XXIV, 19-21 i Ex. XXIII, 11.

13. — Vg. afegeix: «non facies calumniam». El mot *calumnia* es pren sovint en sentit d'injustícia.

15 No cometràs tort en el judici, ni tindràs esguard al pobre, ni faràs acatament al poderós: amb justícia judicaràs el teu proïsme.

16 No aniràs bescantant entre els teus conterranis, ni et posaràs en contra de la sang del teu proïsme. Jo, Jahvè.

17 No odiaràs en el teu cor el teu germà; francament reprendràs el teu proïsme, per tal de no carregar-te de pecat per amor d'ell. 18 No et venjaràs ni duràs rancúnia als fills del teu poble, ans amaràs el teu proïsme com a tu mateix. Jo, Jahvè.

19 Guardareu els meus estatuts. No aparellaràs els teus animals amb bèsties d'altra mena, no sembraràs el teu camp amb sement barrejada, i no duràs vestit teixit amb dos fils, de lli i de llana.

20 Si un home jau amb una dona i hi té comerç de semença, i ella és serventa desposada a un altre, i no està rescatada o afranquida, seran castigats, però no a mort, per tal com ella no és lliure. 21 I ell durà a Jahvè, pel seu delicte, a la porta de la tenda del Testimoni, un moltó per delicte. 22 I el sacerdot amb el moltó de delicte, farà expiació per ell a la faç de Jahvè, pel seu pecat que ha comès, i li serà perdonat el pecat que ha comès.

23 I quan haureu entrat a la terra i hi haureu plantat tot arbre fruiter, tindreu llur fruit com incircumcís: per tres anys us seran com incircumcisos, i no se'n podrà menjar. 24 I a l'any quart tot llur fruit serà consagrat en lloança a Jahvè. 25 A l'any cinquè menjareu el seu fruit, en aplegar per vosaltres la seva collita. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

26 No menjareu res amb sang.

15, Dt. I, 17; XVI, 19. — 17, I Io. II, 11; III, 14; Eccli. XIX, 13; Lc. XVII, 3. — 18, Mt. V, 43; XXII, 39 Rom. XIII, 9

15. — Fa referència als magistrats en l'administració de la justícia. Cal remarcar la humanitat de tots aquests preceptes.

16. — *Ni et posaràs en contra de la sang del teu proïsme.* Fa referència als testimonis falsos, en virtut dels quals pot recaure una sentència injusta contra l'acusat. Alguns interpreten menys probablement: no romandràs insensible davant el perill que passa el teu veí.

19. — *No aparellaràs...* Tres prohibicions contra l'hibridisme. Dt. XXII, 10, 11, ho especifica en aquesta forma: «no llauraràs amb un bou i amb un ase alhora. No portaràs vestidura mesclada de llana i de lli alhora.»

20. — L'adulteri entre persones lliures era castigat amb la mort dels dos adúlters. Cf. XX, 10.

23. — *Llur fruit com incircumcís.* Per analogia amb l'infant.

26-28. — Prohibició d'usos supersticiosos en voga en els pobles idolàtrics.

26. — Aquesta és la interpretació comuna. Gr. interpreta: no menjareu damunt les muntanyes, ço que implicaria una prohibició d'oferir-hi sacri-

No fareu averanys, ni fetilleries.

[27]No tallareu en cercle els cabells a les vores del cap, ni tallaràs el costat de la teva barba.

[28]No fareu incisions en la vostra carn per un mort, ni us fareu al damunt senyal de tatuatge. Jo, Jahvè.

[29]No profanaràs la teva filla, prostituint-la, no sia que la terra es doni a la prostitució i s'ompli de malvestat.

[30]Els meus sàbats guardareu, i al meu santuari servareu reverència. Jo, Jahvè.

[31]No us girareu envers els bruixots, ni els endevinaires: no els consultareu, contaminant-vos amb ells. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[32]Davant la canície t'alçaràs, i el rostre de l'ancià honoraràs i el teu Déu temeràs. Jo, Jahvè.

[33]I quan un estranger serà sojornant amb tu, a les vostres terres, no l'oprimireu. [34]L'estranger sojornant amb vosaltres, us serà com un nadiu de vosaltres, i l'estimaràs com a tu mateix, car estrangers fóreu vosaltres en terra d'Egipte. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[35]No fareu injustícia en el judici, ni en la mida, ni en el pes, ni en la mesura. [36]Balances justes tindreu, i pesos justos, i efà just, i hin just. Jo, Jahvè, el vostre Déu, que us he tret de la terra d'Egipte.

[37]Guardareu, doncs, tots els meus estatuts, i tots els meus decrets, i els posareu en pràctica. Jo, Jahvè.

Sancions

(C. XX.) [1]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2]Diràs als fills d'Israel: Qualsevol home d'entre els fills d'Israel o d'entre els estrangers so-

33, Ex. XXII, 21. — 2, Supra XVIII, 21

ficis. El P. Ubach tradueix: *Damunt sang no menjareu,* conjecturant si és una prohibició de menjar en un lloc on sang d'animal ha estat escampada.

29. — *No profanaràs.* Val la pena de notar la severitat de la legislació mosaica contra la prostitució. Aquesta plaga social no estava tolerada de cap manera.

33. — *I quan un estranger.* És l'única legislació antiga que prescriu un tracte humà i caritatiu envers l'estranger. Tant en aquest cas, com en tractar-se de desvalguts, esclaus, orfes, esguerrats o vells, la legislació mosaica és immensament superior a les legislacions inhumanes dels altres pobles contemporanis d'Israel.

36. — *Efà,* cf. V, 11; *hin,* contenia 12 logs, cf. XIV, 10, n.

1-21. — En aquest capítol es recopilen les penes contra els delictes d'ido-

jornants a Israel, que donarà semença seva a Moloc, serà punit de
mort: el poble de la terra l'apedregarà. [3]I jo giraré la meva faç con-
tra aquell home i el tallaré d'enmig del seu poble, per tal com ha
donat semença seva a Moloc, sullant el meu santuari i profanant el
meu sant nom. [4]I si el poble de la terra aclucava els seus ulls devers
aquell home que ha donat semença seva a Moloc, i no el fa morir,
[5]jo giraré la meva faç contra aquell home i contra la seva família i el
tallaré d'entre el seu poble, junt amb tots els fornicadors que forni-
caren com ell darrera Moloc.

[6]Aquell qui es girarà envers els bruixots i els endevinaires, per
fornicar darrera d'ells, contra ell giraré jo la meva faç i el tallaré d'en-
mig del seu poble. [7]Santifiqueu-vos, doncs, i sigueu sants, perquè
jo, Jahvè, sóc el vostre Déu. [8]I guardareu els meus preceptes i els
practicareu. Jo, Jahvè, el vostre santificador.

[9]Qualsevol que maleirà son pare o sa mare serà punit de mort: ha
maleït son pare o sa mare: la seva sang és damunt d'ell.

[10]Si un home comet adulteri amb la muller del seu proïsme, aquell
que comet adulteri amb la muller del seu proïsme punit de mort serà:
l'adúlter i l'adúltera.

[11]Si un home jau amb la muller del seu pare, ha descobert la nuesa
del seu pare: tots dos seran punits de mort: llur sang és damunt d'ells.

[12]Si un home jau amb la seva nora, tots dos seran punits de mort:
cosa nefanda han fet: llur sang és damunt d'ells.

[13]Si un home jau amb baró talment com es jau amb fembra, abo-
minació hauran fet tots dos: siguin punits de mort: llur sang és da-
munt d'ells.

[14]Si un home es mullera amb una dona i amb la mare d'ella, co-

7, I Ptr. I, 16. — 9, Ex. XXI, 17; Mt. XV, 4; Mc. VII, 10. — 10, Dt. XXII, 22; Io. VIII, 5

latria i de sensualitat. Sobre *Moloc* cf. la n. de XVIII, 21. — *Semença,* fills.

5. — *Fornicadors.* El pecat d'idolatria és comparat sovint, en el text sagrat, a la infidelitat conjugal i fornicació.

11. — *La muller del seu pare.* Se suposa que no és la pròpia mare. D'aquest incest repugnant no se'n parla mai, com de cosa que no pot succeir. — *Llur sang damunt d'ells.* Ells mateixos es condemnen a mort, atrauen sobre si la pròpia mort.

14. — *Si un home es mullera.* Vuitè cas d'afinitat que s'ha d'afegir als set enumerats en XVIII, 8, 14-18.

met un crim: al foc els cremareu, a ell i a elles, perquè tal crim no sigui entre vosaltres.

[15]L'home que s'ajunta amb una bèstia serà punit de mort: i la bèstia serà occida. [16]Si una dona s'acostarà a una bèstia per tal d'ajuntar-s'hi, occireu dona i bèstia: seran punits de mort: llur sang és damunt d'ells.

[17]Si un home es mullera amb la seva germana, filla del seu pare o filla de la seva mare, i ell veu la nuesa d'ella i ella la d'ell, és cosa nefanda; seran tallats a la vista dels fills de llur poble. Ell ha descobert la nuesa de la seva germana: portarà la seva iniquitat.

[18]Si algú jau amb dona menstruada i en descobreix la nuesa, ell ha descobert el fluix d'ella i ella ha descobert el seu propi sangfluix; ambdós seran tallats d'en mig del seu poble.

[19]Tampoc la nuesa de la germana de la teva mare, ni de la germana del teu pare no descobriràs, per tal com és descobrir la nuesa de la seva carn: ells portaran llur iniquitat.

[20]L'home que jau amb la muller del seu oncle, ha descobert la nuesa del seu oncle: llur pecat portaran: moriran sense fills.

[21]Si un home es mullera amb la dona de son germà, això és sutzura: ha descobert la nuesa del seu germà: seran sense fills.

[22]Guardareu tots els meus estatuts i els meus decrets i els practicareu, a fi que no us vomiti la terra on jo us meno perquè hi habiteu. [23]No us conduireu segons les usances de la nació que jo foragitaré davant de vosaltres, car ells han fet totes aquestes coses i jo els he tingut en abominació. [24]I us he dit: Vosaltres posseireu llur terra, i jo us la donaré per posseir-la, terra regalant llet i mel. Jo, Jahvè, el vostre Déu, que us he distingit dels altres pobles. [25]I vosaltres distingireu entre animal pur i impur, i entre ocell pur i impur, i no us fareu abominables amb animals, ni amb ocells, ni amb res

16, Sup. XVIII, 23

Al foc els cremareu. Vg. afegeix «uiuus ardebit». El *uiuus* no té correspondència en el text original. Alguns exegetes creuen que el culpable era lapidat i el seu cadàver cremat.

17. — *Seran tallats.* Civilment excomunicats, no morts. Cf. Gn. XVII, 14.

22-27. — Exhortació general a l'observança de les lleis donades, les quals fan d'Israel un poble a part, escollit.

del que grapona damunt la terra, que jo us he separat com impur.
[26]Sigueu-me, doncs, sants, puix que sant só jo, Jahvè, que us he
destriat dels altres pobles, per tal que fóssiu meus. [27]Home o dona
que tinguin bruixot o endevinaire, seran punits de mort: hom els
apedregarà: llur sang és damunt d'ells.

Santedat dels sacerdots

(C. XXI.) [1]I digué Jahvè a Moisès: Parla als sacerdots, fills
d'Aaró, i els diràs: Ningú no es contaminarà amb un mort enmig
del seu poble, [2]llevat que sigui per un parent seu molt proper: per
sa mare, o per son pare, o per son fill, o per sa filla, o per son
germà, [3]o per sa germana verge, que viu amb ell, no maridada: per
ella podrà contaminar-se. [4]El marit no es contaminarà pels parents
de la muller, profanant-se. [5]No tondran llur testa, ni tallaran els
costats de llur barba, ni en llur carn no es faran incisions. [6]Seran
sants per a llur Déu, i el nom de llur Déu no profanaran, per tal com
ofereixen les ignicions de Jahvè, el pa de llur Déu: per això seran
sants.
[7]No prendran per muller dona meretriu o deshonrada, ni dona re-
pudiada del seu marit, car ells són sants per a llur Déu [8]Com a
sant el miraràs, puix que ofereix el pa del teu Déu: sant serà per a
tu, perquè sant sóc jo, Jahvè, qui els santifico. [9]I la filla de baró
sacerdot, si es profana prostituint-se, profana el seu pare: al foc serà
cremada.
[10]El sacerdot suprem entre els seus germans, sobre la testa del
qual s'ha escampat l'oli de la unció, i que fou consagrat per tal de
posar-se les vestidures, no esbullarà la seva testa, ni esquinçarà els
seus vestits, [11]ni s'acostarà a cap cadàver, ni tan sols pel seu pare o

26, I Ptr. I, 16. — 27, Dt. XVIII, 11; I Sm. XXVIII, 7. — 5, Supra XIX, 27; Ez XLIV, 20. — 7, Supra XIX, 29

5. — Senyals de dol entre els orientals, alguns d'ells supersticiosos.

8. — *Que us santifico,* seguint el text massorètic. Gr. i Vg. amb el Samarità llegeixen: qui *els* santifico.

10. — *El sacerdot suprem.* Sols tres vegades és anomenat així, ací i en Nm. XXXV, 25, 28. Ordinàriament se l'anomena *hacohèn,* el sacerdot.

per la seva mare no es contaminarà, [12]ni sortirà del santuari, ni profanarà el santuari de son Déu, car la corona de l'oli de la unció de son Déu és damunt d'ell. Jo, Jahvè. [13]Prendrà per muller una verge. [14]Vídua, o repudiada, o deshonrada, o meretriu: cap d'aquestes no prendrà, ans prendrà per muller una verge del seu poble. [15]I no deshonrarà la seva semença enmig del seu poble: perquè jo sóc Jahvè, el seu santificador.

[16]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [17]Parla a Aaró, i digues-li: Un home de la teva semença en les vostres gèneres en el qual hi hagi tara, no s'acostarà per oferir el pa del seu Déu. [18]Perquè cap home que tingui tara, no s'acostarà: home cec, o coix, o mutilat, o esguerrat, [19]o bé home que tingui fractura de peu o de mà, [20]o geperut, o neulit, o que tingui una taca a l'ull, o sarnós, o berbolós, o herniat, [21]cap home de la semença d'Aaró que tingui tara no s'acostarà per oferir les ignicions a Jahvè. Té tara: no s'acostarà a oferir el pa del seu Déu. [22]Ell podrà menjar del pa del seu Déu: de les coses molt sagrades, i de les sagrades, menjarà, [23]però no entrarà pas endins del vel, ni s'acostarà a l'altar, puix que tara hi ha en ell: i no profanarà el meu santuari, perquè jo, Jahvè, sóc llur santificador. [24]I Moisès parlà a Aaró, i als seus fills, i a tots els fills d'Israel.

(C. XXII.) [1]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2]Digues a Aaró i als seus fills que s'abstinguin de les coses sagrades que em consagren els fills d'Israel, i que no profanin el meu sant nom. Jo, Jahvè. [3]Digues-los: Tot baró de la vostra semença en les vostres gèneres que, tenint immundícia damunt d'ell, s'acostarà a les coses sagrades que els fills d'Israel consagren a Jahvè, de la meva faç serà tallada aquella

13, Ez. XLIV, 22

16-24. — Les irregularitats en l'exercici sacerdotal: deformitats corporals. Dotze són les tares que s'enumeren com irregularitats.

22. — A malgrat de la irregularitat, els aaronites podien menjar de les coses ofertes al santuari. — *Molt sagrades.* Com la carn dels sacrificis expiatoris (VI, 18; VII, 1), els pans de la proposició i certes oblacions de vegetals (II, 3; VI, 10; XXIV, 9). — *Sagrades.* Com la carn dels sacrificis pacífics, les primícies i els delmes.

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Una nova llei referent als sacerdots. Aquesta (1-16) té per objecte la puresa que s'exigeix als sacerdots i llurs famílies per tal de poder menjar de les coses sagrades.

3. — *De la meva faç serà tallada.* Exclosa del servei de l'altar.

ànima. Jo, Jahvè. [4] Qualsevol baró de la semença d'Aaró que sigui leprós, o tingui escolament, no menjarà coses sagrades fins que serà pur; i aquell qui haurà tocat un immund per contacte de cadàver o un que hagi emès semença, [5] o un que hagi tocat qualsevol rèptil que l'hagi tornat immund, o un altre home que li hagi encomanat una immundícia seva qualsevol, [6] la persona que ho tocarà restarà immunda fins al vespre, i no menjarà coses sagrades fins a tant que haurà rentat la seva carn amb aigua. [7] Colgat el sol, serà pur i pot menjar coses sagrades, car això és el seu pa. [8] Bèstia morta o esbocinada no menjarà, per no contaminar-se. Jo, Jahvè. [9] Guardaran el meu ordenament, per tal que no incorrin en pecat per això, i no morissin per haver-ho profanat. Jo, Jahvè, llur santificador.

[10] Cap estrany no menjarà cosa sagrada; l'hoste d'un sacerdot i el jornaler no menjaran cosa sagrada. [11] Però si el sacerdot compra una persona amb diner seu, aquesta en menjarà, i els nats a casa seva, aquests menjaran del seu pa. [12] La filla del sacerdot maridada amb home estrany, no menjarà la lleuda de les coses sagrades. [13] Però si la filla del sacerdot és vídua o repudiada, sense fills, i se n'ha tornat a casa del seu pare, talment com en la seva minyonia, menjarà del pa del seu pare, però cap estrany no en menjarà. [14] Qui menjarà cosa sagrada sense pensar, hi afegirà una cinquena part, i restituirà al sacerdot la cosa sagrada. [15] I no profanaran les coses sagrades dels fills d'Israel ofertes en lleuda a Jahvè, [16] i no els afeixugaran amb la pena del pecat de menjar llurs coses sagrades, perquè jo, Jahvè, sóc llur santificador.

Integritat de les víctimes

[17] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [18] Parla a Aaró, i als seus fills, i a tots els fills d'Israel, i digues-los: Qualsevol home de la casa d'Israel, o dels estrangers d'Israel, que presenti la seva ofrena, o per

8, Supra XVII, 15; Dt. XIV, 21; Ez. XLIV, 31

10. — *Cap estrany.* No pertanyent a la família sacerdotal, a la tribu de Leví.

14. — *Restituirà.* La valor de la cosa menjada, afegint-hi una cinquena part més.

acompliment de qualsevol vot, o per donació voluntària, quan vulgui
oferir-la en holocaust, [19] perquè us sigui rebedor, l'oferireu mascle,
sense tara, de l'arment, de l'ovellar o de les cabres. [20] Res que tingui
tara no oferireu, puix no us serà rebedor. [21] I si un home, o acom-
plint un vot, o en donació voluntària, vol oferir a Jahvè un sacrifici
pacífic, d'entre l'arment o d'entre l'ovellar, per ésser rebedor, serà
perfecte: no tindrà tara. [22] Víctima cega, o esguerrada, o mutilada,
o nafrada, o sarnosa, o berbolosa, no oferireu a Jahvè, ni en fareu
pujar en fum sobre l'altar per a Jahvè. [23] Bou o anyell despropor-
cionat de membres pot oferir com ofrena voluntària, però per vot no
serà rebedor. [24] Masegat de testicles, o esclafat, o que els tingui
arrencats o tallats, no oferireu a Jahvè, ni en prepareareu en la vostra
terra. [25] Ni de mà del fill d'estranger no oferireu res d'això com a
pa del vostre Déu, puix que mutilats són i defectuosos: no us seran
rebedors.

[26] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [27] El bou, l'anyell o la cabra, quan
neixi, estarà set dies sota la seva mare, però del dia vuitè en avant
serà rebedor com ofrena d'ignició a Jahvè. [28] Sia vaca, sia ovella, no
la immolareu el mateix dia que el seu nadó. [29] I quan oferireu a
Jahvè un sacrifici d'acció de gràcies, l'oferireu que us sigui accep-
table. [30] Serà menjat al mateix dia: no en deixareu per a l'endemà.
Jo, Jahvè.

[31] Guardareu els meus manaments i els practicareu. Jo, Jahvè. [32] I
no profanareu el meu sant nom, i jo seré santificat enmig del fills
d'Israel. Jo, Jahvè, el vostre santificador [33] que us traguí de la terra
d'Egipte, per tal d'ésser el vostre Déu. Jo, Jahvè.

21, Dt. xv, 21; Eccli. xxxv, 14

23. — *Bou o anyell desproporcionat de membres.* És una de les dues interpretacions corrents. L'altra, que donen Gr. i Vg. diu *que tinguin tallades les orelles o la cua.*

24. — *Ni en prepareareu.* Prohibició absoluta del castrament dels animals.

25. — *Ni de mà del fill d'estranger.* Vg. diu: «De manu alienigenae non offeretis panes Deo uestro». Segons l'original, la prohibició recau en les bèsties tarades, no en l'estranger com a tal.

III PART. LES FESTES I EL CULTE

(XXIII - XXVII)

El sàbat

(C. XXIII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel, i digues-los: Les festes de Jahvè que vosaltres proclamareu com santes convocacions, aquestes seran les meves festes.

[3] Sis dies hom treballarà, però el dia setè és sàbat de repòs complert i santa convocació: cap treball no fareu: és un repòs consagrat a Jahvè en tots els vostres estatges.

La Pasqua

[4] Aquestes són les festes de Jahvè, les santes convocacions, a les quals convocareu en llur temps. [5] Al mes primer, al catorzè dia del mes, entre dos foscans, la Pasqua de Jahvè. [6] I al quinzè dia del mes, la festa dels àzims a honor de Jahvè: set dies menjareu àzims. [7] El primer dia tindreu santa convocació: cap obra servil no fareu. [8] I oferireu per set dies ignicions a Jahvè: el setè dia, santa convocació: cap obra servil no fareu.

[9] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [10] Parla als fills d'Israel i digues-los: Quan haureu entrat a la terra que jo us dono i en collireu les mes-

5, Ex. XII, 18; Nm. XXVIII, 16

3. — *Santa convocació.* Assistència al santuari i als sacrificis. — Vg. diu: «uocabitur sanctus».

9-22. — Llei referent a l'ofrena de les primícies, cerimònia afegida a la Pasqua i a la festa de la Pentecosta.

ses, portareu al sacerdot una garba, primícia de la vostra messa, [11] i
el sacerdot brandejarà la garba davant Jahvè, per tal que us sigui
rebedora: l'endemà del sàbat la brandejarà el sacerdot. [12] I el dia en
què brandejareu la garba, oferireu un anyell nat de l'any, sense tara,
en holocaust a Jahvè; [13] l'oblació que l'acompanyarà serà dos desens
de flor de farina pastada amb oli, ignició a Jahvè en olor de suavitat;
la seva libació serà de vi, un quart d'hin. [14] No menjareu ni pa, ni
gra torrat, ni espiga tendra, fins aquest dia, fins que haureu presen-
tat l'ofrena al vostre Déu: estatut perpetual en les vostres gèneres
en tots els vostres estatges.

La Pentecosta

[15] Des de l'endemà del sàbat, del dia en què haureu portat la garba
per a ésser brandejada, comptareu set setmanes complides, [16] cin-
quanta dies comptareu fins a l'endemà del setè sàbat, i oferireu a
Jahvè una nova oblació. [17] Portareu dels vostres estatges dos pans
per al brandejament, els quals seran de dos desens de flor de fari-
na, cuits amb llevat, primícies de Jahvè. [18] I junt amb aquells pans,
oferireu set anyells nats de l'any, sense tara, un vedell i dos mol-
tons; seran holocaust a Jahvé amb llur oblació i llurs libacions,
ignició en olor de suavitat a Jahvè. [19] I oferireu un boc com a sacri-
fici expiatori i dos anyells nats de l'any en sacrifici pacífic. [20] I el
sacerdot els brandejarà com ofrena brandejada a la faç de Jahvè, junt
amb el pa de les primícies i els dos anyells: són cosa sagrada de
Jahvè, i pertanyeran al sacerdot. [21] En aquell mateix dia, proclama-
reu la festa i tindreu santa convocació. Cap obra servil no fareu.
Estatut perpetual per a les vostres gèneres en tots els vostres estat-
ges. [22] I quan segareu les messes de la vostra terra, no acabareu de

15, Dt. XVI, 9.—22, Supra XIX, 9

16. — *Una nova oblació.* Els primers pans fets amb la nova farina de l'any.

21. — *Proclamareu la festa i tindreu santa convocació.* Gr. diu: 'anomenareu aquest dia solemne i serà sant per vosaltres'. Vg.: «Et uocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum».

segar fins a la fita del vostre camp, ni recollireu les espigolalles de
la vostra sega: ans al pobre i a l'estranger ho deixareu. Jo, Jahvè,
el vostre Déu.

El Cap d'any

23 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 24 Parla als fills d'Israel i di-
gues-los: Al mes setè, al primer dia del mes, tindreu un gran repòs,
commemoració a so de corns, santa convocació. 25 Cap obra servil
no fareu i oferireu ignicions a Jahvè.
26 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 27 El desè dia d'aquest mes setè
serà el jorn de l'expiació: tindreu santa convocació, afligireu les
vostres ànimes i oferireu ignicions a Jahvè. 28 Aquell dia no fareu
cap treball, per tal com és el jorn de l'expiació per expiar per vosal-
tres a la faç de Jahvè, el vostre Déu. 29 Tota ànima que aquell dia
no s'afligirà, serà tallada del seu poble, 30 i tota ànima que aquell dia
farà qualsevol treball, jo l'anorrearé d'enmig del seu poble. 31 Cap
treball no fareu: estatut perpetual per a les vostres gèneres en tots
els vostres estatges. 32 Serà per a vosaltres un sàbat de repòs abso-
lut, i afligireu les vostres ànimes. El dia novè del mes, al capvespre,
observareu de capvespre a capvespre aquest repòs.

La festa de les tendes

33 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 34 El quinzè dia d'aquest mes
serà la festa de les tendes per set dies a honor de Jahvè. 35 Al pri-
mer dia, tindreu santa convocació. No fareu cap obra servil, 36 per

24, Nm. XXIX, 1. — 27, Supra XVI, 29; Nm. XXIX, 7. — 36, Io. VII, 37

24. —*Al primer dia del mes* setè religiós era el primer dia de l'any civil i per aquest motiu festa com el sàbat.

27. — *Afligireu les vostres ànimes,* dejunant. Sobre el dia de l'expiació, cf. tot el cap. XVI.

29. — *Tallada.* Excomunicada, privada dels drets civils.

34.—*Festa de les tendes.* Hebr. *succot,* anomenada així perquè durant aquells dies havien de sojornar en cabanes o tendes, en recordança del temps de la pelegrinació pel desert.

set dies oferireu ignicions a Jahvè. El dia vuitè tindreu santa convocació i oferireu ignicions a Jahvè. És clausura de festes: cap treball servil no fareu.

[37] Aquestes són les festes de Jahvè que proclamareu com santes convocacions, per tal d'oferir ignicions a Jahvè, holocaustos i oblacions, víctimes i libacions, cada cosa al seu dia, [38] sense els sàbats de Jahvè i sense les vostres donacions, i sense els vostres vots, i sense les ofrenes espontànies que presentareu a Jahvè.

[39] I al dia quinzè del setè mes, quan haureu collit els fruits de la terra, celebrareu la festa de Jahvè per set dies: el dia primer, repòs, i el dia vuitè, repòs. [40] El primer dia prendreu fruit d'arbre formós, branques de palmera i rams d'arbres esponerosos i salzes de torrent, i us gojareu per set dies a la faç de Jahvè, el vostre Déu. [41] Set dies a l'any celebrareu aquesta festa com a festa de Jahvè. Estatut perpetual per a les vostres gèneres. La celebrareu al mes setè. [42] Set dies habitareu en tendes. Tots els nadius d'Israel habitaran en tendes, [43] per tal que les vostres gèneres sàpiguen que he fet habitar en tendes els fills d'Israel quan els vaig treure de la terra d'Egipte. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

[44] I Moisès promulgà les festes de Jahvè als fills d'Israel.

Les llànties del santuari

(C. XXIV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Ordena als fills d'Israel que et portin oli pur, verge, per al canelobre, per fer cremar els gresols tothora. [3] Fora del vel del Testimoni, a la tenda del Testimoni, els aparellarà Aaró del vespre al matí a la faç de Jahvè,

36. — *Clausura de festes.* O simplement la convocació o festa més solemne de tots aquells dies.

Amb Crampon i d'altres, interpretem l'*assèret* hebreu, anàlogament al sentit que dóna el Gr. ἐξόδιον.

39. — *Per set dies.* Posteriorment aquesta festa l'allargaren tres dies més, fint al 25 del mes *tisrí*. També afegiren nous ritus, com la libació d'aigua de la piscina de Siloe (cf. Is., XII, 3), cants i música (cf. Ps. CXII-CXVII), il·luminació del pòrtic de les dones, amb danses i cant dels salms graduals (Ps. CXIX-CXXXIII). El dia vuitè es feia una processó en recordança de la presa de Jericó.

3. — *Del vespre al matí.* Tota la nit.

constantment. Estatut perpetual per a les vostres gèneres. [4] Ell aparellarà els gresols damunt el canelobre d'or pur, per tal que cremin tothora a la faç de Jahvè.

Els pans de la proposició

[5] I prendràs flor de farina i en couràs dotze coques: cada coca serà de dos desens. [6] I les disposaràs en dos rengles, sis per rengle, damunt la taula d'or pur a la faç de Jahvè. [7] I damunt de cada rengle posaràs encens pur que servirà al pa per recordança: ignició a Jahvè. [8] Cada jorn de sàbat hom disposarà els pans a la faç de Jahvè, constantment, de part dels fills d'Israel: és una aliança perpètua. [9] I pertanyerà a Aaró i als seus fills, els quals ho menjaran en el lloc sant, puix que és cosa molt sagrada per a ell de les ignicions a Jahvè, en estatut perpetual.

Càstig d'un blasfem

[10] I eixí un fill de dona israelita, però d'home egipci, d'entre els fills d'Israel, i s'alçà brega en el campament entre aquest fill de dona israelita i un israelita. [11] I el fill de la dona israelita imprecà el Nom i el blasfemà, i l'emmenaren a Moisès. El nom de la seva mare era Salumit, filla de Dabrí, de la tribu de Dan. [12] I el posaren en presó, fins que els fos declarat què calia fer-ne per ordre de Jahvè. [13] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [14] Fes emmenar aquell flastomador fora del campament, i tots aquells que l'han sentit posaran llurs mans damunt el seu cap, i que tota la comunitat l'apedregui. [15] I parlaràs als fills d'Israel, dient: Qualsevol que flastomarà el seu Déu, portarà el seu pecat. [16] I qui imprecarà el nom de Jahvè serà

5. — *Dos desens* d'efà. (Cf. Nm., XXVIII, 5, 9).

8. — *Hom disposarà*. Renovaran els pans.

10. — *Israelita*. És la primera vegada que la Bíblia empra aquest mot. — *En el camp*. Per tant, en lloc públic amb escàndol de la gent.

12. — *En presó*. Custodiat en algun indret, perquè de presó pròpiament no en tenien.

punit de mort: tota la comunitat l'apedregarà, tant que sigui foraster com nadiu; per tal com ha imprecat el Nom, cal que mori.

[17] Qui percudirà de mort un home, serà punit de mort. [18] Qui percudirà de mort una bèstia, la rescabalarà: vida per vida. [19] Qui causarà lesió al seu proïsme, talment com ha fet, a ell se faci: [20] fractura per fractura, ull per ull, dent per dent: segons la lesió que haurà fet a altri, així es farà a ell. [21] Qui matarà una bèstia, la pagarà, però qui ferirà de mort un home, serà punit de mort. [22] Una sola llei tindreu igual per a l'estranger com per al nadiu, car jo, Jahvè, el vostre Déu.

[23] I Moisès parlà als fills d'Israel, i emmenaren el blasfem fora del campament i l'apedregaren. I els fills d'Israel feren tal com Jahvè havia manat a Moisès.

L'any sabàtic

(C. XXV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès a la muntanya del Sinaí, dient: [2] Parla als fills d'Israel, i digues-los: Quan haureu entrat a la terra que jo us donaré, la terra reposarà: serà un sàbat per a Jahvè. [3] Sis anys sembraràs el teu camp, sis anys podaràs la teva vinya, i en colliràs el producte, [4] però l'any setè serà un repòs absolut per a la terra, un sàbat per Jahvè: no sembraràs el teu camp, ni podaràs la teva vinya. [5] No segaràs el renadiu del teu camp segat, i no veremaràs els raïms de la teva vinya que no has podat: serà un any de repòs per a la terra. [6] El producte del sàbat de la terra us servirà per menjar a tu, i al teu servent, i a la teva serventa, i al teu jornaler, i al teu hoste sojornant amb tu, [7] i al teu bestiar, i als animals que hi hagi a la teva terra, serà aquell producte per a nodriment.

17, Ex. XXI, 12. — 20, Ex. XXI, 24; Dt. XIX, 21; Mt. V, 38. — 2, Ex. XXIII, 11

17-22. — El fet anterior dóna lloc a l'establiment i proclamació de la *llei del talió*.

2 ss. — *La terra reposarà*. El repòs de la terra durarà un any després de sis d'ésser treballada. Els motius d'aquesta llei són: *a*) reconèixer que Déu és senyor de la terra; *b*) que aquesta no quedi esquilmada, i *c*) deixar alguna cosa als pobres.

5. — *Renadiu*. Així s'anomena a pagès el blat que surt tot sol al camp, dels grans que caigueren en terra de la sega anterior.

EL JUBILEU

[8] I comptaràs set setmanes d'anys: set vegades set anys, i els dies de les set setmanes d'anys et resultaran quaranta nou anys. [9] I el desè dia del setè mes faràs passar el corn retrunyent: el jorn de l'expiació fareu passar el corn per tota la vostra terra. [10] I santificareu l'any cinquantè, i proclamareu afranquiment al país per a tots els seus habitants. Serà per a vosaltres un jubileu, i tornarà cadascun de vosaltres a la seva possessió, cadascun a la seva família. [11] L'any cinquantè serà per a vosaltres un jubileu: no sembrareu, ni collireu el renadiu dels camps, ni veremareu la vinya no podada. [12] Car jubileu és: cosa sagrada us serà: el producte dels camps menjareu. [13] En aquest any de jubileu, tornareu cadascú a la seva possessió.

[14] Quan faràs una venda al teu proïsme o li compraràs alguna cosa, no us perjudicareu l'un a l'altre. [15] A raó del nombre d'anys del darrer jubileu pagaràs les compres al teu proïsme, a raó del nombre d'anys de collita et farà ell les vendes. [16] Com més anys restaran, més augmentaràs el preu, i com menys, més baixaràs el preu, puix que és el nombre de collites el que ell et ven. [17] No us perjudiqueu l'un a l'altre, ans temeràs el teu Déu, car jo, Jahvè, el Déu vostre.

[18] Guardareu, doncs, els meus estatuts i observareu els meus ordenaments, i els practicareu, i així habitareu segurs a la terra. [19] I la terra donarà el seu fruit i menjareu fins a assaciar-vos, i hi habitareu segurs. [20] I si dieu: ¿Què menjarem l'any setè, si no hem de sembrar, ni hem d'aplegar la nostra collita? [21] Jo, l'any sisè, us enviaré

8. — *I comptaràs set setmanes.* Al sàbat en la setmana de dies i a l'any sabàtic en la setmana d'anys, correspon el *jubileu* que s'esqueia després d'una setmana de setmanes d'anys, és a dir, cada cinquanta anys.

9. — El *jubileu* corresponia a la gran festa de l'Expiació. En aquesta tots els pecats i impureses de l'any eren condonats; en el jubileu, la possessió de la terra i els canvis fets pels contractes tornaven a restablir-se al seu estat primitiu.

17. — *No us perjudiqueu.* No useu de l'engany i de la mala fe en els tractes mutuals. Vg. tradueix: «nolite affligere contribules uestros».

20 ss. — Pel repòs del jubileu que venia després de l'any sabàtic la terra restava dos anys seguits sense conreu. A la por de carestia Déu promet per l'any sisè una collita ubèrrima.

la meva benedicció, i donarà fruit per tres anys. [22] I a l'any vuitè,
quan sembrareu, encara menjareu de la collita vella: fins a l'any novè,
fins que no vingui la nova collita, menjareu de la vella.

[23] La terra no serà venuda a perpetuïtat, perquè meva és la terra,
i vosaltres sóu per mi com estrangers i hostes. [24] Per això en tota la
terra que posseireu, atorgareu el dret de rescatar la terra.

[25] Si el teu germà torna pobre i ven una part de la seva possessió,
si ve el rescatador, el seu parent més pròxim, podrà rescatar allò que
el seu germà ha venut. [26] I si un no té rescatador, però el seu cabal
hi abasta, i troba el suficient per al seu rescat, [27] llavors comptarà els
anys des de la seva venda, i pagarà el sobrepuig al comprador, i tor-
narà a la seva possessió. [28] Però si el seu cabal no ha arribat al que
abasta al rescatament, la venda serà en mans de qui l'ha comprada
fins a l'any del jubileu; al jubileu serà afranquida i ell tornarà a la
seva possessió.

[29] Si algú ven una casa habitable en ciutat amurallada, tindrà dret
de rescat fins a complir-se l'any de la seva venda: un any serà el ter-
mini del seu dret de rescat. [30] Si no és rescatada abans de complir-se
l'any sencer, la casa de la ciutat amurallada restarà sempre d'aquell
qui la comprà i per als seus descendents: no serà afranquida al ju-
bileu. [31] Però les cases de les viles no encerclades de muralla comp-
taran com a parts del camp del terreny: tindran rescat i al jubileu
s'afranquiran. [32] Però en les ciutats dels levites, per les cases que els
levites hi posseeixen, perpètuament tenen ells el dret de rescat. [33] I
si un levita no rescata la casa que haurà venut a la seva ciutat, serà

25. — *El rescatador.* Representant, parent pròxim; hebr. *goel.* Tres maneres de rescatar la terra: 1.ª, mitjançant el parent.

26-27. — Segona manera de rescat sense haver d'esperar l'any del *jubileu.*

28. — Tercera manera, pel *jubileu.*

29. — Les lleis precedents feien referència a la possessió dels camps: ara es tracta de la possessió de les cases. Primer cas, quan la casa és dins de ciutat amurallada, durant un any el venedor la podrà rescatar, si no ho fa, la casa asdevé propietat perpètua del comprador sense poder usar del privilegi jubilar.

31. — En aquest cas, la casa segueix la sort del camp.

32 ss. — Llei d'excepció en favor dels levites. Aquests sols posseïen cases urbanes. Si haguessin estat subjectes a la llei general el jubileu hauria estat inútil per ells.

33. — *I si un levita no rescata.* El text d'aquest verset és difícil i obscur. Alguns tradueixen: «el que compri dels levites sortirà de la casa venuda.» Preferim la lliçó de Vg. provinent sens

afranquida al jubileu, per tal com les cases de les ciutats dels levites
són possessió llur enmig dels fills d'Israel. [34] El camp de l'encontorn
de llurs ciutats no es vendrà, puix que és una possessió perpetual
d'ells.

[35] Si el teu germà s'empobreix, i el seu cabal s'afebleix a la teva
vora, empara'l, a guisa de foraster o d'hoste, talment que pugui
viure amb tu. [36] No en treguis pas interès ni usura, ans temeràs el
teu Déu, i visqui el teu germà amb tu. [37] No li deixaràs el teu diner
a guany, ni li donaràs del teu menjar per usura. [38] Jo, Jahvè, el teu
Déu, que us he fet sortir de la terra d'Egipte per donar-vos la terra
de Canaan, per ésser el vostre Déu.

[39] Si el teu germà s'endeuta amb tu, i se't ven, no li imposaràs
treball de servent. [40] Estarà amb tu com un jornaler, com un domès-
tic; et servirà fins a l'any del jubileu, [41] i aleshores se n'anirà de casa
teva junt amb els seus fills, tornarà a la seva família i es restituirà a
la possessió dels seus pares. [42] Per tal com aquests són servents meus,
que jo he tret de la terra d'Egipte: no seran venuts a guisa d'es-
claus. [43] No te li ensenyoriràs amb duresa, ans temeràs el teu Déu.
[44] Esclau o esclava que tu tindràs els prendràs de les nacions del
vostre voltant: d'elles comprareu esclaus i esclaves. [45] En compra-
reu també d'entre els fills dels estrangers sojornants entre vosaltres,
i d'entre les famílies d'ells que es troben entre vosaltres, que hauran
infantat en la vostra terra: ells podran ésser propietat vostra. [46] I
podreu deixar-los en herència als vostres fills després de vosaltres
com propietat llur, fent-vos servir d'ells a perpetuïtat; però amb els
vostres germans, els fills d'Israel, ningú de vosaltres no us ensenyo-
rireu l'un de l'altre amb duresa.

[47] Si un estranger sojornant vora teu s'enriqueix, i el teu germà se

dubte d'un text millor, la qual afegeix el *no*, única manera de donar sentit a la frase.

35. — *Si el teu germà s'empobreix.* Ací comença l'explicació dels privilegis jubilars que fan referència a l'afranquiment personal.

Gr.: Si passa pobresa el teu germà 'que viu amb tu'...

39. — *Si el teu germà.* El legislador preveu tres casos: *a)* L'israelita que es ven per deutes que no ha pogut pagar. vv. 39-43.

44-46. — *Esclau o esclava. b)* Els esclaus estrangers no poden acollir-se al privilegi de l'any jubilar.

47. — *Si un estranger. c)* Tercer cas, quan un israelita esdevé esclau d'un

li endeuta i es ven a l'estranger sojornant vora teu, o al descendent de
la seva família, [48] després d'haver-se venut, té el dret de rescat: un
dels seus germans pot rescatar-lo, [49] o el seu oncle, o el seu cosí, po-
drà rescatar-lo, o un altre de la seva sang, de la seva família, podrà
rescatar-lo, o si el seu cabal hi abasta, podrà rescatar-se ell mateix.
[50] I passarà comptes amb qui l'ha comprat de l'any en què es vengué
fins a l'any del jubileu, i el preu de la venda serà a raó del nombre
d'anys: i s'avaluarà segons el temps d'un jornaler. [51] Si encara man-
quen molts anys, a raó d'aquests anys pagarà el seu rescat, compte
hagut del preu de la seva venda. [52] Si manquen pocs anys fins a l'any
del jubileu, en farà el compte i pagarà el seu rescat a raó d'aquests
anys. [53] Estarà amb l'estranger com un jornaler pres anualment: no
el senyorejarà amb duresa davant els teus ulls. [54] I si per aquestes
vies no s'ha rescatat, eixirà afranquit l'any del jubileu, ell i els seus
fills amb ell. [55] Car és de mi que són servents els fills d'Israel: ser-
vents meus que jo he tret de la terra d'Egipte. Jo, Jahvè, el vostre
Déu.

Prometences als observadors de la llei

(C. XXVI.) [1] No us fareu ídols, no us erigireu escultura ni estela,
ni collocareu en la vostra terra pedra llavorada per prosternar-vos-hi
al davant, car jo sóc Jahvè, el vostre Déu. [2] Els meus sàbats guar-
dareu i el meu santuari venerareu. Jo, Jahvè.
[3] Si us conduïu segons els meus estatuts, si guardeu els meus pre-
ceptes i els practiqueu, [4] jo us donaré les vostres pluges a llur temps

1, Ex. xx, 4; Dt. v, 8; Ps. xcvi, 7.—3, Dt. xxviii, 1

estranger serà alliberat pel jubileu (v. 54), o bé podrà ésser rescatat pels parents sense esperar l'any jubilar (vv. 48-49), o per ell mateix (v. 49).

1. — *No us fareu ídols.* Moisès extrema la prohibició per a evitar tot perill d'idolatria. Prohibeix àdhuc les esteles que edificaven els antics patriarques, diferents, però, de les betiles o βαιτύλια dels fenicis i altres pobles orientals.

3. — *Si us conduïu.* Ací comencen les prometences als observadors de la llei. Són recompenses d'ordre material que eren les úniques que feien obeir aquell poble.

4 ss. — *Jo us donaré les vostres pluges.* Tan necessàries a Palestina a causa de l'escassedat d'aigües corrents. Tres prometences de prosperitat: *a)* 3-4; *b)* 5-8; *c)* 9-13. Fruits en abundor, victòria sobre els enemics i fecunditat.

i la terra llevarà el seu esplet i l'arbre del camp donarà el seu fruit.
5 La batuda aconseguirà la verema i la verema aconseguirà la sembra,
i menjareu el vostre pa fins a assaciar-vos, i habitareu en segur la vos-
tra terra. 6 Jo posaré la pau a la terra, i dormireu sense que ningú
us esglaï i faré perdre les males bèsties de la terra, i glavi no passarà
a través de la vostra terra. 7 I perseguireu els vostres enemics, i cau-
ran a glavi davant vostre. 8 Cinc de vosaltres en faran fugir cent, i cent
de vosaltres en faran fugir deu mil, i els vostres enemics cauran a glavi
davant la vostra faç. 9 I jo em giraré envers vosaltres, i us tornaré
fecunds, i us multiplicaré, i afermaré el meu pacte amb vosaltres.
10 Menjareu de les collites velles, i de les revelles, i retirareu la vella
per fer lloc a la nova. 11 Jo establiré el meu estatge entre vosaltres i
la meva ànima no us avorrirà. 12 I caminaré entre mig de vosaltres,
i jo seré el vostre Déu, i vosaltres sereu el meu poble. 13 Jo, Jahvè,
el vostre Déu, que us ha tret de la terra d'Egipte, d'ésser esclaus
d'ells, i he fet a trossos les barres del vostre jou, i us he fet caminar
amb el cap dret.

Amenaces als transgressors

14 Però si no m'escolteu i no poseu en pràctica tots aquests pre-
ceptes, 15 si menyspreeu els meus estatuts i la vostra ànima desdenya
els meus decrets, no practicant els meus manaments i trencant el
meu pacte, 16 altretant faré jo amb vosaltres: jo enviaré sobre vosal-
tres la terror, la consumpció i la febre que fan llanguir els ulls i cor-
sequen l'ànima: sembrareu endebades la vostra llavor, puix se la men-
jaran els vostres enemics. 17 Giraré la meva faç contra vosaltres i
sereu batuts pels vostres enemics: aquells que us odien us dominaran
i fugireu sense que ningú us empaiti.

12, II Cor. vi, 16. — 14, Dt. xxviii, 15; Lam. ii, 17; Mal. ii, 2

5. — Gr.: i habitareu en segur la vostra terra 'i la guerra no travessarà la vostra terra'. L'hebreu posa aquest afegit al final del verset següent.

14. — *Però si no m'escolteu.* Després de les recompenses a la fidelitat, segueixen cinc amenaces, cada una de les quals havia d'ésser una advertència per a evitar la següent.

[18]Si ni amb això no m'escolteu, jo seguiré castigant-vos set vegades més pels vostres pecats, [19]capolaré l'orgull de la vostra ufania, i tornaré com ferro el vostre cel i com coure la vostra terra. [20]Endebades s'esmerçarà la vostra força, car la vostra terra no llevarà el seu esplet i els arbres del camp no donaran llur fruit.

[21]I si us comporteu en contra de mi, i no voleu escoltar-me, set vegades més agreujaré el meu cop sobre vosaltres, segons els vostres pecats. [22]Aviaré contra vosaltres les bèsties ferotges que us arrabassaran els fills, i devoraran el vostre bestiar, i us delmaran, i els vostres camins tornaran solitaris.

[23]I si amb tot això, no us em corregiu, ans continueu comportant-vos contra mi, [24]també jo em comportaré contra vosaltres, i us colpiré set vegades més pels vostres pecats, [25]i portaré contra vosaltres el glavi que farà venjança del meu pacte; vosaltres us ajustareu en les vostres ciutats, i jo enviaré la pesta en mig de vosaltres, i sereu donats en mans dels vostres enemics. [26]Quan jo us trencaré l'aguant del pa, deu dones couran el vostre pa en un sol forn i us el tornaran a pes, i menjareu, i no us assaciareu.

[27]I si amb tot això no m'escolteu, ans us comporteu contra mi, [28]també jo em comportaré contra vosaltres furiosament, i us castigaré set vegades més pels vostres pecats. [29]Menjareu les carns dels vostres fills i us apeixareu de la carn de les vostres filles. [30]I devastaré els vostres alts llocs i trabocaré els vostres simulacres i tiraré els vostres cadàvers damunt els cadàvers dels vostres ídols, i la meva ànima us avorrirà. [31]I posaré les vostres ciutats en desolació, i enrunaré els vostres santuaris i no oloraré la vostra olor de suavitat. [32]Desolaré la terra, i els vostres enemics que hi habitaran en seran espalmats. [33]I a vosaltres us dispersaré entre mig de les nacions, i desembeinaré l'espasa darrera vostre, i la vostra terra restarà desolada i les vostres ciutats desertes.

[34]Llavors gaudirà la terra els seus sàbats tots els dies de la seva

26. — *Quan jo us trencaré l'aguant del pa.* El vostre pa que és el vostre sosteniment.

Deu dones. Les provisions de deu famílies no podran alimentar un sol forn.

31. — *No oloraré.* No acceptaré els vostres sacrificis.

desolació, quan vosaltres sereu en la terra dels vostres enemics:
aleshores la terra reposarà i fruirà dels seus sàbats. [35]Tots els dies de
la seva desolació reposarà pel que no reposà en els vostres sàbats,
quan vosaltres hi habitàveu. [36]Als que restaran vius d'entre vos-
altres, jo els infondré esglai de cor en les terres dels vostres enemics,
talment que la remor de la fulla agitada els farà córrer i fugiran
com qui fuig de l'espasa, i cauran sense que ningú els empaiti. [37]I
ensopegaran l'un amb l'altre com a vista del glavi, sense que ningú
els persegueixi, i no es podran tenir drets en presència de llurs ene-
mics. [38]Deperireu en mig de les nacions, i us engolirà la terra dels
vostres enemics. [39]I els que quedaran vius d'entre vosaltres es cor-
secaran en país enemic per llurs iniquitats, i encara per les iniquitats
de llurs pares es corsecaran.

[40]Llavors confessaran llur iniquitat i la iniquitat de llurs pares, per
les transgressions que cometeren contra mi, i perquè es comportaren
contra mi, [41]i també jo m'hauré comportat contra ells i els hauré
menats a la terra de llurs enemics. Llavors es blegarà llur cor incir-
cumcís i expiaran llur iniquitat. [42]I jo em recordaré del meu pacte
amb Jacob, i també del meu pacte amb Isaac, i també del meu
pacte amb Abraam em recordaré: i també em recordaré de la terra,
[43]que la terra és desemparada d'ells, i fruirà dels seus sàbats estant
deserta a causa d'ells; i ells pagaran llurs iniquitats, per tal com han
menyspreat els meus decrets, i llur ànima s'ha enfastijat dels meus es-
tatuts. [44]Però a desgrat d'això, essent ells en terra de llurs enemics,
jo no els he pas dejectats, ni els he avorrits fins a consumir-los, de-
bolint el meu pacte amb ells, perquè jo só Jahvè, llur Déu, [45]ans
per amor d'ells em recordaré del pacte amb llurs avantpassats, que jo
vaig fer sortir de la terra d'Egipte, sota l'esguard de les nacions, per
ésser llur Déu. Jo, Jahvè.

[46]Aquests són els estatuts, i els judicis, i les lleis, que estatuí
Jahvè entre ell i els fills d'Israel a la muntanya del Sinaí, per mà de
Moisès.

Vots i llur redempció

(C. XXVII.) [1]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2]Parla als fills d'Israel, i digues-los: Si algú acompleix un vot a Jahvè segons avaluament de les persones, [3]l'avaluament d'un home de vint a seixanta anys serà de cinquanta sicles d'argent, segons el sicle del santuari; [4]si és una dona, el seu avaluament serà de trenta sicles; [5]si té de cinc a vint anys, l'avaluament d'un home serà de vint sicles, i el d'una dona, de deu sicles; [6]si té d'un mes a cinc anys, l'avaluament d'un home serà de cinc sicles d'argent, el d'una dona, de tres sicles d'argent. [7]Si té de seixanta anys en amunt, l'avaluament d'un home serà de quinze sicles, el d'una dona de deu sicles. [8]Però si ell és més pobre que el seu avaluament, hom presentarà la persona al sacerdot, i el sacerdot l'avaluarà: segons on abasti el cabal del votant, el sacerdot l'avaluarà.

[9]Si és un animal dels que solen presentar-se en ofrena a Jahvè, tot allò que se'n donarà a Jahvè és cosa sagrada. [10]No podrà ésser canviat, ni baratat un de bo per un de dolent, ni un de dolent per un de bo, i si hom barata un animal per un altre, passarà que ell i el baratat amb ell seran cosa sagrada. [11]I si és un animal impur, dels que no solen presentar-se en ofrena a Jahvè, hom el posarà davant del sacerdot, [12]i el sacerdot l'avaluarà per bo o per dolent, i segons l'avaluament del sacerdot, així valdrà. [13]I si hom vol rescatar-lo, afegirà a l'avaluació la seva cinquena part.

[14]Quan algú consagrarà la seva casa com cosa sagrada a Jahvè, el sacerdot l'avaluarà per bona o per dolenta, i tant com l'haurà avaluada el sacerdot, tant serà. [15]I si qui ha consagrat la seva casa vol rescatar-la, afegirà una cinquena part al diner avaluat, i restarà seva.

1. — Tot aquest capítol és un apèndix al Levític. Tracta, amb més detalls, dels vots (vv. 1-29) i dels delmes (vv. 30-34).

2 ss. — *Segons avaluament de les persones.* La persona que fa vot a Déu pertany a Déu i li caldrà rescatar-se mitjançant una quantitat per al santuari, segons l'estimació descrita en els vv. següents: 3-8 per les persones; 9-13 per les bèsties; 14-25 per les cases i els camps.

[16] Si hom consagra a Jahvè un camp de la seva herència, serà avaluat a raó de la seva sembra, a cinquanta sicles d'argent per sembra d'un gòmer d'ordi. [17] Si ha consagrat el seu camp des de l'any del jubileu, l'avaluació restarà sencera. [18] Però si l'ha consagrat després del jubileu, el sacerdot en computarà el preu segons els anys que manquen fins a l'any del jubileu, i serà rebaixat de l'avaluació. [19] I si el qui ha consagrat el camp vol rescatar-lo, afegirà la cinquena part al preu de l'avaluació, i quedarà per a ell. [20] Però si no rescata el camp, i el camp és venut a un altre, no podrà rescatar-se més. [21] I quan serà afranquit al temps del jubileu, el camp serà cosa sagrada a Jahvè, com un camp interdit, i la seva possessió serà del sacerdot.

[22] Si hom consagra a Jahvè un camp comprat, que no és de la seva herència, [23] el sacerdot en comptarà el preu a raó de l'avaluament fins a l'any del jubileu, i donarà l'avaluament aquell mateix dia: és cosa sagrada a Jahvè. [24] A l'any del jubileu, tornarà el camp a aquell de qui ell l'havia comprat, que el tenia en herència. [25] I tot avaluament serà segons el sicle del santuari; un sicle val vint gueres.

[26] Però el primogènit d'un animal, primícia de matriu per a Jahvè, ningú no el consagrarà: bou o anyell, pertany a Jahvè. [27] Si és animal immund, ha d'ésser rescatat segons avaluament, i afegint-hi la cinquena part, i si no ha estat rescatat, vengui's al preu avaluat.

[28] Però tot allò que hom haurà votat a Jahvè per vot d'interdicció entre les coses que li pertanyen, home, o bèstia, o camp de la seva possessió, no podrà ésser ni venut, ni rescatat: tot interdit és cosa molt sagrada a Jahvè. [29] Cap persona votada a interdicció no podrà ésser rescatada: ben cert morirà.

25, Ex. xxx, 13; Nm. iii, 47; Ez. xlv, 12. — 28, Io. vi, 17. 24

21. — *Com un camp interdit.* Cf. nota v. 28.

25. — *Un sicle val vint gueres. Guera* o *gera* val 15 cèntims. Vg. tradueix per «obolos uiginti habet.»

28. — *Vot d'interdicció.* Vol dir l'exclusió de tot ús profà. La persona, l'animal o la cosa quedaran retirades de l'ús comú, sense rescat ni commutació possibles.

Delmes

30 Tot delme de la terra, sigui de la collita de la terra, sigui dels
fruits dels arbres, pertany a Jahvè: és cosa sagrada a Jahvè. 31 Si
hom vol rescatar una part del seu delme, hi afegirà una cinquena part.
32 I tot delme de l'arment, o de l'ovellar, el desè cap de tot el que
passa sota la verga, serà cosa sagrada a Jahvè. 33 No es farà distin-
ció entre animal bo i animal dolent, ni tampoc no es farà barata; si
es fa barata, el baratat i el qui amb ell s'haurà baratat seran cosa
sagrada: no es podran rescatar.

34 Aquests són els manaments que ordenà Jahvè a Moisès per als
fills d'Israel a la muntanya del Sinaí.

NOMBRES

NOTÍCIA PRELIMINAR

El quart llibre del Pentateuc fou anomenat pels hebreus *Uaiedabber,* que és la primera paraula inaugural del text *(I parlà),* i també *Bemidbar,* que és la quarta i significa: *en el desert.* En efecte, és el resum de la història d'Israel de la plana del Sinaí fins a les estepes de Moab, uns trenta-vuit anys de vida nòmada pels deserts de l'Aràbia Pètria. La Vulgata, seguint la titulació grega: Ἀριθμοί (nombres), l'anomena *Liber Numeri, Llibre dels Nombres,* a causa del doble cens que s'hi consigna.

Clos el pacte sinaític, el poble d'Israel despara els seus campaments i comença l'emigració cap a les terres de Canaan. Havent de lluitar contra la gent que posseeix el país, es fa el recompte dels homes aptes per a la guerra, i troben que són uns 603.550 guerrers. El poble claudica quan és l'hora de la conquesta, i Déu el torna errívol fins a anorrear tota aquella generació infidel i covarda. Moisès, l'home de la paciència inesgotable, que conduïa el poble més difícil de la terra, consigna els fets dels primers mesos de la sortida del Sinaí i els darrers, quan eren a Moab, davant de Jericó, a punt de travessar el Jordà amb gent tota nova.

A la plana de Moab fan el segon cens, quan era imminent la conquesta de Canaan, després de quaranta anys de la sortida de l'Egipte. Dels trenta vuit anys intermedis, Moisés en parla poc; monòtonament passaren en el desert esperant que s'extingís la generació reprovada.

El llibre dels *Nombres* conté indistintament part històrica i part legal; els fets i les lleis s'intercalen i es mesclen sense un pla premeditat. Segons s'esdevenien els fets i es promulgaven les lleis, Moisès ho anava consignant, per tal de donar al poble un estatut perpetual que fos record i fos lliçó alhora.

La seva valor arqueològica, històrica i geogràfica és de primer ordre. Literàriament, ultra l'interés filològic, té l'inapreciable d'haver-nos conservat mant fragment poètic d'una bellíssima frescor primitiva.

El llibre dels *Nombres* pot dividir-se així:

I Part. La partença del Sinaí, I, 1-X, 10

§ 1.ª *Secció: El Cens d'Israel.*

1. — Cens del poble i ordre del campament, I-II.
2. — Cens dels Levites, III.
3. — Funcions dels Levites, IV.

§ 2.ª *Secció: Legislació complementària,* V, 1-VI, 27.

1. — Exclusió dels impurs, V, 1-4.
2. — Expiació per mancaments al proïsme, V, 5-8.
3. — Emoluments dels sacerdots, V, 9, 10.
4. — Llei de la gelosia, V, 11-31.
5. — Nazareat i benedicció sacerdotal, VI.

§ 3.ª *Secció: Darrers esdeveniments al Sinaí,* VII-IX, 14.

1. — Ofrenes dels caps de tribu al Tabernacle, VII.
2. — Consagració dels Levites, VIII.
3. — Celebració de la Pasqua al Sinaí, IX, 1-14.
4. — La columna de foc i les trompetes d'argent, IX, 15-X, 10.

II Part. Del Sinaí a Cades-Barne, X, 11-XII, 46

1. — La partença del Sinaí, X, 11-36.

§ 1.ª *Secció: Les revoltes del poble en el desert.*

1. — La revolta de Taberà i el càstig, XI.
2. — Murmuració de Maria i Aaró, XII.

§ 2.ª *Secció: Sojorn a Cades-Barne,* XIII, 1-XX, 13.

1. — Exploracions a la terra de Canaan, càstig dels bescantadors de la terra i desfeta del poble, XIII-XIV.
2. — Noves lleis cerimonials, i càstig d'un violador del sàbat, XV.
3. — Revolta de Core, Datan i Abiron, XVI.
4. — La vara d'Aaró, XVII.
5. — Deures i drets dels levites, XVIII.
6. — Immolacions i purificacions, XIX.
7. — La mort de Maria, germana de Moisès, XX, 1.
8. — Les aigües de Meribà, XX, 2-13.

III Part. De Cades a Moab

1. — Israel i Edom, XX, 14-21.
2. — Mort d'Aaró a la muntanya d'Hor, XX, 22-29.
3. — Victòria sobre el rei d'Arad, XXI, 1-3.
4. — El serpent d'aram, XXI, 4-9.
5. — D'Obot a la muntanya de Fasgà, XXI, 10-20.
6. — Victòries sobre els reis dels Amorreus i de Basan, XXI, 21-XXII, 1.

IV Part. Israel a la plana de Moab

1. — Les malediccions de Balaam, XXII, 2-41.
2. — Els oracles de Balaam, XXIII, 1-XXIV, 25.
3. — La idolatria d'Israel, XXV.
4. — Nou cens d'Israel, XXVI.
5. — L'herència de les filles, XXVII, 1-11.
6. — Josuè, successor de Moisès, XXVII, 12-23.
7. — Ordinacions pertocants als sacrificis i als vots, XXVIII-XXX.
8. — Victòria sobre els Madianites, XXXI.
9. — Distribució del territori a l'est del Jordà, XXXII.
10. — Els campaments d'Israel, XXXIII.
11. — Les fronteres de Canaan, XXXIV.
12. — Ciutats levítiques i viles de refugi, XXXV.
13. — Ordinacions pertocants a les pubilles, XXXVI.

I PART. LA PARTENÇA DEL SINAÍ

(I, 1-X, 10)

1.—EL CENS D'ISRAEL

(I-IV)

El cens del poble i ordre del campament

(C. I.) [1]I parlà Jahvè a Moisès en el desert del Sinaí, a la tenda del Testimoni, el primer dia del mes segon, l'any segon de la seva sortida de la terra d'Egipte, dient: [2]Feu el compte de tota la comunitat dels fills d'Israel segons llurs famílies, segons llurs cases pairals, segons el nombre dels noms, tots els barons per llurs caps [3]de l'edat de vint anys en amunt, tots els que són aptes a Israel per a la guerra; els comptareu tu i Aaró, per llurs estols; [4]i estaran

2, Ex. xxx, 12

1 ss. — *I parlà Jahvè.* Abans de partir del Sinaí, Déu ordena de fer el cens del poble, per tal de saber el nombre de guerrers amb què podrà comptar Israel.

Les dotze tribus foren distribuïdes en quatre campaments: Campament de Judà (Judà, Zabulon, Issacar), campament de Rubèn (Rubèn, Gad, Simeó), campament d'Efraïm (Efraïm, Manassès, Benjamí), campament de Dan (Dan, Asser, Neftalí). El cens donà aquest resultat:

De la tribu de Judà . .	74,600	186,400 guerrers
» » d'Issacar . .	54,400	
» » de Zabulon .	57,400	
De la tribu de Rubèn .	46,500	151,450 guerrers
» » de Simeó .	59,300	
» » de Gad . .	45,650	
De la tribu d'Efraïm . .	40,500	108,100 guerrers
» » de Manassès	32,200	
» » de Benjamí.	35,400	
De la tribu de Dan. . .	62,700	157,600 guerrers
» » d'Asser . .	41,500	
» » de Neftalí .	53,400	

En total, 603,550 guerrers. La tribu de Leví no hi és comptada.

2 — *Llurs famílies.* Cada tribu estava dividida en grups de grans famílies i cada família era dividida en cases que portaven el nom d'un avantpassat famós. Traduïm: *bet abot* (casa dels pares) per «casa pairal» que dóna exactament la idea de l'original.

amb vosaltres un home per tribu, cadascun d'ells, cap de la seva casa pairal.

5 I els noms dels homes que us assistiran són aquests: Per Rubèn, Elisur, fill de Sedeür; 6 per Simeó, Salamiel, fill de Surisaddai; 7 per Judà, Naasson fill d'Aminadab; 8 per Issacar, Natanael fill de Suar; 9 per Zabulon, Eliab fill d'Helon; 10 pels fills de Josep: per Efraïm, Elisamà fill d'Ammiud; per Manassès, Gamaliel fill de Fadasur. 11 Per Benjamí, Abidan fill de Gedeon; 12 per Dan, Aièzer fill d'Ammisaddai; 13 per Asser, Feguiel fill de Ocran; 14 per Gad, Eliasaf fill de Duel; 15 per Neftalí, Aïra fill d'Enan. 16 Aquests són els que foren cridats d'entre l'assemblea, prínceps de llurs tribus pairals, caps dels milers d'Israel.

17 I Moisès i Aaró prengueren aquests homes, que havien estat designats per llurs noms, 18 i al dia primer del segon mes convocaren tota l'assemblea, i foren inscrits per llurs famílies i per cases pairals, segons el nombre dels noms, de l'edat de vint anys en amunt, per llurs caps. 19 Tal com Jahvè havia manat a Moisès, els comptà al desert de Sinaí.

20 Els fills de Rubèn, primogènit d'Israel, llurs generacions segons llurs famílies i llurs cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, 21 els comptats de la tribu de Rubèn foren quaranta-sis-mil cinc-cents.

22 Els fills de Simeó, llurs generacions segons llurs famílies i llurs cases pairals, els inscrits comptant els noms de tots els barons, un per un, de vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, 23 els comptats de la tribu de Simeó foren cinquanta-nou-mil tres-cents.

24 Els fills de Gad, llurs generacions segons llurs famílies i llurs cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, 25 els comptats de la tribu de Gad foren quaranta-cinc-mil sis-cents cinquanta.

16. — *Prínceps.* Caps de casa. — *Caps dels milers.* Els encarregats de comandar un cos d'exèrcit de la pròpia nissaga. — *Miler,* com *centenar,* nombres rodons, no pas matemàtics.

24-25. — Gr. posa aquests dos versets després del 37. — Vg. segueix el text hebreu.

[26] Els fills de Judà, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [27] els comptats de
la tribu de Judà foren setanta-quatre-mil sis-cents.

[28] Els fills d'Issacar, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [29] els comptats de
la tribu d'Issacar foren cinquanta-quatre-mil quatre-cents.

[30] Els fills de Zabulon, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [31] els comptats de
la tribu de Zabulon, foren cinquanta-set-mil quatre-cents.

[32] Els fills de Josep: fills d'Efraïm, llurs generacions segons llurs
famílies i llurs cases pairals, comptant els noms de tots els barons,
un per un, de vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [33] els
comptats de la tribu d'Efraïm foren quaranta mil cinc-cents.

[34] Els fills de Manassès, llurs generacions segons llurs famílies i
llurs cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un,
de vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [35] els comptats
de la tribu de Manassès foren trenta-dos-mil dos-cents.

[36] Els fills de Benjamí, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptats els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [37] els comptats de
la tribu de Benjamí foren trenta-cinc-mil quatre-cents.

[38] Els fills de Dan, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [39] els comptats de
la tribu de Dan foren seixanta-dos-mil set-cents.

[40] Els fills d'Asser, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, [41] els comptats de
la tribu d'Asser foren quaranta-un-mil cinc-cents.

26-27. — La tribu de Judà resulta la més nombrosa; porta la supremacia profetitzada per Jacob. Gn. XLIX, 8.

42 Els fills de Neftalí, llurs generacions segons llurs famílies i llurs
cases pairals, comptant els noms de tots els barons, un per un, de
vint anys en amunt, tots els aptes per a la guerra, 43 els comptats de
la tribu de Neftalí foren cinquanta-tres-mil quatre-cents.

44 Aquests foren els comptats, que comptaren Moisès i Aaró, junt
amb els prínceps d'Israel, els dotze, un per a cada casa pairal. 45 I
foren els comptats dels fills d'Israel per llurs cases pairals, de vint
anys en amunt, tots els aptes per a la guerra a Israel, 46 foren tots
els comptats sis-cents-tres-mil cinc-cents cinquanta.

47 Però els levites no foren comptats entre ells, segons llur tribu
pairal, 48 per tal com Jahvè parlà a Moisès, dient: 49 Tan sols la
tribu de Leví no comptaràs, i no prendràs llur nombre entre els fills
d'Israel. 50 Ans encomana als levites la tenda del Testimoni i tots
els seus estres i totes les coses que li pertanyen; ells portaran el Ta-
bernacle i tots els seus atuells, i ells en faran el servei, i acamparan
entorn del Tabernacle. 51 I quan el Tabernacle haurà de partir, els
levites el desmuntaran, i quan el Tabernacle es deturarà, els levites
el muntaran, i l'estrany que s'hi atansarà morirà. 52 I els fills d'Israel
acamparan cadascun al seu campament, cadascun prop de la seva ban-
dera, segons llurs estols. 53 Però els levites acamparan entorn de la
tenda del Testimoni, per tal que no hi hagi ira contra la comunitat
dels fills d'Israel, i els levites tindran compte de la guarda de la tenda
del Testimoni.

54 I els fills d'Israel ho feren; conformement a totes les coses que
manà Jahvè a Moisès, així feren.

46. — Aquest nombre de combatents fa suposar una població d'uns dos milions de persones.

Cal retenir la xifra del text: 603,550. Les hipòtesis adduïdes per disminuir aquest nombre no convencen gaire: augmenten encara les dificultats sense resoldre res. Ens sembla molt més acceptable la solució del P. Ubach, fent la comparança d'aquest cens amb el d'Ex. XXXVIII, 25, 26. El recaptament d'Ex. fou de 100 talents i 1,775 sicles que correspon exactament a 603,550 peces de mig sicle, que era la contribució exigida a cada home. A l'objecció que davant un nombre tan gran de combatents es fa difícil de concebre la basarda que tenia el poble en veure's perseguit pels egipcis, també pot respondre's, com el P. Ubach, que és molt difícil la revolta per un poble oprimit, dominat per una nació poderosa, com era aleshores l'Egipte.

47. — *Però els levites.* El cens dels levites (els quals no eren combatents) es fa separadament en els caps. III-IV.

(C. II.) [1] I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: [2] Els fills d'Israel acamparan cadascun junt a la seva bandera, sota la senyera de llurs cases pairals; enfront i en gir de la tenda del Testimoni acamparan.

[3] Al davant, devers llevant, acamparà sota la seva bandera l'host de Judà segons els seus estols; i el cap dels fills de Judà, Naasson, fill d'Aminadab: [4] la seva host ha estat comptada de setanta-quatre-mil sis-cents. [5] Vora d'ell acamparà la tribu d'Issacar: el príncep dels fills d'Issacar, Natanael, fill de Suar. [6] I la seva host ha estat comptada de cinquanta-quatre-mil quatre-cents. [7] Després, la tribu de Zabulon: el príncep dels fills de Zabulon, Eliab, fill d'Helon. [8] I la seva

2.— *Cadascun junt a la seva bandera.* Totes les versions tradueixen *dèguel* per «bandera». La forma d'aquestes senyeres és incerta. A títol folklòric, reproduïm les descripcions del Targum de Jerusalem de Jonatan ben Uziel, segons transcriu el P. Ubach:

Bandera del campament de Judà: portava la figura d'un lleó, el nom de les tres tribus i la inscripció: «Que s'alci Jahvè i fugin els seus enemics».

Bandera del campament de Rubèn: un isard, els noms de les tres tribus i la inscripció: «Escolta Israel: Jahvè el teu Déu, Jahvè és un».

La del campament d'Efraïm portava una figura d'infant, els noms de les tres tribus i la inscripció: «El núvol de Jahvè era damunt ells de dia quan partien del campament».

La del campament de Dan portava un serpent, el nom de les tres tribus i la inscripció: «Veniu Jahvè i reposeu en mig dels milers d'Israel».

3 ss. — *Al davant.*

ORDRE DEL CAMPAMENT:

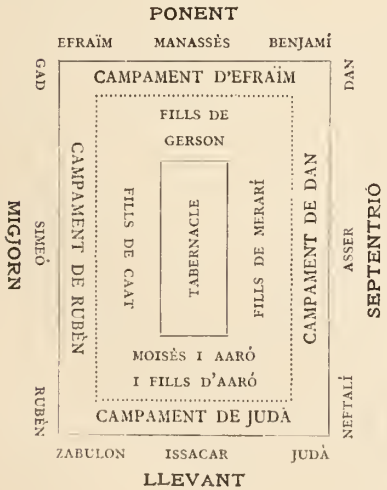

ORDRE DE PARTENÇA:

Tribu de *Judà* amb Naasson com a cap.
» » Issacar amb Natanael » »
» » Zabulon amb Eliab » »
Fills de *Gerson* i *Merari*, Levites.
Tribu de *Rubèn* amb Elisur » »
» » Simeó amb Salamiel » »
» » Gad amb Eliasaf » »

Sacerdots i Caatites amb el Tabernacle

Tribu d'*Efraïm* amb Elisamà com a cap.
» » Manassès amb Gamaliel » »
» » Benjamí amb Abidan » »
» » *Dan* amb Aièzer » »
» » Asser amb Feguiel » »
» » Neftalí amb Aïra » »

host ha estat comptada de cinquanta-set-mil quatre-cents. [9] Tots els comptats del campament de Judà, cent-vuitanta-sis-mil quatre-cents segons llurs estols: aquests aniran davant.

[10] Devers migdia es posarà la bandera de la host de Rubèn, segons els seus estols, i el príncep dels fills de Rubèn, Elisur, fill de Sedeür. [11] I la seva host ha estat comptada de quaranta-sis-mil cinc-cents. [12] A la seva vora acamparà la tribu de Simeó: el príncep dels fills de Simeó, Salamiel, fill de Surisaddai. [13] I la seva host ha estat comptada de cinquanta-nou-mil tres-cents. [14] Després, la tribu de Gad: el príncep dels fills de Gad, Eliasaf, fill de Duel. [15] I la seva host ha estat comptada de quaranta-cinc-mil sis-cents cinquanta. [16] Tots els comptats del campament de Rubèn, cent-cinquanta-un-mil quatre-cents cinquanta, segons llurs estols: aquests partiran els segons.

[17] Després vindrà la tenda del Testimoni, el campament dels levites, al centre dels campaments; tal com en acampar, així estaran en caminar, cadascun al seu lloc i sota les seves banderes.

[18] Devers Ponent, es posarà la bandera del campament d'Efraïm segons els seus estols; el príncep dels fills d'Efraïm, Elisamà, fill d'Ammiud. [19] I la seva host ha estat comptada de quaranta-mil cinc-cents. [20] Vora d'ella hi haurà la tribu de Manassès: el príncep dels fills de Manassès, Gamaliel, fill de Fadassur. [21] I la seva host ha estat comptada de trenta-dos-mil dos-cents. [22] Després, la tribu de Benjamí: el príncep dels fills de Benjamí, Abidan, fill de Gedeon. [23] I la seva host ha estat comptada de trenta-cinc-mil quatre-cents. [24] Tots els comptats del campament d'Efraïm, cent-vuit-mil cent, segons llurs estols: aquests partiran els tercers.

[25] Devers Septentrió, es posarà la bandera del campament de Dan, segons els seus estols, i el príncep dels fills de Dan, Aièzer, fill d'Ammisaddai. [26] I la seva host ha estat comptada de seixanta-dos-mil set-cents. [27] Vora d'ell acamparà la tribu d'Asser: el príncep dels fills d'Asser, Feguiel, fill d'Ocran. [28] I la seva host ha estat comptada de quaranta-un-mil cinc-cents. [29] Després, la tribu de Neftalí: el príncep dels fills de Neftalí, Aïra fill d'Enan. [30] I la seva host ha estat comptada de cinquanta-tres-mil quatre-cents. [31] Tots els comptats

del campament de Dan, cent-cinquanta-set-mil sis-cents: aquests partiran darrera, sota llurs banderes.

32 Aquests són els comptats dels fills d'Israel, per llurs cases pairals, tots els comptats, dels campaments, per llurs estols, són sis-cents-tres-mil cinc-cents cinquanta. 33 Però els levites no foren comptats entre els fills d'Israel, com Jahvè havia manat a Moisès. 34 I els fills d'Israel ho feren conformement a totes les coses que Jahvè manà a Moisès: així acamparen sota llurs banderes, i així partiren cadascun segons la seva família, segons la seva casa pairal.

Cens dels levites

(C. III.) 1 Aquestes són les generacions d'Aaró i de Moisès en el temps en què Jahvè parlà a Moisès a la muntanya del Sinaí. 2 Aquests són els noms dels fills d'Aaró: Nadab, el primogènit, i Abiú, Eleazar i Itamar. 3 Aquests són els noms dels fills d'Aaró, sacerdots ungits, les mans dels quals ell omplí per exercir el sacerdoci. 4 Però Nadab i Abiú moriren davant de Jahvè quan oferiren foc estrany a la faç de Jahvè, al desert del Sinaí, sense haver tingut fills, i Eleazar i Itamar exerciren el sacerdoci davant d'Aaró, llur pare.

5 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 6 Fes atansar la tribu de Leví, i fes-la romandre a la faç del sacerdot Aaró, per tal que li reti servei. 7 Ells tindran la comesa de tot allò que cal per a ell i per a tota l'assemblea davant la tenda del Testimoni, i així faran el servei del Tabernacle. 8 I tindran cura de tots els estres de la tenda del Testimoni i de tot allò de què tenen fretura els fills d'Israel en el servei del Ta-

2, Ex. VI, 23. — 4, Lv. X, 2; I Par. XXIV, 2

3. — *Sacerdots ungits.* Per aspersió de l'oli, no per unció, que era reservada al gran sacerdot.

En aquest capítol, a més del cens dels levites, es particularitzen llurs funcions sagrades prop dels sacerdots, vv. 5-10; la substitució dels primogènits pels levites, vv. 11-13; les funcions especials dels gersonites, vv. 21-26; dels caatites, vv. 27-32; dels merarites, vv. 33-37; s'acaba amb una recapitulació vv. 38, 39 i amb la llei del rescat, vv. 40-51. — *Les mans dels quals ell omplí.* Aquesta locució significa: «els quals consagrà sacerdots».

4. — *Nadab i Abiú moriren.* Cf. Lv. X, 1-3.

bernacle. [9] I donaràs els levites a Aaró i als seus fills: del tot li són
donats d'entre els fills d'Israel. [10] I constituiràs Aaró i els seus fills
perquè exerceixin llur sacerdoci: i l'estrany que s'acostarà, morirà.
[11] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [12] Vet aquí que jo he pres els le-
vites d'entre els fills d'Israel en lloc de tot primogènit, primícia de
matriu, entre els fills d'Israel; així els levites seran meus, [13] perquè
meu és tot primogènit; des del dia que jo vaig matar tots els primo-
gènits en la terra d'Egipte, jo vaig consagrar-me tots els primogènits
a Israel, de l'home fins a la bèstia. Meus seran: Jo, Jahvè.
[14] I parlà Jahvè a Moisès al desert del Sinaí, dient: [15] Compta els
fills de Leví per llurs cases pairals, per llurs famílies: comptaràs tots
els barons d'un mes en amunt. [16] I Moisès els comptà segons la pa-
raula de Jahvè, tal com li havia estat manat.
[17] I aquests foren els fills de Leví, per llurs noms: Gerson i Caat i
Merarí. [18] I els noms dels fills de Gerson, per llurs famílies, són
aquests: Lební i Simeí. [19] I els fills de Caat, per llurs famílies, Am-
ram i Jesaar i Hebron i Oziel. [20] I els fills de Merarí, per llurs fami-
lies, Moolí i Musí. Aquestes són les famílies de Leví, per llurs cases
pairals.
[21] De Gerson davalla la família de Lební i la de Simeí. Aquestes
són les famílies de Gerson. [22] Llurs comptats, segons el compte de
tots els barons d'un mes en amunt, llurs comptats foren set-mil cinc-
cents. [23] Les famílies de Gerson acamparen darrera del Tabernacle,
devers ponent, [24] i el príncep de la casa dels gersonites, Eliasaf, fill de
Lael. [25] A càrrec dels fills de Gerson, en la tenda del Testimoni,
anirà el tabernacle, i la tenda, i el cobertor, i el cobricel de la porta
de la tenda del Testimoni, [26] i les cortines de l'atri, i el cobricel de la
porta de l'atri, de vora el Tabernacle, i de l'altar, tot voltant, igual-
ment les seves cordes per a tot el seu servei.
[27] I de Caat davalla la família dels amramites, i la família dels je-
saarites, i la família dels hebronites i la família dels ozielites. Aques-

13, Ex. XIII, 2; Infra VIII, 16. — 17, Ex. VI, 16

12. — *He pres els levites.* La substitució dels primogènits d'Israel pels mascles de la tribu de Leví és considerada com un rescat, v. 49.

tes són les famílies dels caatites. [28]Pel compte de tots els barons
d'un mes en amunt, eren vuit-mil sis-cents, encarregats de la guarda
del santuari. [29]Les famílies dels fills de Caat acamparen al costat del
Santuari, devers migjorn, [30]i el príncep del casal de les famílies de
Caat, Elisafan, fill d'Oziel. [31]A càrrec llur anirà l'arca, i la taula, i
el canelobre, i els altars, i els atuells del santuari amb què fan el mi-
nisteri, i el vel, amb tot el seu servei. [32]I el primer dels prínceps
dels levites, Eleazar, fill d'Aaró, el sacerdot, posat damunt dels qui
tenen confiada la guarda del Santuari.

[33]De Merarí davallen la família dels moolites i la família dels mu-
sites. Aquestes foren les famílies de Merarí. [34]Llurs comptats, se-
gons el nombre de tots els barons d'un mes en amunt, foren sis-mil
dos-cents. [35]I el príncep del casal de les famílies de Merarí, Suriel,
fill d'Abiaiel: aquests acamparen al costat del Tabernacle, devers
septentrió. [36]A càrrec dels fills de Merarí anirà la guarda de les tau-
les del Tabernacle, i les seves barres, i les seves columnes, i els seus
peus, i tots els seus atuells, amb tot llur servei, [37]i les columnes en-
torn de l'atri, i els seus peus, i les seves estaques i les seves cordes.

[38]Al davant del Tabernacle, devers orient, al davant de la tenda
del Testimoni, devers llevant, acamparan Moisès i Aaró i llurs fills,
tenint cura de la guarda del Santuari per servei de tots els fills d'Is-
rael; i l'estrany que s'hi acostarà, morirà.

[39]Tots els levites comptats, que Moisès i Aaró, segons la paraula
de Jahvè, comptaren per llurs famílies, tots els barons d'un mes en
amunt, vint-i-dos-mil.

[40]I digué Jahvè a Moisès: Compta tots els primogènits barons
dels fills d'Israel d'un mes en amunt, i fes el compte de llurs noms.
[41]I prendràs els levites per a mi, jo Jahvè, en lloc de tots els primo-
gènits dels fills d'Israel; i els animals dels levites en lloc de tots els
primogènits dels animals dels fills d'Israel. [42]I comptà Moisès, com
Jahvè havia ordenat, tots els primogènits dels fills d'Israel. [43]I tots

28. — *Vuit-mil sis-cents.* Comparant els vv. 39, 43, 46 amb aquest, potser cal llegir aquí tres-cents en lloc de sis-cents. En hebreu les paraules *tres-cents* i *sis-cents* sols difereixen d'una *l*. Aquest canvi està avalat per la recensió luciana del text Gr. (Vaccari).

els primogènits barons, segons el nombre dels noms d'un mes en amunt, per llurs comptats, foren vint-i-dos-mil dos-cents setanta-tres.

[44]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [45]Pren els levites en lloc de tots els primogènits dels fills d'Israel, i els animals dels levites en lloc de llurs animals, i els levites seran meus. Jo, Jahvè. [46]I com a preu de rescat pels dos-cents setanta-tres primogènits dels fills d'Israel que pugen damunt el nombre dels levites, [47]prendràs cinquanta sicles per cap: segons el sicle del santuari els prendràs: sicle de vint gueres. [48]I donaràs l'argent a Aaró i als seus fills com a rescat per aquells qui sobrepugen el nombre.

[49]Prengué, doncs, Moisès l'argent del rescat dels qui sobrepujaven damunt els rescatats pels levites. [50]I rebé dels primogènits dels fills d'Israel, en diners, mil tres-cents seixanta-cinc sicles, segons el sicle del santuari. [51]I Moisès donà l'argent dels rescatats a Aaró i als seus fills, d'acord amb la paraula de Jahvè, segons Jahvè havia manat a Moisès.

Funcions dels levites

(C. IV.) [1]I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: [2]Treu el compte dels fills de Caat, entre els fills de Leví, per llurs famílies, per llurs cases pairals, [3]de l'edat de trenta anys en amunt fins a cinquanta anys, tots els qui entren en servei per acomplir un ofici a la tenda del Testimoni.

[4]Aquesta és la tasca dels fills de Caat a la tenda del Testimoni: les coses més santes. [5]En haver d'alçar el campament, vindrà Aaró amb els seus fills, i desmuntaran el vel de la tenda i cobriran amb ell l'arca del Testimoni. [6]I posaran damunt d'ella la coberta de pell de dofins, i hi estendran damunt un drap de tela violada, i posaran les

47, Ex. xxx, 13; Lv. xxvii, 25; Ez. xlv, 12

43.— Els primogènits pugen damunt el nombre dels levites 273 més, els quals caldrà rescatar amb diner.

6.— *Pell de dofins*. Vg. «ianthinarum pellium». El mot hebreu *tàhaix* pot traduir-se per *dofí* o per *dugong*, mamífer aquàtic *(halicore cetacea)* que viu en aigües de la Mar Roja. La paraula egípcia corresponent, significa senzillament «cuiro». El Gr. indica més aviat la color: δέρμα ὑακίνθινον.

seves barres. [7]Després estendran un drap violat damunt la taula dels
pans de la proposició, i hi posaran damunt les plàteres, i les navetes,
i les griales, i els veires de la libació, i el pa perpetu serà damunt
d'ella. [8]I estendran damunt un drap carmesí, i el cobriran amb el
cobertor de pells de dofins, i posaran les seves barres. [9]I prendran
un drap violat, i cobriran el canelobre de la lluminària, i les seves
llànties, i les seves esmocadores, i els seus braserets, i tots els seus
vasos de l'oli emprats per al seu servei. [10]I el posaran amb tots els
seus vasos en una coberta de pells de dofins i ho portaran damunt
una civera. [11]I damunt l'altar d'or estendran el drap violat, i el co-
briran amb la coberta de pells de dofins, i posaran les seves barres.
[12]I prendran tots els atuells de servei que empren en el santuari, i els
posaran en un drap violat, i els cobriran amb una coberta de pells de
dofins, i els posaran damunt una civera. [13]I trauran la cendra de l'al-
tar i estendran damunt d'ell un drap de púrpura. [14]I posaran da-
munt d'ell tots els estres del seu servei: les pales, els garfis, els bra-
sers, els veires, tots els estres de l'altar, i estendran damunt d'ell la
coberta de pells de dofins, i posaran les seves barres. [15]I en acabar
Aaró i els seus fills de cobrir el santuari, i tots els estres del san-
tuari, quan s'haurà d'aixecar el campament, vindran després d'ells
els fills de Caat per a dur aquelles coses, però no tocaran cap cosa
santa, car moririen. Aquesta és la comesa dels fills de Caat a la
tenda del Testimoni.

[16]I Eleazar, fill d'Aaró, el sacerdot, tindrà encomanat l'oli del ca-
nelobre, i l'encens de perfums, i l'ofrena perpètua, i l'oli de la unció;
i la comesa de tot el Tabernacle, i de tot ço que hi ha en ell, del
santuari i dels seus estres.

[17]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [18]Tingueu compte que la tribu
de les famílies de Caat no sigui tallada d'entre els levites, [19]ans això
fareu per a ells, perquè visquin i no morin quan arribin al lloc san-

15, 1 Par. xv, 15

15. — *Cap cosa santa.* Litt. hebr. i Gr.: allò que és sant. Vg. «uasa sanctuarii». Es gairebé segur que es tracta de l'Arca.

18. — *Caat no sigui tallada.* Significa que per llur negligència no exposin la nissaga de Caat a ésser anorreada.

tíssim: Aaró i els seus fills vindran i els posaran cadascun en la seva tasca i en la seva comesa. [20]I no entrin a veure un sol instant les coses sagrades, que no en morin.

[21]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [22]Treu el compte també dels fills de Gerson, per llurs cases pairals, per llurs famílies. [23]D'edat de trenta anys en amunt els comptaràs: tots els qui entren en servei per acomplir un ofici a la tenda del Testimoni.

[24]Aquesta és la tasca de la família de Gerson, en el ministeri i en el transport. [25]Portaran les cortines del Tabernacle i la tenda del Testimoni, la seva coberta i la coberta de pells de dofins de damunt d'ell i el cobricel de la porta de la tenda del Testimoni, [26]i les cortines de l'atri, i el vel de la porta de l'atri vora el tabernacle i vora l'altar, i les seves cordes, i tots els estres del seu servei; segons tot allò que caldrà fer amb ells, així serviran. [27]Segons l'ordre d'Aaró i dels seus fills, serà tot el ministeri dels fills de Gerson en tot allò que hauran de fer; i els encomanareu la guarda d'allò que hauran de portar. [28]Aquesta és la tasca de les famílies dels fills de Gerson a la tenda del Testimoni, i la comesa llur estarà sota la mà d'Itamar, fill d'Aaró, el sacerdot.

[29]Trauràs també el compte dels fills de Merarí per llurs famílies, per llurs cases pairals. [30]De l'edat de trenta anys en amunt fins al de cinquanta anys els comptaràs: tots els qui entren en servei per acomplir un ofici a la tenda del Testimoni. [31]I això és el que tenen el deure de transportar, segons llur servei, de la tenda del Testimoni: les posts del Tabernacle, i els seus travessers, i les seves columnes, i els seus peus, [32]i les columnes de l'atri tot voltant, i llurs peus i estaques, i les cordes, amb tots els estres per a tota necessitat; i fareu l'estat per noms, de tots els estres encomanats a ells perquè els transportin. [33]Aquesta és la tasca de les famílies dels fills de Merarí per a tot llur ministeri a la tenda del Testimoni, sota la mà d'Itamar, fill d'Aaró, el sacerdot.

[34]Moisès, i Aaró, i els caps de la comunitat, comptaren, doncs, els fills de Caat per llurs famílies i per llurs cases pairals, [35]de l'edat de trenta anys en amunt fins a l'edat de cinquanta anys, tots els qui

entraven en servei per a acomplir un ofici a la tenda del Testimoni.
36 I foren els comptats per ells, per llurs famílies, dos mil set-cents
cinquanta. 37 Aquests foren els comptats de les famílies de Caat, tots
els qui acompleixen un ofici a la tenda del Testimoni, els que comp-
taren Moisès i Aaró, tal com havia manat Jahvè per mà de Moisès.
38 I els comptats dels fills de Gerson, per llurs famílies i per llurs
cases pairals, 39 de l'edat de trenta anys en amunt fins a l'edat de
cinquanta anys, tots els qui entren en servei per a acomplir un ofici
a la tenda del Testimoni, 40 els comptats d'ells per llurs famílies, per
llurs cases pairals, foren dos-mil sis-cents trenta. 41 Aquests foren els
comptats de les famílies dels fills de Gerson, tots els qui acomplei-
xen un ofici a la tenda del Testimoni, els que comptaren Moisès i
Aaró per manament de Jahvè.
42 I els comptats de les famílies dels fills de Merarí, per llurs famí-
lies, per llurs cases pairals, 43 de l'edat de trenta anys en amunt fins
a l'edat de cinquanta anys, tots els qui entren en servei per acomplir
un ofici a la tenda del Testimoni, 44 els comptats per ells, per llurs
famílies, foren tres-mil dos-cents. 45 Aquests foren els comptats de
les famílies dels fills de Merarí, els que comptaren Moisès i Aaró, tal
com havia manat Jahvè per mà de Moisès.
46 Tots els comptats dels levites, que Moisès i Aaró i els prínceps
d'Israel comptaren per llurs famílies i per llurs cases pairals, 47 de
l'edat de trenta anys en amunt fins a l'edat de cinquanta, tots els qui
entraven per retre un servei i acomplir una tasca de transport a la
tenda del Testimoni, 48 els comptats d'ells foren vuit-mil cinc-cents
vuitanta. 49 Tal com manà Jahvè per mà de Moisès foren comptats,
cadascun segons el seu ofici i segons el seu càrrec, els quals comptà
ell segons li fou manat.

2. — LEGISLACIÓ COMPLEMENTÀRIA
(V, 1 - VI, 27)

Exclusió dels impurs

(C. V.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Ordena als fills d'Israel
que treguin fora del campament tot leprós i tot el qui pateix escola-
ment, i tot sullat per un cadàver; [3] tant homes com dones traureu
fora del campament, per tal que no contaminin llurs campaments en
mig dels quals jo habito. [4] Així ho feren els fills d'Israel, i els tra-
gueren fora del campament: tal com Jahvè ho digué a Moisès, així
ho feren els fills d'Israel.

Expiació per mancaments al proïsme

[5] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [6] Parla als fills d'Israel i digues-los:
Quan un home o una dona ha comès algun pecat contra el proïsme,
fent prevaricació envers Jahvè, sentint-se culpable, [7] confessarà la culpa
que ha comès, i la rescabalarà totalment, i hi afegirà la seva cinquena
part, i ho donarà a aquell contra qui pecà. [8] I si aquest home no tin-
gués parent, al qual fos rescabalada l'ofensa, el rescabalament d'ella
serà donat a Jahvè, al sacerdot, a més del moltó expiatori, amb el
qual farà expiació per ell.

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Després d'aquesta fórmula de consuetud, introductòria de cada llei nova que es promulga, segueixen en aquest capítol cinc ordinacions. La primera, referent als que cal allunyar del campament, és un breu resum de Lv. XI-XV.

5-8. — Aquest cas de restitució suposa que el damnejat ha mort sense deixar hereus, a diferència de Lv., V, 21-26. Llavors la indemnització passa al Santuari.

Emoluments dels sacerdots

9 Tota ofrena lleudada de totes les coses santes que els fills d'Israel
presentaran al sacerdot serà del sacerdot; 10 allò que qualsevol haurà
consagrat, serà seu: allò que qualsevol donarà al sacerdot serà del
sacerdot.

Llei de la gelosia

11 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 12 Parla als fills d'Israel, i digues-
los: Si la muller d'algú es descamina i fa tort al marit, 13 i un altre jau
amb ella amb ajuntament carnal, sense sabuda del marit, havent-se
ella sullat d'amagat, sense que hi hagi testimoni contra ella, per tal
com no ha estat collida a l'acte, 14 si entra en ell esperit de gelosia,
i esdevé gelós de la seva muller, havent-se ella sullat; o entra en ell
esperit de gelosia i esdevé gelós de la seva muller, sense que ella
s'hagi sullat, 15 llavors el marit portarà la seva muller al sacerdot i
portarà la seva ofrena amb ella, el desè d'un efà de farina d'ordi; no
espargirà oli damunt, ni hi posarà encens, puix que és una oblació
per gelosia, una oblació de recordança, que duu a la memòria el pe-
cat. 16 I el sacerdot la farà atansar, i la farà estar davant Jahvè.
17 Llavors el sacerdot prendrà aigua santa en un vas de terrissa, i
prendrà també pols que hi hagi al sòl del tabernacle, i la tirarà a
l'aigua. 18 I el sacerdot farà estar la dona davant Jahvè i descobrirà
el cap de la dona, i posarà damunt les seves mans l'oblació de la re-
cordança, que és l'oblació de gelosia, i el sacerdot tindrà en la seva
mà les aigües amargues que reporten maledicció. 19 I el sacerdot la
conjurarà, dient-li: Si ningú no ha jagut amb tu, i si no t'has des-

9. — *Tota ofrena.* Aquesta ordenació s'estén a les primícies i és un complement a la llei donada en Lv., VII, 32 ss.

11-31. — Aquesta llei va per la sospita, tant si la mancança de la dona és real, com si no. Ve a ésser una defensa de la dona acusada injustament per la gelosia del marit.

18. — *Les aigües... que reporten maledicció.* Gr. «l'aigua d'acusació, la maleïda.» Reporten maledicció per llurs conseqüències.

caminat del teu marit per sullar-te, lliure sigues d'aquestes aigües
amargues que reporten maledicció. [20] Però si t'has descaminat del
teu marit, i t'has sullat, i algú ha tingut ajuntament carnal amb tu,
fora del teu marit,— [21] el sacerdot conjurarà la dona amb jurament de
maledicció, i dirà a la dona—: Jahvè et posi per a maledicció i per a
execració en mig del teu poble, fent el teu flanc caigut i el teu ventre
inflat, [22] i aquestes aigües que reporten maledicció entrin a les teves
entranyes per fer inflar el teu ventre i fer caure el teu flanc. I la dona
dirà: Amén, amén. [23] I el sacerdot escriurà aquestes malediccions
en un llibre i les esborrarà amb les aigües amargues, [24] i després do-
narà a beure a la dona les aigues amargues que reporten maledicció,
i les aigües que reporten maledicció entraran en ella per ésser-li
amargues. [25] Després el sacerdot prendrà de mà de la dona l'oblació
de gelosia, i la brandejarà a la faç de Jahvè, i l'oferirà davant l'altar.
[26] I el sacerdot prendrà un grapat de l'oblació com recordança d'ella,
i ho farà pujar en fum a l'altar, i després donarà a beure a la dona
les aigües. [27] Li donarà, doncs, a beure les aigües; i s'esdevindrà
que si ella s'és sullada i ha fet tort al seu marit, les aigües que re-
porten maledicció entraran en ella per ésser-li amargues, i el seu ven-
tre s'inflarà i caurà el seu flanc, i la dona esdevindrà maledicció en
mig del seu poble. [28] Però si la dona no s'és sullada, ans estigués
neta, restarà preservada, i serà fecunda.

[29] Aquesta és la llei de la gelosia, quan la muller farà tort al seu
marit, i se sullarà, [30] o per a quan l'esperit de gelosia entrarà en el
marit, i estigués gelós de la seva muller; ell la presentarà llavors da-
vant Jahvè, i el sacerdot executarà en ella tota aquesta llei. [31] I
aquell home serà lliure d'iniquitat, i la dona portarà el seu pecat.

21. — *El teu flanc.* Litt. anques. Probablement signifiquen aquestes expressions: el teu si serà estèril, cosa d'oprobi per a les dones hebrees, i el teu ventre s'inflarà per una malaltia vergonyosa i ostensible.

22. — *Amén.* És la primera vegada que surt aquesta locució. Vol dir consentiment, adhesió, *així sia.*

25-26. — Gr. posa aquests dos versets després del 27 que és el lloc més adient. És l'acabament de l'exorcisme.

El Nazareat

(C. VI.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel,
i digues-los: L'home o la dona, quan se separa per un vot, el vot de
nazareat, per consagrar-se a Jahvè, [3] s'abstindrà de vi i de licors, no
beurà vinagre de vi ni d'altres licors, no beurà suc espremut dels raïms,
no menjarà raïm ni fresc ni sec. [4] Durant el temps del seu nazareat,
no menjarà de tot allò que és produït pel cep, que sàpiga a vi, des de
l'agràs a la brisa. [5] Per tot el temps del seu nazareat, no passarà na-
valla per la seva testa, fins a tant que seran acomplits els dies pels
quals s'havia consagrat a Jahvè: serà sagrat i deixarà créixer els rulls
del cabell del seu cap. [6] Tot el temps de la seva consagració a Jahvè
no s'acostarà on hi haurà un mort. [7] Per son pare ni per sa mare,
per son germà ni per sa germana, no es contaminarà per ells quan
morin, puix que consagració de son Déu hi ha damunt la seva testa.
[8] Tot el temps del seu nazareat, ell serà consagrat a Jahvè. [9] I si algú
mor tot de sobte vora d'ell, i se'n contamina la seva testa consagrada,
se raurà la testa el dia de la seva purificació: se la raurà al setè dia.
[10] I el dia vuitè portarà dues tórtores o dos colomins al sacerdot, a la
porta de la tenda del Testimoni. [11] I el sacerdot farà de l'un un sa-
crifici expiatori, i de l'altre un holocaust, i farà per ell l'expiació pel
pecat que ha comès en l'escaiença d'aquell mort, i consagrarà el seu
cap aquell dia. [12] I consagrarà a Jahvè els dies del seu nazareat, i
portarà un anyell nat de l'any en expiació per la culpa, i els dies pri-
mers no seran comptats, per tal com fou contaminat el seu nazareat.

5, Idc. XIII, 5

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Llei del Nazareat. Aquesta denominació ve de la paraula hebrea *nazar,* que vol dir separar, destriar, consagrar. El nazarè, en virtut d'un vot, es consagrava a Déu per un temps més o menys llarg. Aquesta llei determina les obligacions del nazarè, vv. 2-8; la purificació a la qual havia de subjectar-se cas d'esdevenir accidentalment immund, vv. 9-12; i el cerimonial a seguir en l'acabament del nazareat, vv. 13-20.

3. — *Licors.* Gr.: « beguda fermentada ».

6. — *No s'acostarà on hi haurà un mort.* Aquesta prohibició era tan severa per al nazarè com per al gran sacerdot. Cf. Lv., XXI, 10-11.

9. — *Al setè dia.* La impuresa legal durava set dies.

[13] Aquesta és la llei del nazareu: el dia que s'acomplirà el temps
del seu nazareat, vindrà a la porta de la tenda del Testimoni. [14] I
presentarà en ofrena a Jahvè un anyell nat de l'any, sense tara, en
holocaust, i una anyella nada de l'any, sense tara, en expiació pel pe-
cat, i un moltó sense tara en sacrifici pacífic, [15] i un canastró de pans
alisos, de coques de flor de farina amassades amb oli, de crespells
alisos untats d'oli, amb la seva oblació i les seves libacions. [16] I el
sacerdot ho oferirà a la faç de Jahvè, i farà la seva expiació i el seu
holocaust. [17] I oferirà el moltó en sacrifici pacífic a Jahvè amb el ca-
nastró dels pans alisos, i així mateix oferirà el sacerdot l'oblació i la
seva libació. [18] Llavors el nazareu raurà a la porta de la tenda del
Testimoni la testa del seu nazareat, i prendrà els cabells de la testa
del seu nazareat i els posarà damunt el foc de sota el sacrifici pacífic.
[19] Després el sacerdot prendrà l'espatlla cuita del moltó i una coca
alisa del canastró i un crespell alís, i ho posarà tot a les mans del
nazareu, després que haurà ragut el seu nazareat. [20] I el sacerdot ho
brandejarà com ofrena brandejada davant Jahvè: és la part sagrada
deguda al sacerdot, a més del pit que es fa brandejar i la cuixa lleu-
dada. Després, el nazareu podrà beure vi.

[21] Aquesta és la llei del nazareu que farà vot de la seva ofrena a
Jahvè pel seu nazareat, sense allò que abastarà el seu cabal: segons
el vot que féu, així farà, conformement a la llei del seu nazareat.

La benedicció sacerdotal

[22] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [23] Parla a Aaró i als seus fills, i di-
gues-los: Així beneireu els fills d'Israel, dient-los: [24] Jahvè et beneeixi
i et guardi. [25] Faci resplendir Jahvè el seu rostre damunt teu, i tingui
de tu misericòrdia. [26] Jahvè giri envers tu el seu rostre i posi pau en tu.

[27] I posaran el meu nom sobre els fills d'Israel, i jo els beneiré.

18, Act. xxi, 24. — 24, Eccli. xxxvi, 19

21. — *Abastarà el seu cabal.* Gr. «sense allò que trobarà la seva mà, segons l'extensió del seu vot». Semblantment, hebr.: *abastarà la seva mà,* hebraisme que significa: segons li permetrà el seu haver, les seves possibilitats.

22-27. — Aquesta benedicció es donava a la fi de les funcions litúrgiques. Cf. Lv., IX, 22.

3. — DARRERS ESDEVENIMENTS AL SINAÍ
(VII, 1-IX, 14)

Ofrenes dels caps de tribu al Tabernacle

(C. VII.) [1] I s'esdevingué que quan Moisès hagué acabat de dreçar el Tabernacle, i l'hagué ungit i consagrat, amb tots els seus estres, i hagué igualment ungit i consagrat l'altar amb tots els seus estres, [2] llavors els prínceps d'Israel, els caps de les cases pairals, que eren els prínceps de les tribus, que havien presidit el recensament, oferiren, [3] i dugueren llurs ofrenes a la faç de Jahvè: sis carros coberts i dotze bous; per cada dos prínceps un carro, i un bou per cada un: i ho presentaren davant del Tabernacle.

[4] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [5] Rep d'ells aquestes coses per a servei de la tenda del Testimoni, i les donaràs als levites, a cadascun segons el seu ministeri. [6] Llavors Moisès prengué els carros i els bous, i els donà als levites. [7] Dos carros i quatre bous donà als fills de Gerson, segons llur ministeri. [8] I als fills de Merarí donà els quatre carros i vuit bous, segons llur ministeri, sota el comandament d'Itamar, fill d'Aaró, el sacerdot. [9] I als fills de Caat no donà res, per tal com tenen el ministeri del mateix santuari, i ho porten sobre llurs espatlles.

[10] I els prínceps presentaren llur ofrena per a la dedicació de l'altar el dia que fou ungit: els prínceps presentaren llur ofrena davant l'altar.

[11] I digué Jahvè a Moisès: Els prínceps presentaran llur ofrena, un príncep cada dia, per a la dedicació de l'altar.

[12] I el qui presentà la seva ofrena al primer dia fou Naasson, fill

1, Ex. XI, 16

3. — *I dugueren llurs ofrenes.* Aquestes ofrenes de les tribus foren sis carros i dotze bous, cada dues tribus un carro i cada tribu un bou. Els carros i els bous eren per a portar els estres del Santuari durant la pelegrinació pel desert.

9. — *I als fills de Caat no donà res.* Els Caatites llavien de portar l'arca i els objectes més sagrats (III, 31; IV, 15) no damunt carros, sinó damunt les espatlles.

10. — *I els prínceps.* Dons individuals dels caps de tribu, vv. 10-88.

d'Aminadab, de la tribu de Judà, [13] i fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, i una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari: tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació, [14] una cullera d'or de deu sicles plena de perfum, [15] un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [16] un boc per a sacrifici expiatori, [17] i per al sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena de Naasson, fill d'Aminadab.

[18] El segon dia presentà l'ofrena Natanael, fill de Suar, príncep d'Issacar. [19] Oferí un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació, [20] una cullera d'or de deu sicles plena de perfum, [21] un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [22] un bou per a sacrifici expiatori, [23] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena de Natanael, fill de Suar.

[24] El terç dia presentà Eliab, fill d'Helon, príncep dels fills de Zabulon. [25] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [26] una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [27] un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [28] un boc per a sacrifici expiatori, [29] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Eliab, fill d'Helon.

[30] El quart dia presentà Elisur, fill de Sedeür, cap dels fills de Rubèn. [31] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [32] una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [33] un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [34] un boc per a sacrifici expiatori, [35] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc

13. — *Cent trenta sicles de pes.* Aproximadament 370 pessetes.

14. — *Una cullera,* o un veire. Vg. «mortariolum», en altres llocs (Ex., XXV, 29) tradueix «phialam».

anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Elisur, fill de Sedeür.
[36] El cinquè dia presentà Salamiel, fill de Surisaddai, príncep dels
fills de Simeó. [37] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta
sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del
santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a obla-
ció; [38] una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [39] un vedell,
un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [40] un boc per a sa-
crifici expiatori, [41] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons,
cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena de Sala-
miel, fill de Surisaddai.
[42] El sisè dia presentà Eliasaf, fill de Duel, príncep dels fills de Gad.
[43] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes,
una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots
dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [44] una
cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [45] un vedell, un moltó,
un anyell nat de l'any per a holocaust, [46] un boc per a sacrifici ex-
piatori, [47] i per a sacrifici pacífic, dous bous, cinc moltons, cinc bocs,
cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Eliasaf, fill de Duel.
[48] El setè dia presentà el príncep dels fills d'Efraïm, Elisamà, fill
d'Ammiud. [49] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta
sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del
santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a
oblació; [50] una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [51] un ve-
dell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [52] un boc per
a sacrifici expiatori, [53] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons,
cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Elisa-
mà, fill d'Ammiud.
[54] El vuitè dia presentà el príncep dels fills de Manassès, Gamaliel,
fill de Fadassur. [55] I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent
trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el
sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb
oli per a oblació; [56] una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum,
[57] un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [58] un
boc per a sacrifici expiatori, [59] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc

moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena de Gamaliel, fill de Fadassur.

[60]El novè dia presentà el príncep dels fills de Benjamí, Abidan, fill de Gedeon. [61]I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [62]una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [63]un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [64]un boc per a sacrifici expiatori, [65]i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Abidan, fill de Gedeon.

[66]El desè dia presentà el príncep dels fills de Dan, Aièzer, fill d'Ammisaddai. [67]I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [68]una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum; [69]un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [70]un boc per a sacrifici expiatori; [71]i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Aièzer, fill d'Ammisaddai.

[72]L'onzè dia presentà el príncep dels fills d'Asser, Feguiel, fill d'Ocran. [73]I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [74]una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [75]un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [76]un boc per a sacrifici expiatori, [77]i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena de Feguiel, fill d'Ocran.

[78]El dotzè dia presentà el príncep dels fills de Neftalí, Aïra, fill d'Enan. [79]I fou la seva ofrena un plat d'argent de cent trenta sicles de pes, una gerra d'argent de setanta sicles, segons el sicle del santuari, tots dos plens de flor de farina amassada amb oli per a oblació; [80]una cullera d'or de deu sicles, plena de perfum, [81]un vedell, un moltó, un anyell nat de l'any per a holocaust, [82]un boc per a sacrifici

expiatori, [83] i per a sacrifici pacífic, dos bous, cinc moltons, cinc bocs, cinc anyells nats de l'any. Aquesta fou l'ofrena d'Aïra, fill d'Enan.

[84] Aquesta fou l'ofrena per a la dedicació de l'altar el dia que fou ungit pels caps d'Israel: dotze plats d'argent, dotze gerres d'argent, dotze culleres d'or. [85] Cada plat de cent trenta sicles, cada gerra de setanta: tot l'argent dels atuells fou dos-mil quatre-cents sicles, segons el sicle del santuari. [86] Les dotze culleres d'or plenes de perfum, de deu sicles cada cullera, segons el sicle del santuari: tot l'or de les culleres, cent vint sicles. [87] Tots els bous per a holocaust foren dotze vedells, els moltons, dotze, els anyells nats de l'any, dotze, amb llur oblació, i dotze bocs per a expiació. [88] I tots els bous per al sacrifici pacífic foren vint-i-quatre vedells, els moltons seixanta, els bocs seixanta, els anyells nats de l'any, seixanta. Aquestes foren les ofrenes per a la dedicació de l'altar, després que fou ungit.

[89] I quan Moisès entrava a la tenda del Testimoni per parlar amb ell, oïa la veu que li parlava de sobre el propiciatori que hi havia damunt l'arca del Testimoni, d'entre mig dels dos querubins, i parlava amb ell.

Consagració dels levites

(C. VIII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla a Aaró i digues-li: Quan pujaràs les llànties, les set llànties faran resplendor envers el davant del canelobre.

[3] I Aaró féu així: col·locà les llànties al davant del canelobre, com Jahvè havia manat a Moisès. [4] I aquesta era l'obra del canelobre: d'or batut, tant el peu com els brocs eren batuts. Segons el model que havia mostrat Jahvè a Moisès, així l'havia fet.

89. — *I quan Moisès entrava.* A causa d'aquests col·loquis de Déu amb Moisès, la tenda del Testimoni era també la «tenda del conveni», com traduïxen alguns.

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Després d'una curta menció del canelobre (vv. 1-4), en aquest capítol es tracta del ritu de consagració dels levites, de les seves funcions i de l'edat de servei. Les noves instruccions que ací es donen completen les d'Ex. XXV, 1-39 i Lv. XXIV, 1-4.

2. — *Quan pujaràs les llànties.* Vg. en aquest lloc varia de l'hebr. i del Gr. i diu: «Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur praecipe ut lucernae contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem quam candelabrum respicit, lucere debebunt.» Des de «Hoc igitur» sembla una glossa treta de l'Ex. XXV, 31-39.

5 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 6 Pren els levites d'entre els fills
d'Israel, i purifica'ls. 7 I per purificar-los, ho faràs així: Espargeix
damunt d'ells l'aigua de l'expiació, i fes passar la navalla per tot llur
cos, i rentaran llurs vestits, i seran purificats. 8 Després prendran un
vedell, amb la seva oblació de flor de farina amassada amb oli, i tu
prendràs un altre vedell per al sacrifici expiatori. 9 I faràs atansar els
levites davant de la tenda del Testimoni, i congregaràs tota la comu-
nitat dels fills d'Israel. 10 I quan hauràs fet atansar els levites davant
de Jahvè, els fills d'Israel posaran llurs mans damunt els levites, 11 i
Aaró oferirà els levites a la faç de Jahvè com ofrena brandejada dels
fills d'Israel, i serviran en el ministeri de Jahvè. 12 I els levites posa-
ran llurs mans damunt els caps dels vedells, i oferiràs l'un en sacrifici
expiatori, i l'altre en holocaust a Jahvè, per fer expiació pels levites.
13 I faràs estar els levites davant d'Aaró i davant dels seus fills, i els
oferiràs en ofrena brandejada a Jahvè. 14 Així separaràs els levites
d'entre els fills d'Israel, i els levites seran meus.

15 Després d'això, els levites vindran a acomplir el ministeri a la
tenda del Testimoni: tu els purificaràs i els oferiràs com ofrena bran-
dejada, 16 perquè els levites em són totalment donats d'entre els fills
d'Israel, en lloc de tota primícia de matriu: jo me'ls he presos en
compte dels primogènits de tots els fills d'Israel. 17 Car meu és tot
primogènit dels fills d'Israel, així d'homes com del bestiar: des d'a-
quell dia en què jo vaig percudir tot primogènit en la terra d'Egipte,
jo me'ls vaig consagrar. 18 I he pres els levites en compte de tots els
primogènits dels fills d'Israel. 19 I jo he fet do a Aaró i als seus fills
dels levites d'entre els fills d'Israel, perquè acompleixin el ministeri
dels fills d'Israel a la tenda del Testimoni, i facin l'expiació pels
fills d'Israel, i no hi hagi flagell en els fills d'Israel, en acostar-se els
fills d'Israel al santuari.

20 I Moisès i Aaró i tota la comunitat dels fills d'Israel feren així
envers els levites: conformement a tot allò que havia manat Jahvè a

16, Ex. XIII, 2; Supra III, 13; Lc. II, 23

10. — *Posaran llurs mans.* Ritu que significava oferir-los com a delegats de tot el poble d'Israel; els levites seran l'ofrena d'Israel a Jahvè, vv. 13-14.

Moisès referent als levites, així feren envers ells els fills d'Israel. [21] I
els levites es purificaren, i rentaren llurs vestidures, i Aaró els oferí
com ofrena brandejada davant de Jahvè, i féu expiació per ells,
per tal de purificar-los. [22] I després, els levites vingueren per acom-
plir llur ministeri a la tenda del Testimoni davant d'Aaró i davant
dels seus fills: talment com manà Jahvè a Moisès respecte dels levi-
tes, així ho feren amb ells.

[23] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [24] Això és el que atany als levi-
tes: de vint-i-cinc anys en amunt entraran a acomplir llur ministeri
al servei de la tenda del Testimoni, [25] però des dels cinquanta anys
es retiraran del ministeri de llur servei, i no serviran més, [26] però ser-
viran a llurs germans en la tenda del Testimoni, per a tenir-ne la
comesa, bé que no serviran en el ministeri. Així faràs envers els le-
vites, quant a llur ministeri.

Celebració de la Pasqua al Sinaí

(C. IX.) [1] I parlà Jahvè a Moisès al desert del Sinaí, al segon any
de la seva sortida de la terra d'Egipte, al mes primer, dient: [2] Els
fills d'Israel faran la Pasqua al seu temps. [3] El catorzè dia d'aquest
mes, entre dos foscans, la fareu al seu temps: conformement a tots
els seus ritus i conformement a totes les seves lleis, la fareu.

[4] I parlà Moisès als fills d'Israel, per tal que fessin la Pasqua. [5] I
feren la Pasqua al mes primer, al catorzè dia del mes, entre dos fos-
cans, al desert del Sinaí; conformement a totes les coses que havia
manat Jahvè a Moisès, així feren els fills d'Israel.

[6] I n'hi hagué alguns que eren immunds per causa d'un mort, i no
pogueren fer la Pasqua aquell dia, i es presentaren aquell dia davant
de Moisès, i davant d'Aaró. [7] I aquells homes li digueren: nosaltres

2, Ex. XII, 3

24. — *De vint-i-cinc anys en amunt.* A 25 anys començaven d'actuar, però no podien transportar els atuells del Tabernacle fins als 30.

6. — *Per causa d'un mort.* Per haver tocat el cadàver o haver assistit a l'enterrament. Cf. Lv. XXI, 1; Nm. XIX, 11.

som immunds per causa d'un mort; ¿per què ens serà privat de presentar ofrena a Jahvè al seu temps entre els fills d'Israel? [8] I Moisès els respongué: Espereu-vos i sentireu el que manarà Jahvè referent a vosaltres.

[9] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [10] Parla als fills d'Israel i digues-los: Qualsevol de vosaltres o dels vostres descendents que sigui immund per causa d'un mort, o sigui lluny en viatge, farà Pasqua a Jahvè. [11] Al mes segon, al catorzè dia del mes, entre dos foscans, la faran: amb alisos i herbes amargues la menjaran. [12] No en deixaran gens per a l'endemà, ni en trencaran cap os: conformement a tots els ritus de la Pasqua la faran. [13] Però el qui serà pur i no serà de viatge, si deixava de fer la Pasqua, aquella ànima serà tallada del seu poble, per tal com no presentà al seu temps l'ofrena de Jahvè: aital home portarà el seu pecat. [14] I si sojorna entre vosaltres cap estranger i fa la Pasqua a Jahvè, conformement als ritus de la Pasqua i a les seves lleis la farà: un mateix ritu tindreu, tant l'estranger com el nadiu de la terra.

La columna de foc

[15] I el dia que fou dreçat el Tabernacle, un núvol cobrí el Tabernacle, la tenda del Testimoni, i al vespre hi havia damunt el Tabernacle com una aparença de foc fins al matí. [16] Així s'esdevenia sempre: el núvol el cobria 'de dia', i de nit l'aparença de foc. [17] I cada vegada que el núvol s'alçava damunt el Tabernacle, els fills d'Israel partien, i al lloc on el núvol s'aturava, allí acampaven els fills d'Israel. [18] Al manament de Jahvè, els fills d'Israel partien, i al manament de Jahvè acampaven: tots els dies que el núvol planava damunt del Tabernacle, ells acampaven. [19] I quan el núvol es detenia damunt del Tabernacle molts dies, llavors els fills d'Israel guardaven l'ordinació de Jahvè, i no partien. [20] I quan el núvol s'estava damunt del Tabernacle pocs dies, al manament de Jahvè acampaven,

12, Ex. XII, 46; Io. XIX, 36. — 15, Ex. XL, 16. — 18, 1 Cor. X, 1

14. — *Cap estranger.* Circumcidat i convers. Cf. Ex. XII, 18 ss.

i al manament de Jahvè partien. [21]I quan succeïa que el núvol es detenia del vespre fins al matí, i al matí s'alçava, ells partien; o després d'un dia i d'una nit el núvol s'alçava, i llavors partien. [22]O si dos dies, o un mes, o un any, mentre el núvol es detenia damunt el Tabernacle, planant damunt d'ell, els fills d'Israel estaven acampats, i no es movien, però quan s'alçava, ells es posaven en camí. [23]Al manament de Jahvè acampaven, i al manament de Jahvè partien, guardant l'ordinació de Jahvè, tal com Jahvè ho havia dit per mà de Moisès.

Les trompetes d'argent

(C. X.) [1]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2]Fes-te dues trompetes d'argent, d'argent batut les faràs, les quals et serviran per a convocar la comunitat, i per a fer moure els campaments. [3]I quan les sonaran, tota la comunitat s'ajuntarà a tu a la porta de la tenda del Testimoni. [4]Però quan només en sonaran una, llavors es congregaran amb tu els prínceps, els caps de milers d'Israel. [5]I quan sonaran amb esclat, llavors es posaran en camí els campaments atendats a llevant. [6]I quan sonaran amb esclat segona vegada, es posaran en camí els campament atendats a migjorn: hom sonarà amb esclat a la seva partença. [7]Però quan haureu de congregar la comunitat, sonareu, però no pas amb esclat. [8]I els fills d'Aaró, els sacerdots, sonaran les trompetes, i les tindran com estatut perpetual en les vostres generacions. [9]I quan en la vostra terra anireu a la guerra contra l'enemic que us atacarà, sonareu amb esclat les trompetes, i sereu recordats davant Jahvè, el vostre Déu, i sereu alliberats dels vostres enemics. [10]I als dies de la vostra joia, i en les vostres solemnitats, i als començaments dels vostres mesos, sonareu les trompetes sobre els vostres holocaustos, i sobre els vostres sacrificis pacífics, i us faran de memorial a la faç del vostre Déu. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

1-10. — Són estatuïts els cinc tocs diferents de trompetes. — 5. *Els campaments atendats a llevant.* Les tribus de Judà, Issacar i Zabulon. — 6. *Els campaments atendats a migjorn:* Rubèn, Simeó i Gad. — Al tercer toc, havien de seguir Efraïm, Manassès i Benjamí, i darrerament, Dan, Asser i Neftalí.

II PART. DEL SINAÍ A CADES-BARNE

(X, 11-XIII, 1)

PARTENÇA DEL SINAÍ

[11]I s'esdevingué que l'any segon, el mes segon, el dia vintè del mes, el núvol s'alçà del Tabernacle del Testimoni, [12]i els fills d'Israel partiren del desert del Sinaí, segons llurs marxes, i el núvol es deturà al desert de Faran. [13]I partiren per primera vegada al manament de Jahvè per mà de Moisès.

[14]I la bandera del campament dels fills de Judà començà a marxar primer, per llurs estols, i Naasson, fill d'Aminadab, anava al cap del seu exèrcit. [15]I al cap de l'estol de la tribu dels fills d'Issacar anava Natanael, fill de Suar. [16]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Zabulon anava Eliab, fill d'Helon. [17]I després que estigué desmuntat el Tabernacle, es posaren en marxa els fills de Gerson i els fills de Merarí, els quals el portaven.

[18]Després partí la bandera del campament de Rubèn per llurs estols, i Elisur, fill de Sedeür, anava al cap del seu exèrcit. [19]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Simeó anava Salamiel, fill de Surisaddai. [20]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Gad anava Eliasaf, fill de Duel. [21]Llavors es posaren en marxa els caatites portant el santuari, talment que quan ells arribessin, els altres ja haguessin dreçat el Tabernacle.

14, Sup. 1, 7

12. — *Al desert de Faran.* És part del desert de Tih, al sud de Cades, ampla planície calissa que va del Sinaí fins a la frontera de l'Egipte.

14. — *I la bandera del campament.* Cf. la n. del Cap. II, 3 ss. Havem posat allí l'ordre de partença, per tal de comparar-lo amb l'ordre del campament.

[22]Després partí la bandera del campament dels fills d'Efraïm per llurs estols, i Elisamà, fill d'Ammiud anava al cap del seu exèrcit. [23]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Manassès, anava Gamaliel, fill de Fadassur. [24]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Benjamí anava Abidan, fill de Gedeon.

[25]Després partí la bandera del campament dels fills de Dan per llurs estols, fent la reraguarda de tots els campaments, i Aièzer, fill d'Ammisaddai anava al cap del seu exèrcit. [26]I al cap de l'estol de la tribu dels fills d'Asser anava Feguiel, fill d'Ocran. [27]I al cap de l'estol de la tribu dels fills de Neftalí anava Aïra, fill d'Enan. [28]Aquestes eren les marxes dels fills d'Israel, per llurs estols, quan es posaven en camí.

[29]Llavors digué Moisès a Hobab, fill de Ragüel Madianita, sogre seu: Nosaltres partim envers el lloc, del qual ha dit Jahvè: Jo us el donaré. Vina amb nosaltres i et farem bé, car Jahvè ha promès de fer bé a Israel.

[30]I ell respongué: Jo no vindré, sinó que me n'aniré a la meva terra i al meu parentatge.

[31]I ell li digué: No ens deixis, et prego, puix que tu coneixes els llocs on haurem d'acampar en el desert, i així ens serviràs d'ulls. [32]I succeirà que, si véns amb nosaltres, quan tindrem el bé que ens ha de fer Jahvè, et farem bé a tu.

[33]Així partiren de la muntanya de Jahvè camí de tres dies, i l'arca de l'aliança de Jahvè anava davant d'ells camí de tres dies, cercant-los lloc de descans. [34]I el núvol de Jahvè anava damunt d'ells de dia, des que partiren del campament.

[35]I fou que, en partir l'arca, Moisès deia: Sorgeix, Jahvè, i siguin dispersats els teus enemics, i fugin de ta presència els qui t'odien. [36]I quan ella es deturava, deia: Torna, Jahvè, a les miríades de milers d'Israel.

35, Ps. LXVII, 2

29. — *Llavors digué Moisès a Hobab.* Els termes hebreus referents a la parentela són bastant imprecisos. Potser Hobab era un fill de Jetró. Gr. posa γαμβρὸς, que significa, en general, afí, i s'empra indiferentment en sentit de sogre, cunyat i gendre.

31. — *Ens serviràs d'ulls.* Locució proverbial a l'Orient que significa «de guia». Cf. Job, XXIX, 15.

33. — *I l'arca... anava davant d'ells.* Els presidia.

1. — LES REVOLTES DEL POBLE EN EL DESERT
(XI - XII)

La revolta de Taberà i el càstig

(C. XI.) [1]I succeí que el poble es queixava com d'un malestar, a
orelles de Jahvè, i Jahvè ho oí i s'encengué la seva ira, i s'abrandà
contra ells el foc de Jahvè, que devorà un cap de campament. [2]Lla-
vors el poble cridà envers Moisès, i Moisès pregà Jahvè, i el foc
s'extingí. [3]I anomenà aquell lloc Taberà, per tal com el foc de Jahvè
s'abrandà contra ells.

[4]I el mesclatge de gents que es trobava entre ells tingué una forta
cobejança de menjar, i àdhuc els fills d'Israel es tornaren a plànyer,
dient: ¿Qui ens donarà carn per a menjar? [5]Nosaltres ens recordem
del peix que menjàvem a l'Egipte per no res, dels cogombres, i dels
melons, i dels porros, i de les cebes, i dels alls. [6]I ara la nostra ànima
es desseca; ja no hi ha res: els nostres ulls no veuen sinó mannà.

[7]I el mannà era com una llavor de ciliandre, i el seu aspecte com
aspecte de bdeḥli. [8]El poble s'escampava a recollir-lo, i reduint-lo a
farina en el molí, o picant-lo en el morter, el coïa en olles i en feien
coques: i el seu gust era com de crespell amb oli. [9]I a la nit, quan
baixava la rosada sobre el campament, hi queia al damunt el mannà.

[10]I Moisès sentí el poble que plorava, agrupat en famílies, cadascú
a la porta de la seva tenda, i la ira de Jahvè s'encengué fora mida, i
Moisès en tingué desplaença.

1, Ps. LXXVII, 19. 21. — 4, I Cor. X, 3. — 7, Ex. XVI, 14; Ps. LXXVII, 24; Sap. XVI, 20; Io. VI, 31

1. — *El poble es queixava com d'un malestar.* Vg. diu: « quasi dolentium pro labore contra Dominum ».

3. — *Taberà.* Nom derivat de la radical *baar,* encendre's, cremar. Vg. tradueix: « Incensio ». Segurament que aquest lloc és el mateix Quibrot Hattaauà, que és la primera estació que féu Israel en el desert en partir del Sinaí; lloc desolat i erm.

7. — *Com aspecte de bdeḥli.* Ço és, color blanca. El bdeḥli és una goma resinosa que s'extreu d'una espècie de palmera, l'arbre de la mirra.

[11]I digué Moisès a Jahvè: ¿Per què has fet aquest mal al teu servent? ¿I per què no he trobat gràcia als teus ulls, que hagis posat damunt meu la càrrega d'aquest poble? ¿L'he parit jo, perquè em diguis: Porta'l al teu si, com la que cria porta l'infant de pit, envers la terra que has jurat als seus pares? [13]¿D'on trauré jo la carn per a donar a tot aquest poble? Car ells ploren darrera meu, dient: Dóna'ns carn per a menjar. [14]Jo no puc tot sol suportar tot aquest poble, car és massa feixuc per a mi. [15]Per haver d'obrar així amb mi, jo et prego que em donis la mort, si he trobat gràcia als teus ulls, i no vegi jo el meu mal.

[16]Llavors digué Jahvè a Moisès: Reuneix-me setanta barons d'entre els ancians d'Israel, que tu saps ésser ancians del poble i principals seus, i emmena'ls a la porta de la tenda del Testimoni, i que restin allí amb tu. [17]I jo davallaré i parlaré allí amb tu, i prendré esperit del que hi ha en tu i en posaré en ells, i portaran amb tu la càrrega del poble, i no la portaràs tu sol. [18]Però diràs al poble: Santifiqueu-vos per a demà, i menjareu carn, puix que haveu plorat a orelles de Jahvè, dient: Qui ens donés carn per a menjar! Ben cert, millor ens anava a l'Egipte! Jahvè, doncs, us donarà carn, i menjareu. [19]No en menjareu un dia, ni dos dies, ni cinc dies, ni deu dies, ni vint dies, [20]sinó fins a un mes, fins que us sortirà pels narius i us farà fàstic, per tal com heu menyspreat Jahvè, qui és enmig vostre, i heu plorat davant ell, dient: ¿Per què eixírem de l'Egipte?

[21]Llavors digué Moisès: Seixanta mil homes a peu té aquest poble en mig del qual sóc, ¿i tu dius: Jo els donaré carn i en menjaran durant un mes? [22]¿Caldrà degollar ovelles i bous que els arribin? ¿O s'ajuntaran tots els peixos de la mar perquè en tinguin prou?

[23]I respongué Jahvè a Moisès: ¿És que s'ha escurçat la mà de Jahvè? Ara veuràs si la meva paraula se t'acompleix, o no.

[24]I sortí Moisès, i digué al poble les paraules de Jahvè, i ajuntà

22, Io. VI, 9. — 23, Is. LIX, 1

16. — *Setanta barons.* Diferents dels jutges instituïts en Ex. XVIII, 13-27. Aquest nou tribunal era circumstancial.

21. — *Seixanta mil homes a peu.* Adults, vigorosos.

els setanta barons dels ancians del poble i els féu estar a l'entorn del Tabernacle. [25]Llavors Jahvè davallà en el núvol i li parlà, i prengué esperit del que hi havia en ell i el posà en els setanta barons ancians, i s'esdevingué que quan es posà en ells l'esperit, profetitzaren, però no ho feren més.

[26]I havien restat al campament dos barons, anomenat l'un Eldad, i l'altre Medad, sobre els quals també es posà l'esperit: ells eren entre els inscrits, però no havien pujat al Tabernacle, i profetitzaren al campament. [27]I corregué un brivall, i ho innovà a Moisès, dient: Eldad i Medad profetitzen al campament.

[28]Llavors respongué Josué, fill de Nun, servent de Moisès des de la seva minyonia, i digué: Senyor meu, Moisès, prohibeix-los-ho.

[29]I Moisès li respongué: ¿Tens gelosia per mi? Oh! Tant de bo que tot el poble de Jahvè fossin profetes, que Jahvè posés el seu esperit damunt d'ells!

[30]I Moisès es retirà al campament, ell i tots els ancians d'Israel. [31]I eixí un vent de Jahvè i portà guatlles de la mar, i les deixà damunt del campament en una tinguda d'un dia de camí per l'una banda i d'un dia de camí per l'altra banda, entorn del campament, i com a dues colzades damunt de flor de terra. [32]I el poble estigué llevat tot aquell dia i tota aquella nit i tot l'endemà a recollir guatlles: qui en recollí menys en tingué deu gòmers, i se les estengueren tot entorn del campament. [33]Encara en tenien la carn entre les dents, abans que fos empassada, que la ira de Jahvè s'encengué contra el poble, i percudí Jahvè el poble amb un flagell gravíssim. [34]I

31, Ps. LXXVII, 26. — 33, Ps. LXXVII, 30

25. — *Però no ho feren més.* Vg. diu: «nec ultra cessauerunt». Cal retenir la lliçó de l'hebr. i del Gr. Per la missió que els era confiada, n'hi havia prou què es palesés una vegada que eren acceptables a Déu. — *Profetitzaren.* Tant en aquest v. com en el 26 no es tracta que anunciessin l'esdevenidor, sinó que parlaven autoritzadament en nom de Déu.

31. — *I eixí un vent de Jahvè.* L'emigració de les guatlles en la primavera és un fet habitual. El miracle està en el fet d'arribar precisament en aquella hora desitjada i en tanta d'abundor. Aquest episodi és diferent del consignat en Ex. XVI, 1-15. — *Com a dues colzades.* Fatigades volaven ran de terra talment que podien agafar-se amb la mà.

32. — *Deu gòmers.* Uns 364 litres. El *gòmer* val deu *efà,* el qual feia de 30 a 36 litres. — *Les estengueren* per tal d'assecar-les al sol i conservar-les.

hagué nom aquell lloc Quibrot-Hattaauà, puix que allí sepultaren el poble cobejós. De Quibrot-Hattaauà es posaren en camí envers Haserot, i es detingueren a Haserot.

Murmuració de Maria i Aaró

(C. XII.) [1] I parlaren Maria i Aaró contra Moisès, a causa de la dona etiòpica que havia pres, car ell havia pres muller etiòpica. [2] I digueren: ¿És que només per mitjà de Moisès ha parlat Jahvè? ¿No ha parlat també per mitjà nostre? I Jahvè ho sentí. [3] I Moisès era baró molt mansuet, més que tots els homes que hi havia damunt la terra.

[4] I tot de sobte digué Jahvè a Moisès, i a Aaró, i a Maria: Sortiu vosaltres tres a la tenda del Testimoni. I sortiren tots tres. [5] Llavors Jahvè davallà en la columna del núvol, i es posà a la porta de la tenda, i cridà Aaró i Maria, i sortiren ambdós. [6] I els digué: Escolteu les meves paraules. Si un de vosaltres esdevenia profeta, jo, Jahvè, me li revelaria en visió i li parlaria en somnis. [7] Però no així al meu servent Moisès, tingut per fidel en tota la meva casa. [8] Faç a faç parlo amb ell, i palesament, no pas per figures, i ell contempla la semblança de Jahvè. ¿Per què, doncs, no heu temut de parlar contra el meu servent Moisès?

[9] Llavors la ira de Jahvè s'encengué contra ells, i se n'anà. [10] I el núvol s'apartà de la tenda, i heus aquí que Maria era leprosa com la neu: i mirà Aaró a Maria, i heus aquí que era leprosa.

7, Hbr. III, 2

34, 35. — *Quibrot Hattaauà.* Vg. traduix: «Sepulchra concupiscentiae» que és la significació dels mots hebreus.— El v. 35 de l'hebr. és la segona part del 34 Vg.

De *Quibrot-Hattaauà* cap al nord, després d'una jornada de set hores, arribaren a Haserot, oasi opulent amb bones aigües, i allà acamparen.

1. — *A causa de la dona etiòpica.* D'altres diuen *cussita.* Aquesta podria ésser Sèfora, la madianita, com diuen alguns Sants Pares, o bé una de les dones estrangeres que havien partit de l'Egipte amb la comitiva d'Israel. És una qüestió que no interessa massa.

3. — *I Moisès era baró molt mansuet.* Aquest elogi que de si mateix fa Moisès era una veritat palesa a tothom fins a l'evidència. Aquell poble dur de bescoll el posà ben bé a prova. Aquesta frase remarca amargament la injustícia que àdhuc els seus germans cometien amb ell.

8. — *Ell contempla la semblança de Jahvè.* Un senyal de la seva presència.

10. — *Leprosa com la neu.* Lepra blanca com la neu. És una mena de lepra

els setanta barons dels ancians del poble i els féu estar a l'entorn del
Tabernacle. [25]Llavors Jahvè davallà en el núvol i li parlà, i prengué
esperit del que hi havia en ell i el posà en els setanta barons ancians,
i s'esdevingué que quan es posà en ells l'esperit, profetitzaren, però
no ho feren més.

[26]I havien restat al campament dos barons, anomenat l'un Eldad,
i l'altre Medad, sobre els quals també es posà l'esperit: ells eren en-
tre els inscrits, però no havien pujat al Tabernacle, i profetitzaren al
campament. [27]I corregué un brivall, i ho innovà a Moisès, dient:
Eldad i Medad profetitzen al campament.

[28]Llavors respongué Josué, fill de Nun, servent de Moisès des de
la seva minyonia, i digué: Senyor meu, Moisès, prohibeix-los-ho.

[29]I Moisès li respongué: ¿Tens gelosia per mi? Oh! Tant de
bo que tot el poble de Jahvè fossin profetes, que Jahvè posés el seu
esperit damunt d'ells!

[30]I Moisès es retirà al campament, ell i tots els ancians d'Israel.
[31]I eixí un vent de Jahvè i portà guatlles de la mar, i les deixà
damunt del campament en una tinguda d'un dia de camí per l'una
banda i d'un dia de camí per l'altra banda, entorn del campament, i
com a dues colzades damunt de flor de terra. [32]I el poble estigué
llevat tot aquell dia i tota aquella nit i tot l'endemà a recollir guat-
lles: qui en recollí menys en tingué deu gòmers, i se les estengueren
tot entorn del campament. [33]Encara en tenien la carn entre les
dents, abans que fos empassada, que la ira de Jahvè s'encengué con-
tra el poble, i percudí Jahvè el poble amb un flagell gravíssim. [34]I

31, Ps. LXXVII, 26. — 33, Ps. LXXVII, 30

25. — *Però no ho feren més.* Vg. diu: «nec ultra cessauerunt». Cal retenir la lliçó de l'hebr. i del Gr. Per la missió que els era confiada, n'hi havia prou què es palesés una vegada que eren acceptables a Déu. — *Profetitzaren.* Tant en aquest v. com en el 26 no es tracta que anunciessin l'esdevenidor, sinó que parlaven autoritzadament en nom de Déu.

31. — *I eixí un vent de Jahvè.* L'emigració de les guatlles en la primavera és un fet habitual. El miracle està en el fet d'arribar precisament en aquella hora desitjada i en tanta d'abundor. Aquest episodi és diferent del consignat en Ex. XVI, 1-15. — *Com a dues colzades.* Fatigades volaven ran de terra talment que podien agafar-se amb la mà.

32. — *Deu gòmers.* Uns 364 litres. El *gòmer* val deu *efà,* el qual feia de 30 a 36 litres. — *Les estengueren* per tal d'assecar-les al sol i conservar-les.

hagué nom aquell lloc Quibrot-Hattaauà, puix que allí sepultaren el poble cobejós. De Quibrot-Hattaauà es posaren en camí envers Haserot, i es detingueren a Haserot.

Murmuració de Maria i Aaró

(C. XII.) [1]I parlaren Maria i Aaró contra Moisès, a causa de la dona etiòpica que havia pres, car ell havia pres muller etiòpica. [2]I digueren: ¿És que només per mitjà de Moisès ha parlat Jahvè? ¿No ha parlat també per mitjà nostre? I Jahvè ho sentí. [3]I Moisès era baró molt mansuet, més que tots els homes que hi havia damunt la terra.

[4]I tot de sobte digué Jahvè a Moisès, i a Aaró, i a Maria: Sortiu vosaltres tres a la tenda del Testimoni. I sortiren tots tres. [5]Llavors Jahvè davallà en la columna del núvol, i es posà a la porta de la tenda, i cridà Aaró i Maria, i sortiren ambdós. [6]I els digué: Escolteu les meves paraules. Si un de vosaltres esdevenia profeta, jo, Jahvè, me li revelaria en visió i li parlaria en somnis. [7]Però no així al meu servent Moisès, tingut per fidel en tota la meva casa. [8]Faç a faç parlo amb ell, i palesament, no pas per figures, i ell contempla la semblança de Jahvè. ¿Per què, doncs, no heu temut de parlar contra el meu servent Moisès?

[9]Llavors la ira de Jahvè s'encengué contra ells, i se n'anà. [10]I el núvol s'apartà de la tenda, i heus aquí que Maria era leprosa com la neu: i mirà Aaró a Maria, i heus aquí que era leprosa.

7, Hbr. III, 2

34, 35. — *Quibrot Hattaauà.* Vg. tradueix: «Sepulchra concupiscentiae» que és la significació dels mots hebreus.— El v. 35 de l'hebr. és la segona part del 34 Vg.

De *Quibrot-Hattaauà* cap al nord, després d'una jornada de set hores, arribaren a Haserot, oasi opulent amb bones aigües, i allà acamparen.

1. — *A causa de la dona etiòpica.* D'altres diuen *cussita.* Aquesta podria ésser Sèfora, la madianita, com diuen alguns Sants Pares, o bé una de les dones estrangeres que havien partit de l'Egipte amb la comitiva d'Israel. És una qüestió que no interessa massa.

3. — *I Moisès era baró molt mansuet.* Aquest elogi que de si mateix fa Moisès era una veritat palesa a tothom fins a l'evidència. Aquell poble dur de bescoll el posà ben bé a prova. Aquesta frase remarca amargament la injustícia que àdhuc els seus germans cometien amb ell.

8. — *Ell contempla la semblança de Jahvè.* Un senyal de la seva presència.

10. — *Leprosa com la neu.* Lepra blanca com la neu. És una mena de lepra

[11] I digué Aaró a Moisès: Ah, senyor meu, no imputis pecat damunt nosaltres, car estultament hem obrat, i hem pecat. [12] No sigui ara ella com el qui neix mort del ventre de sa mare, mig consumida ja la seva carn.

[13] Llavors Moisès clamà a Jahvè, dient: Jo et prego, oh Déu, que la guareixis.

[14] Respongué Jahvè a Moisès: Si el seu pare li hagués escopit a la cara, ¿no s'avergonyiria per set dies? Sigui reclosa fora del campament per set dies, i després hi serà rebuda.

[15] Maria, doncs, fou reclosa fora del campament set dies, i el poble no es posà en camí fins que se li reuní Maria.

(C. XIII.) [1] I després partí el poble d'Haserot i fixaren el campament al desert de Faran.

2.—SOJORN A CADES-BARNE

(XIII, 2-XX, 13)

Exploracions a la terra de Canaan

[2] I Jahvè parlà a Moisès, dient: [3] Tramet homes a reconèixer la terra de Canaan, la que jo dono als fills d'Israel: de cada tribu de llurs pares trametràs un baró, cadascun principal entre ells. [4] I Moisès els trameté des del desert de Faran, segons la paraula de Jahvè, i tots aquells barons eren principals dels fills d'Israel.

[5] I aquests són llurs noms: De la tribu de Rubèn, Sammua, fill de Zecur; [6] de la tribu de Simeó, Safat, fill d'Hurí; [7] de la tribu de

(anestèsica) relativament benigna i molt comuna a l'Orient.

1.—*I després partí el poble d'Haserot.* A vuit jornades de camí. L'itinerari fou, doncs, del Sinaí fins al desert de Faran, tres dies (cf. X, 12, 33); del Sinaí a Cades, onze jornades (cf. Dt. I,2). Aquestes jornades no foren fetes directament, sinó per llargues etapes. En el capítol XXXIII on es detalla l'itinerari d'Israel pel desert, es fa menció de 18 estacions o acampaments entre Sinaí i Cades.

El v. 16 de l'hebreu correspon al cap. XIII, 1 de Vg.

Judà, Caleb, fill de Jefonè; [8] de la tribu d'Issacar, Igal, fill de Josep;
[9] de la tribu d'Efraïm, Osee, fill de Nun; [10] de la tribu de Benjamí,
Faltí, fill de Rafú; [11] de la tribu de Zabulon, Gueddiel, fill de Sodí;
[12] de la tribu de Josep, ço és, tribu de Manassès, Gaddí, fill de
Susí; [13] de la tribu de Dan, Ammiel, fill de Gemallí; [14] de la tribu
d'Asser, Stur, fill de Micael; [15] de la tribu de Neftalí, Naabí, fill de
Vapsí; [16] de la tribu de Gad, Güel, fill de Maquí. [17] Aquests són
els noms dels barons que trameté Moisès a reconèixer la terra de Canaan; i a Osee, fill de Nun, li posà Moisès el nom de Josuè.

[18] Els trameté, doncs, Moisès, a reconèixer la terra de Canaan,
dient-los: Pugeu per ací, pel Nègueb, i pugeu a la muntanya. [19] I
observeu la terra com és, quin poble l'habita, si és fort o feble, escàs o
nombrós. [20] Com és la terra habitada, si és bona o dolenta, i com són
les ciutats habitades, si són campaments o llocs fortificats, [21] i com és
la terra, si és grassa o magra, si hi ha o no hi ha arbres. I preneu
coratge, i colliu fruits del país. I el temps era el dels primers raïms.

[22] I ells pujaren i reconegueren la terra, des del desert de Sin fins
a Roob, entrant a Emat. [23] I pujaren pel Nègueb i vingueren fins a
Hebron, i allí eren Aquiman i Sisai i Tolmai, fills d'Enac. Hebron
fou edificada set anys abans de Tanis d'Egipte. [24] I arribaren fins al

24, Dt. 1, 24

9. — *Osee*. Josué (v. 17). *Osee* significa « salvació ». Moisès li posà Josuè (Jehoixua) que vol dir « Jahvè és la salvació ».

18. — *Pel Nègueb*. La contrada entre Cades i les muntanyes de l'Hebron.

21. — *I el temps era el dels primers raïms*. Per tant, darreries de juliol o començament d'agost.

22. — *Desert de Sin*. Alguna vegada, com en el v. 27, es confon amb el desert de Faran. És diferent de l'altre desert de Sin de l'Ex. XVI. — *Roob*. Segons el P. Ubach, cal cercar-lo al N. del llac Meron i a l'O. de Lais. — *Entrant a Emat*. Conservem la interpretació tradicional que tradueix el *lebò* hebr., com una preposició significant *anant a, vers, entrant*. Cal tanmateix tenir en compte la hipòtesi que proposa el P. Ubach, comparant diversos llocs on la Bíblia empra la mateixa expressió *Lebò Emat*, com Jos. XIII, 5; Jt. III, 3, i també Ez. XLVII, 15, 16. Segons aquest autor, *Lebò* és un nom propi, i seria la ciutat de *Lybo* de l'itinerari d'Antoní a un km. de l'actual « Ain Lebue », a uns 23 kms. al NE. de Baalbek. De moment, creiem aquesta opinió ben fonamentada, però mentre no rebi una confirmació absoluta, preferim la interpretació tradicional provinent de la Vg.: « usque Rohob intrantibus Emath ».

23. — *Aquiman, Sisai, Tolmai*. Tres tribus descendents d'Enac habitants en la regió de l'Hebron, les quals més tard foren exterminades per Josuè (cf. Jos. XI, 21). — *Tanis* d'Egipte (avui San) existia en temps de la VI dinastia, prop de 2,500 anys abans de Jesucrist. Està situada a la dreta de la branca tanítica

torrent d'Escol, i allí tallaren un sarment amb un raïm que portaren entre dos amb un bastó, i també magranes i figues. [25] I fou anomenat aquell lloc Naal-Escol, pel raïm que tallaren allí els fills d'Israel.

[26] I tornaren de reconèixer la terra al cap de quaranta dies. [27] I anaren a trobar Moisès i Aaró i tota la comunitat dels fills d'Israel, al desert de Faran, a Cades, i els donaren la resposta, i a tota la comunitat, i els mostraren el fruit de la terra. [28] I li contaren, i digueren: Arribàrem a la terra on ens trameteres, la qual certament regala llet i mel, i aquests són els seus fruits. [29] Però el poble que habita aquella terra és fort, i les ciutats són molt grans i fortes, i veiérem els fills d'Enac. [30] Amalec habita la regió del Nègueb, i l'heteu i el jebuseu i l'amorreu habiten la muntanya, i el canaaneu habita a la vora del mar, i a la riba del Jordà.

[31] Llavors Caleb aquietà el poble envers Moisès, i digué: Pugem talment i posseïm-la, que podrem més que no pas ella. [32] Però els homes que hi havien anat amb ell digueren: No podrem pas pujar contra aquell poble, puix és més fort que nosaltres. [33] I bescantaren davant els fills d'Israel la terra que havien explorat, dient: La terra que hem travessat per explorar-la és terra que engoleix els seus moradors, i tot el poble que veiérem en mig d'ella són homes de gran alçada. [34] També hi veiérem gegants, fills d'Enac, nissaga de gegants, i als nostres ulls, nosaltres érem com llagostes: i així també érem als ulls d'ells.

La revolta del poble

(C. XIV.) [1] Llavors s'alçà tota la comunitat, i esclatà en crits i plorà el poble tota aquella nit. [2] I es queixaren tots els fills d'Israel contra Moisès i contra Aaró, i tota la comunitat els digué: Així ens haguéssim mort a l'Egipte! o en aquest desert ens haguéssim mort! [3] ¿I per què ens mena Jahvè en aqueixa terra per caure a glavi? Les

del Nil. Era prop de la terra de Gessèn, per tant ben coneguda dels Israelites.

25. — *Naal Escol*, o sia Torrent del raïm.

33. — *Engoleix els seus moradors.* Aquesta expressió sembla significar que aquella gent es destruïa mútuament amb guerres intestines.

nostres mullers i els nostres menuts serviran de presa! ¿No ens seria millor de tornar a l'Egipte? [4] I es deien l'un a l'altre: Nomenem-nos un capitost i tornem-nos-en a l'Egipte!

[5] Llavors Moisès i Aaró es postraren faç en terra davant tota la multitud de la comunitat dels fills d'Israel. [6] I Josuè, fill de Nun, i Caleb, fill de Jefonè, que eren dels qui havien explorat la terra, esquinçaren les vestidures, [7] i parlaren així a tota la comunitat dels fills d'Israel, dient: La terra que hem travessat, per explorar-la, és terra bona molt i molt. [8] Si Jahvè es complau en nosaltres, ell ens portarà en aqueixa terra i ens la lliurarà: terra regalant llet i mel. [9] Solament, no us rebel·leu contra Jahvè, ni temeu el poble d'aqueixa terra, car ells seran menja nostra: llur sopluig s'és apartat d'ells; Jahvè és amb nosaltres: no els temeu. [10] Llavors tota la comunitat parlà d'apedregar-los, però la glòria de Jahvè es mostrà a la tenda del Testimoni a tots els fills d'Israel.

[11] I digué Jahvè a Moisès: ¿Fins quan em menysprearà aquest poble? ¿Fins quan no tindrà fe en mi, tot i els senyals que he fet enmig d'ells? [12] Jo el colpiré amb la pesta i el destruiré, i a tu et constituiré en una nació més gran i més forta que ells.

[13] I respongué Moisès a Jahvè: I ho sentiran els egipcis del mig dels quals tragueres amb ta gran fortitud aquest poble, [14] i ho diran als habitants d'aqueixa terra, que han hagut esment que tu, oh Jahvè, eres enmig d'aquest poble, que faç a faç li apareixies tu, oh Jahvè, i que el teu núvol era sobre ells, i que de dia anaves davant d'ells en columna de núvol, i de nit en columna de foc. [15] I si fas morir aquest poble com un sol home, les nacions que han oït la teva fama diran: [16] Puix que no pogué Jahvè menar aquest poble a la terra que els havia jurat, els matà en el desert. [17] Ara, doncs, jo et prego que sigui magnificada la fortitud del meu Senyor, tal com ho prometeres, dient: — [18] Jahvè, tardà en la ira i pròdig en la misericòrdia,

6, Eccli. XLVI, 9; I Mcc. II, 55. — 14, Ex. XIII, 21. — 16, Ex. XXXII, 28. — 18, Ex. XXXIV, 6; Ps. CII, 8

9. — *Seran menja nostra.* Hebraisme que significa: els vencerem amb la facilitat amb què mengem el pa. — *Llur sopluig s'és apartat d'ells.* Romanen sense defensa, car Déu ens els lliura.

12. — *I a tu et constituiré.* Gr.: i et faré a tu 'i la casa del teu pare'...

perdona la iniquitat i la rebel·lió, però no té per innocent el culpable, i visita la iniquitat dels pares en els fills fins a la terça i a la quarta generació. — [19] Perdona la iniquitat d'aquest poble segons la grandesa de la teva misericòrdia, talment com l'has perdonat de l'Egipte fins ací.

[20] I digué Jahvè: Jo els perdono segons el teu prec, [21] però tan cert com jo visc i com tota la terra serà plena de la glòria de Jahvè, [22] que tots aquells qui veieren la meva glòria i els meus senyals que he fet a l'Egipte i al desert, i m'han temptat ja deu vegades i no han escoltat la meva veu, [23] no veuran la terra que vaig jurar a llurs pares: no, ningú dels qui m'han menyspreat no la veurà. [24] Però el meu servent Caleb, com que ha tingut un altre esperit i ha seguit complidament darrera meu, jo l'introduiré en la terra a la qual és anat, i la seva semença la posseirà. [25] I com que l'amalecita i el canaaneu habiten a la vall, torneu-vos-en demà envers el desert, camí de la Mar Roja.

El càstig

[26] I parlà Jahvè a Moisès i a Aaró, dient: [27] ¿Fins quan aquesta multitud malvada mormolarà contra mi? Jo he sentit els mormols que els fills d'Israel van repetint contra mi. [28] Digues-los: Com jo visc, diu Jahvè, tal com haveu parlat a mes orelles, així faré jo amb vosaltres. [29] En aquest desert cauran els vostres cadàvers, tots vosaltres, els comptats, segons el vostre nombre, de vint anys en amunt, els quals haveu mormolat contra mi, [30] vosaltres, tan cert, no entrareu en la meva terra, en jurament de fer-vos posseir la qual alcí la meva mà: salvant Caleb, fill de Jefonè, i Josuè, fill de Nun. [31] Però els vostres menuts, dels quals heu dit que servirien de presa, jo els hi introduiré, i ells coneixeran la terra que vosaltres heu menystingut. [32] Quant a vosaltres, els vostres cadàvers cauran en aquest desert. [33] I els

23, Dt. 1, 35. — 24, Ios, xiv, 6. — 29, Ps. cv. 26. — 30, Dt. 1, 35

21. — *Tant cert com jo visc.* Fórmula de jurament.

28. — *Tal com haveu parlat.* Els descontents havien dit (v. 2) que preferien morir en el desert i en ple desert Déu els fa morir.

vostres fills seran errívols en aquest desert durant quaranta anys i portaran les vostres fornicacions, fins que els vostres cadàvers seran consumits en el desert. [34] Segons el nombre dels dies, en què exploràreu la terra: els quaranta dies, portareu les vostres iniquitats quaranta anys, un any per dia: així coneixereu la meva aversió. [35] Jo, Jahvè, he parlat: això faré, tan cert, a aqueixa multitud malvada que s'ha ajuntat contra mi; en aqueix desert seran consumits i aquí moriran.

[36] I aquells homes que Moisès havia tramès a explorar la terra, i essent-ne tornats, havien fet mormolar contra ell tota la comunitat, bescantant aquella terra, [37] aquells homes que havien malparlat de la terra, moriren nafrats a la faç de Jahvè. [38] Però Josuè, fill de Nun, i Caleb, fill de Jefonè, restaren vivents entre aquells homes que havien anat a explorar la terra.

[39] I Moisès referí aquestes paraules a tots els fills d'Israel, i el poble en fou molt cordolgut. [40] I llevant-se de bon matí, pujaren a la carena de la muntanya, dient: Heu-nos ací, i pujarem al lloc del qual ha parlat Jahvè, perquè hem pecat.

[41] I digué Moisès: ¿Per què trenqueu la paraula de Jahvè? Això no us reeixirà! [42] No hi pugéssiu pas, que Jahvè no és enmig de vosaltres, que no sigueu batuts pels vostres enemics! [43] Perquè l'amalecita i el canaaneu són aquí davant vostre i caureu a glavi, car, per tal com us haveu foraviat de Jahvè, Jahvè no serà amb vosaltres.

[44] Tanmateix, s'obstinaren a pujar a la carena de la muntanya, però l'arca de l'aliança de Jahvè ni Moisès no es mogueren del mig del campament. [45] I davallaren l'amalecita i el canaaneu que habitaven en aquella muntanya, i els percudiren, i els derrotaren fins a Hormà.

34, Ez. IV, 6; Ps. XCIV, 10.—36, Idt. VIII, 24; I Cor. X, 10; Hbr. III, 17; Iud. V.—42, Dt. I, 42

33.—*Portaran les vostres fornicacions.* És a dir, la pena de les vostres infidelitats.

37.—*Moriren nafrats a la faç de Jahvè.* Moriren sobtadament, colpits per la mà de Déu.

41.—*¿Per què trenqueu la paraula de Jahvè?* Déu els havia prohibit d'anar avant i els havia comandat de romandre en el desert.

45.—*Hormà.* Primitivament Sefaat, la Sbeita d'avui, al sud de Bersabee.

Noves lleis cerimonials

(C. XV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Parla als fills d'Israel
i digues-los: Quan haureu entrat en la terra del vostre sojorn, que jo
us dono, [3] i fareu una ignició a Jahvè, holocaust o sacrifici, per com-
plir un vot o per sacrifici voluntari, o per les vostres solemnitats,
per fer una olor de suavitat a Jahvè, de l'arment o de l'ovellar,
[4] aquell qui farà la seva ofrena a Jahvè presentarà en oblació un desè
d'efà de flor de farina amassada amb un quart d'hin d'oli. [5] I oferiràs
vi per a la libació, la quarta part d'un hin, a més de l'holocaust o del
sacrifici, per a cada anyell. [6] Per a cada moltó faràs oblació de dos
desens de flor de farina amassada amb el terç d'un hin d'oli, [7] i ofe-
riràs vi per a la libació, el terç d'un hin, en olor de suavitat a Jahvè.
[8] I quan oferiràs un vedell en holocaust, o sacrifici, per compliment
d'un vot, o en sacrifici pacífic a Jahvè, [9] oferiràs junt amb el vedell,
en oblació, tres desens de flor de farina amassada amb la meitat d'un
hin d'oli. [10] I oferiràs vi per a la libació, la meitat d'un hin, en igni-
ció d'olor de suavitat a Jahvè. [11] Així es farà per cada bou, o per
cada moltó, o per un anyell o cabrit. [12] Segons el nombre de víctimes
que oferireu, així fareu amb cadascuna, segons el nombre d'elles. [13] Tot
nadiu farà aquestes coses així, per tal d'oferir ignició d'olor de suavitat
a Jahvè. [14] I quan un estranger sojornant amb vosaltres, o qualsevol
que sojorni entre vosaltres en les vostres gèneres futures oferirà una
ignició d'olor de suavitat a Jahvè, tal com vosaltres ho heu fet, així
ho faci ell. [15] Una sola llei hi haurà per a tota la comunitat, per a

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* Els capítols XV-XIX resumeixen els fets i les ordinacions donades durant trenta set anys de permanència en el desert.

3. — *I faran una ignició.* Cf. Lev. XXII, 21; VII, 16; XXIII, 2.

4. — *Un desè d'efà.* Mesura contenint 3 litres i mig. — *Un quart d'hin.* Un litre i mig.

9. — *Tres desens.* Onze litres. — *Meitat d'un hin.* Uns tres litres.

11-16. — *Així es farà.* Vg. abreuja aquests versets en aquesta forma: «[11] Sic facies [12] per singulos boues et arietes et agnos et hoedos. [13] Tam indigenae quam peregrini [14] eodem ritu offerent sacrificia. Vnum praeceptum erit atque judicium tam uobis quam aduenis terrae.» Aquesta igualtat entre l'estranger i el nadiu de la terra és única en les legislacions antigues.

vosaltres i per a l'estranger que sojorna enmig de vosaltres: serà una llei perpètua, de generació en generació; talment com vosaltres, així serà l'estranger a la faç de Jahvè. [16] Una mateixa llei i un mateix dret tindreu vosaltres i l'estranger que sojorna amb vosaltres.

[17] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [18] Parla als fills d'Israel i digues-los: Quan haureu entrat en la terra a la qual jo us meno, [19] s'esdevindrà que, en menjar del pa de la terra, presentareu una lleuda a Jahvè. [20] Del primer que amassareu, presentareu una coca en lleuda; com la lleuda de l'era, així la presentareu. [21] De les primícies de la vostra pasta, donareu a Jahvè lleuda per les vostres generacions.

[22] Si pequeu per descuit i no compliu aquestes prescripcions, que Jahvè ha donat a Moisès, [23] totes les coses que Jahvè us ha manat per mà de Moisès, des del dia que Jahvè us donà manaments i en avant per les vostres gèneres, [24] s'esdevindrà que si el pecat fou fet per descuit, sense sabuda de la comunitat, tota la comunitat oferirà un vedell en holocaust, en olor de suavitat a Jahvè, amb la seva oblació i la seva libació conformement a la llei, i un boc en expiació. [25] I el sacerdot farà l'expiació per tota la comunitat dels fills d'Israel, i els serà perdonat, perquè fou descuit, i ells ja presentaren llurs ofrenes, ofrena d'ignició a Jahvè, i llurs sacrificis expiatoris a la faç de Jahvè per llurs descuits. [26] I serà perdonat a tota la comunitat dels fills d'Israel, i a l'estranger sojornant entre ells, per tal com és descuit de tot el poble.

[27] Si és una sola persona qui ha pecat per descuit, oferirà en expiació una cabra nada de l'any. [28] I el sacerdot farà l'expiació per la persona que haurà pecat per descuit, quan pecarà per descuit a la faç de Jahvè, i l'expiarà, i li serà perdonat. [29] El nadiu entre els fills d'Israel i l'estranger sojornant entre ells tindran una mateixa llei per al qui farà alguna cosa per descuit.

[30] Però l'ànima que farà alguna cosa a gratcient, tant que sigui un nadiu com un estranger, ha fet injúria a Jahvè; aital ànima serà ta-

17-18[a]. — Aquest verset 17 i la primera part del 18 corresponen al 16 i 17 de la Vulgata.

30. — *A gratcient.* Literalment: *Amb la mà alçada,* hebraisme que vol dir: amb sobergueria, amb propòsit deliberat, menyspreant obertament la llei. — *Serà tallada.* Excomunicada.

llada d'enmig del seu poble, [31] per tal com ha menyspreat la paraula de Jahvè, i ha violat el seu manament, aquella ànima serà enterament extirpada: la seva iniquitat serà damunt d'ella.

Càstig d'un violador del sàbat

[32] I essent els fills d'Israel al desert, trobaren un home que recollia llenya en dia de sàbat; [33] i els qui el trobaren recollint llenya, el dugueren a Moisès i a Aaró i a tota la comunitat, [34] i el posaren en presó, per tal com no estava declarat encara el que havien de fer-li. [35] I digué Jahvè a Moisès: De cert, mori aquest home: colgui'l de pedres tota la comunitat fora del campament. [36] Llavors tota la comunitat el tragué fora del campament, i el colgaren de pedres, i morí, com Jahvè manà a Moisès.

[37] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [38] Parla als fills d'Israel, i digues-los que es facin flocs als caps de llurs vestidures, per totes llurs generacions, i posin en cada floc un cordó violat. [39] I us servirà de floc per tal que en veure'l, us recordeu de tots els manaments de Jahvè, per practicar-los, i no vagaregeu darrera el vostre cor i els vostres ulls, darrera els quals forniqueu. [40] Així recordareu i posareu en obra tots els meus manaments, i sereu sants al vostre Déu. [41] Jo, Jahvè, el vostre Déu, que us traguí de la terra d'Egipte per a ésser el vostre Déu. Jo, Jahvè, el vostre Déu.

Revolta de Core, Datan i Abiron

(C. XVI.) [1] Core, fill d'Isaar, fill de Caat, fill de Leví, i Datan i Abiron, fills d'Eliab, i Hon, fill de Fèlet, descendents de Rubèn,

38, Dt. XXII, 12; Mt. XXIII, 5

38. — *Flocs.* Vénen a ésser una mena de cordons que pengen un pam dels quatre extrems del pallí. Havien de servir per a recordar les ordinacions de Déu.

39. — *I us servirà de floc.* Aixi el text massorètic. Alguns autors, per assimilació a Ex. XII, 13, volen llegir *de senyal.* El sentit ve a ésser aquest.

1. — *Core, fill d'Isaar.* En aquesta secció, XVI, 1-XVII, 15, s'apleguen dos fets segurament diversos. La revolta de Core és levítica i el capitost compta amb uns partidaris especials

2 s'alçaren contra Moisès amb dos-cents cinquanta homes dels fills
d'Israel, principals de la comunitat, membres del consell, barons
d'anomenada, 3 i s'ajuntaren contra Moisès i Aaró, i els digueren:
Sigui-us prou! Puix que tota la comunitat, tots ells són sants, i en-
mig d'ells és Jahvè, ¿per què us enaltiu sobre la congregació d'Israel?
4 En sentir-ho Moisès, es prostrà faç en terra. 5 Després parlà a
Core i a tot el seu seguici, dient: Demà mostrarà Jahvè qui és seu,
i qui és el sant, que ell es farà atansar; i el que ell haurà escollit, el
farà atansar. 6 Feu, doncs, això: preneu-vos encensers, Core i tot
el seu seguici, 7 i demà poseu-hi foc, i poseu-hi encens damunt, a la
faç de Jahvè, i serà que el baró que Jahvè escollirà, aquell serà el
sant: això us basti, fills de Leví.
8 Digué encara Moisès a Core: Oïu ara, fills de Leví: 9 ¿és poc
per a vosaltres que el Déu d'Israel us hagi separat de la comunitat
d'Israel, fent-vos apropar a ell perquè retéssiu servei en el Tabernacle
de Jahvè, i estiguéssiu davant la comunitat per acomplir el seu mi-
nisteri? 10 Ell t'ha fet apropar, tu i tots els teus germans, els fills de
Leví, amb tu, ¿i ara ambiciones també el sacerdoci? 11 ¿Per això us
heu ajuntat contra Jahvè tu i tot el teu seguici? I Aaró, ¿què és,
perquè mormoleu contra ell?
12 I Moisès trameté a cercar Datan i Abiron, fills d'Eliab, però ells
respongueren: No vindrem pas. 13 ¿És poc que ens hagis fet pujar
d'una terra regalant llet i mel, per fer-nos morir al desert, que enca-
ra senyoreges com un príncep sobre nosaltres? 14 Tu no ens has pas

3, Eccli. XLV, 22; I Cor. X, 10; Iud. XI

que volen suplantar els fills d'Aaró. Datan i Abiron són rubenites i la seva revolta és purament política. Potser els dos fets es troben aplegats en una mateixa narració perquè l'autor vol parlar en conjunt dels qui, en el desert, s'aixecaren contra Moisès. Creiem, però, amb molts altres, que el text és alterat en mant indret.

3. — *Tots ells són sants.* Tot el poble és consagrat a Déu. Cf. Ex. XIX, 6.

4. — *Es prostrà.* Abans de parlar al poble, l'home de Déu orà.

5. — *Core i a tot el seu seguici.* Havia d'ésser un seguici exclusiu de levites («fills de Leví» els diu Moisès, vv. 7, 8), car eren els únics que podien pretendre de participar en semblants cerimònies. Això confirma que la revolta de Core i la dels rubenites no és la mateixa. A aquests levites es refereixen els vv. 1-11, 16-24, 35 i XVII, 1-15.

6. — *Preneu-vos encensers.* Segurament eren com els encensers egipcis que es conserven encara i es veuen sovint en els monuments: una mena de pala de braser.

conduït a una terra regalant llet i mel, ni ens has donat heretatges de camps i vinyes. ¿Que encara voldries arrencar els ulls a aquests homes? No vindrem.

15 Llavors Moisès s'encolerí fora mida, i digué a Jahvè: No giris l'esguard a llur oblació: ni un ase no he pres d'ells, ni a cap d'ells no he fet mal.

16 Després digué Moisès a Core: Tu i tot el teu seguici poseu-vos demà a la faç de Jahvè, tu i ells i Aaró. 17 I cadascun de vosaltres prengui el seu encenser, i poseu-hi encens, i atanseu-vos a Jahvè, cadascun amb el seu encenser: dos-cents cinquanta encensers: tu també, i Aaró, cadascun amb el seu encenser.

18 I prengueren cadascun el seu encenser, i hi posaren foc, i hi tiraren encens, i es posaren a la porta de la tenda del Testimoni amb Moisès i Aaró. 19 I Core havia ja convocat tota la comunitat contra Moisès i Aaró, a la porta de la tenda del Testimoni: llavors la glòria de Jahvè aparegué a tota la comunitat.

20 I Jahvè parlà a Moisès i Aaró, dient: 21 Aparteu-vos d'aqueixa congregació, i jo els consumiré en un moment.

22 I ells es postraren faç en terra, i digueren: Oh, Déu, Déu dels esperits de tota carn, ¿no és un home qui pecà? ¿i tu t'enfelloniràs contra tota la comunitat?

23 Llavors Jahvè parlà a Moisès, dient: 24 Parla a la comunitat, i digues-los: Aparteu-vos de tot entorn de les tendes de Core, Datan i Abiron.

25 I Moisès s'alçà i anà envers Datan i Abiron, i els ancians d'Israel anaren darrera d'ell. 26 I ell parlà a la comunitat, dient: Aparteu-vos de les tendes d'aquests homes malvats, i no toqueu res llur, per tal que no moriu per mor de llurs pecats. 27 I s'apartaren de les tendes

14. — *Arrencar els ulls a aquests homes?* Hebraisme que vol dir: ¿vols enganyar la gent perquè no vegi les teves pretensions?

15. — *No giris l'esguard a llur oblació.* No acceptis el seu penediment, sigues inexorable.

En el verset 25 continua l'episodi de Datan i Abiron.

16. — Aquest v. reprèn la relació dels fets de Core interrompuda en el 12.

22. — *Déu dels esperits de tota carn.* És a dir, autor de la vida, que la doneu i la lleveu segons el vostre voler.

26. — *Per amor de llurs pecats.* És a dir, per tal que no participeu del mateix càstig degut a llurs pecats.

de Core, de Datan i d'Abiron tot voltant, i Datan i Abiron eixiren i es posaren a les portes de llurs tendes amb llurs mullers i llurs fills i llurs menuts.

[28] I digué Moisès: En això coneixereu que Jahvè m'ha enviat perquè fes totes aquestes coses, i que no les he fetes pas pel meu albir: [29] si aquests homes moren com moren tots els homes, o si a la manera de tots els homes ells són visitats, no m'ha enviat Jahvè. [30] Però si Jahvè fa una cosa nova, i la terra obre la seva boca i els engoleix amb totes llurs coses, i davallen vius al pregon, llavors coneixereu que aquests homes han menyspreat Jahvè.

[31] I s'esdevingué que, en acabar de proferir totes aquestes paraules, es badà la terra de sota llur, [32] i obrí la terra la seva boca, i els engolí a ells, i llurs famílies, i tots els homes de Core, i tots els seus béns. [33] I ells, amb tot el que tenien, davallaren vius al pregon, i la terra els cobrí, i deperiren d'enmig de la comunitat. [34] Tot Israel, que s'estava allí a l'entorn, als xiscles d'ells, fugiren cridant: —Que no ens engolís la terra! [35] I sortí un foc de Jahvè, i devorà els dos-cents cinquanta homes que havien ofert l'encens.

[36] Llavors parlà Jahvè a Moisès, dient: [37] Digues a Eleazar, fill d'Aaró, el sacerdot, que prengui els encensers d'enmig de l'incendi, i que n'escampi lluny el foc, puix que són consagrats; [38] els encensers d'aqueixos que pecaren contra llurs vides siguin estesos en làmines per a cobrir l'altar: puix que oferiren amb ells davant Jahvè, són consagrats, i seran de senyal als fills d'Israel.

[39] I el sacerdot Eleazar prengué els encensers de coure, amb què havien ofert els consumits pel foc, i en feren làmines per a cobrir l'altar, [40] en recordança als fills d'Israel, que cap estrany a la semença d'Aaró no s'acostés a oferir encens a la faç de Jahvè, que no s'esdevingués amb ell com amb Core i els del seu seguici, segons li digué Jahvè per mà de Moisès.

31, Dt. xi, 6; Ps. cv, 17

29. — *Si... moren com moren tots els homes.* És a dir, de mort natural.

30. — *Vius al pregon.* Hebr. *xeol,* la regió dels morts.

36. — Els vv. 36-50 de Vg. corresponen a XVII, 1-15 de l'hebreu.

37. — *Encensers.* Gr. afegeix 'd'aram'. — *El foc.* Gr. afegeix: 'estrany'.

41 L'endemà tota la comunitat dels fills d'Israel mormolà contra
Moisès i Aaró, dient: Vosaltres heu fet morir el poble de Jahvè.
42 I s'esdevingué que, mentre la comunitat es reunia contra Moisès
i Aaró, miraren envers la tenda del Testimoni, i heus aquí que el
núvol l'havia coberta, i aparegué la glòria de Jahvè.
43 I Moisès i Aaró s'arribaren davant la tenda del Testimoni, 44 i
parlà Jahvè a Moisès, dient: 45 Aparteu-vos d'enmig d'aqueixa con-
gregació, i els consumiré a l'instant. I es prosternaren sobre llur faç.
46 I digué Moisès a Aaró: Pren l'encenser i posa-hi foc de l'altar, i po-
sa-hi encens damunt, i vés corrents a la comunitat i fes expiació per ells:
perquè furor és eixit de davant la faç de Jahvè: el flagell ha començat.
47 Llavors prengué Aaró l'encenser, com digué Moisès, i corregué
enmig de la comunitat, i heus aquí que el flagell havia començat en
el poble, i ell hi posà encens, i féu expiació pel poble. 48 I es posà
entre els morts i els vius, i cessà el flagell. 49 I els qui moriren
d'aquell flagell foren catorze-mil set-cents, sense els qui moriren per
la feta de Core. 50 Després se'n tornà Aaró a Moisès a la porta de
la tenda del Testimoni, quan el flagell havia cessat.

La vara d'Aaró

(C. XVII.) 1 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 2 Parla als fills d'Is-
rael, i pren d'ells una vara per cada casa pairal, de tots els prínceps
per llurs cases pairals: dotze vares, i escriuràs el nom de cadascun
sobre la seva vara. 3 I escriuràs el nom d'Aaró sobre la vara de Leví,
perquè cada cap de casa pairal tindrà una vara. 4 I les posaràs a la
tenda del Testimoni, davant del Testimoni, on jo em manifesto a
vosaltres. 5 I s'esdevindrà que el baró que jo escolliré, florirà la seva
vara, i faré acabar entorn meu les queixes dels fills d'Israel, amb què
mormolen contra vosaltres.

46, Sap. XVIII, 21

46. — *El flagell.* Amb tota seguretat una pesta inopinada i mortífera, v. 49.
1-13 corresponen als vv. 16-28 de l'hebreu.
2. — *Una vara.* Les que portaven els caps de tribu com a signe d'autoritat.

[6] I Moisès parlà als fills d'Israel, i tots els principals d'entre ells li
donaren vares: cada príncep una vara per llurs cases pairals: dotze
vares, i la vara d'Aaró era entre les vares d'ells. [7] I Moisès posà les
vares davant de Jahvè a la tenda del Testimoni. [8] I s'esdevingué que
a l'endemà vingué Moisès a la tenda del Testimoni, i heus aquí que
la vara d'Aaró de la casa de Leví havia brostat i havia tret tany, i es-
clatat en flors i madurat ametlles. [9] Llavors Moisès tragué totes les
vares de davant Jahvè envers tots els fills d'Israel, i ells ho veieren, i
prengué cadascun la seva vara.

[10] I digué Jahvè a Moisès: Torna la vara d'Aaró davant del Testi-
moni, per tal que sigui guardada per senyal a tots els fills rebels, i
així faràs acabar tots llurs mormols entorn meu, per tal que no morin.

[11] I així ho féu Moisès: talment com li manà Jahvè, així ho féu.

[12] Llavors els fills d'Israel parlaren a Moisès, dient: Heus aquí que
nosaltres som morts, estem perduts, tots perduts. [13] Qualsevol que
s'atansarà al Tabernacle de Jahvè, morirà; ¿haurem, doncs, de mo-
rir tots?

Deures i drets dels levites

(C. XVIII.) [1] I digué Jahvè a Aaró: Tu i els teus fills i la casa
de ton pare amb tu portareu el pecat contra el santuari, i tu i els teus
fills amb tu portareu el pecat contra el vostre sacerdoci. [2] I també
els teus germans, la tribu de Leví, la tribu del teu pare, fes-los atan-
sar a tu, i que se t'ajuntin, per tal que et serveixin quan tu i els teus
fills sereu davant la tenda del Testimoni. [3] I guardaran la teva obser-
vança i la que atany al Tabernacle; però no s'acostaran als estres sa-

10, Hbr. IX, 4

12. —*Nosaltres som morts.* Els càstigs esdevinguts als usurpadors de les funcions sacerdotals provocaren una gran basarda entre el poble per atansar-se al santuari. Moisès, amb les ordinacions del cap. següent, els apaivaga, assegurant-los que sols els levites s'acostaran al Tabernacle.

1.—*El pecat contra el santuari.* Molts tradueixen amb Vg. «la iniquitat del santuari». Preferim *el pecat contra* que vol dir la responsabilitat, perquè el sentit és aquest: sereu responsables de tot el que es faci en el santuari contra la seva santedat i contra els deures sacerdotals. — *La casa de ton pare*, els Caatites.

2. — *Sereu davant la tenda.* Exercireu les vostres funcions sacerdotals.

grats ni a l'altar, no sia que en morin ells i vosaltres. [4] S'ajuntaran, doncs, amb tu i tindran cura de la tenda del Testimoni en tot el servei del Tabernacle, i cap estrany no s'acostarà a vosaltres. [5] I tindran la guarda del santuari i la guarda de l'altar, i així no hi haurà més ira contra els fills d'Israel. [6] Perquè heus aquí que jo he pres els vostres germans, els levites, d'entre els fills d'Israel, donats a vosaltres com un do de Jahvè, per tal que serveixin el ministeri de la tenda del Testimoni. [7] Tu, i els teus fills amb tu, acomplireu el vostre sacerdoci en tot allò que pertoca a l'altar, i a l'interior del vel, i retreu el vostre servei. Jo us he donat com un do l'exercici del vostre sacerdoci, i l'estrany que s'hi acostarà, morirà.

[8] I digué Jahvè a Aaró: Vet aquí que també et dono la guarda de les meves lleudes: totes les coses que consagren els fills d'Israel et dono per raó de la unció, i als teus fills, en estatut perpetual. [9] Vet aquí el que et pertanyerà de les parts més sagrades de les ignicions: tota ofrena llur per qualsevol oblació i per tot sacrifici expiatori o per delicte que em reten, com a cosa molt sagrada, serà per a tu i per als teus fills. [10] En el lloc santíssim us ho menjareu: tot baró en menjarà: cosa sagrada serà per a tu. [11] I això serà teu: la lleuda de llurs dons en totes les ofrenes brandejades dels fills d'Israel he donat a tu i als teus fills, i a les teves filles amb tu, en estatut perpetual: tot aquell qui és pur a casa teva en menjarà. [12] Tot allò més triat de l'oli i del most i del blat, les primícies que en presentaran a Jahvè, a tu les he donades. [13] Les primícies de totes les coses de la terra llur, que ells duran a Jahvè, seran teves, tot aquell qui serà pur a casa teva en menjarà. [14] Tot allò que és votat a interdicció a Israel, et pertany. [15] Tota primícia de matriu de tota carn que oferiran a Jahvè, així d'homes com d'animals, serà teu; però certament rescataràs el primogènit de l'home; també faràs rescatar el primogènit de l'animal immund. [16] El faràs rescatar de l'edat d'un mes, segons la teva ava-

16, Ex. xxx, 13; Lv. xxvii, 25; Supra iii, 47; Ez. xlv, 12

9. — *El que et pertanyerà.* Cf. Lv. VII, 32-34.

14. — *Votat a interdicció.* Vol dir sostret a tot ús profà i consagrat a Déu. Cf. Lv. XXVII, 28 ss. La paraula hebr. *hèrem* significa *separació, interdicció.*

luació, per cinc sicles d'argent, segons el sicle del santuari, de vint gueres. [17] Però el primogènit de vaca i el primogènit d'ovella i el primogènit de cabra, no els rescataràs: són cosa sagrada: espargiràs llur sang damunt l'altar i faràs pujar en fum llur greix en olor de suavitat a Jahvè. [18] I la carn d'ells serà teva, tal com el pit del brandejament i com la cuixa dreta, teus són també. [19] Totes les lleudes sobre les coses consagrades que els fills d'Israel oferiran a Jahvè, a tu i als teus fills i a les teves filles amb tu les he donades en estatut perpetual: és un pacte de sal, perpetu a la faç de Jahvè per a tu i per a la teva semença amb tu.

[20] I digué Jahvè a Aaró: De la terra d'ells no tindràs heretatge, ni tindràs part entre ells: jo sóc la teva part i el teu heretatge enmig dels fills d'Israel. [21] I vet aquí que jo he donat als fills de Leví tots els delmes d'Israel per llur ministeri, per tal com ells acompleixen el ministeri de la tenda del Testimoni. [22] I no s'acostaran més els fills d'Israel a la tenda del Testimoni, per tal que no duguin pecat, i en morin. [23] Però els levites faran el servei de la tenda del Testimoni i ells portaran llur pecat: estatut perpetual per a les vostres gèneres; i no posseiran heretatge entre els fills d'Israel. [24] Car jo he donat en heretatge als levites els delmes dels fills d'Israel, que presentaran a Jahvè en lleuda; per això els he dit: Entre els fills d'Israel no posseiran heretatge.

[25] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [26] Així parlaràs als levites, i els diràs: Quan prendreu dels fills d'Israel els delmes llurs que jo us he donat en herència vostra, vosaltres en lleudareu en ofrena a Jahvè el delme dels delmes. [27] I la vostra lleuda us serà comptada com el gra de l'era i com el most del cup. [28] Així presentareu també vosaltres lleuda a Jahvè de tots els vostres delmes que haureu rebut del fills d'Israel, i donareu aquesta lleuda de Jahvè a Aaró, el sacerdot. [29] De

23, Dt. XVIII, 1

16. — *Vint gueres.* Equivalència del sicle. La *guera* era una moneda de coure que ens és desconeguda. Vg. tradueix: «Siclus uiginti obolos habet».

19. — *Pacte de sal.* Pacte inviolable. La sal era símbol de fidelitat.

26. — Els levites havien de donar també el delme a Jahvè, ço és, als sacerdots, v. 28.

tots els dons rebuts presentareu lleuda a Jahvè; del millor que hi
haurà, aquella part que ha d'ésser consagrada. [30] I els diràs: Quan
n'haureu lleudat la part millor, serà comptat als levites com a producte
de l'era i com a producte del cup. [31] I us ho menjareu en qualsevol
lloc, vosaltres i la vostra família, car és la vostra remuneració pel
vostre ministeri en la tenda del Testimoni. [32] I així, quan vosaltres
en lleudareu la part millor, no us en carregareu cap pecat: no pro-
fanareu les coses sagrades dels fills d'Israel, i no morireu.

Immolacions i purificacions

(C. XIX.) [1] I parlà Jahvè a Moisès i Aaró, dient: [2] Aquesta és
l'ordinació de la llei que Jahvè ha prescrit, dient: Ordena als fills
d'Israel que et portin una vaca vermella, perfecta, sense tara, que en-
cara no hagi portat el jou. [3] I la donareu a Eleazar, el sacerdot, i ell
la traurà fora del campament i la farà degollar a la seva presència.
[4] I Eleazar, el sacerdot, prendrà sang d'ella amb el seu dit i aspergirà
set vegades amb la sang la banda de l'entrada de la tenda del Testi-
moni. [5] I farà cremar la vaca davant dels seus ulls: la seva pell, i la
seva carn, i la seva sang amb la seva femta farà cremar. [6] Llavors el
sacerdot prendrà fusta de cedre, i hisop, i carmesí, i ho tirarà al mig
del foc on crema la vaca. [7] Després el sacerdot rentarà els seus ves-
tits, i rentarà també la seva carn amb aigua, i després entrarà al cam-
pament, i el sacerdot serà immund fins al vespre. [8] Igualment qui
l'haurà cremada rentarà els seus vestits amb aigua, i també rentarà
amb aigua la seva carn, i serà immund fins al vespre. [9] I un home
que sigui pur recollirà les cendres de la vaca, i les posarà fora del
campament en lloc pur, i les guardarà la comunitat dels fills d'Israel
per a les aigües de purificació: expiació serà. [10] I el qui haurà reco-

3, Hbr. XIII, 11

30. — *Producte de l'era... producte del cup.* Distinció entre blat, ordi, etc. i vi i oli.

3. — *A Eleazar.* Es fa donar a Eleazar, i no al seu pare Aaró, per tal que el gran sacerdot no es posi en perill d'esdevenir immund, v. 7.

6. — *Fusta de cedre.* Com en la purificació dels leprosos. Cf. Lv. XVI, 4, 6.

9. — *Aigües de purificació.* Vg. tradueix *d'aspersió;* aigua lustral que treu les impureses legals. Altres tradueixen: aigua de separació, d'impuritat, la que treu immundícia, lustral, etc.

llit les cendres de la vaca, rentarà els seus vestits i serà immund fins al vespre: això serà per als fills d'Israel i per a l'estranger sojornant enmig d'ells, estatut perpetual.

[11] Qui tocarà el cadàver de qualsevol persona humana serà immund set dies. [12] Aquest es purificarà amb aquesta aigua el terç i el setè dia, i serà pur; i si al terç dia no es purifica, no serà pur al setè dia. [13] Qualsevol que haurà tocat un mort, el cos d'una persona que sigui morta, i no es purificarà, contamina el Tabernacle de Jahvè: aquesta ànima serà tallada d'Israel, per tal com l'aigua de purificació no ha estat espargida damunt d'ell, immund serà i la seva immundícia serà damunt d'ell.

[14] Aquesta és la llei per a quan algú morirà en la tenda: qualsevol que entrarà a la tenda i tot el que hi haurà serà immund set dies. [15] I tot vas obert, sobre el qual no hi haurà cobertor ajustat, serà immund. [16] I qualsevol que tocarà al camp un occit a glavi, o un finat, o un os humà, o un sepulcre, serà immund set dies. [17] Per a aquell qui ha tornat immund, hom prendrà cendra de la vaca cremada de l'expiació, i hi escamparà a sobre aigua viva dins un vas. [18] I un home que sigui pur prendrà hisop, i el mullarà a l'aigua, i n'aspergirà la tenda, i tots els estres, i les persones que hi hagi, i aquell que hagi tocat l'os, o l'occit, o el finat, o el sepulcre. [19] I el pur aspergirà l'immund al terç i al setè dia, i quan l'haurà purificat al setè dia, l'immund rentarà els seus vestits i es rentarà ell amb aigua, i al vespre serà pur. [20] I el qui serà immund i no es purificarà, aquella ànima serà tallada d'entre la comunitat, per tal com ha contaminat el Tabernacle de Jahvè: l'aigua de purificació no ha estat espargida damunt d'ell: és immund. [21] I els serà un estatut perpetual: també aquell qui aspergirà amb l'aigua de la purificació rentarà els seus vestits, i el que tocarà l'aigua de la purificació serà immund fins al vespre. [22] I tot allò que l'immund tocarà, serà immund; i la persona que ho tocarà serà immunda fins al vespre.

17. — En aquest verset es descriu la manera de preparar l'aigua lustral. — *Aigua viva.* Aigua presa d'un corrent: de font o de riu.

Mort de Maria, germana de Moisès

(C. XX.) [1]I els fills d'Israel, tota la comunitat, arribaren al desert de Sin al mes primer, i el poble s'aturà a Cades. I allí morí Maria, i fou allí sepultada.

Les aigües de Meribà

[2]I com que no hi havia aigua per a la comunitat, s'ajuntaren contra Moisès i Aaró, [3]i refunyí el poble contra Moisès, dient: Baldament ens haguéssim mort quan finaren els nostres germans a la faç de Jahvè! [4]¿I per què feres venir la comunitat de Jahvè en aquest desert, perquè morim ací nosaltres i les nostres bèsties? [5]¿I per què ens feres pujar de l'Egipte per menar-nos en aquest mal lloc? No és lloc de sembres, ni de figueres, ni de vinyes, ni de magraners: ni aigua no hi ha per a beure.

[6]I Moisès i Aaró se separaren de la comunitat envers la porta de la tenda del Testimoni, i es postraren faç en terra, i la glòria de Jahvè aparegué damunt d'ells.

[7]I parlà Jahvè a Moisès, dient: [8]Pren la vara i reuneix la comunitat, tu i Aaró, ton germà, i parleu a la roca davant d'ells, i ella donarà la seva aigua, i els trauràs aigües de la penya, i abeuraràs la comunitat i les seves bèsties.

[9]Llavors Moisès prengué la vara de davant Jahvè, com ell li havia manat.

4, Ex. XVII, 3. — 9, Ex. XVII, 5; Sap. XI, 4

1. — Ací comença una altra secció del llibre: la història dels esdeveniments dels deu primers mesos de l'any 40 de la sortida d'Egipte (XX-XXXVI). Es pot subdividir per etapes: 1.ª De Cades fins a les planes de Moab (XX, XXI); 2.ª Els fets esdevinguts a la plana de Moab (XXII-XXXVI). — *Desert de Sin.* Cf XIII, 22, n.

3. — *Quan finaren els nostres germans.* Allusió als fets dels cap. XI i XVI.

6. — *Es postraren faç en terra.* Vg. afegeix: «clamaueruntque ad Dominum atque dixerunt: Domine Deus, audi clamorem huius populi, et aperi eis thesaurum tuum fontem aquae uiuae, ut satiati, cesset murmuratio eorum.» Això no es troba ni en el text hebr. ni en Gr. ni en els cod. llatins anteriors al segle X. Segurament és una interpolació del cod. *Amiatinus.*

[10]I ajuntaren Moisès i Aaró la comunitat davant de la roca, i els digué: Oïu, doncs, oh rebels! ¿És que us hem de fer brollar aigua d'aquesta roca?

[11]Llavors Moisès alçà la seva mà i percudí la roca amb la seva vara dues vegades, i brollaren aigües abundants, i begué la comunitat i les seves bèsties.

[12]I digué Jahvè a Moisès i Aaró: Puix que no heu tingut fe en mi per santificar-me als ulls dels fills d'Israel, per això no introduireu aquesta comunitat a la terra que els he donada.

[13]Aquestes són les aigües de Meribà, on els fills d'Israel contendiren amb Jahvè, i ell fou santificat en ells.

10, Ps. LXXVII, 20; I Cor. X, 4.—12, Dt. I, 37

10. —*¿És que us hem de fer brollar aigua d'aquesta roca?* D'aquest v. i el 11 es dedueix què cosa fou el mancament de Moisès. L'home, fatigat de conduir un poble tan rebec i tan sovint amenaçat d'extermini, dubtà un moment.

12.—*Per santificar-me als ulls dels fills d'Israel.* Per fer palesa la meva força, l'acompliment de la meva paraula, malgrat tota impossibilitat humana. Es una frase usada sovint en l'Antic Testament.

13.—*Les aigües de Meribà.* És el nom que posaren a aquell indret després d'aquesta feta. *Meribà* vol dir *contradicció,* com tradueix Vg. — *Santificat* fa joc de paraules amb *Cades* que vol dir *sant.*

III PART. DE CADES A MOAB

(XX, 14-XXII, 1)

Israel i Edom

[14]I Moisès trameté missatgers des de Cades al rei d'Edom, 'dient': Així diu Israel, el teu germà: Tu saps tota la tribulació que hem sofert, [15]com els nostres pares davallaren a l'Egipte i estiguérem a l'Egipte llarg temps, i els egipcis ens maltractaren a nosaltres i als nostres pares, [16]i clamàrem a Jahvè, i escoltà el nostre clam, i envià l'Àngel, i ens tragué de l'Egipte, i heu-nos ací a Cades, ciutat dels termenals del teu territori. [17]Et preguem de poder passar per la teva terra: no passarem pels conreus, ni per les vinyes, ni beurem aigua dels pous, anirem pel camí ral, sense apartar-nos a la dreta ni a l'esquerra, fins que haurem travessat els teus termes.

[18]I Edom li respongué: No passaràs pel meu país, altrament sortiré contra tu en armes.

[19]I digueren els fills d'Israel: Caminarem pel camí fressat, i si bevem les teves aigües, jo i els meus ramats, en pagaré el preu: tan sols, és no res, deixa'm passar a peu.

[20]Però ell digué: No passaràs.

I Edom li eixí a l'encontre amb una multitud nombrosa i amb mà forta. [21]Així Edom es denegà a deixar passar Israel, i Israel es decantà d'ell.

14. — *El teu germà.* Els israelites i els edomites eren descendents de dos germans, Jacob i Edom o Esaú, respectivament.

16. — *Envià l'Àngel.* La manifestació visible de Déu invisible. Cf. Gn. XII, 7; Ex. XIV, 19.

21. — *Israel es decantà.* Per tal d'evi-

Mort d'Aaró

[22]I havent partit de Cades, els fills d'Israel, tota la comunitat, se'n
vingueren a la muntanya d'Hor.
[23]I parlà Jahvè a Moisès i Aaró, a la muntanya d'Hor, als confins
de la terra d'Edom, dient: [24]Aaró serà reunit al seu poble, puix no
entrarà a la terra que jo he donat als fills d'Israel, per tal com fóreu
rebels al meu manament a les aigües de Meribà. [25]Pren Aaró i
Eleazar, son fill, i fes-los pujar a la muntanya d'Hor. [26]I fes despu-
llar a Aaró les seves vestidures, i vesteix-ne Eleazar, son fill, perquè
Aaró serà reunit als seus pares, i morirà.
[27]I Moisès féu tal com Jahvè havia manat i pujaren a la muntanya
d'Hor, als ulls de tota la comunitat. [28]I Moisès féu despullar Aaró
de les seves vestidures i en vestí Eleazar, son fill, [29]i Aaró morí allí
al cim de la muntanya, i Moisès i Eleazar davallaren de la muntanya. [30]I veient tota la comunitat que Aaró era mort, li féu dol per
trenta dies tota la casa d'Israel.

Victòria sobre el rei d'Arad

(C. XXI.) [1]I el Canaaneu, el rei d'Arad, que habitava al Nè-
gueb, sentí que venia Israel per la via d'Atarim, i lluità amb Israel,
i li féu presoners. [2]Llavors Israel féu vot a Jahvè i digué: Si lliu-

25, Infra xxxiii, 38; Dt. xxxii, 50

tar la lluita amb els idumeus, per comptes d'entrar a la Palestina pel sud es decantà cap a la via de la Mar Roja, vorejant la Idumea.

23. — *Muntanya d'Hor.* Entre Cades i el sud de Canaan, en el lloc de Moserà. Cf. Dt. X, 6.

29. — *I Aaró morí.* El v. 29 Vg. correspon a la segona part del v. 28 hebr., i el 30 Vg al 29 hebr.

30. — *Tota la comunitat.* Acampada a Moserà, al peu de la muntanya d'Hor.

1. — *Arad.* Al migdia, s'identifica amb l'actual *tell Arad*, de 25 a 28 Km. al S. de l'Hebron. — *Via d'Atarim.* Vg. tradueix: « per exploratorum uiam », així mateix les versions samaritana i siríaca. El text massorètic, el Gr. i l'àrab donen Atarim com lloc geogràfic. Potser es refereix al camí fressat que seguien les caravanes.

2. — *Féu vot.* D'anatema (hebr. *hèrem*), de destruir les viles del rei d'Arad (cf. Dt. VII, 1-6). D'aquí ve el mot *Hormà* del v. 3.

res aqueix poble a la meva mà, jo votaré a destrucció les seves ciutats.

[3]I Jahvè escoltà la veu d'Israel i lliurà el Canaaneu, i Israel votà a destrucció els canaaneus i llurs ciutats, i anomenà aquell lloc Hormà.

El serpent d'aram

[4]I partiren de la muntanya d'Hor, camí de la Mar Roja, per voltar la terra d'Edom, i defallí el coratge del poble pel camí. [5]I el poble parlà contra Déu i Moisès: ¿Per què ens heu fet pujar de l'Egipte per morir en aquest desert? No hi ha pa, ni aigua, i la nostra ànima està fastiguejada d'aquest menjar miserable.

[6]I Jahvè envià entre mig del poble serps ardents que mossegaven el poble, i morí molta gent a Israel.

[7]Llavors el poble vingué a Moisès, i digueren: Hem pecat per haver malparlat contra Jahvè i contra tu, prega a Jahvè que tregui de nosaltres aquestes serps. I Moisès pregà pel poble.

[8]I digué Jahvè a Moisès: Fes-te una serp ardent, i posa-la damunt d'un pal, i s'esdevindrà que qualsevol que serà mossegat i mirarà envers ella, viurà.

[9]I Moisès féu una serp d'aram, i la posà damunt d'un pal, i s'esdevenia que quan una serp mossegava algú, mirava envers la serp d'aram, i vivia.

6, Idt. VIII, 25; Sap. XVI, 5; I Cor. X, 9

4. — *I defallí... pel camí.* Segons el cap. XXXIII, 36, el poble havia acampat a Asiongàber, port de la Mar Roja, i d'ací partí vers el desert de l'Arabà, terra de desolació.

6. — *Serps ardents.* Per la febre que produïen llurs picades. Potser escorçons, certament vipèrids, molt abundosos tant en el desert de l'Arabà com en la regió d'El-Gor.

8. — *Fes-te una serp ardent.* Vg. «aeneum». El text hebr. usa la mateixa paraula *(saraf)* del v. 6. Una serp semblant a les que turmentaven el poble.

9. — *I Moisès féu una serp d'aram.* O de bronze. La paraula *neḥòixet* pot dir les dues coses. Aquest fet té un simbolisme messiànic com declarà N. S. J. mateix. Cf. Jo. III, 14.

D'Obot a la muntanya de Fasgà

[10]I els fills d'Israel partiren i acamparen a Obot. [11]I havent partit
d'Obot, acamparen a Jieabarim, al desert de davant de Moab, a sol
ixent. [12]I havent partit d'allí, acamparen al torrent Zàred. [13]D'ací
partiren i acamparen a l'altra banda de l'Arnon, que és al desert i que
surt del terme de l'Amorreu, puix l'Arnon és termenal de Moab, entre Moab i l'Amorreu. [14]D'on ve que al llibre de les guerres de
Jahvè es diu:

..... Uaheb amb fúria
i els torrents d'Arnon,
[15]i el curs dels torrents
que trenca vers el sojorn d'Ar
i es recolza al terme de Moab.

[16]I d'allí vingueren a Beer: aquest és el pou del qual digué Jahvè
a Moisès: Ajunta el poble i els donaré aigua. [17]Llavors Israel cantà
aquest càntic:

Brolla, oh pou; celebreu-lo!
[18]Pou que cavaren prínceps
i foradaren els primats del poble
amb el ceptre, amb llurs bordons.

13, Idc. XI, 18

10. — *Partiren.* De Funon, segons XXXIII, 43. — *Obot.* Uns identifiquen aquest indret amb el uadi Itur actual, altres amb Ain Ueibe, una font al costat occidental de l'Araba, a 22 Km. a l'occident de Funon.

11. — *Jieabarim.* Al N. del uadi El-Hessa a dos Km. prop de Katrabba. Serralada que va de l'occident de Moab a l'orient de la Mar Morta.

12. — *Torrent Zàred.* El mateix uadi El-Hessa.

13. — *Arnon.* El uadi El-Mojib actual, entre les muntanyes orientals de Moab, de gorges escarpades i profundes.

14. — *Llibre de les guerres de Jahvè.* És un llibre perdut, com altres citats en l'A. T.; és considerat per tothom com una antologia de cants populars referents a les victòries d'Israel contra els seus enemics. — *Uàheb amb fúria.* Passatge molt dubtós, en el qual els exegetes assagen diferentes hipòtesis. Vg. tradueix: «Sicut fecit in mari Rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.»

15. — *Ar,* o Ar-Moab. L'actual Rabba.

16. — *Beer.* És, sens dubte, el uadi Et-Tamad, a poques hores de Medabà.

I del desert se'n vinguren a Matanà, [19] i de Matanà a Naaliel, i de
Naaliel a Bamot, [20] i de Bamot a la vall que hi ha als camps de Moab,
al cim de Fasgà que mira envers Jesimon.

Victòries sobre els reis dels amorreus i de Basan

[21] I Israel envià missatgers a Seon, rei dels amorreus, dient:
[22] Passaré per la teva terra; no ens esgarriarem pels conreus, ni per
les vinyes; no beurem aigua dels pous; anirem pel camí ral, fins que
haurem passat els teus termes.

[23] Però Seon no deixà passar Israel pel seu territori, ans ajuntà Seon
tot el seu poble i sortí contra Israel al desert, i vingué a Jasà, i lluità
contra Israel. [24] I Israel el colpí a tall de glavi, i prengué la seva terra de
l'Arnon al Jeboc, fins als fills d'Ammon: car Jazer era la frontera dels
fills d'Ammon. [25] I prengué Israel totes aquestes ciutats i habità Israel
en totes les ciutats de l'amorreu, a Hesebon i en tots els seus llogar-
rets. [26] Car Hesebon era la ciutat de Seon, rei dels amorreus, el qual
havia tingut guerra abans amb el rei de Moab, i havia pres del seu
poder tota la seva terra fins a l'Arnon. [27] Per això diuen els poetes:

Veniu a Hesebon, que es reedifiqui
i es restauri la ciutat de Seon;

21, Dt. II, 26; Idc. XI, 19. — 24, Ps. CXXXIV, 11; Am. II, 9

18. — *Matanà.* Difícil d'identificar. Segons alguns, era a 12 milles romanes de Metabà.

19. — *Naaliel.* També de difícil identificació; potser el uadi El-Habis o l'Enkeileh. — *Bamot.* La Bamot-Baal de Jos. XIII, 17, a l'est de la Mar Morta, prop de Dibon.

20. — *Fasgà.* Sembla una ramificació del Nebó. — *Jesimon.* És la plana del Jordà al N. de la Mar Morta.

23. — *Jasà.* No identificada. Segons Eusebi (*Onom.* 164; 94), al seu temps (s. III) encara es veia entre Diban i Medabà.

24. — *De l'Arnon al Jeboc.* Dos afluents del Jordà en la Transjordània. Jeboc era a 40 km. al nord de la Mar Morta i l'Arnon era el límit meridional del territori dels ammonites. — *Car Jazer era la frontera.* Seguim la grafia del Gr., probablement més segura en aquest cas que la del text hebraic. Ἰαζήρ, *Jazer,* una ciutat que, segons Eusebi, era a 10 milles de Filadèlfia (Amman).

25, 26. — *Hesebon.* La capital dels amorreus, l'actual Hesban, situada damunt un tossal estratègic a 10 km. al N. de Medabà. Es conserven encara les seves ruïnes.

27. — *Per això diuen els poetes.* Vg. «Idcirco dicitur in prouerbio». — Els poetes, hebr. *moixelim,* autors de sentències versificades, agudes o iròniques, que esdevenien proverbials i eren recollides pel poble.

[28] perquè foc ha sortit d'Hesebon,
una flama de la ciutat de Seon
que ha devorat Ar de Moab
i els posseïdors de les altures de l'Arnon.
[29] Ai de tu, Moab,
estàs perdut, poble de Camos!
Ell ha abandonat sos fills a la fuga
i ses filles a l'esclavatge,
a Seon, rei dels amorreus.
[30] Però nosaltres l'assagetàrem,
d'Hesebon fins a Dibon tot és en ruïna,
tot havem assolat fins a Nofe
que és prop de Medabà.

[31] I Israel sojornà en terra de l'amorreu. [32] I Moisès trameté a explorar Jazer, i prengueren els seus poblets i foragitaren l'amorreu que hi estava. [33] I tornaren, i pujaren camí de Basan, i sortí contra ells Og, rei de Basan, ell i tot el seu poble, per a lluitar a Edraí.

[34] Llavors digué Jahvè a Moisès: No et faci por, que a la teva mà l'he lliurat, ell i tot el seu poble, i la seva terra; i faràs amb ell com feres amb Seon, rei dels amorreus, que habitava a Hesebon.

[35] I percudiren a ells i els seus fills i tota la seva gent, fins a no deixar-li un escàpol, i posseïren la seva terra.

(C. XXII.) [1] I els fills d'Israel partiren i acamparen a les estepes de Moab, enllà del Jordà, enfront de Jericó.

29, Idc. XI, 24; I Rg, XI, 7. — 33, Dt. III, 3; XXIX, 7

29. — *Camos.* Era una divinitat dels Moabites. Cf. 1 Reg., XI, 7.

30. — *Però nosaltres l'assagetàrem.* Aquesta estrofa és difícil. Seguim el text massorètic tal com està. Vg. tradueix: «Iugum ipsorum disperiit | ab Hesebon usque Dibon | lassi peruenerunt in Nopha | et usque Medaba.»

33. — *Basan.* Es la contrada septentrional de la Transjordània que va de Galaad a l'Hermon. — *Edraí.* Era la capital del territori de Basan, a uns 50 Km. del llac de Genezaret.

IV PART. ISRAEL A LA PLANA DE MOAB

(XXII, 2-XXVI)

Les maledicions de Balaam

2 I Balac, fill de Sefor, veié tot el que els israelites havien fet a l'amorreu, 3 i Moab s'espaordí molt d'aquell poble, que era nombrós, i
s'angoixà Moab a causa dels fills d'Israel. 4 I digué Moab als ancians
de Madian: Ara aquesta multitud devorarà els nostres encontorns,
com el bou devora l'herbei del camp. I Balac, fill de Sefor, era en
aquell temps rei de Moab. 5 I envià missatgers a Balaam, fill de
Beor, a Petor, a la vora del riu, a la terra dels fills del seu poble, per
cridar-lo i dir-li: Vet aquí que un poble ha eixit de l'Egipte i co-
breix la faç de la terra, i sojorna davant meu. 6 Ara, doncs, vina i
maleeix-me aquest poble, perquè és més fort que jo: tal vegada
podré jo percudir-lo i gitar-lo de la terra; car jo sé que aquell que tu
beneeixes serà beneït, i aquell que tu maleeixes serà maleït.

5, Ios. XXIV, 9

2. — *I Balac.* En els caps. XXII-XXIV es conten les fetes de Balaam amb Israel: Balaam cridat a maleir Israel per dues vegades, XXII, 2-41; els oracles de Balaam, XXIII-XXIV. Balaam és un tipus perfecte del bruixot oriental, sorneguer i guanyista. Tota aquesta secció és un fragment meravellós d'història i de psicologia contat amb una simplicitat tota primitiva.

Balac, rei de Moab, inquiet per les gestes dels hebreus amb els seus veïns, confia més en les fetilleries del bruixot de més anomenada que no pas en la força del seu exèrcit, i totes les seves maquinacions fan fallida.

4. — *Als ancians de Madian.* Els Moabites i els Madianites eren veïns i ambdós pobles descendents de Tare.

5. — *A Petor.* La Pitru dels monuments assiris, a la riba dreta de l'Eufrates. — *Del seu poble.* De la Mesopotàmia i no « filiorum Ammon » com tradueix Vg., localitzant el mot hebr. *ammô,* « el seu poble ».

7 I els ancians de Moab i els ancians de Madian anaren amb els
guardons de la divinació en mans, i arribaren a Balaam, i li digueren
les paraules de Balac. 8 I ell els digué: Reposeu ací aquesta nit, i
jo us respondré tal com em parlarà Jahvè. I els prínceps de Moab
restaren amb Balaam.

9 I vingué Déu a Balaam, i li digué: ¿Quins homes són aquests
que són amb tu?

10 I Balaam respongué a Déu: Balac, fill de Sefor, rei de Moab,
m'ha enviat a dir: 11 Vet aquí aqueix poble que ha sortit de l'Egipte
i cobreix la faç de la terra; vina, doncs, i maleeix-me'l, tal volta po-
dré lluitar amb ell i foragitar-lo.

12 Llavors digué Déu a Balaam: No vagis amb ells, ni maleeixis
el poble, puix és beneït.

13 I Balaam es llevà al matí i digué als prínceps de Balac: Torneu-vos-
en a la vostra terra, perquè Jahvè no em vol deixar venir amb vosaltres.

14 I els prínceps de Moab s'alçaren i vingueren a Balac i digueren:
Balaam no ha volgut venir amb nosaltres.

15 I de bell nou tornà Balac a enviar altres prínceps, més nombro-
sos i més honorables que els primers. 16 Els quals vingueren a Ba-
laam i li digueren: Així diu Balac, fill de Sefor: Et prego que no
et refusis de venir a mi. 17 Car jo molt t'honoraré i faré tot el que
em diràs: vina, doncs, i maleeix-me aqueix poble.

18 I Balaam respongué dient als servents de Balac: Ni que Balac
em donés la seva casa plena d'argent i d'or, no puc traspassar la pa-
raula de Jahvè, mon Déu, per cosa a fer, petita ni grossa. 19 Ara jo
us prec que reposeu ací aquesta nit, perquè jo sàpiga què em torna
a dir Jahvè.

20 I vingué Déu a Balaam de nit, i li digué: Si aquests homes vé-
nen a cridar-te, alça't i vés amb ells, però faràs el que jo et diré.

18, Infra XXIV, 13

7. — *Guardons de la divinació.* El preu dels maleficis o fetilleries que havia de fer per maleir Israel.

8. — *Com em parlarà Jahvè.* Malgrat ésser idòlatra, l'home, en veure que Jahvè triomfava, es decantà pel Déu dels hebreus. El Senyor utilitzà aquest instrument innoble en la realització dels seus designis.

[21] I Balaam es llevà al matí, i cinglà la seva somera i anà amb els prínceps de Moab. [22] I s'encengué la ira de Jahvè perquè ell hi anava, i l'àngel de Jahvè es posà al camí per fer-li obstacle. I ell cavalcava damunt la somera i duia dos servents. [23] I la somera veié l'àngel de Jahvè que s'estava al camí amb l'espasa desembeinada a la mà, i la somera es decantà del camí, i anava pel camp, i Balaam pegava a la somera per fer-la tornar al camí. [24] Però l'àngel de Jahvè es posà en un senderó entre vinyes, que tenia paret deçà i paret dellà. [25] I veient la somera l'àngel de Jahvè s'arrecerà a la paret, i pitjà contra la paret el peu de Balaam, i ell tornà a pegar-li. [26] I l'àngel de Jahvè passà més enllà i es posà en un lloc estret, on no hi havia camí per decantar ni a la dreta ni a l'esquerra. [27] I veient la somera a l'àngel de Jahvè, s'aclofà sota Balaam, i Balaam s'encolerí i pegà a la somera amb el bastó.

[28] Llavors Jahvè obrí la boca de la somera, la qual digué a Balaam: ¿Què t'he fet que m'hagis pegat amb aquesta tres vegades?

[29] I respongué Balaam a la somera: Perquè t'has mofat de mi. Baldament tingués una espasa en la meva mà, que ara mateix et mataria!

[30] I digué la somera a Balaam: ¿No sóc jo la teva somera? Damunt meu has cavalcat sempre fins aquest dia. ¿Tinc per costum de fer-te això?

I ell respongué: No.

[31] Llavors Jahvè obrí els ulls a Balaam, i veié l'àngel de Jahvè que s'estava al camí, amb l'espasa nua a la seva mà. I Balaam féu reverència, i es prosternà faç en terra.

[32] I l'àngel de Jahvè li digué: ¿Per què has ferit la teva somera aquestes tres vegades? Vet aquí que jo he sortit per a contrastar-te, puix que el teu camí és pervers a la meva faç. [33] La somera m'ha vist i ha decantat tot d'una de davant meu aquestes tres vegades, i si no hagués decantat de mi, jo també ara et mataria a tu, i deixaria viva a ella.

22, II Ptr. II, 15

22. — *I s'encengué la ira de Jahvè.* Perquè les intencions de Balaam eren perverses: creia poder servir a Déu i a Balac i treure profit d'ambdós. Cf. v. 32.

34 Llavors digué Balaam a l'àngel de Jahvè: He pecat, puix no
sabia que tu et posaves davant meu en el camí, però ara, si és mal
als teus ulls, me'n tornaré.
35 I l'àngel de Jahvè digué a Balaam: Vés amb aquests homes,
però la paraula que jo et diré, aquesta parlaràs.
Així anà Balaam amb els prínceps de Balac.
36 I Balac, havent esment que Balaam venia, eixí a rebre'l a la ciu-
tat de Moab, junt als termenals de l'Arnon, a l'extrem de la frontera.
37 I digué Balac a Balaam: ¿No et vaig enviar a cridar? ¿Per què
no vingueres a mi? ¿És que jo no puc honorar-te?
38 I respongué Balaam a Balac: Vet aquí que jo he vingut a tu,
però ¿podré jo dir res, ara? La paraula que Déu posarà a la meva
boca, aquesta parlaré.
39 I Balaam anà amb Balac, i vingueren a la ciutat d'Husot. 40 I
Balac féu occir bous i ovelles, i en trameté a Balaam i als prínceps
que eren amb ell. 41 I l'endemà, Balac prengué Balaam, i el féu
pujar a Bamot-Baal, des d'on pogué veure la part extrema del poble.

Els oracles de Balaam

(C. XXIII.) 1 I digué Balaam a Balac: Dreça'm aquí set altars, i
tingues-me a punt set vedells i set moltons. 2 I Balac féu tal com li
digué Balaam, i oferiren Balac i Balaam un vedell i un moltó en cada
altar. 3 I digué Balaam a Balac: Atura't prop del teu holocaust, i
jo m'apartaré: tal vegada em vindrà a l'encontre Jahvè, i qualsevol
cosa que em manifesti, te la innovaré. 4 I partí encontinent.
I vingué Déu a l'encontre de Balaam, i aquest li digué: Set altars
he disposat, i he immolat un vedell i un moltó en cada altar. 5 I

39. — *La ciutat d'Husot,* o *Quiriat-Husot.* Lloc difícil d'identificar; probablement devia ésser al N. de l'Arnon, a l'extrem de Moab. Vg. diu: «uenerunt in urbem quae in extremis regni eius finibus erat.» Gr. tradueix: «a la vila de les habitacions.»

41. — *Bamot-Baal.* O cim de Baal. Vg. «excelsa Baal». Una muntanya potser no lluny del Fasgà on era adorat Baal, déu principal dels cananeus.

4. — *I partí encontinent.* Sentit que molts exegetes donen al terme hebraic: *xefi.*

Jahvè posà paraula en la boca de Balaam, i li digué: Torna a Balac,
i així parlaràs. [6] I tornà a ell, i vet aquí que s'estava a la vora del
seu holocaust, ell i tots els prínceps de Moab. [7] I Balaam pronun-
cià el seu oracle, i digué:

D'Aram m'ha fet venir Balac,
el rei de Moab, dels munts de l'Orient:
Vina, maleeix-me Jacob,
vina, execra Israel.
[8] ¿Com maleiria aquell que Déu no ha maleït?
¿com execraria aquell que Jahvè no ha execrat?
[9] Des del cim dels penyals jo el veig,
des de les collades jo el contemplo.
Vet aquí un poble que sojorna a part,
i entre les nacions no és comptat.
[10] ¿Qui comptarà la pols de Jacob,
o numerarà ni un quart d'Israel?
Mori la meva ànima de la mort dels justos
sigui la meva fi semblant a la llur!

[11] Llavors digué Balac a Balaam: ¿Què m'has fet? Jo t'he pres
per maleir els meus enemics, i vet aquí que, tan cert, has beneït.
[12] I ell respongué i digué: Per cas el que Jahvè posa en la meva
boca ¿no posaré jo esment a dir-ho?
[13] I digué Balac: Jo et prego que vinguis amb mi en un altre in-
dret des d'on el vegis: la seva part extrema només veuràs, no el veu-
ràs pas tot, i des d'allí me'l maleiràs.
[14] I el dugué al camp de Sofim, al cim del Fasgà, i dreçà set altars,
i oferí un vedell i un moltó en cada altar. [15] Llavors digué a Ba-
lac: Resta ací junt al teu holocaust, i jo tindré allà un encontre.

7.—*El seu oracle.* Vg. «parabola».— La paraula hebrea *maixal* indica una manera de parlar sentenciosa, rítmica, amb frases assonants i amb paral·lelismes, com en aquests oracles de Balaam.

10. — *La pols de Jacob.* La descendència de Jacob. — *Un quart d'Israel.* Un dels quatre campaments que es veia del cim on eren Balac i Balaam.

14. — *Al camp de Sofim.* O dels sentinelles. Potser un lloc de talaia al cim de Fasgà. Gr. diu: « al cim del camp.» Vg. « super uerticem ».

16 I Jahvè eixí a l'encontre de Balaam, i posà paraula a la seva boca,
i li digué: Torna a Balac i això diràs.
17 I vingué a ell, i vet aquí que s'estava junt al seu holocaust,
amb ell els prínceps de Moab, i li digué Balac: ¿Què ha dit Jahvè?
18 Llavors ell pronuncià el seu oracle, i digué:

Alça't, Balac, i escolta,
para l'orella, fill de Sefor.
19 Déu no és pas home, perquè menti,
ni fill de l'home, perquè es desdigui.
¿Haurà dit una cosa, i no la farà?
¿haurà parlat, i no ho executarà?
20 Cert, benedicció he rebut,
ell ha beneït, i jo no puc revocar-la.
21 Hom no albira iniquitat a Jacob,
ni veu malvestat a Israel.
Jahvè, mon Déu, és amb ell,
i aclamació de rei és en ell.
22 Déu els tragué de l'Egipte,
sa fortitud, com la d'unicorni.
23 Perquè no hi ha auguri a Jacob
ni divinació a Israel,
al seu temps serà dit a Jacob
i a Israel ço que acomplirà Déu.
24 Heus aquí un poble que s'alça com una lleona,
com un lleó es redreça,
no s'ajeu que no hagi devorat la presa
i la sang dels occits no hagi begut.

25 Llavors digué Balac a Balaam: Si no el maleeixes, almenys no
el beneeixis.

22, Infra XXIV, 8

22. — *Com la d'unicorni*. Vg. «rhinocerotis». Altres tradueixen el mot hebreu *reem* (identificant-lo amb l'assiri *rimu*), per brúfol o per bou salvatge. És un símbol de força.

[26] I Balaam respongué i digué a Balac: ¿No t'he dit que tot allò
que em diria Jahvè, allò he de fer?
[27] I digué Balac a Balaam: Vina, jo et prego, i et portaré a un
altre indret; tal vegada plaurà a Déu que des d'allí el maleeixis.
[28] I Balac portà a Balaam al cim de Fogor, que mira envers Jesi-
mon. [29] Llavors Balaam digué a Balac: Dreça'm aquí set altars, i
prepara'm set vedells i set moltons.
[30] I Balac féu tal com li digué Balaam, i immolà un vedell i un
moltó en cada altar.
(C. XXIV.) [1] I Balaam, veient que era plaent a Jahvè de beneir
Israel, no anà, com les altres vegades a l'encontre d'auguris, ans girà
el seu rostre vers el desert. [2] I alçant els ulls, veié Israel acampat
per les seves tribus, i l'esperit de Déu vingué sobre ell.
[3] Llavors pronuncià el seu oracle, i digué:

Oracle de Balaam, fill de Beor,
oracle de l'home de l'ull cluc.
[4] Oracle d'aquell qui ou les paraules de Déu,
qui veu les visions del Totpoderós,
qui cau, i els ulls se li obren.
[5] Com són belles tes tendes, oh Jacob,
i els teus pavellons, oh Israel!
[6] Com a valls ells s'estenen,
com a jardins al llarg d'un riu,
com àloes que Jahvè ha plantat,
com cedres vora les aigües.
[7] L'aigua vessarà de les seves gerres,
la seva sement serà en aigües abundoses,
més que Agag s'enaltirà el seu rei

28. — *Fogor*. Un cim al N. de Fasgà, no identificat amb precisió, des d'on es dominava la vall del Jordà.

3. — *L'home de l'ull cluc*. Aquesta darrera paraula és incerta; traduïm *cluc* com Vg. Significa l'home de l'èxtasi, que escolta la paraula de Déu.

4. — *Qui cau*. En prosternar-se davant Déu, *els ulls se li obren*.

6. — *Com a valls*. Com Vg.: «Vt ualles nemorosae». D'altres tradueixen torrents.

7. — *Agag*. És el títol de tots els reis amalecites.

i s'alçarà el seu reialme.
[8] Déu el tragué de l'Egipte,
sa fortitud com la d'unicorni.
Devora les nacions que li són enemigues
i llurs ossos esmicola
amb sos dardells les assageta.
[9] S'asseu, s'ajaça com un lleó,
i com una lleona; ¿qui el farà alçar?
Els teus bendients beneïts sien,
els teus maldients maleïts sien.

[10] I s'encengué la ira de Balac contra Balaam, i batent les mans, li digué: Per maleir els meus enemics t'he cridat, i vet aquí que els omples de benediccions per terça vegada. [11] Ara, doncs, fuig-te'm cap al teu país; jo bé comptava honorar-te, però vet aquí que Jahvè et refusa les honors.

[12] I Balaam li respongué: ¿No vaig declarar jo també als teus missatgers que m'enviares, dient: [13] Si Balac em donava la seva casa plena d'argent i or, jo no podré traspassar la paraula de Jahvè per fer cosa bona o mala al meu albir: el que Jahvè declararà, això diré jo? [14] Vet aquí que ara jo me'n vaig envers el meu poble; vina, doncs, i t'anunciaré el que aquest poble farà al teu poble en els dies venidors.

[15] I pronuncià el seu oracle, i digué:

Oracle de Balaam, fill de Beor,
oracle de l'home de l'ull cluc;
[16] oracle d'aquell qui ou les paraules de Déu,
i coneix el pensament de l'Altíssim,
qui veu les visions del Totpoderós,
qui cau, i els ulls se li obren,
[17] Jo el veig, però no pas ara,

8, Supra XXIII, 22. — 13, Supra XXII, 18. — 17, Mt. II, 2

10. — *Batent les mans.* O els palmells amb violència. És signe d'indignació o de menyspreu.

jo el contemplo, però no pas proper:
Un estel sorgeix de Jacob,
un ceptre s'alça d'Israel,
i percudirà els flancs de Moab
i devastarà tots els fills de Set.
18 I Edom serà per possessió,
conquesta dels seus enemics serà Seïr,
i Israel serà faedor de proeses.
19 De Jacob sortirà qui vencerà
i assolarà el romanent de les ciutats.

20 I Balaam veié Amalec, i pronuncià el seu oracle, i digué:

Primera de les nacions és Amalec,
però el seu destí, fins a la ruïna.

21 I Balaam veié el Cineu, i pronuncià el seu oracle, i digué:

Ferm és el teu estatge
i el teu niu és posat en els penyals,
22 però el Cineu serà devastat
fins que Assur t'emmenarà captiu.

23 I pronuncià el seu oracle, i digué:

Ai! Qui viurà
quan Déu farà aquesta cosa!
24 Naus vindran de la banda de Quittim
i oprimiran Assur, i oprimiran Hèber,
i ell també és votat a la ruïna.

25 Llavors s'alçà Balaam, i se n'anà, i se'n tornà al seu país, i també Balac se n'anà pel seu camí.

24, Dn. XI, 30

17. — *Un estel... un ceptre.* És una profecia indubtablement messiànica, encara que, com *un vencedor* del v. 19, es refereixi directament a una sèrie de reis d'Israel (David sobre tots) que anorrearen els pobles canaaneus. — *Els fills de Set.* Nom simbòlic dels Moabites. Alguns, com Crampon, tradueixen *tumult.*

24. — *De la banda de Quittim.* Gr.: Κιτιαίων, Vg. Itàlia. Gent de l'occident de la Palestina. — *Assur.* Els assiris. — *Hèber.* Els pobles enllà de l'Eufrates.

La idolatria d'Israel

(C. XXV.) [1] I Israel sojornà a Settim, i el poble començà a fornicar amb les filles de Moab, [2] i elles invitaren el poble als sacrificis de llurs déus, i el poble menjà i es prosternà davant llurs déus. [3] I Israel s'adherí a Beelfegor, i la ira de Jahvè s'encengué contra Israel.

[4] I digué Jahvè a Moisès: Agafa tots els caps del poble i penja'ls per Jahvè davant del sol, i la furor de la ira de Jahvè s'apartarà d'Israel.

[5] Llavors digué Moisès als jutges d'Israel: Cadascun de vosaltres mateu aquells dels vostres que s'han adherit a Beelfegor.

[6] I heus ací que un baró dels fills d'Israel vingué i portà una madianita als seus germans, als ulls de Moisès i de tota la comunitat dels fills d'Israel, que ploraven a la porta de la tenda del Testimoni. [7] I ho veié Finees, fill d'Eleazar, fill d'Aaró, el sacerdot, i s'alçà enmig de la congregació, i prengué una llança en la seva mà, [8] i anà darrera aquell baró d'Israel fins a l'alcova, i els travessà tots dos, el baró d'Israel, i la dona per la matriu; i cessà el flagell entre els fills d'Israel. [9] I els morts per aquell flagell foren vint-i-quatre mil.

[10] I parlà Jahvè a Moisès dient: [11] Finees, fill d'Eleazar, fill d'Aaró, el sacerdot, ha fet entornar la meva ira dels fills d'Israel, per tal com ha sentit el meu zel entre ells, i per això jo no he destruït, en ma gelosia, els fills d'Israel. [12] Li diràs, doncs: Vet aquí que jo li dono el meu pacte de pau. [13] I tindrà ell, i la seva semença després d'ell, el pacte del sacerdoci perpetual, per tal com tingué zel per son Déu, i féu expiació pels fills d'Israel.

[14] I el nom del baró occit, que fou occit amb la madianita, era Zambrí, fill de Salú, príncep d'una casa pairal de la tribu de Simeó.

3, Ios. XXII, 17. — 4, Dt. IV, 3. — 5, Ex. XXXII, 27, — 7, Ps. CV, 30; I Mcc. II, 26; I Cor. X, 8. — 12, Eccli. XLV, 30; I Mcc. II, 54.

1. — *Settim*. L'*Abelsatim* de XXXIII, 49, la part septentrional de la plana de Jesimon o de les estepes de Moab, la darrera etapa d'Israel, prop del Jordà.

2. — *I elles invitaren el poble*. Balaam, després de les seves benediccions, mostrà la seva vilesa aconsellant que els moabites pervertissin Israel mitjançant les seves filles (c. XXXI, 16). Aquest consell reeixí.

3. — *Beelfegor*. Nom d'un Baal especial, semblant a Príap.

6. — *Ploraven*. Pel flagell (v. 8) o sia la pesta que feia estralls en el poble.

15 I el nom de la dona madianita occida, Cozbí, filla de Sur, príncep
de pobles, cap d'una família patriarcal a Madian.
16 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 17 Feu guerra als madianites i per-
cudiu-los, 18 per tal com ells us han atacat amb llurs males arts, amb
què us seduïren en el fet de Fegor i de Cozbí, filla del príncep de
Madian, germana llur, occida al dia del flagell per la feta de Fegor.

Nou cens d'Israel

(C. XXVI.) 1 I s'esdevingué després d'aquest flagell, que Jahvè
parlà a Moisès i a Eleazar, fill del sacerdot Aaró, dient: 2 Feu el
compte de tota la comunitat dels fills d'Israel, de vint anys en amunt,
per llurs cases pairals, tots els aptes per a la guerra a Israel. 3 I Moi-
sès i Eleazar, el sacerdot, parlaren amb ells a les estepes de Moab,
vora el Jordà de Jericó, i digueren: 4 Fareu el compte del poble, de
vint anys en amunt, tal com manà Jahvè a Moisès i als fills d'Israel,
que eren sortits de la terra d'Egipte.
5 Rubèn, primogènit d'Israel; els fills de Rubèn foren: per Henoc,
la família dels henoquites; per Fallú, la família dels falluïtes; 6 per
Hesron, la família dels hesronites, i per Carmí, la família dels carmi-
tes. 7 Aquestes foren les famílies dels rubenites, i llurs comptats foren
quaranta-tres-mil set-cents trenta.
8 I els fills de Fallú: Eliab. 9 I els fills d'Eliab: Namuel i Datan i
Abiron. Aquests són Datan i Abiron, del consell de la comunitat,
que se sublevaren contra Moisès i Aaró, en companyia de Core, quan
se sublevaren contra Jahvè, 10 quan la terra obrí la seva boca i els en-
golí, ells i Core, en morir aquella facció; llavors que el foc devorà
dos-cents cinquanta barons, perquè servissin d'escarment. 11 Però els
fills de Core no moriren.
12 Els fills de Simeó, per llurs famílies, foren: per Namuel, la fa-

17, Infra xxxi, 2. — 2, Supra i, 2. — 5, Gn. xlvi, 9; Ex. vi, 14; I Par. v, 3. — 9, Supra xvi, 2

7. — *Quaranta-tres-mil set-cents trenta.* Respecte del cens anterior, els rubenites havien disminuït de 2,770 homes. Cf. Nm. I, 20, 21.

mília dels namuelites; per Jamín, la família dels jaminites; per Jaquín, la família dels jaquinites; [13] per Zare, la família dels zareïtes; per Saül, la família dels saülites. [14] Aquestes són les famílies dels simeonites: vint-i-dos-mil dos-cents.

[15] Els fills de Gad, per llurs famílies: per Sefon, la família dels sefonites; per Agguí, la família dels agguites; per Suní, la família dels sunites; [16] per Ozní, la família dels oznites; per Her, la família dels herites; [17] per Arod, la família dels arodites; per Ariel, la família dels arielites. [18] Aquestes són les famílies de Gad, i llurs comptats: quaranta-mil cinc-cents.

[19] Els fills de Judà: Her i Onan; però Her i Onan moriren en terra de Canaan. [20] I foren els fills de Judà, per llurs famílies: per Selà, la família dels selaïtes; per Fares, la famíla dels faresites; per Zare, la família dels zareïtes. [21] I foren els fills de Fares: per Hesron, la família dels hesronites; per Hamul, la família dels hamulites. [22] Aquestes són les famílies de Judà, i llurs comptats, setanta-sis-mil cinc-cents.

[23] Els fills d'Issacar, per llurs famílies: per Tolà, la família dels tolaïtes; per Fuà, la família dels fuaïtes; [24] per Jasub, la família dels jasubites; per Semran, la família dels semranites. [25] Aquestes són les famílies d'Issacar, i llurs comptats, seixanta-quatre-mil tres-cents.

[26] Els fills de Zabulon, per llurs famílies: per Sàred, la família dels saredites; per Elon, la família dels elonites; per Jalel, la família dels jalelites. [27] Aquestes són les famílies dels zabulonites, i llurs comptats, seixanta-mil cinc-cents.

[28] Els fills de Josep, per llurs famílies: Manassès i Efraïm. [29] Els fills de Manassès: per Maquir, la família dels maquirites; i Maquir engendrà Galaad. Per Galaad, la família dels galaadites. [30] Aquests

19, Gn. XXXVIII, 3.—29, Ios. XVII, 1

14. — *Vint-i-dos-mil dos-cents.* Els simeonites havien perdut 37,100 homes, quedant reduïts a la darrera tribu d'Israel. Cf. I, 22.

18. — *Quaranta-mil cinc-cents.* Disminució de 5,150 guerrers. Cf. I, 24, 25.

22. — *Setanta-sis-mil cinc-cents.* La tribu de Judà té un augment de 1,900 homes, conservant el primer lloc com en el cens anterior. Cf. I, 26, 27.

25. — *Seixanta-quatre-mil tres-cents.* Un augment de 9,900 homes. Cf. I, 28, 29.

27. — *Seixanta-mil cinc-cents.* Un augment de 3,100 guerrers. Cf. I, 30, 31.

foren els fills de Galaad: per Jèzer, la família dels jezerites; per Hèlec, la família dels helequites; [31] per Asriel, la família dels asrielites; per Sèquem, la família dels sequemites; [32] per Semidà, la família dels semidaïtes; per Hèfer, la família dels heferites. [33] I Salfaad, fill d'Hèfer, no tingué fills, sinó filles; i els noms de les filles de Salfaad, Maalà i Noà i Heglà i Melcà i Tersà. [34] Aquestes són les famílies de Manassès, i llurs comptats, cinquanta-dos-mil set-cents.

[35] Aquests foren els fills d'Efraïm, per llurs famílies: per Sutala, la família dels sutalaïtes; per Bèquer, la família dels bequerites; per Teen, la família dels teenites. [36] I aquests foren els fills de Sutala: per Heran, la família dels heranites. [37] Aquestes són les famílies dels fills d'Efraïm; llurs comptats, trenta-dos-mil cinc-cents. Aquests foren els fills de Josep, per llurs famílies.

[38] Els fills de Benjamí, per llurs famílies: per Bela, la família dels belaïtes; per Asbel, la família dels asbelites; per Aïram, la família dels aïramites; [39] per Sufam, la família dels sufamites; per Hufam, la família dels hufamites. [40] I els fills de Bela foren Hèred i Noeman; 'per Hèred', la família dels heredites; per Noeman, la família dels noemanites. [41] Aquests són els fills de Benjamí, per llurs famílies; i llurs comptats, quaranta-cinc-mil sis-cents.

[42] Aquests foren els fills de Dan, per llurs famílies: per Suam, la família dels suamites: aquestes són les famílies de Dan, per llurs famílies. [43] Totes les famílies dels suamites, per llurs comptats, seixanta-quatre-mil quatre-cents.

32, Infra XXVII, 1. — 33, Infra XXVII, 1

34. — *Aquestes són les famílies de Manassès.* Aquesta tribu que en el cens anterior era la darrera en nombre d'homes, en el desert augmentà de 20,500. A aquesta tribu pertanyien les filles de Salfaad que s'esmenten (v. 33) com una excepció entre els caps pairals, pel que es veurà en XXVII i XXXVI.

35. — *Bèquer, la família dels bequerites.* Aquest v. manca en el Gr.

37. — *Llurs comptats.* Aquesta tribu disminuí de 8,000 homes aptes per la guerra. Cf. I, 32, 33.

41. — *Aquests són els fills de Benjamí.* Aquesta tribu tingué un augment de 10,200 homes. Cf. I, 36, 37. — Algunes cases pairals, com les dels altres cinc fills de Benjamí (Gn. XLVI, 21), havien desaparegut, segurament per manca de descendència. Hufam, v. 39, és l'Ofim del Gn. l. c.

43. — *Totes les famílies.* La tribu de Dan augmenta de 1,700 homes; conserva el segon lloc després de Judà. Cf. I, 38, 39. — *Suam* és l'Husim de Gn. XLVI, 23.

44 Els fills d'Asser, per llurs famílies: per Jemnà, la família dels
jemnaïtes; per Jessuí, la família dels jessuïtes; per Briè, la família
dels brieïtes. 45 Els fills de Briè: per Hèber, la família dels heberites;
per Melquiel, la família dels melquielites. 46 I el nom de la filla d'As-
ser fou Sara. 47 Aquestes són les famílies dels fills d'Asser; i llurs
comptats, cinquanta-tres-mil quatre-cents.

48 Els fills de Neftalí, per llurs famílies: per Jesiel, la família dels
jesielites; per Guni, la família dels gunites; 49 per Jèser, la família
dels jeserites; per Sellem, la família dels sellemites. 50 Aquestes són
les famílies de Neftalí, per llurs famílies; i llurs comptats, quaranta-
cinc-mil quatre-cents.

51 Aquests foren els comptats dels fills d'Israel: sis-cents-un-mil
set-cents trenta.

52 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 53 A aquests serà repartida la terra
en herència segons el nombre dels individus. 54 Als més nombrosos
donaràs una herència major, i als menys nombrosos donaràs una he-
rència menor; a cadascun es donarà la seva herència segons els seus
comptats. 55 Però la terra serà repartida per sort, i pels noms de les
tribus de llurs pares heretaran. 56 A la sort serà repartida l'herència
entre el gran i el petit.

57 I els comptats dels levites, per llurs famílies, foren aquests: per
Gerson, la família dels gersonites; per Caat, la família dels caatites;
per Merarí, la família dels merarites. 58 Aquestes són les famílies de
Leví: la família dels lobnites, la família dels hebronites, la família
dels moolites, la família dels musites, la família dels corites. I Caat
engendrà Amram. 59 I la muller d'Amram hagué nom Jocàbed, filla
de Leví, la qual nasqué a Leví a l'Egipte; ella parí a Amram Aaró i

57, Ex. VI, 16

47. — *Aquestes són les famílies dels fills d'Asser.* Aquesta tribu augmenta de 11,900 homes. Cf. I, 40, 41.

50. — *Aquestes són les famílies de Neftalí.* Disminueix de 8,000 homes. Cf. I, 42, 43.

51. — *Aquests foren els comptats dels fills d'Israel.* Aquesta xifra de 601,730 homes aptes per a la guerra acusa una disminució de 1,820 homes respecte al cens precedent. Es comprèn la minva pels molts càstigs soferts en el desert que costaren la vida a nombroses persones. Era important de fer el cens perquè l'extensió del territori de cada tribu depenia del nombre d'habitants (v. 53).

Moisès, i Maria, germana llur. [60] I a Aaró nasqueren Nadab i Abiú, i Eleazar i Itamar, [61] però Nadab i Abiú moriren quan oferiren foc estrany a la faç de Jahvè. [62] I els comptats dels levites foren vint-i-tres-mil, tots barons d'un mes en amunt; car no foren comptats entre els fills d'Israel, per tal com no els havia d'ésser donada herència entre els fills d'Israel.

[63] Aquests foren els comptats per Moisès i Eleazar, el sacerdot, els quals comptaren els fills d'Israel a les estepes de Moab, vora el Jordà de Jericó. [64] I entre aquests no n'hi hagué cap dels comptats per Moisès i Aaró, el sacerdot, els quals comptaren els fills d'Israel al desert del Sinaí. [65] Car els digué Jahvè: Certament moriran al desert, i no restà baró d'ells, salvant Caleb, fill de Jefonè, i Josuè, fill de Nun.

L'herència de les filles

(C. XXVII.) [1] I s'atansaren les filles de Salfaad, fill d'Hèfer, fill de Galaad, fill de Maquir, fill de Manassès, fill de Josep, els noms de les quals eren Maalà i Noà i Heglà i Melcà i Tersà, [2] i es presentaren davant de Moisès i davant del sacerdot Eleazar, i davant dels prínceps i de tota la comunitat a la porta de la tenda del Testimoni, i digueren: [3] El nostre pare morí al desert, i no era de la facció d'aquells qui es conjuraren contra Jahvè en companyia de Core, ans morí pel seu pecat i no tingué fills. [4] ¿Per què serà esborrat el nom del nostre pare d'entre la seva família per no haver tingut fills? Doneu-nos herència entre els germans del nostre pare.

61, Lv. x, 1; Supra III, 4; I Par, XXIV, 2. — 64, I Cor. x, 5. — 65, Supra XIV, 23. — 1, Supra XXVI, 32; Infra XXXVI, 1; Ios. XVII, 1. — 3, Sup. XVI, 1

1. — *I s'atansaren les filles de Salfaad.* Ací hi ha un altre cas de la manera com fou elaborada la legislació mosaica. Anava fent-se circumstancialment, segons els casos que es presentaven. Per una banda, hi havia la llei que sols els barons podien ésser hereus; de l'altra, es volia que la propietat immoble romangués estacionària en les mateixes tribus i en les mateixes famílies (Lv. XXV, 10). Ara es presenta el cas de les filles de Salfaad, i Moisès dóna una nova llei capacitant les dones per a heretar, quan dins la família no hi ha cap fill baró.

3. — *Ans morí pel seu pecat.* Perquè formava part de la generació condemnada a morir en el desert, sense entrar a la terra promesa.

5 I Moisès portà llur causa davant Jahvè. 6 I Jahvè respongué a
Moisès, dient: 7 Bé diuen les filles de Salfaad: els has de donar pos-
sessió d'herència entre els germans de llur pare, i traspassaràs l'he-
rència de llur pare a elles. 8 I parlaràs als fills d'Israel, dient: Quan
algú morirà sense fills, traspassareu la seva herència a la seva filla.
9 I si no tenia filla, donareu la seva herència als seus germans. 10 I si
no tenia germans, donareu la seva herència als germans del seu pare.
11 I si el seu pare no tenia germans, donareu la seva herència al seu
parent més proper del seu llinatge, el qual la posseirà. I això serà
per als fills d'Israel una regla de dret, tal com Jahvè manà a Moisès.

Josuè, successor de Moisès

12 I digué Jahvè a Moisès: Puja en aquesta muntanya d'Abarim, i
esguarda la terra que he donat als fills d'Israel. 13 I després que l'hau-
ràs vista, tu també seràs reunit al teu poble, com fou reunit ton ger-
mà Aaró, 14 per tal com fóreu tots dos rebels a la meva paraula al desert
de Sin, llavors de la rebel·lió de la comunitat, no santificant-me en les
aigües davant dels seus ulls.

Aquestes són les aigües de Meribà de Cades, al desert de Sin.

15 I respongué Moisès a Jahvè, dient: 16 Posi Jahvè, Déu dels es-
perits de tota carn, un baró sobre la comunitat, 17 que surti davant
d'ells, i que entri davant d'ells, que els tregui i els introdueixi, per
tal que la comunitat de Jahvè no sigui com un ramat sense pastor.

18 I digué Jahvè a Moisès: Pren-te Josuè, fill de Nun, baró en qui

12, Dt. xxxii, 49. — 14, Supra xx, 12. — 18, Dt. iii, 21

12. — *Abarim.* És la serralada de l'est de la Mar Morta en terra de Moab. Sovint han estat citades les muntanyes de Fasgà, Fegor i Nebó que en formen part. Al pic de Nebó (Dt. XXXII, 49) és on Déu invita a pujar a Moisès. Gr. tradueix: «puja al cim que voreja la vall del Jordà; és el mont Nebó i, d'allà estant, esguarda la terra de Canaan.»

16. — *Déu dels esperits de tota carn.* Déu autor de la vida, que disposa de la vida i de la mort dels homes.

17. — *Que surti davant d'ells i que entri.* És un hebraisme que enclou tots els actes de la vida pública d'un governant, com la següent: *que els tregui i els introdueixi.* Són imatges preses del que fan els pastors amb llurs ramats, i volen dir governar, conduir, dirigir.

hi ha esperit, i posa la teva mà damunt d'ell. [19] I el posaràs davant d'Eleazar, el sacerdot, i davant de tota la comunitat, i li conferiràs l'autoritat als ulls de tots. [20] I li comunicaràs part de la teva dignitat, per tal que la comunitat dels fills d'Israel l'obeeixi. [21] I ell estarà davant d'Eleazar, el sacerdot, el qual consultarà per mitjà d'ell el judici de l'Urim davant Jahvè: a la seva paraula sortiran, i a la seva paraula entraran, ell, i tots els fills d'Israel amb ell, i tota la comunitat.

[22] Moisès féu tal com Jahvè li havia manat, i prengué Josuè, i el posà davant d'Eleazar, el sacerdot, i de tota la comunitat, [23] i posà damunt d'ell les mans, i li conferí l'autoritat, tal com Jahvè havia manat per mà de Moisès.

Ordinacions pertocants als sacrificis

(C. XXVIII.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Mana als fills d'Israel, i digues-los: Posareu esment a presentar-me al temps establert la meva ofrena, el meu pa de les meves ignicions, en olor de suavitat. [3] I els diràs: Aquesta és la ignició que oferireu a Jahvè: anyells sense tara, nats de l'any, dos cada dia en holocaust perpetual. [4] L'un anyell oferiràs al matí, i l'altre anyell oferiràs entre dos foscans. [5] I per oblació, la desena part d'un efà de flor de farina, amassada amb un quart d'hin d'oli verge. [6] És holocaust perpetual, que fou fet a la muntanya del Sinaí en olor de suavitat, ignició a Jahvè. [7] I la seva libació serà el quart d'un hin amb cada moltó: en el santuari vessaràs la libació del vi a Jahvè. [8] I oferiràs el segon anyell entre dos

21. — *Urim.* Cf. Ex. XXVIII, 30, n.

1. — *I parlà Jahvè.* En aquesta secció (caps. XXVIII-XXX) es precisa tot el que anteriorment havia promulgat Moisès sobre festes, sacrificis i vots. Els dos primers caps. XXVIII-XXIX, parlen dels sacrificis festius segons aquest ordre: 1.r Els sacrificis quotidians, vv. 3-8; 2.n del Sàbat, 9-10; 3.r de les neomènies, 11-15; 4.t de la Pasqua, 16-25; 5.è de la Pentecosta, 26-31; 6.è de la festa de les Trompetes, XXIX, 1-6; 7.è de la festa de l'Expiació, 7-11; 8.è de la festa dels Tabernacles, 12-38.

2. — *El meu pa de les meves ignicions.* Vg. «Oblationem meam et panes, et incensum odoris...»

5. — *Un efà.* De 30 a 36 litres; la desena part, una mica més de 3 litres. — *Un quart d'hin.* Un litre i mig.

foscans, i faràs igual que a l'ofrena matinal i que a la seva libació, ignició en olor de suavitat a Jahvè.

[9] Però el dia de sàbat, dos anyells de l'any sense tara i dues desenes de flor de farina amassada amb oli per oblació, i la seva libació. [10] Aquest serà l'holocaust del sàbat, en cada sàbat, a més de l'holocaust perpetual i la seva libació.

[11] Al començament dels vostres mesos oferireu en holocaust a Jahvè dos vedells de l'arment, i un moltó, i set anyells nats de l'any sense tara. [12] I tres desenes de flor de farina amassada amb oli per oblació amb cada vedell, i dos desens de flor de farina amassada amb oli per oblació amb el moltó. [13] I un desè de flor de farina amassada amb oli en oblació per cada anyell: holocaust d'olor de suavitat, ignició a Jahvé. [14] I les seves libacions de vi seran mig hin per cada vedell, i un terç d'hin pel moltó i un quart d'hin per cada anyell. Aquest serà l'holocaust de cada mes per tots els mesos de l'any. [15] Hom oferirà encara a Jahvè un boc en expiació, a més de l'holocaust perpetual, amb la seva libació.

[16] Al primer mes, al catorzè dia del mes, serà la Pasqua de Jahvè. [17] I al dia quinzè d'aquest mes, serà dia de festa: per set dies es menjaran pans alisos. [18] El dia primer hi haurà santa convocació: no fareu cap obra servil. [19] I oferireu en ignició holocaust, a Jahvè, dos vedells de l'arment, i un moltó, i set anyells nats de l'any: sense tara els prendreu, [20] i llur oblació de farina amassada amb oli: tres desens per cada vedell, i dos desens pel moltó oferireu. [21] Per cadascun dels set anyells oferireu un desè. [22] I un boc en sacrifici expiatori, per a fer l'expiació per vosaltres. [23] Això oferireu, a més de l'holocaust del matí, que és l'holocaust perpetual. [24] Així fareu cada dia, durant set dies: és un menjar, en ignició en olor de suavitat a Jahvè: cal oferir-ho a més de l'holocaust perpetual i amb la seva li-

9, Mt. XII, 5.—16, Ex. XII, 18; Lv. XXIII, 5

11. — *Al començament dels vostres mesos.* La neomènia o lluna nova.

16. — *Al mes primer.* Mes lunar de l'equinocci de primavera. Els sacrificis de la Pasqua eren independents de la immolació de l'anyell pasqual.

24. — *Així fareu.* Vg. dóna aquesta rara versió: «Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suauissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum.»

bació. [25] I al setè dia tindreu santa convocació: cap obra servil no fareu.

[26] Al dia de les primícies, quan presentareu a Jahvè oblació novella, en la vostra festa de les setmanes, tindreu santa convocació: cap obra servil no fareu. [27] I oferireu en holocaust, en olor de suavitat a Jahvè, dos vedells de l'arment, un moltó, set anyells nats de l'any, [28] i l'oblació corresponent de flor de farina amassada amb oli: tres desens per cada vedell, dos desens pel moltó, [29] per cadascun dels set anyells, un desè, [30] i un boc en expiació per vosaltres. [31] A més de l'holocaust perpetual i la seva oblació, els oferireu amb llurs libacions: sense tara els prendreu.

(C. XXIX.) [1] Al setè mes, al primer dia del mes, tindreu santa convocació: no fareu cap obra servil: serà per a vosaltres dia d'esclat de trompetes. [2] I oferireu en holocaust, en olor de suavitat a Jahvè, un vedell de l'arment, un moltó, set anyells nats de l'any sense tara, [3] i l'oblació corresponent de flor de farina amassada amb oli, tres desens pel vedell, dos desens pel moltó [4] i per cada un dels set anyells, un desè. [5] I un boc en sacrifici expiatori, per a fer expiació per vosaltres, [6] a més de l'holocaust del mes i la seva oblació, i l'holocaust perpetual i la seva oblació junt amb les libacions llurs, conformement a llur estatut, en ignició a Jahvè, en olor de suavitat.

[7] I al dia deu d'aquest mes setè, tindreu santa convocació, i afligireu les vostres ànimes: cap obra servil no fareu. [8] I oferireu en holocaust a Jahvè, en olor de suavitat, un vedell de l'arment, un moltó, set anyells nats de l'any: sense tara els prendreu, [9] i l'oblació corresponent, de flor de farina amassada amb oli, tres desens pel vedell, dos desens pel moltó, [10] i per cadascun dels set anyells un desè; [11] un boc per expiació, a més del sacrifici expiatori i de

7, Lv. XVI, 29; XXIII, 27

26. — *Al dia de les primícies... festa de les setmanes.* És a dir, la Pentecosta.

1. — *Al setè mes.* Equinocci de tardor. Després fou el cap d'any del calendari civil. Aquesta és la festa anomenada de les Trompetes, *dia d'esclat de trompetes.*

7. — *I al dia deu d'aquest mes.* Festa de l'Expiació. — *Afligireu les vostres ànimes* pel dejuni. Cf. Lv. XVI.

l'holocaust perpetual, amb la seva oblació, i les seves libacions.
[12]Al dia quinze del mes setè, tindreu santa convocació: cap obra
servil no fareu, i celebrareu solemnitat a Jahvè per set dies, [13]i ofe-
rireu en holocaust, en ignició a Jahvè, en olor de suavitat, tretze ve-
dells de l'arment, dos moltons, catorze anyells nats de l'any: sense
tara els prendreu, [14]i les oblacions corresponents de flor de farina
amassada amb oli, tres desens per cada un dels tretze vedells, dos
desens per cada un dels dos moltons, [15]i per cada un dels catorze
anyells, un desè, [16]i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holo-
caust perpetual, la seva oblació i la seva libació.
[17]I al dia segon, dotze vedells de l'arment, dos moltons, catorze
anyells nats de l'any, sense tara, [18]i llurs oblacions i llurs libacions
amb els vedells, amb els moltons i amb els anyells, segons llur nom-
bre, conformement a la llei, [19]i un boc en sacrifici expiatori, a més
de l'holocaust perpetual, i la seva oblació i la seva libació.
[20]I al dia terç, onze vedells, dos moltons, catorze anyells nats de
l'any, sense tara, [21]i llurs oblacions i llurs libacions amb els vedells,
amb els moltons i amb els anyells, segons llur nombre, conforme-
ment a la llei; [22]i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holocaust
perpetual, i la seva oblació i la seva libació.
[23]I al dia quart, deu vedells, dos moltons, catorze anyells nats
de l'any, sense tara, [24]i llurs oblacions i llurs libacions amb els ve-
dells, amb els moltons i amb els anyells, segons llur nombre, con-
formement a la llei, [25]i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'ho-
locaust perpetual, la seva oblació i la seva libació.
[26]I al dia cinquè, nou vedells, dos moltons, catorze anyells nats de
l'any, sense tara, [27]i llurs oblacions i llurs libacions amb els vedells,
amb els moltons i amb els anyells, segons llur nombre, conforme-
ment a la llei, [28]i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holocaust
perpetual, la seva oblació i la seva libació.
[29]I el dia sisè, vuit vedells, dos moltons, catorze anyells nats de
l'any, sense tara, [30]i llurs oblacions i llurs libacions amb els vedells,

12. — *Al dia quinze del mes setè.* La festa dels Tabernacles. Cf. Lv. XXIII, 33-36.

amb els moltons i amb els anyells, segons llur nombre, conformement a la llei, [31] i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holocaust perpetual, la seva oblació i la seva libació.

[32] I el dia setè, set vedells, dos moltons, catorze anyells nats de l'any, sense tara, [33] i llurs oblacions i llurs libacions amb els vedells, amb els moltons i amb els anyells, segons llur nombre, conformement a la llei, [34] i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holocaust perpetual, amb la seva oblació i la seva libació.

[35] El dia vuitè serà clausura de festa: cap obra servil no fareu. [36] I oferireu en holocaust, en ignició a Jahvè, en olor de suavitat, un vedell, un moltó, set anyells nats de l'any, sense tara, [37] i llurs oblacions i llurs libacions pel vedell, pel moltó i pels anyells, segons llur nombre, conformement a la llei, [38] i un boc en sacrifici expiatori, a més de l'holocaust perpetual, amb la seva oblació i la seva libació.

[39] Aquestes coses oferireu a Jahvè en les vostres solemnitats, a més dels vostres vots, i les vostres ofrenes voluntàries: sia d'holocaustos, d'oblacions, de libacions o de sacrificis pacífics.

(C. XXX.) [1] I Moisès ho referí als fills d'Israel tal com Jahvè li ho havia manat.

Lleis relatives als vots

[2] I parlà Moisès als caps de les tribus dels fills d'Israel, dient: Això és el que Jahvè ha manat:

[3] Quan algú farà vot a Jahvè, o farà jurament lligant la seva ànima amb una obligació, no violarà la seva paraula: obrarà d'acord amb tot el que eixí de la seva boca.

[4] Quan una dona en la seva minyonia farà un vot o es lligarà amb una obligació, a casa del seu pare, [5] si el seu pare ha hagut esment del seu vot i de l'obligació amb què ha lligat la seva ànima, i no diu res,

2. — *I parlà Moisès.* Ordinacions referents als vots. Tracta primer del vot dels homes (v. 3) i després del de les dones segons quatre casos: *a)* si és donzella, vv. 4-6; *b)* si essent maridada, havia fet un vot anterior al matrimoni, 7-9; *c)* si és vídua o repudiada, 10; *d)* si és maridada i ha fet un vot després del matrimoni, 11-16.

tots els seus vots són ferms, i ferma serà tota obligació amb què
s'haurà lligat la seva ànima. [6] Però si el pare, el dia que heu esment
de tots els seus vots, i de les obligacions amb què ha lligat la seva
ànima, la desaprova, no seran ferms, i Jahvè la perdonarà, per tal
com el seu pare la desaprova.

[7] Però si pren marit essent lligada per vots, o per una paraula eixida
dels seus llavis que obligui la seva ànima, [8] si el seu marit n'heu es-
ment, i no li diu res, els vots d'ella són ferms, i ferma serà l'obliga-
ció amb què ha lligat la seva ànima. [9] Però si quan el seu marit
n'heu esment, la desaprova, llavors el vot que ella féu, i allò que te-
meràriament eixí dels seus llavis, amb què lligà la seva ànima, seran
nuls; i Jahvè la perdonarà.

[10] Però el vot de dona vídua o repudiada, tot allò amb què lligarà
la seva ànima, serà ferm.

[11] Si una dona fa vot a casa del seu marit i ha lligat la seva ànima
amb obligació de jurament, [12] si el marit n'heu esment, i no li diu res
i no la desaprova, llavors els seus vots seran ferms i ferma serà tota
obligació amb què haurà lligat la seva ànima. [13] Però si el seu marit
els anul·là el dia que n'hagué esment, tot el que haurà eixit dels seus
llavis, vots o obligacions de la seva ànima, serà nul: el seu marit els
anul·là i Jahvè la perdonarà. [14] Tot vot o tot jurament obligant-se a
afligir la seva ànima, el seu marit el confirmarà, o el seu marit
l'anul·larà. [15] Però si el seu marit va callant dia rera dia, llavors ha
confirmat tots els seus vots i totes les obligacions que hi ha sobre
ella: els ha confirmats per tal com no li digué res el dia que n'hagué
esment. [16] Però si els anul·là després d'haver-ne hagut esment, lla-
vors ell portarà la iniquitat d'ella.

[17] Aquestes són les disposicions que Jahvè ordenà a Moisès per-
tocants a marit i muller, pare i filla, durant la seva minyonia a casa
del seu pare.

Victòria sobre els madianites

(C. XXXI.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [2] Pren la revenja dels fills d'Israel del mal que els han fet els madianites; després seràs reunit al teu poble.

[3] I Moisès parlà al poble, i digué: Armeu entre vosaltres, homes de guerra, i vagin contra Madian, i facin la revenja de Jahvè a Madian. [4] Mil de cada tribu, de totes les tribus d'Israel, enviareu a la guerra.

[5] I es féu una lleva entre els milers dels fills d'Israel, mil per cada tribu, dotze mil armats per a la guerra. [6] I Moisès els trameté a la guerra: mil de cada tribu en trameté, i Finees, fill d'Eleazar, anà a la guerra prenent els atuells sagrats i les trompetes retrunyents. [7] I lluitaren contra Madian, com manà Jahvè a Moisès, i mataren tot baró. [8] I entre els caiguts, també mataren els reis de Madian: Eví, i Rèquem, i Sur, i Hur, i Rebe, cinc reis de Madian; i també mataren a glavi Balaam, fill de Beor. [9] I els fills d'Israel s'emmenaren presoneres les dones dels madianites, i llurs menuts, i totes llurs bèsties, i tots llurs ramats, i arrabassaren totes llurs riqueses. [10] I abrusaren al foc totes llurs ciutats, poblets i fortaleses. [11] I prengueren tota la despulla i tota la presa, així d'homes com de bèsties. [12] I dugueren a Moisès i a Eleazar, el sacerdot, i a la comunitat dels fills d'Israel, els captius i la presa i la despulla al campament, en les estepes de Moab, que són vora el Jordà de Jericó.

[13] I sortiren Moisès, i Eleazar, el sacerdot, i tots els caps de la comunitat a rebre'ls fora del camp. [14] I Moisès s'encolerí contra els

3, Supra xxv, 17. — 8, Ios. xiii, 21

1. — *I parlà Jahvè a Moisès.* La venjança contra els madianites. Aquests, descendents d'Abraam per Cetura, habitaven a l'est dels moabites i juntament amb aquests havien intentat de corrompre per la luxúria els fills d'Israel, segons el consell de Balaam. Cf. XXV, 6, 14, 17.

— *Seràs reunit al teu poble.* És a dir, moriràs. Cf. Gn. XV, 15.

8. — *Cinc reis de Madian.* Caps de tribu.

10. — *Fortaleses.* Campaments de tendes amurallades amb pedres. Els madianites eren tribus nòmades i semi-nòmades.

capitans de l'exèrcit, els caps de milers i els caps de centenars que
tornaven de la guerra. [15] I els digué Moisès: A totes les dones heu
planyut la vida? [16] I tanmateix, foren elles qui, per consell de Ba-
laam, arrossegaren els fills d'Israel a fer prevaricació contra Jahvè en
la feta de Fegor, d'on vingué el flagell a la comunitat de Jahvè.
[17] Ara, doncs, occiu tot mascle entre els infants, occiu també tota
dona que hagi jagut amb home, [18] però totes les donzelles que no
hagin conegut ajuntament amb home, reserveu-vos-les vives. [19] I
vosaltres acampeu fora del campament set dies, i tots el qui hauran
occit persona i qualsevol que hagi tocat mort, es purificaran al terç i
al setè dia, vosaltres i els vostres captius. [20] Així mateix purificareu
tot vestit, i tot objecte de pell, i tota obra de pèls de cabra i tot
atuell de fusta.

[21] I Eleazar, el sacerdot, digué als homes de guerra que havien
tornat de la guerra: Aquesta és l'ordinació de la llei que Jahvè ha
prescrit a Moisès: [22] L'or, l'argent, l'aram, el ferro, l'estany, el
plom; [23] tot allò que resisteix el foc, per foc ho fareu passar, i serà
net, bé que serà purificat en les aigües de purificació; però tot el
que no resisteix el foc, en passareu aigua. [24] I al dia setè, rentareu
les vostres vestidures, i així sereu purs, i després entrareu al cam-
pament.

[25] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [26] Tu, amb Eleazar, el sacerdot,
i els caps de casa de la comunitat, treu el compte del botí que s'ha
pres, així de les persones com de les bèsties. [27] I partiràs per meitat
el botí entre els qui lluitaren, que eixiren a la guerra, i la comunitat.
[28] I apartaràs per a Jahvè el tribut dels homes de guerra, que eixiren
a la guerra: un entre cinc-cents, així de les persones, com dels bous,
dels ases i de les ovelles. [29] Ho prendreu de la meitat d'ells, i ho
donareu a Eleazar, el sacerdot, com a lleuda de Jahvè. [30] I de la
meitat pertanyent als fills d'Israel prendràs un per cinquanta de les
persones, dels bous, dels ases i de les ovelles, de tot animal, i ho
donaràs als levites, que tenen la guarda del Tabernacle de Jahvè.

[31] I Moisès i Eleazar, el sacerdot, feren tal com Jahvè havia manat

16, Supra xxv, 18.—17, Idc. xxi, 11.—21, Lv. vi, 28; xi, 33; xv, 11

a Moisès. [32]I fou el botí, la resta del botí que prengueren els homes de guerra, sis-centes-setanta-cinc-mil ovelles, [33]i setanta-dos-mil bous, [34]i seixanta-un-mil ases, [35]i quant a persones, dones que no havien conegut ajuntament de baró, entre totes, trenta-dues-mil. [36]I la meitat, la part dels qui havien eixit a la guerra, fou el nombre de tres-cents-trenta-set-mil cinc-centes ovelles, [37]i el tribut per a Jahvè, de les ovelles fou de sis-centes setanta cinc. [38]I de bous, trenta-sis-mil, i el tribut d'ells per a Jahvè, setanta dos. [39]I d'ases, trenta-mil cinc-cents, i tribut d'ells per a Jahvè, seixanta un. [40]I de persones, setze-mil, i el tribut d'elles per a Jahvè, trenta dues. [41]I Moisès donà el tribut, com a lleuda de Jahvè, a Eleazar, el sacerdot, segons havia manat Jahvè a Moisès.

[42]I de la meitat corresponent als fills d'Israel, que apartà Moisès dels homes que havíen eixit a la guerra, [43]—aquesta meitat que tocà a la comunitat fou d'ovelles tres-centes-trenta-set mil cinc-centes, [44]i de bous, trenta-sis-mil, [45]i d'ases, trenta-mil cinc-cents, [46]i de persones, setze-mil—, [47]de la meitat corresponent als fills d'Israel, en prengué Moisès un per cada cinquanta, així de persones com d'animals, i els donà als levites, que tenien la guarda del Tabernacle de Jahvè, tal com Jahvè havia manat a Moisès.

[48]I s'atansaren a Moisès els capitostos dels milers de l'exèrcit, els caps dels milers i els caps dels centenars, [49]i digueren a Moisès: Els teus servents han tret el compte dels homes de guerra que eren sota les nostres ordres, i no n'ha mancat ni un; [50]per això presentem a Jahvè l'oferta dels objectes d'or que cadascú ha trobat: braçalets, polseres, anells, arracades, collarets, a fi que siguin davant Jahvè expiació per a les nostres persones.

[51]I Moisès i el sacerdot Eleazar reberen l'or d'ells, tot joiells treballats. [52]I tot l'or de l'ofrena que presentaren a Jahvè els caps de milers i els caps de centenars fou setze-mil set-cents cinquanta sicles. [53]Els homes de l'exèrcit tingueren cadascun per a ell allò de què

52. — *Setze-mil set-cents cinquanta sicles.* Si el sicle d'or pesava 16 gr., els 16,750 fan uns 274 Kg. En moneda nostra, resultarien unes 800,000 pessetes.

havien fet presa. [54] Reberen, doncs, Moisès i el sacerdot Eleazar l'or dels caps de milers i dels caps de centenars, i el portaren a la tenda del Testimoni per a recordança dels fills d'Israel, a la faç de Jahvè.

Distribució del territori a l'est del Jordà

(C. XXXII.) [1] I els fills de Rubèn i els fills de Gad tenien una molt gran munió de bestiar; i veieren la terra de Jazer i la terra de Galaad, i vet aquí que la contrada era terra de bestiar. [2] I vingueren els fills de Gad i els fills de Rubèn, i parlaren a Moisès, i a Eleazar, el sacerdot, i als caps de la comunitat, dient: [3] Atarot, i Dibon, i Jazer, i Nemrà, i Hesebon, i Elealé, i Saban, i Nebó, i Beon, [4] la terra que Jahvè colpí davant de la comunitat d'Israel, és terra de bestiar, i els teus servents en tenen. [5] I digueren: Per tant, si hem trobat gràcia als teus ulls, sigui aquesta terra donada en possessió als teus servents, i no ens facis passar el Jordà.

[6] I respongué Moisès als fills de Gad i als fills de Rubèn: ¿Els vostres germans aniran a la guerra i vosaltres romandreu ací? [7] ¿I per què voleu descoratjar els fills d'Israel que no passin a la terra que els ha donat Jahvé? [8] Així feren els vostres pares quan els vaig enviar des de Cades-Barne perquè exploressin aquesta terra, [9] que pujaren fins al torrent d'Escol, i després que veieren la terra, descoratjaren els fills d'Israel, perquè no anessin a la terra que Jahvè els havia donat. [10] I s'encengué la ira de Jahvè, i jurà dient: [11] No veuran els homes que sortiren d'Egipte, de vint anys en amunt, la terra que vaig jurar de donar a Abraam, Isaac i Jacob: per tal com no m'han seguit complidament [12] salvant Caleb, fill de Jefonè, el Quenezeu, i Josué, fill de Nun, que seguiren complidament Jahvè. [13] I s'abrandà

9, Supra XIII, 24

1. — *I els fills de Rubèn.* La conquesta de la Transjordània (XXI, 21-35) havia eixamplat els termenals estrictes de la terra promesa a Israel; per això no se la fan a sorts, sinó que Moisès la distribueix. — *Jazer* s'identifica amb Sar o Es Sir; estava situada a deu milles romanes a l'Oest d'Amman (Vid. XXI, 24). — *Era terra de bestiar.* La Transjordània sempre ha estat un país fèrtil.

3. — *Dibon.* A una hora al N. de l'Arnon. — *Beon.* Sembla una abreviació de Baalmeon, al SO. d'Hesebon.

8. — *Cades-Barne.* És Cades.

la ira de Jahvè a Israel, i els féu caminar errívols quaranta anys pel desert, fins que fou extingida tota aquella generació, que havia fet cosa mala als ulls de Jahvè. [14] I heus aquí que vosaltres heu succeït en el lloc dels vostres pares, nissaga d'homes pecadors, per acréixer encara la furor de la ira de Jahvè contra Israel. [15] Si us entorneu del seu seguiment, ell tornarà altra vegada a deixar-lo en el desert, i destruireu tot aquest poble.

[16] Llavors ells s'atansaren a ell, i li digueren: Bastirem aquí clades per al nostre bestíar, i ciutats per als nostres infants. [17] I nosaltres ens armarem i anirem cuitosos davant dels fills d'Israel, fins que els portarem al seu lloc, i els nostres infants restaran en ciutats fortes, per causa dels moradors del país. [18] No tornarem a les nostres cases fins a tant que els fills d'Israel no posseeixin cadascun la seva herència. [19] Perquè nosaltres no prendrem pas herència amb ells a l'altra banda del Jordà, ni més enllà, per tal com ens ha escaigut ja la nostra herència en aquesta banda del Jordà, a Llevant.

[20] I els respongué Moisès: Si ho feu així, si us disposeu per anar a la faç de Jahvè a la guerra, [21] i passeu tots vosaltres armats el Jordà a la faç de Jahvè, fins que haurà foragitat els enemics de davant d'ell, [22] i la terra serà subjugada a la faç de Jahvè, i aleshores us en torneu, sereu alliberats de culpa davant Jahvè i davant Israel, i aquesta terra serà vostra en herència a la faç de Jahvè. [23] Però si no ho fèieu així, heus aquí que haureu pecat contra Jahvè, i sapigueu que el vostre pecat us atenyerà. [24] Bastiu-vos ciutats per als vostres fills, i clades per a les vostres ovelles, i feu el que ha eixit de la vostra boca.

[25] I els fills de Gad i els fills de Rubèn parlaren a Moisès, dient: Els teus servents faran tal com el meu senyor ha manat. [26] Els nostres infants, les nostres mullers, els nostres ramats i totes les nostres bèsties, seran aquí, a les ciutats de Galaad. [27] I els teus servents,

20, Ios. I, 13. — 25, Ios. IV, 12

16. — *Per als nostres infants.* Comprèn tota la gent inepta per la guerra, infants, dones i vells (v. 26).

17-19. — *I nosaltres ens armarem.* La reprensió de Moisès féu l'efecte desitjat, car els qui havien dit que no passarien el Jordà (v. 5) ara prometen d'acompanyar les altres tribus. Això desarma la indignació de Moisès.

tots armats per a la guerra, passaran a la faç de Jahvè, cap a la guerra, de la manera que diu el meu senyor.

[28] Llavors Moisès els encomanà a Eleazar, el sacerdot, i a Josuè, fill de Nun, i als caps de família de les tribus d'Israel.

[29] I els digué Moisès: Si els fills de Gad i els fills de Rubèn passen amb vosaltres el Jordà, armats tots per a la guerra a la faç de Jahvè, en ésser la terra subjugada davant vostre, els donareu en possessió la terra de Galaad. [30] I si no passen armats amb vosaltres, hauran possessió entre vosaltres a la terra de Canaan.

[31] I els fills de Gad i els fills de Rubèn respongueren dient: Farem el que Jahvè ha dit als teus servents. [32] Nosaltres passarem armats a la faç de Jahvè a la terra de Canaan, i la possessió de la nostra herència serà deçà el Jordà.

[33] Així donà Moisès als fills de Gad i als fills de Rubèn i a la mitja tribu de Manassès, fill de Josep, el regne de Seon, rei amorreu, i el regne d'Og, rei de Basan, la terra segons els termes de les seves ciutats i les ciutats del país del voltant.

[34] I els fills de Gad edificaren Dibon i Atarot i Aroer, [35] i Etrot, i Sofan, i Jazer, i Jegbaà, [36] i Betnemrà, i Betaran, ciutats fortificades, i cledes de ramats.

[37] I els fills de Rubèn edificaren Hesebon, i Elealé, i Cariataim, [38] i Nabó, i Baalmeon, mudant-los els noms, i Sabamà, i posaren noms a les ciutats que edificaren.

[39] Els fills de Maquir, fill de Manassès, anaren a Galaad i la prengueren i foragitaren l'amorreu que hi habitava. [40] I Moisès donà Galaad a Maquir, fill de Manassès, el qual hi habità. [41] També Jaïr, fill de Manassès, anà i prengué els seus poblats i els posà de nom Haot-Jaïr. [42] Igualment Nobe anà i prengué Canat amb els seus llogarrets, i l'anomenà, del seu propi nom, Nobe.

29, Dt. III, 12; Ios. XIII, 8; XXII, 4. — 33, Ios. XXII, 4. — 39, Gn. L, 22

34. — *Aroer*. A la riba septentrional de l'Arnon.

35. — *Jegbaà*. A uns 15 km. a l'Est d'Es-Salt.

36. — *Betnemrà*. O *Nemrà* (v. 3) a uns 10 km. abans d'arribar al torrent del mateix nom al Jordà. — *Betaran*. A uns 10 km. al NO. de l'entrada del Jordà a la Mar Morta.

Els campaments d'Israel

(C. XXXIII.) [1] Aquests són els campaments dels fills d'Israel, des que sortiren de la terra d'Egipte, per llurs estols, per mà de Moisès i Aaró. [2] Moisès posà en escrit llurs sortides, per llurs etapes, segons manament de Jahvè: heus aquí, doncs, llurs campaments segons llurs sortides:

[3] Partiren de Ramessès el mes primer, al quinzè dia del mes; el segon dia de la Pasqua sortiren els fills d'Israel amb mà alta a la vista de tots els egipcis, [4] mentre els egipcis soterraven aquells que Jahvè havia colpit d'entre ells, tots els primogènits, i Jahvè havia acomplert el judici en llurs déus.

[5] Partiren, doncs, els fills d'Israel de Ramessès i acamparen a Socot. [6] I partint de Socot, acamparen a Etam, que és als termenals del desert. [7] I partint d'Etam, tornaren envers Fi-haïrot, que és enfront de Baal-Sefon, i acamparen davant de Migdol. [8] I partint de Fi-haïrot, passaren pel mig de la mar cap al desert, i caminaren tres jornades pel desert d'Etam, i acamparen a Marà. [9] I partint de Marà, anaren a Elim, on hi havia dotze deus d'aigua i setanta palmeres, i hi acamparen. [10] I partint d'Elim, acamparen a la Mar Roja. [11] I partint de la Mar Roja, acamparen al desert de Sin. [12] I partint del desert de Sin, acamparen a Dafcà. [13] I partint de Dafcà, acamparen a Alús. [14] I partint d'Alús, acamparen a Rafidim, on el poble no tingué aigua per a beure. [15] I partint de Rafidim, acamparen al desert del Sinaí.

[16] I partint del desert del Sinaí, acamparen a Quibrot-Hattaauà. [17] I partint de Quibrot-Hattaauà, acamparen a Haserot. [18] I partint d'Haserot, acamparen a Retmà. [19] I partint de Retmà, acamparen a Remmon-Fares. [20] I partint de Remmon-Fares, acamparen a Lebnà. [21] I

7, Ex. xiv, 2. — 9, Ex. xv, 27. — 14, Ex. xvii, 1. — 16, Ex. xix, 1. — 17, Supra xi, 34. — 18, Supra xiii, 1

3. — *Partiren de Ramessès.* Les quaranta etapes d'aquest viatge de la sortida d'Egipte fins a les planes de Moab, que són un resum de l'itinerari d'Israel, han estat ja descrites en la seva major part, en el lloc que els corresponia (Ex. XII, 37-XIX, 2; Nm. X, 11-XII, 1). N'hi ha onze no citades en altres indrets, moltes de les quals no poden identificar-se amb seguretat, com Dafcà, Alus, dels vv. 12, 13, i les descrites en els vv. 18 al 30, Retma, etc.

partint de Lebnà, acamparen a Ressà. [22] I partint de Ressà, acamparen a Quelatà. [23] I partint de Quelatà, acamparen al mont Sèfer. [24] I partint del mont Sèfer, acamparen a Haradà. [25] I partint d'Haradà, acamparen a Maquelot. [26] I partint de Maquelot, acamparen a Tàat. [27] I partint de Tàat, acamparen a Tare. [28] I partint de Tare, acamparen a Metcà. [29] I partint de Metcà, acamparen a Hesmonà. [30] I partint d'Hesmonà, acamparen a Moserot. [31] I partint de Moserot, acamparen a Benejaacan. [32] I partint de Benejaacan, acamparen al mont Gadgad. [33] I partint del mont Gadgad, acamparen a Jetebatà. [34] I partint de Jetebatà, acamparen a Hebronà. [35] I partint d'Hebronà, acamparen a Asiongàber. [36] I partint d'Asiongàber, acamparen al desert de Sin, que és Cades. [37] I partint de Cades, acamparen a la muntanya d'Hor, a l'extremitat del país d'Edom.

[38] I pujà Aaró, el sacerdot a la muntanya d'Hor, complint l'ordre de Jahvè, i allí morí als quaranta anys de la sortida dels fills d'Israel de la terra d'Egipte, al mes cinquè, al primer del mes. [39] I era Aaró d'edat de cent vint-i-tres anys quan morí a la muntanya d'Hor. [40] I el Canaaneu, el rei d'Arad, que sojornava al Nègueb, a la terra de Canaan, hagué esment de com eren vinguts els fills d'Israel.

[41] I partint de la muntanya d'Hor, acamparen a Salmonà. [42] I partint de Salmonà, acamparen a Funon. [43] I partint de Funon, acamparen a Obot. [44] I partint d'Obot, acamparen a Jieabarim, als confins de Moab. [45] I partint de Jieabarim, acamparen a Dibongad. [46] I partint de Dibongad, acamparen a Helmondeblataim. [47] I partint d'Helmondeblataim, acamparen a les muntanyes d'Abarim, enfront de Nabó. [48] I partint de les muntanyes d'Abarim, acamparen a les estepes de Moab, a la vora del Jordà de Jericó. [49] I acamparen a la vora del Jordà, des de Betsimot a Abelsatim, als camps de Moab.

32, Dt. x, 7. — 36, Supra xx, 1. — 38, Supra xx, 25; Dt. xxxii, 50

49. — *Abelsatim*. És Settim dels moabites. Cf. XXV, 1.

Repartició de la terra promesa

50 I parlà Jahvè a Moisès a les estepes de Moab a la vora del Jordà
de Jericó, dient: 51 Parla als fills d'Israel, i digues-los: Quan haureu
passat el Jordà a la terra de Canaan, 52 foragitareu tots els moradors
del país del davant vostre, i destruireu tots llurs simulacres i totes
llurs imatges de fosa, i assolareu tots els seus alts llocs. 53 I posseireu
la terra, i hi sojornareu, perquè jo us l'he donada per tal que la pos-
seïu. 54 I us partireu la terra a sorts per famílies: a les nombroses
donareu molt en heretatge, a les menys nombroses donareu menys
en heretatge: on li sortirà la sort, allí la tindrà cadascuna: segons les
tribus dels vostres pares us la repartireu. 55 I si no foragiteu els mo-
radors del país de davant vostre, s'esdevindrà que els que deixareu
seran com espines als vostres ulls, i com agullons en els vostres flancs,
i us afligiran damunt la terra on habitareu. 56 I encara s'esdevindrà
que jo us faré allò que comptava fer a ells.

Les fronteres de Canaan

(C. XXXIV.) 1 I parlà Jahvè a Moisès, dient: 2 Mana als fills
d'Israel, i digues-los: Quan haureu entrat a la terra de Canaan, heus
aquí el país que us tocarà en herència: el país de Canaan dins els seus
termenals.
3 El vostre termenal de migdia sortirà del desert de Sin, junt al
terme d'Edom; i la vostra ratlla meridional partirà de l'extrem de la
Mar de la Sal envers l'orient. 4 I aquesta ratlla us anirà voltant del
migdia fins a la pujada d'Acrabim, i passarà per Sin i sortirà a migdia
de Cades-Barne, i continuarà per Hassar-Adar i passarà cap a Ase-
monà. 5 I d'Asemonà girarà fins al torrent d'Egipte, i acabarà al mar.

52, Dt. VII, 5; Idc. II, 2.—3, Ios. XV, 1

3. — *Mar de la Sal.* La Mar Morta.
4. — *La pujada d'Acrabim.* Dels escorpins, com tradueix Vg. Cf. Jos. XV, 3.

[6] I el termenal d'occident serà la mar gran: aquest serà el vostre termenal d'occident.

[7] I el termenal del nord serà aquest: des de la mar gran tirareu la fita fins a la muntanya d'Hor. [8] De la muntanya d'Hor tirareu vers l'entrada d'Emat i la ratlla anirà a sortir a Sedadà, [9] i després sortirà a Zefronà, i farà cap a Hassar-Enan: aquest serà el vostre termenal del nord.

[10] I per termenal a orient tirareu d'Hassar-Enan fins a Semafà, [11] i baixarà la ratlla de Sefamà a Reblà, a l'orient d'Ain, i davallarà i tocarà la costa de la mar de Quenèret a l'orient. [12] Després la ratlla baixarà al Jordà i anirà a sortir a la Mar de la Sal: aquesta serà la vostra terra segons els seus termenals tot voltant.

[13] I Moisès féu manament als fills d'Israel, dient: Aquesta és la terra que heretareu per sorts, la que Jahvè manà que donés a les nou tribus i a la mitja tribu. [14] Car la tribu dels fills de Rubèn, segons les seves cases pairals, i la tribu dels fills de Gad, segons les seves cases pairals, i la mitja tribu de Manassès, ja han rebut llur heretatge. [15] Aquestes dues tribus i mitja han rebut llur heretatge ençà del Jordà de Jericó, a l'orient.

[16] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [17] Aquests són els noms dels barons que us faran les partions de la terra: Eleazar, el sacerdot, i Josuè, fill de Nun. [18] Prendreu també un príncep de cada tribu, per a fer el repartiment de la terra. [19] I aquest són els noms dels barons: De la tribu de Judà, Caleb, fill de Jefonè; [20] de la tribu dels fills de Simeó, Samuel, fill d'Ammiud; [21] de la tribu de Benjamí, Elidad, fill de Caselon; [22] de la tribu dels fills de Dan, per príncep, Boccí, fill de Joglí; [23] dels fills de Josep, de la tribu dels fills de Manassès,

17, Jos. XIV, 1

6. — *La Mar gran.* La Mediterrània.

8. — *Entrada d'Emat* o *Lebó d'Emat,* cf. XIII, 21, n.

9. — *Zefronà* o *Zifron.* No està identificat.

10, 11. — Aquestes localitats, Hassar-Enan, Sefamà, Reblà, no s'han pogut identificar. — *Mar de Queneret,* és l'actual mar de Genezaret o de Tiberíades. Queneret o Cinueret o Kinneret era una ciutat que hi havia a la seva vora occidental.

11. — *A l'orient d'Ain.* Gr. diu: «de l'orient a les fonts.» Vg: «contra fontem Daphnim, inde perueniet contra orientem...»

13. — *I a la mitja tribu.* La de Manassès.

per príncep, Hanniel, fill d'Efod; [24] i de la tribu dels fills d'Efraïm, per
príncep, Camuel, fill de Seftan; [25] de la tribu dels fills de Zabulon,
per príncep, Elisafan, fill de Farnac; [26] de la tribu dels fills d'Issacar,
per príncep, Faltiel, fill d'Ozan; [27] de la tribu dels fills d'Asser, per
príncep, Aiud, fill de Salomí; [28] de la tribu dels fills de Neftalí,
per príncep, Fedael, fill d'Ammiud.

[29] Aquests són aquells a qui ordenà Jahvè de repartir als fills d'Israel la terra de Canaan.

Ciutats levítiques

(C. XXXV.) [1] I parlà Jahvè a Moisès, a les estepes de Moab,
junt al Jordà de Jericó, dient: [2] Mana als fills d'Israel que donin als
levites de la possessió de llur heretatge ciutats on habitin, i també
els donareu els prats forans de les ciutats, entorn d'elles. [3] I ells tin-
dran les ciutats per habitar-hi, i llurs prats forans per a llur bestiar i
per a llurs ramats i per a tots llurs animals. [4] I els prats forans de
les ciutats que donareu als levites tindran mil colzades al voltant, del
mur de la ciutat enfora. [5] I amidareu fora de la ciutat a la banda
d'orient dues mil colzades, i a la banda de migdia dues mil colzades,
i a la banda d'occident dues mil colzades, i a la banda del nord dues
mil colzades i la ciutat serà al mig: això tindran els prats forans de
les ciutats.

[6] I de les ciutats que donareu als levites, sis seran ciutats de refu-
gi, les quals donareu perquè l'homeier hi trobi acollença, i sense
aquestes, donareu quaranta dues ciutats. [7] Totes les ciutats que do-
nareu als levites seran quaranta vuit ciutats, amb llurs prats forans.

2, Ios. XXI, 2

3. — *I ells tindran les ciutats per habitar-hi.* Els levites, per comptes de posseir un territori determinat, com les altres tribus, havien d'habitar ciutats disperses enmig de tota la Palestina. Cf. la profecia de Jacob sobre Leví, en Gn. XLIX, 7.

5. — *Dues mil colzades.* Uns mil m.

7. — *Totes les ciutats... seran quaranta vuit.* Moisès no designa cap nom de ciutat perquè encara les havien de prendre dels canaaneus. És una altra prova que el llibre fou escrit per Moisès als camps de Moab.

[8] I les ciutats que els donareu seran de l'herència dels fills d'Israel:
molt prendreu de qui molt té, i poc de qui poc té: cadascú donarà,
de les seves ciutats, als levites segons la possessió que heretarà.

Ciutats de refugi

[9] I parlà Jahvè a Moisès, dient: [10] Parla als fills d'Israel i digues-los:
Quan haureu passat el Jordà envers la terra de Canaan, [11] us senya-
lareu ciutats: ciutats de refugi tindreu, on fugirà l'homeier que col-
peixi algú de mort, sense voler. [12] I aquelles ciutats us serviran d'a-
collença contra el vindicador, i no morirà l'homeier abans que com-
paregui a judici davant la comunitat. [13] De les ciutats que donareu,
tindreu, doncs, sis ciutats de refugi. [14] Tres ciutats donareu d'ençà
del Jordà, i les altres tres les donareu a la terra de Canaan: elles
seran ciutats de refugi. [15] Aquestes sis ciutats seran de refugi als
fills d'Israel, i a l'estranger, i als qui sojornaran enmig d'ells, per
tal que hi fugi qualsevol que colpeixi de mort un altre sense voler.
[16] Si amb una eina de ferro el percudeix, i mor, homeier és; l'ho-
meier morirà. [17] I si el percudeix amb una pedra a la mà, de què
pugui morir, i mor, homeier és: l'homeier morirà. [18] I si el percu-
deix amb una eina de fusta a la mà, de què pugui morir, i mor, ho-
meier és: l'homeier morirà. [19] El vindicador de la sang serà el qui
matarà l'homeier: quan el trobarà, ell el matarà. [20] Si un dóna a un

10, Dt. XIX, 2; Ios. XX, 2.— 13, Dt. IV, 41; Ios. XX, 8.— 20, Dt. XIX, 11

9-15. — Sobre les ciutats de refugi per aquell qui occeix involuntàriament algú, cf. Dt. XIX, 1-13. — Un cop Israel posseí la terra promesa, les tres ciutats de refugi de la Transjordània foren: Bòsor, Ramot i Gaulon (Jos. XX, 8) i les tres de la Cisjordània foren: Cedes, Siquem i Cariatarbe o Hebron (Jos. XX, 7).

16-18 — *Si amb una eina de ferro.* Les tres menes d'instruments notades en aquests versets demostren que l'homicidi era voluntari, per tant, l'homeier no tenia dret al refugi i era castigat amb la pena de mort.

19. — *El vindicador de la sang.* El parent més pròxim, « propinquus occisi » com tradueix Vg. Aquest costum de la venjança de sang, tan comú en tots els pobles abans del Cristianisme, en la legislació mosaica queda molt limitat i controlat. El *vindicador* fa de botxí, però el reu ha d'ésser abans jutjat i condemnat pels magistrats (v. 24), els quals representaven la comunitat.

altre una empenta per odi, o li tira damunt alguna cosa insidiosament, i en mor, [21] o per enemistat l'ha percudit amb la mà, i en mor, qui ha percudit morirà; és homeier: el vindicador de la sang matarà l'homeier, quan el trobarà. [22] Però si li dóna l'empenta casualment, sense enemistat o sense voler li tira damunt alguna cosa, [23] o sense veure'l fa caure damunt seu una pedra, de què pot morir, i mor, i ell no era el seu enemic, ni li cercava cap mal, [24] llavors la comunitat judicarà entre el qui ha percudit i el vindicador de la sang, segons aquestes lleis. [25] I la comunitat deslliurarà l'homeier de mans del vindicador de la sang, i el farà tornar a la seva ciutat de refugi, a la qual s'haurà acollit, i hi sojornarà fins que morirà el suprem sacerdot, el qual fou ungit amb l'oli sant. [26] I si l'homeier sortia fora del terme de la ciutat de refugi, a la qual s'havia acollit, [27] i el trobava el vindicador de la sang fora del terme de la ciutat de la seva acollença, i el vindicador de la sang occia l'homeier, no se li'n farà culpa; [28] car en la seva ciutat de refugi haurà d'habitar l'homeier fins que mori el suprem sacerdot, i després que mori el suprem sacerdot, l'homeier tornarà a la terra de la seva possessió.

[29] Aquestes coses us serviran d'estatuts de dret per a les vostres gèneres en tots els vostres estatges.

[30] Qualsevol que percudeixi algú, per boca de testimonis morirà l'homeier; però un sol testimoni no farà fe contra ningú perquè mori. [31] I no acceptareu rescat per la vida d'un homeier, puix que és reu de mort: car ben cert morirà. [32] Ni tampoc no acceptareu rescat del qui fugí a la seva ciutat de refugi, perquè torni a viure a la seva terra, fins que mori el sacerdot. [33] I no contaminareu la terra on estareu, perquè la sang contamina la terra, i la terra no podrà ésser expiada de la sang que s'hi escampà, sinó per la sang de qui l'ha escampada. [34] No contaminareu, doncs, la terra on habiteu, enmig de la qual jo habito, perquè jo, Jahvè, habito enmig dels fills d'Israel.

22, Ios. xx, 3

25. — *Fins que morirà el suprem sacerdot.* Llavors hi havia amnistia i els refugiats podien tornar a llurs cases, v. 28.

L'herència de les pubilles

(XXXVI.) [1] I els caps de casa de la família dels fills de Galaad, fill de Maquir, fill de Manassès, de la família dels fills de Josep, s'atansaren a parlar davant de Moisès i davant dels prínceps caps de família dels fills d'Israel. [2] I digueren: Jahvè manà al meu senyor que donés per sorts la terra als fills d'Israel en possessió; també ha manat Jahvè al meu senyor que doni la possessió de Salfaad, germà nostre, a les seves filles. [3] Les quals, si es mariden amb alguns dels fills de les altres tribus dels fills d'Israel, l'herència d'elles serà sostreta de l'herència dels nostres pares, i serà afegida a l'herència de la tribu a què seran unides; i així serà minvada la part de l'herència dels nostres pares. [4] I quan vindrà el jubileu dels fills d'Israel, l'herència d'elles serà afegida a l'herència de la tribu de llurs marits, i aixi l'herència d'elles serà sostreta de l'herència de la tribu dels nostres pares.

[5] Llavors Moisès féu aquest manament als fills d'Israel, per paraula de Jahvè, dient: La tribu dels fills de Josep parla dretureament. [6] Això és el que ha manat Jahvè pertocant a les filles de Salfaad, dient: De qui els plaurà seran mullers, però es maridaran dins una família de la tribu de llur pare, [7] per tal que l'herència dels fills d'Israel no sigui traspassada de tribu en tribu. car cadascun dels fills d'Israel ha d'afectar-se a l'herència de la tribu dels seus pares. [8] I qualsevol filla que posseeixi herència de les tribus dels fills d'Israel, es maridarà amb un d'una família de la tribu del seu pare, per tal que els fills d'Israel posseeixin cadascun l'herència dels seus pares.

1, Supra XXVII, 1.—6, Tob. VII, 14

1. — *I els caps de família a Galaad.* Un altre cas que presenten les filles de Salfaad. Una noia hereva porta el patrimoni amb ella; si aquesta es casa amb un home d'una altra tribu, la propietat passa a la tribu del marit, contra el legislat en el cap. XXVI, 52-56. Això dóna peu a promulgar una nova llei general aclaridora. Totes les lleis mosaiques havien estat dictades davant els fets vius; és per això que encloïen tanta de saviesa.

2. — *Al meu senyor.* A Moisès.

[9] I no vagi l'herència passant d'una tribu a l'altra, ans cadascuna de
les tribus dels fills d'Israel s'afecti a la seva herència.

[10] Tal com Jahvè manà a Moisès, així feren les filles de Salfaad.
[11] I Maalà, i Tersà, i Heglà, i Melcà, i Noà, es maridaren amb fills de
llurs oncles. [12] De la família dels fills de Manassès, fill de Josep
foren mullers, i l'herència llur restà dins la tribu de la família de
llur pare.

[13] Aquests són els manaments i els estatuts que ordenà Jahvè per
mà de Moisès als fills d'Israel a les estepes de Moab, vora el Jordà
de Jericó.

DEUTERONOMI

NOTÍCIA PRELIMINAR

La Vulgata ha adoptat el títol dels Setanta: Δευτερονόμιον, *segona llei* (de δεύτερος νόμος) per a designar el cinquè i darrer llibre del Pentateuc. Els hebreus l'anomenaven tradicionalment *Elle haddebarim : aquestes són les paraules,* tal com comença el Deuteronomi. Però fou també anomenat «segona llei», *Mixnè hattorà* i àdhuc «Llibre dels retrets», *Sefer tocahot.*

El Deuteronomi no és pròpiament un resum de les lleis consignades en els tres llibres anteriors. Aquestes eren adreçades a un poble nòmada i en vistes a les necessitats imposades per la vida dels campaments en els deserts. Ara, a les darreries de l'any quarantè de la sortida de l'Egipte, Israel estava a punt d'ésser un poble sedentari, amb territoris delimitats per a cada tribu, amb les seves ciutats i amb les seves distàncies relativament considerables. Calia, doncs, adaptar la legislació al nou gènere de vida, ben diferent del menat durant el temps de formació de la nació jueva.

A més, els destinataris no eren pas els mateixos. La generació eixida de l'Egipte, la que veié les meravelles de l'èxode i els esdeveniments del Sinaí, havia caigut en el desert. Moisès s'adreça a una generació nova i li recorda els fets passats que ella no ha viscut, i per a ella refà de bell nou tota la legislació. És per això que a aquest llibre li escau el títol de *Deuteronomi* o segona llei.

Hi ha en aquest llibre dues menes de documents perfectament destriables. Primer, els tres discursos de Moisès pronunciats a les estepes de Moab, que formen la part principal del Deuteronomi; després, la conclusió històrica referent a les darreres gestes del gran Legislador.

És fora de tot dubte la paternitat mosaica d'aquest llibre. Ultra la tradició no interrompuda, que és una prova decisiva, hi ha el contingut del llibre, les proves intrínseques. No podia haver-lo escrit ningú més que Moisès. La darrera part històrica, caps. XXXI-XXXIV, és certament d'una altra mà, sens dubte de Josuè, successor de Moisès. Això no

vol dir que no hi hagi en el text transposicions i àdhuc alguna interpolació posterior i esmenes de copistes, com advertirem, quan calgui, en les notes.

L'estil varia respecte dels llibres anteriors. Aquí pren un caient oratori, d'exhortació, adés paternal, adés amenaçadora i patètica. No és l'estil planer de la senzilla narració, ni l'estil sobri de les parts legislatives. En el Deuteronomi l'estil vibra, animat i emotiu, adés suau i tendre, adés fortíssim i valent, però sempre colpidor; s'endevina el testament de l'home que ha conduït a pols un poble, i l'ha pastat, i està a punt de deixar-lo per sempre. En tot el text batega el neguit de l'home que ha rebut una missió de Déu i vol deixar-la clarament acomplerta en veure imminent la seva mort. Aquest sentiment s'exalta en els dos bellíssims cants amb què es clou el Deuteronomi: llur magnificència és tal que, com digué Fenelon, mai la poesia homèrica no pogué acostar-s'hi. La gran volada de les imatges, manllevades a una natura brava, no arriba a contenir el ritme intern d'idees i sentiments, tots ells ordenats envers Jahvè, amb què s'expressa i s'acomiada aquest gran profeta i poeta sobrehumà que tantes vegades havia parlat faç a faç amb Déu.

Aquest llibre pot dividir-se així:

I Part. Primer discurs de Moisès, I, 1 — IV, 43

§ 1.ª *Secció: Part històrica.*

1. — Introducció històrica del Deuteronomi, I, 1-5.
2. — Recapitulació: Del Sinaí a Cades, I, 6-19.
3. — Sojorn a Cades, I, 20-46.
4. — De Cades al desert de Cademot, II, 1-25.
5. — Victòries sobre Seon i Og, II, 26-III, ss.
6. — Repartiment de la Transjordània, III, 12-29.

§ 2.ª *Secció: Parenètica.*

1. — Exhortació a l'observança de les lleis, IV, 1-40.
2. — Les ciutats de refugi a Transjordània (Apèndix), IV, 41-45.

II Part. Segon discurs de Moisès, IV, 44 — XI, 32

Introducció històrica, IV, 44-49.

§. *Pròleg.*

1. — L'origen dels preceptes, V, 1-30.
2. — L'amor de Déu fonament d'Israel, VI, 1-25.

3. — L'anorreament dels Canaaneus i llurs ídols, VII.
4. — Benediccions a la fidelitat, VIII.
5. — Els dons de Déu, IX-X, 11.
6. — Nova exhortació a l'obediència, X, 12-XI.

§ 1.ª *Secció: Legislació religiosa,* XII-XVI.

1. — Unitat de santuari i de culte, XII-XIII, 1.
2. — Càstig de la idolatria, XIII, 2-19.
3. — Contra els ritus pagans i les viandes impures, XIV, 1-21.
4. — Els delmes, XIV, 22-29.
5. — L'any sabàtic, XV, 1-18.
6. — Rescat dels primogènits, XV, 19-23.
7. — Les tres festes anuals, XVI, 1-17.

§ 2.ª *Secció: Dret públic,* XVI, 18-XXI, 14.

1. — Dels magistrats, XVI, 18-20.
2. — De la idolatria, 21, 22.
3. — De les víctimes, XVII, 1.
4. — Càstigs, 2-7.
5. — El tribunal suprem, XVII, 8-13.
6. — De l'elecció d'un rei, 14-20.
7. — Dels sacerdots i dels levites, XVIII, 1-8.
8. — Dels profetes, 9-22.
9. — Les viles de refugi, XIX, 1-13.
10. — Dels límits, 14.
11. — Dels testimonis, 15-21.
12. — De la guerra, XX, 1-20.
13. — Expiació d'una mort l'autor de la qual és desconegut, XX, 1-9.
14. — El tracte de les dones captives, 10-14.

§ 3.ª *Secció: Dret privat,* XXI, 15-XXVI, 19.

1. — El dret de primogenitura, XXI, 15-17.
2. — Càstig del fill rebel, 18-21.
3. — Els cadàvers dels penjats, 22-23.
4. — Objectes perduts i trobats, XXII, 1-4.
5. — Lleis diverses, 5-12.
6. — Santedat del matrimoni, XXII, 13-30.
7. — Exclusió de la comunitat, 1-8.
8. — Puresa del campament, 9-14.

9. — Lleis diverses: de l'esclau fugitiu, contra la prostitució, de la usura, dels vots, etc., 15-25.
10. — El divorci, XXIV, 1-4.
11. — Lleis diverses: nou casat, rapte, lepra, etc., 5-9.
12. — En favor dels febles i dels pobres, 10-22.
13. — Contra els càstigs excessius, XXV, 1-4.
14. — El levirat, 5-10.
15. — Les baralles, 11, 12.
16. — Transaccions: pesos i mesures, 13-16.
17. — Destrucció dels amalecites, 17-19.
18. — Les primícies i els delmes, XXVI, 1-15.
Conclusió: Exhortació final al compliment del pacte, 16-19.

III Part. Terç discurs de Moisès

§ 1.ª *Secció: Renovellament del pacte,* XXVII.
§ 2.ª *Secció: Benediccions i malediccions,* XXVIII.
§ 3.ª *Secció: Exhortacions a l'observança de la Llei,* XXIX-XXX.

IV Part. Conclusió històrica: comiat i mort de Moisès XXXI-XXXIV

1. — Josuè successor de Moisès. La lectura periòdica de la Llei, XXXI.
2. — Càntic de Moisès, XXXII, 1-47.
3. — Moisès, del Nebó estant, contempla la terra que no petjarà, XXXII, 48-52.
4. — Benedicció profètica de Moisès, XXXIII, 1-29.
5. — Mort i dol de Moisès, XXXIV.

PRIMER DISCURS DE MOISÈS

(I, 1 — IV, 43)

Introducció històrica

(C. I.) [1] Aquestes són les paraules que adreçà Moisès a tot Israel, enllà del Jordà, en el desert, en l'Arabà, enfront de Suf, entre Faran i Tòfel i Laban i Haserot i Dizaab. [2] Onze jornades de camí hi ha des de l'Horeb a Cades-Barne, per la via de la muntanya de Seïr. [3] I s'esdevingué en l'any quarantè, al mes onzè, al primer dia del mes, que parlà Moisès als fills d'Israel, segons tot ço que Jahvè li havia ordenat pertocant a ells, [4] després que hagué batut Seon, rei dels amorreus, que habitava a Hesebon, i Og, rei de Basan, que habitava a Astarot, i a Edraí. [5] Enllà del Jordà, en terra de Moab, començà Moisès d'explanar aquesta llei, dient:

4 Nm. XXI, 24

1. — *Aquestes són les paraules.* Introducció general del Dt. vv. 1-5, anunciant els tres discursos de Moisès al poble, al mes onzè de l'anv 40 de la sortida d'Egipte. — *Enllà del Jordà.* Puntualitza el lloc on foren pronunciats: *Arabà* significa «estepa», la vall àrida que va de la Mar Morta fins al golf aràbic. — *En front de Suf.* Vg.: «contra mare Rubrum». — *Faran.* Cf. Nm. X, 11. — *Tòfel.* Potser l'actual Tabyleh. — *Laban.* El Lebnà de Nm. XXXIII, 22.

2. — *Horeb.* El Sinaí. *Seïr.* La Idumea.

3. — *El mes onzè* de l'any religiós, més tard anomenat Xebat, corresponia a la segona meitat de gener i primera meitat de febrer.

4. — *Hesebon.* Cf. Nm. XXI, 25, 33. — *Astarot.* A l'est del Jordà, esdevingué una ciutat levítica de la tribu de Manassès.

5. — *Explanar aquesta llei.* Pròpiament, la llei no comença fins al cap. IV. Els tres primers són un resum històric del poble en el desert.

Del Sinaí a Cades

[6] Jahvè, el nostre Déu, ens parlà a l'Horeb, dient: Prou temps
haveu ja sojornat en aquesta muntanya. [7] Gireu, partiu i dirigiu-vos
a la muntanya de l'Amorreu, i a totes les seves rodalies, devers l'A-
rabà, i la muntanya, i la plana, i el Nègueb, i la costa de la mar, de-
vers la terra del Canaaneu, i al Líban, fins al riu gran, el riu Èufrates.
[8] Heus aquí que jo dono al vostre albir la terra: aneu i posseïu la
terra que jurà Jahvè als vostres pares, a Abraam, a Isaac i a Jacob,
que donaria a ells i a la semença llur.

[9] I jo us vaig parlar en aquell temps, dient-vos: Jo no puc portar-
vos tot sol. [10] Jahvè, Déu vostre, us ha multiplicat, i vet aquí que
vosaltres avui sou nombrosos com els estels del cel. [11] Jahvè, Déu
dels vostres pares, afegeixi sobre vosaltres mil vegades tants com sou
i us beneeixi talment com us ha promès. [12] ¿Com podria portar tot
sol la vostra càrrega, ni el vostre feix, ni el vostre pledejar? [13] Pro-
cureu-vos de les vostres tribus homes de seny i entenents i albiradors,
i jo els posaré de caps vostres.

[14] I em responguéreu i diguéreu: Bona és la cosa que has parlat
de fer.

[15] I prenguí els caps de les vostres tribus, homes de seny i albira-
dors, i els posí de caps damunt vosaltres, de caps de milers, i de
caps de centenes, i de caps de cinquantenes, i de caps de desenes, i
de prefectes en les vostres tribus.

[16] I això vaig fer de comanda als vostres jutges, en aquell temps:
Escolteu les causes entre els vostres germans i jutgeu segons justícia
entre l'home i son germà, i entre ell i l'estranger. [17] No coneixereu
les cares en el juí: tant el petit com el gran escoltareu. No tindreu

10, Ex. XVIII, 18.—16, Io. VII, 24.—17, Lv. XIX, 15; Infra XVI, 19; Pr. XXIV, 23; Eccli. XLII, 1; Iac. II, 1

7.—Descripció orogràfica de la terra promesa. En temps de la invasió, els Amorreus estaven refugiats en la part muntanyosa i els Canaaneus habitaven la plana.

9.—*Jo us vaig parlar.* Moisès recorda la institució dels jutges, vv. 9-17, afegint alguns detalls no consignats en Ex. XVIII, 14-26.

17.—*No coneixereu les cares en el juí.* No fareu distinció de persones.

temor de cap home, car el juí és de Déu: i la causa que sigui difícil per a vosaltres, me la dureu a mi, per tal que jo l'escolti. [18] I us vaig ordenar en aquell temps totes les coses que havíeu de fer.

[19] I partírem d'Horeb, i travessàrem tot aquell desert gran i ferest que veiéreu, camí de la muntanya de l'Amorreu, talment com Jahvè, el nostre Déu, ens havia ordenat, i arribàrem fins a Cades-Barne.

Sojorn a Cades

[20] I jo us vaig dir: Sou arribats fins a la muntanya de l'Amorreu que Jahvè, Déu nostre, està per donar-nos. [21] Mira, Jahvè, ton Déu, dóna a ton albir la terra: puja, ensenyoreix-te'n segons que ha parlat Jahvè, Déu de tos pares. No temis ni desdeixis!

[22] I us atansàreu a mi tots vosaltres i diguéreu: Trametem homes davant nostre que ens explorin la terra i ens donin raó del camí per on hem de pujar, i de les ciutats on hem d'arribar. [23] I fou plaent als meus ulls la cosa, i prenguí de vosaltres dotze homes: un home per tribu. [24] I giraren, i pujaren la muntanya, i atenyeren el torrent d'Escol, i l'exploraren. [25] I prengueren en la mà llur del fruit de la terra, i davallaren a nosaltres, i ens donaren raó, dient: Bona és la terra que Jahvè, Déu nostre, està per donar-nos.

[26] I no us plagué de pujar, i fóreu rebels a la paraula de Jahvè, Déu vostre. [27] I refunyíreu dins les vostres tendes, i diguéreu: Per tal com Jahvè ens ha odiat, ens ha fet sortir de la terra d'Egipte, per tal de lliurar-nos a la mà de l'Amorreu, i exterminar-nos. [28] ¿Cap on pugem? Els nostres germans han desdelitat el nostre cor, dient: Un poble més gran i més alt que nosaltres! Ciutats grans i amurallades fins al cel, i encara fills dels enaquites hi hem vistos!

22, Nm. XIII, 3

21. — *Jahvè, ton Déu.* En aquests discursos, Moisès passa sovint del plural al singular, personificant la collectivitat, o tal volta per èmfasi.

24. — *El torrent d'Escol.* Vg.: «ad Vallem botri».

28. — *Enaquites.* Descendents d'Enac, gent d'estatura gegant, temuts dels altres pobles. Cf. Nm. XIII, 23, n.

[29] I jo us diguí: No tremoleu, ni temeu d'ells! [30] Jahvè, el vostre
Déu, camina davant vostre: Ell lluitarà per vosaltres, talment com
ha fet a vista de tots vosaltres a l'Egipte, [31] i al desert, on tu has vist
com t'ha portat Jahvè, ton Déu, talment com un home porta el seu
fill, per tot el camí que heu fet fins arribar en aquest lloc.

[32] I malgrat aquesta paraula, vosaltres no confiàreu en Jahvè, el
vostre Déu. [33] El qual caminava davant vostre en el camí per tal de
cercar-vos un lloc on acampéssiu, dins un foc a la nit, a fi de mos-
trar-vos el camí que havíeu de seguir, i dins un núvol de dia.

[34] I oí Jahvè la veu de les vostres paraules, i s'enfelloní, i jurà dient:
[35] Tan cert que ni un dels homes aquests, d'aquesta generació per-
versa, no veurà la terra bona que jurí de donar als vostres pares,
[36] llevat de Caleb, fill de Jefonè: ell la veurà i a ell donaré la terra
que ha trepitjat, i també als seus fills, per tal com ell ha seguit Jahvè
complidament.

[37] També contra mi s'enfelloní Jahvè a causa de vosaltres, dient:
Tampoc tu no hi entraràs. [38] Josuè, fill de Nun, el qui es té
davant teu, ell hi entrarà. Encoratja'l, puix que ell la farà heretar
a Israel. [39] I els vostres menuts, dels quals diguéreu que esdevin-
drien presa, i els vostres fills, que no coneixen avui bé ni mal,
ells hi aniran, i a ells la donaré, i ells la posseiran. [40] Però vosaltres
reculeu i aneu de dret al desert, camí de la Mar Roja.

[41] I responguéreu, i em diguéreu: Hem pecat contra Jahvè! Nos-
altres pujarem i lluitarem tal com Jahvè, el nostre Déu, ens ha orde-
nat. Us cenyíreu cadascú les seves armes de guerra, i pretenguéreu
pujar la muntanya.

[42] I em digué Jahvè: Els diràs: No pugéssiu pas, ni lluitéssiu, puix
que no seré jo entre vosaltres, ans sereu desfets pels vostres enemics.

[43] I parlí a vosaltres, i no escoltàreu, i us resistíreu a la paraula de
Jahvé, i soberguejàreu, i pujàreu a la muntanya. [44] I sortí l'Amor-

33, Ex. XIII, 21; Nm. XIV, 14. — 35, Nm. XIV, 23; Ps. XCIV, 11. — 41, Nm. XIV, 40. — 42, Nm. XIV, 42

39. — *Bé ni mal.* Que no són responsables. Gr.: «I tot infant petit que no coneix encara avui bé ni mal, hi entrarà,» etc.

44. — *Amorreu.* Aquí es pren en sentit general per designar senzillament els habitants del país de Canaan. Pròpiament foren els Amalecites i els Canaaneus. Cf. Nm. XIV, 45.

reu, que habitava en aquella muntanya, a l'encontre vostre, i us perseguiren talment com fan les abelles, i us feriren de Seïr fins a Hormà. [45] I retornàreu, i ploràreu a la faç de Jahvè. Però Jahvè no escoltà la vostra veu, i no parà l'orella envers vosaltres. [46] I restàreu a Cades molts dies, tots els dies que hi sojornàreu.

De Cades al desert de Cademot

(C. II.) [1] I giràrem, i partírem vers el desert, camí de la Mar Roja, tal com Jahvè m'havia dit, i voltàrem la muntanya de Seïr molt de temps.

[2] I Jahvè em parlà, dient: [3] Prou temps haveu voltat aquesta muntanya; gireu envers septentrió. [4] I fes manament al poble, dient: Aneu a passar pels termenals dels vostres germans, els fills d'Esaú, que sojornen a Seïr. Ells tindran por de vosaltres, però vosaltres aneu molt amb compte; [5] no els ataqueu pas, perquè no us donaré de la terra llur ni el que pot petjar la planta del peu, car jo he donat la muntanya de Seïr a Esaú en possessió. [6] Les viandes que menjareu, les comprareu a preu d'argent, i també els comprareu l'aigua que beureu. [7] Car Jahvè, ton Déu, t'ha beneït en tota l'obra de les teves mans; ell ha tingut esment del teu viatge per aquest vast desert; Jahvè, ton Déu, ha estat amb tu durant aquests quaranta anys, i no t'ha faltat res.

[8] I passàrem enfora dels nostres germans, els fills d'Esaú, que sojornaven a Seïr, i ens allunyàrem pel camí de l'Arabà, d'Elat, i d'Asiongàber, i giràrem, i avançàrem pel camí del desert de Moab.

[9] I Jahvè em digué: No ataquis Moab, ni vinguis a batalla contra ells, perquè no et donaré res a posseir en la terra llur, car jo he donat Ar en possessió als fills de Lot.

4. — *Pels termenals dels vostres germans, els fills d'Esaú.* Els Edomites eren descendents d'Esaú, germà de Jacob.

8. — *I ens allunyarem.* Passant de la Idumea a terres de Moab. — *Elat i Asiongàber.* Viles situades prop la Mar Roja, a l'extremitat septentrional del golf Elanític. En temps de l'Èxode pertanyien als Idumeus.

9. — *Ar.* La capital dels Moabites; aqui es pren per designar tota la regió ocupada per aquests.

[10] — Per temps hi habitaren els emites, poble gran i nombrós i alt
d'estatura, com els enaquites. [11] I ells també, com els enaquites, eren
tinguts per refaïtes, però els moabites els anomenaven emites. [12] I a
Seïr habitaren temps enrera els horreus, però els fills d'Esaú els en
foragitaren, els exterminaren de davant llur i s'establiren en llur so-
jorn, talment com ha fet Israel a la terra de sa possessió que Jahvè li
ha donat. —

[13] Ara alceu-vos i passeu el torrent de Zàred.

I passàrem el torrent de Zàred. [14] I el temps que despenguérem a
anar de Cades-Barne fins al pas del torrent de Zàred fou de trenta-
vuit anys, fins que hagué desaparegut del campament tota aquella
generació d'homes de guerra, tal com els havia jurat Jahvè. [15] I sobre
ells fou també la mà de Jahvè, per tal de destruir-los d'enmig del
campament, fins a fer-los desaparèixer.

[16] I s'esdevingué que quan la mort hagué acabat d'exterminar tots
aquells homes de guerra d'enmig del poble, [17] Jahvè em parlà, dient:
[18] Avui passaràs les fites de Moab, a Ar, [19] i t'atansaràs dret als fills
d'Ammon: no els ataquis, ni vinguis en batalla amb ells, car no et
donaré res a posseir en la terra dels fills d'Ammon: als fills de Lot
l'he donada en possessió.

[20] — També aquest país era tingut per país de refaïtes; per temps,
talment, hi habitaren refaïtes, i els ammonites els anomenaven zom-
zommites, [21] poble gran i nombrós i alt d'estatura, com els enaqui-
tes, però Jahvè els exterminà a la faç dels ammonites, els quals els
desposseïren i s'establiren en llur sojorn; [22] tal com féu per als fills
d'Esaú que habiten a Seïr, quan a la faç llur exterminà els horreus, i

10. — *Per temps* Els vv. 10-12 formen com un parèntesi explicatiu. — *Els emites.* Qui habitaven a l'est de la Mar Morta. *Emites* significa *terribles.*

11. — *Refaïtes.* Un altre poble antiquíssim, originari de la Palestina (cf. Gn. XIV, 5).

12. — *A la terra de sa possessió.* Es refereix únicament al país de Galaad i de Basan que, en el temps del Dt., ja estava ocupat i distribuït entre les tribus transjordàniques.

13. — *Zàred.* Cf. Nm. XXI, 12.

14. — *Cades-Barne.* Cf. Nm. XX, 1.

19. — *Fills d'Ammon.* Descendents de Lot. Sembla que era poble nòmada habitant l'est del Jordà entre l'Arnon i el Jaboc.

20-23. — Un altre parèntesi. Aquestes notícies etnogràfiques tenen un gran valor arqueològic i històric. Indubtablement procedeixen de fonts antiquíssimes.

ells els desposseïren i s'establiren en llur sojorn fins al dia d'avui.
23 Igualment els heveus, que habitaven en viles fins a Gaza, foren
exterminats pels caftorites, eixits de Caftor, els quals s'establiren en
llur sojorn. —

24 Alceu-vos, partiu i passeu el torrent d'Arnon: vet aquí que jo
lliuro a la teva mà Seon, rei d'Hesebon, l'Amorreu, i la seva terra:
comença a prendre'n possessió, mou-li guerra. 25 Avui començaré a
expandir temor i esglai de tu pels pobles que són dessota de tot el
cel: els quals, en sentir la teva anomenada, tremolaran i seran en
angoixa a causa de tu.

Victòries sobre Seon i Og

26 Llavors vaig enviar missatgers des del desert de Cademot a Seon,
rei d'Hesebon, amb paraules de pau, dient:

27 Pugui jo passar per la teva terra. Seguirem sempre la via, el
camí, sense decantar ni a la dreta ni a l'esquerra. 28 Em vendràs a
preu d'argent la vianda que menjaré, i em donaràs a preu d'argent
l'aigua que beuré: no faré sinó passar amb els meus peus, 29 talment
com m'han fet els fills d'Esaú, que habiten a Seïr, i els moabites, que
habiten a Ar, fins que hauré passat el Jordà, envers la terra que em
dóna Jahvè, el nostre Déu. 30 Però Seon, rei d'Hesebon, no ens vol-
gué deixar passar pel seu, per tal com Jahvè, ton Déu, havia endurit
el seu esperit i empedreït el seu cor, per lliurar-lo a la teva mà, tal
com avui veieu.

31 I em digué Jahvè: Vet aquí que jo he començat a lliurar-te
Seon i la seva terra; acuita't a posseir-la i a apoderar-te'n. 32 I Seon
ens eixí a l'encontre, ell i tot el seu poble, per venir en batalla a
Jasà. 33 I Jahvè, el nostre Déu, el lliurà al nostre albir, i el percudí-

26, Nm. XXI, 21

23. — *Heveus*. Cf. Ex. XXIII, 23. — *Caftor*. Probablement *Creta*.

24. — *Torrent d'Arnon*. Desemboca a l'est de la Mar Morta, i separava els Moabites dels Amorreus.

25. — *Pobles que són dessota de tot el cel*. Evidentment una hipèrbole. Vol dir els pobles d'aquella regió.

29. — *Talment*. Esmenta els proveïments rebuts dels moabites i dels idumeus, però no les contrarietats sofertes.

32. — *Jasà*. Entre Dibon i Medabà.

rem, ell, i els seus fills, i tot el seu poble. [34] I prenguérem llavors
totes les seves ciutats i votàrem a destrucció tota ciutat habitada,
amb les dones i els infants: no deixàrem persona viva; [35] solament
ens reservàrem com a presa nostra el bestiar i les despulles de les
ciutats que havíem pres. [36] Des d'Aroer, que és al marge del torrent
d'Arnon, i de la ciutat d'aquesta vall fins a Galaad, no hi hagué po-
blat que se'ns escapés: tots els lliurà al nostre albir Jahvè, el nostre
Déu. [37] Solament a la terra dels ammonites no t'acostares: a tot el
costat del torrent Jaboc, ni a les ciutats de la muntanya, ni a cap
lloc que Jahvè, el nostre Déu, hagués defès.

(C. III.) [1] I giràrem, i pujàrem pel camí de Basan, i ens eixí a
l'encontre Og, rei de Basan, amb tot el seu poble, per venir en ba-
talla a Edraí.

[2] I em digué Jahvè: No et faci cap por, perquè jo l'he lliurat a la
teva mà, ell i tot el seu poble i la seva terra, i faràs amb ell com
feres amb Seon, rei dels amorreus, que habitava a Hesebon.

[3] I Jahvè, el nostre Déu, lliurà també a les nostres mans Og, rei
de Basan, i tot el seu poble, el qual percudírem fins a no deixar-ne
persona viva. [4] I llavors prenguérem totes les seves ciutats; no restà
poblat que no li prenguéssim, seixanta ciutats, tota la regió d'Argob,
el regne d'Og a Basan. [5] Totes aquestes ciutats eren fortificades amb
muralles altes, portes i forrellats, sense comptar les ciutats obertes,
molt nombroses. [6] I les votàrem a destrucció, com havíem fet amb
Seon, rei d'Hesebon: votàrem a destrucció tota ciutat habitada, amb
les dones i infants, [7] però ens reservàrem com a presa nostra tot el
bestiar i les despulles de les ciutats.

[8] Així prenguérem en aquells temps a dos reis dels amorreus la
terra d'enllà del Jordà, del torrent de l'Arnon a la muntanya Her-

1, Nm. XXI, 33; Infra XXIX, 7. — 2, Nm. XXI, 34. — 3, Nm. XXI, 35

34. — *Votàrem a destrucció.* Per un anatema no tan rigorós com Nm. XXI, 2.

1. — *Edraí.* Cf. Nm. XXI, 33.

4. — *Seixanta ciutats.* Més tard anomenades Havot-Jaïr, perquè pertanyien a Jaïr de la tribu de Manassès. — *La regió d'Argob.* País volcànic anomenat Traconítide en temps de N. S. J.

5. — *Ciutats obertes.* Llogarrets.

8. — *Muntanya Hermon.* Cadena de muntanyes, ramificació de l'Anti-Líban, al nord de la Palestina.

mon. — [9] Els sidonis anomenen Sirion a l'Hermon i els amorreus
l'anomenen Sanir. — [10] Totes les ciutats del planell, i tot Galaad, i
tot Basan fins a Selcà i Edraí, ciutats del rei Og a Basan.

[11] Og, rei de Basan havia restat sol de la nissaga dels refaïtes: — el
seu llit, llit de ferro ¿no es troba, per cas, a Rabbà dels ammonites?
Té nou colzades de llarg i quatre colzades d'ample, en colzada
d'home. —

Repartiment de la Transjordània

[12] Aquest és el país de què ens ensenyorírem aleshores. I jo vaig
donar als rubenites i als gadites la terra a partir d'Aroer, junt al tor-
rent de l'Arnon i la meitat de la muntanya de Galaad amb les seves
ciutats; [13] i vaig donar a la mitja tribu de Manassès la resta de Ga-
laad i tot el Basan, el regne d'Og, tota la regió d'Argob.

— Tot el país de Basan s'anomenava el país dels refaïtes. [14] Jaïr,
fill de Manassès, prengué tota la regió d'Argob, fins als termenals
dels guessurites i dels macatites, anomenant-los, del seu nom,
Havot-Jaïr, fins al dia d'avui. —

[15] I vaig donar Galaad a Maquir, [16] i als rubenites i gadites vaig
donar una part de Galaad i la terra fins al torrent Arnon, fins al mig
del torrent que serveix de confí, i fins al torrent de Jaboc, confí dels
fills d'Ammon, [17] i l'Arabà i el Jordà per confí, de Quenèret fins a
la mar de l'Arabà, la Mar de la Sal, al peu dels vessants del Fasgà,
vers Orient.

[18] En aquell temps, jo us vaig donar aquesta ordre: Jahvè, el vos-

12, Nm. xxxii, 29

11. — *Llit de ferro.* Segurament el seu sarcòfag de basalt negre, molt abundant en el país i que conté un vint per cent de ferro. La colzada ordinària era de 49'5 cm.

12. — *Rubenites.* La gent de la tribu de Rubèn. *Gadites,* de la tribu de Gad.

14. — *Guessurites i macatites.* Dues races antigues que sembla que habitaven al sud i al peu de l'Hermon. — *Havot-Jaïr.* O sia: Viles de Jaïr.

17. — *Quenèret.* Que donà nom al llac de Genezaret o de Tiberíades.

18. — *Aquesta ordre.* Havia estat donada sols a les tribus de Rubèn, Gad i meitat de Manassès, que eren les que havien pres possessió de la Transjordània.

tre Déu, us ha donat aquesta terra perquè la posseïu. Vosaltres tots, els homes valents, caminareu armats davant els vostres germans, els fills d'Israel. [19] Però les vostres mullers i els vostres infants, i els vostres ramats — sé que teniu ramats molt nombrosos, — restaran en les ciutats que us he donat, [20] fins a tant que Jahvè haurà donat repòs als vostres germans, així com a vosaltres, i prendran ells i tot possessió de la terra que Jahvè, el vostre Déu, els dóna enllà del Jordà: després tornarà cadascú a la seva possessió, que jo us he donat.

[21] En aquell temps, vaig donar ordres a Josuè, dient: Els teus ulls han vist tot el que Jahvè, el vostre Déu, ha fet a aquells dos reis: això mateix farà Jahvè a tots els reialmes envers els quals passaràs. [22] No els temeu pas, car Jahvè, el vostre Déu, és qui combat per vosaltres.

[23] En aquell temps, jo vaig implorar Jahvè, dient: [24] Senyor, Jahvè, tu has començat a mostrar al teu servent la teva grandesa i la teva mà forta, perquè, ¿quin és el Déu, en el cel ni en la terra, que pugui obrar a la mesura dels teus fets i de les teves puixances? [25] Pugui jo passar, et prego, i veure aquella terra bona d'enllà del Jordà, i la bella muntanya aqueixa, i el Líban!

[26] Però Jahvè s'enutjà contra mi per causa de vosaltres, i no m'escoltà. I em digué Jahvè: Prou! No em parlis més d'això. [27] Puja al cim del Fasgà, i alça els teus ulls a occident i a septentrió, i a migdia i a orient, i contempla el país amb els teus ulls: puix que tu no passaràs aquest Jordà. [28] Però dóna les teves ordres a Josuè, encoratja'l i conforta'l, perquè serà ell qui el passarà al cap del seu poble, i posarà Israel en possessió de la terra que veuràs.

[29] I ens deturàrem a la vall, enfront de Bet-Fogor.

21, Nm. XXVII, 18. — 27, Infra XXXI, 2; XXXIV, 4

27. — *Fasgà*. Part de la carena de l'Abarim, a l'est de la Mar Morta.

29. — *Bet-Fogor*. Cf. Nm. XXIII, 28, n.

Exhortació a l'observança de les lleis

(C. IV.) [1] I ara, Israel, escolta els estatuts i els decrets que jo us
ensenyo, per tal que els practiqueu, i així visqueu i entreu en pos-
sessió de la terra que Jahvè, el Déu dels vostres pares, us dóna.
[2] No afegireu res al que jo us ordeno, ni en traureu res, ans obser-
vareu els manaments de Jahvè, el vostre Déu, que jo us intimo.
[3] Els vostres ulls han vist ço que Jahvè féu a propòsit de Beel-Fegor;
com Jahvè, ton Déu, exterminà d'enmig de tu tots aquells qui ha-
vien anat darrera de Beel-Fegor; [4] però vosaltres que us mantinguéreu
fidels a Jahvè, el vostre Déu, sou tots vius encara. [5] Mireu: jo
us he ensenyat estatuts i decrets tal com Jahvè, mon Déu, m'ha or-
denat, per tal que els poseu en pràctica a la terra on aneu a entrar
per prendre'n possessió. [6] Els observareu, doncs, i els posareu en
pràctica, perquè ells seran el vostre seny i la vostra saviesa als ulls
dels pobles, els quals, en sentir parlar de tots aquests estatuts, diran:
Cert, aquesta gran nació és un poble savi i assenyat! [7] ¿Quina és,
talment, la gran nació, que tingui el Déu tan proper com Jahvè, el
nostre Déu, cada vegada que l'invoquem? [8] ¿I quina és la gran nació
que tingui estatuts i decrets justos com és tota aquesta llei que jo
poso avui davant vostre?

[9] Tan sols, para esment en tu mateix, i guarda la teva ànima amb
diligència, que no t'oblidis de les coses que els teus ulls han vist i no
les deixis caure del teu cor cap dia de la teva vida, ans les faràs co-
nèixer als teus fills i als fills dels teus fills. [10] Recorda't del dia que
et tingueres davant de Jahvè, ton Déu, a l'Horeb, llavors que Jahvè
em digué: Convoca el poble, i jo els faré sentir les meves paraules,
a fi que aprenguin a témer-me tots els dies que viuran damunt la

3, Nm. xxv, 4

1. — Després d'aquest resum històric (I-III) comença ara la part parenètica. — *Estatuts i decrets* sovint són exposats juntament i la seva distinció no és sempre clara. Ordinàriament *estatuts* són els principis fonamentals de la llei moral i religiosa, i *decrets* les aplicacions a casos particulars.

3. — *Beel-Fegor*. Cf. Nm. XXV, 5.

10. — *El dia que et tingueres*. Cf. Ex. XIX, 9 ss.

terra, i ho ensenyin a llurs fills. [11] I vosaltres us atansàreu i us deturàreu al peu de la muntanya, i la muntanya era tota en flames que s'abrandaven fins al cor del cel: i hi havia tenebres, núvols i calitja. [12] I Jahvè us parlà d'enmig del foc: vosaltres oíreu el so de les paraules, però no veiéreu cap figura: era només veu. [13] I ell us promulgà el seu pacte, que us ordenà que observéssiu, ço és, les deu paraules; i les escriví damunt dues taules de pedra.

[14] I a mi m'ordenà aleshores Jahvè d'ensenyar-vos estatuts i decrets, perquè els poséssiu en pràctica a la terra on aneu a passar per posseir-la.

[15] Per tal, doncs, com no veiéreu cap figura el dia que Jahvè us parlà a l'Horeb, d'enmig del foc, guardeu amb diligència les vostres ànimes, [16] a fi que no us corrompeu, fent-vos alguna escultura, forma de qualsevol simulacre, imatge de mascle o de fembra, [17] imatge de qualsevol animal de la terra, imatge d'ocell alat que vola en el cel, [18] imatge de tot rèptil de la terra, imatge de tot peix que és a les aigües sota la terra, [19] i no s'esdevingui que, alçant els teus ulls al cel i veient el sol i la lluna i els estels, i tot l'estol del cel, siguis emmenat a prosternar-te davant d'ells i retre culte a aquestes coses que Jahvè, ton Déu, ha concedit a tots els pobles que hi ha sota tots els cels. [20] Però a vosaltres, Jahvè us ha pres, i us ha tret fora de la fornal de ferro de l'Egipte, a fi que esdevinguéssiu per a ell un poble de possessió seva, com avui. [21] I Jahvè s'enutjà contra mi per causa vostra, i jurà que jo no passaria el Jordà i no entraria en la terra bona que Jahvè, ton Déu, et dóna en possessió. [22] I jo he de morir en aquesta terra, sense passar el Jordà, però vosaltres el passareu i posseireu aquesta terra bona. [23] Guardeu-vos d'oblidar el pacte de Jahvè, el vostre Déu, el que ell establí amb vosaltres, i de fer cap imatge, figura de qualsevol cosa que Jahvè, ton Déu, t'hagi defès. [24] Car Jahvè, ton Déu, és foc devorador, Déu gelós.

11, Ex. XIX, 18. — 21, Supra I, 37. — 24, Hbr. XII, 29

16. — *Alguna escultura.* A fi d'evitar el perill d'idolatria.

19. — Tota la història del poble demostra la necessitat de totes aquestes ordenacions, vv. 15-19.

20. — *Fornal de ferro.* De la corrupció idolàtrica de l'Egipte.

[25] Quan hauràs engendrat fills i fills dels teus fills i haureu envellit
a la terra, si us corrompeu i si us feu una imatge, figura de qualse-
vol cosa, i obreu ço que és mal als ulls de Jahvè, el vostre Déu, per
encolerir-lo, [26] jo prenc avui en testimoni contra vosaltres el cel i la
terra, que ben aviat deperireu de la terra de què aneu a prendre pos-
sessió passant el Jordà: no hi allargareu els vostres dies, ans sereu
exterminats totalment. [27] I Jahvè us escamparà entre els pobles i
restareu en petit nombre enmig de les nacions a les quals us envia-
rà Jahvè. [28] I allí servireu a déus, obra de mà d'home, de fusta i de
pedra, que no hi veuen, ni ouen, ni mengen, ni hi senten de flat.
[29] D'allí estant, cercaràs Jahvè, ton Déu, i el trobaràs, si el cerques
amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima. [30] En la teva angoixa,
quan t'hauran esdevingut totes aquestes coses, als darrers dies, tor-
naràs a Jahvè, ton Déu, i donaràs escolta a la seva veu, [31] car Jahvè,
ton Déu, és un Déu compassiu: ell no t'abandonarà, i no et des-
truirà: no oblidarà el pacte que jurà amb els teus pares.

[32] Interroga, sinó, els temps passats que foren abans de tu, des del
dia que Déu creà l'home damunt la terra, i des de l'un terme del cel
a l'altre, si ha succeït mai cosa semblant a aquesta gran cosa, o si
s'ha sentit a dir res de semblant. [33] ¿Ha sentit mai un poble la veu
de Déu parlant d'enmig del foc, com tu l'has sentida, i ha restat
viu? [34] ¿Ha provat mai un déu de venir a prendre's per a ell una
nació d'enmig d'una altra nació, amb proves, i senyals, i prodigis, i
batalles, amb mà forta i braç estès, i amb grans terrors, com ha fet
per vosaltres Jahvè, el vostre Déu, a l'Egipte, davant els vostres ulls?
[35] A tu t'ha estat això mostrat, perquè sabessis que Jahvè és el teu
Déu, i d'altre no n'hi ha fora d'ell. [36] Del cel t'ha fet sentir la seva
veu per ensenyar-te: damunt la terra t'ha fet veure el seu gran foc,
i tu has sentit les seves paraules d'enmig del foc. [37] I per tal com
ell amà els teus pares, elegí la semença llur després d'ells, i ell ma-
teix, amb la seva presència, amb el seu gran poder, et tragué fora

37, Ex. XIII, 21

25-28. — Els càstigs contra la idolatria seran: *a)* privació de la terra promesa, *b)* vida curta i extermini total, *c)* exili en pobles estrangers en esclavatge.

de l'Egipte, [38] per tal de foragitar davant teu nacions més grans i més
poderoses que tu, i per tal de fer-te entrar a la terra llur i donar-te-
la en possessió, com avui dia. [39] Sàpigues, doncs, avui i aferma en
el teu cor que Jahvè és Déu, en el cel damunt i en la terra davall, i
no n'hi ha cap altre. [40] I guarda els seus estatuts i els seus precep-
tes, que jo avui t'intimo a fi que prosperis tu i els teus fills després
de tu, i a fi que perllonguis els teus dies en la terra que Jahvè, ton
Déu, et dóna.

Les ciutats de refugi a la Transjordània

[41] Llavors Moisès separà tres ciutats enllà del Jordà, a sol ixent,
[42] perquè servissin de refugi a l'homeier que occí el seu proïsme sense
voler i sense haver-ne estat enemic d'ahir ni despús-ahir, a fi que
refugiant-se en una d'aquelles ciutats, salvés la vida: [43] Bòsor, al
desert, en terra del planell, per als rubenites, i Ramot a Galaad, per
als gadites, i Golan a Basan, per als manassites.

41, Nm. xxxv, 14. — 43, Ios. XX, 7

40. — *Perllonguis els teus dies en la terra.* Déu la hi dóna per sempre; si Israel la perd, és exclusivament per la seva infidelitat. — Amb aquesta magnífica peroració (vv. 32-40), Moisès acaba el primer discurs. Els vv. següents, 41-43, són disposicions sobre les ciutats de refugi, i formen com un apèndix.

43. — *Bòsor.* No ha estat identificada, malgrat de trobar-se indicada en l'estela del rei Mesa — *Ramot.* Alguns la posen a Es-Salt, al SE. de l'embocadura del Jaboc; d'altres més amunt, al SO. de Dera (Edrai) i en altres indrets. — *Golan.* Potser a l'E. del llac de Tiberíades.

SEGON DISCURS DE MOISÈS

(IV, 44 - XI, 32)

Introducció històrica

44 Aquesta és la llei que proposà Moisès davant dels fills d'Israel;
45 aquestes són les admonicions i els estatuts i els decrets que donà
Moisès als fills d'Israel, quan hagueren sortit de l'Egipte, 46 enllà del
Jordà, a la vall enfront de Bet-Fogor, al país de Seon, rei dels
amorreus que sojornava a Hesebon, i que Moisès i els fills d'Israel
percudiren quan havien sortit de l'Egipte. 47 I s'ensenyoriren de la
seva terra, i de la terra d'Og, rei de Basan: dos reis dels amorreus
de l'altra banda del Jordà, a sol ixent, 48 des d'Aroer, que és al mar-
ge del torrent d'Arnon a la muntanya de Sion, ço és, l'Hermon, 49 i
tota l'Arabà, enllà del Jordà, vers sol-ixent, fins a la mar de l'Arabà, al
peu dels vessants del Fasgà.

PRÒLEG

(V - XI)

L'origen dels preceptes

(C. V.) 1 I convocà Moisès tot Israel, i els digué:
Escolta, Israel, els estatuts i els decrets que jo proclamo a les vos-
tres orelles. Apreneu-los i guardeu-los per posar-los en obra.

45. — *Admonicions.* Són considerades com l'element pedagògic de la legislació.

49. — *Fins a la mar de l'Arabà.* Manca en Gr. — *Vessants de Fasgà.* Gr.: 'sota el rocam d'Asedot'.

1. — *I convocà.* Aquest segon discurs de Moisès és el més llarg i el més important del llibre. Comprén tres grans seccions i un pròleg (V-XI) en el qual tracta de l'origen i els fonaments dels preceptes que intimarà al poble.

[2] Jahvè, el nostre Déu, clogué amb nosaltres pacte a l'Horeb. [3] No
amb els nostres pares clogué Jahvè aquest pacte, sinó amb nosaltres:
nosaltres mateixos que som avui aquí, vivents. [4] Cara a cara parlà
Jahvè amb nosaltres en la muntanya, d'enmig del foc. [5] Jo era lla-
vors entre Jahvè i vosaltres per tal de declarar-vos la paraula de
Jahvè, car vosaltres tinguéreu por a la vista del foc, i no pujàreu a la
muntanya. I Ell digué:

[6] Jo sóc Jahvè, ton Déu, qui t'he fet sortir de la terra d'Egipte, de
la casa de servitud.

[7] No tindràs altres déus davant de mi.

[8] No et faràs cap escultura, cap semblança d'allò que és en els cels
endalt, ni d'alló que és a la terra abaix, ni del que és dins les aigües
davall la terra. [9] No els adoraràs, ni els retràs culte, car jo, Jahvè,
ton Déu, só un Déu gelós, que puneix la iniquitat dels pares en els
fills fins a la terça i a la quarta generació d'aquells que m'odien.
[10] I fa misericòrdia fins a la milena generació d'aquells que m'estimen
i dels qui observen els meus preceptes.

[11] No prendràs el nom de Jahvè, ton Déu, en va; car Jahvè no
deixarà impunit aquell qui vanament prendrà el seu nom.

[12] Guarda el dia del sàbat, per a santificar-lo, segons que t'ha manat
Jahvè, ton Déu. [13] Sis dies treballaràs i faràs tota l'obra teva, [14] però
el dia setè és sàbat per a Jahvè, ton Déu: no faràs cap tasca, ni tu,
ni ton fill, ni ta filla, ni ton servent, ni ta serventa, ni ton bou, ni
ton ase, ni cap bèstia teva, ni el teu hoste que és dins les teves por-
tes, per tal que reposi el teu servent i la teva serventa així com tu.
[15] Recorda't que fores esclau en terra d'Egipte, i que Jahvè, ton Déu,
et féu sortir d'allí amb mà forta i amb braç estès; per això t'ha co-
mandat Jahvè, ton Déu, de complir el dia del sàbat.

6, Ex. xx, 2; Lv. xxvi, 1; Ps. lxxx, 11. — 7, Ex. xx, 3; Ps. lxxx, 10. — 8, Ex. xx, 4; Lv. xxvi, 2; Ps. xcvi, 7. — 9, Ex. xxxiv, 14. — 11, Ex. xx, 7; Lv. xix, 12; Mt. v, 33. — 14, Gn. ii, 2; Ex. xx, 10; Hbr. iv, 4.

3. — *No amb els nostres pares.* No únicament amb ells, sinó amb tot Israel.

4. — *Cara a cara.* Directament al poble donà el Decàleg. Després Moisès fou el mitjancer i portaveu.

9. — *Ni els retràs culte.* Litt. el text usa l'hebraisme: *no els serviràs.* El significat és el mateix.

14. — *Dins les teves portes* (de la ciutat). El Deuteronomi usa sovint per metonímia *porta* per designar la ciutat.

16 Honra ton pare i ta mare, segons t'ha manat Jahvè, ton Déu,
per tal que s'allarguin els teus dies, i per tal que prosperis damunt la
terra que Jahvè, ton Déu, et dóna.
17 No occiràs.
18 No faràs adulteri.
19 No furtaràs.
20 No llevaràs contra ton proïsme fals testimoni.
21 No cobejaràs la muller de ton proïsme, ni cobdiciaràs la casa de
ton proïsme: el seu camp, ni el seu servent, ni la seva serventa, ni el
seu bou, ni el seu ase, ni cosa que sia de ton proïsme.
22 Aquestes paraules digué Jahvè a tota la vostra comunitat en la
muntanya, d'enmig del foc, el núvol i la calitja, amb veu forta i res
més no afegí. I les escriví damunt dues taules de pedra, i me les
donà a mi.
23 I s'esdevingué que quan vosaltres oíreu la veu d'enmig de la
tenebra, essent la muntanya tota en foc, atansàreu a mi tots els caps
de les vostres tribus i els vostres ancians.
24 I diguéreu: Vet aquí que Jahvè, el nostre Déu, ens ha mostrat
la seva glòria i la seva grandesa, i hem sentit la seva veu d'enmig
del foc: avui hem vist que Jahvè parla amb l'home, i l'home viu.
25 Ara, doncs, ¿per què moriríem? Car aquest gran foc ens consu-
mirà: si nosaltres tornem encara a oir la veu de Jahvè, el nostre
Déu, morirem! 26 Perquè, entre tota carn, ¿qui és el que, com
nosaltres, sent la veu del Déu vivent parlant d'enmig del foc, i
viu? 27 Acosta-t'hi tu, i escolta tot allò que dirà Jahvè, el nostre
Déu, i tu ens tornaràs a dir tot allò que parlarà Jahvè, el nostre Déu,
a tu, i ho escoltarem, i ho farem.
28 I escoltà Jahvè la veu de les vostres paraules en parlar vosaltres
amb mi. I digué Jahvè, mon Déu: He oït la veu de les paraules
que aquest poble t'ha adreçat a tu: està bé tot el que han dit. 29 Oh,
tant de bo que tinguessin sempre aquest cor, que em temessin i

16, Ex. xx, 12; Eccli. III, 9; Mt. xv, 4; Mc. VII, 10; Eph. VI, 2. — 21, Mt. v, 28; Rm. VII, 7

22. — *Res més no afegí.* S'entèn, parlant directament al poble, però per mitjanceria de Moisès, digué al poble moltes altres coses.

guardessin tots els meus manaments per tots els dies: per tal que
prosperessin ells i llurs fills a perpetuïtat! [30] Vés i digues-los: Tor-
neu-vos-en a les vostres tendes. [31] I tu resta ací amb mi, i et dicta-
ré tots els estatuts, i els preceptes, i els decrets, que tu els ensenya-
ràs, perquè els practiquin a la terra que jo els dono per a posseir-la.
[32] Posareu esment, doncs, a fer el que us mana Jahvè, Déu vostre:
no trencareu a dreta ni a esquerra: [33] per tot camí que us manà
Jahvè, Déu vostre, caminareu; per tal que visqueu, i prospereu, i
allargueu els vostres dies en la terra que tindreu en possessió.

L'amor de Déu, fonament d'Israel

(C. VI.) [1] Aquest és l'ordenament, els estatuts i els decrets que
Jahvè, Déu vostre, m'ha comandat d'ensenyar-vos perquè els prac-
tiqueu en la terra on vosaltres passareu, per posseir-la: [2] per tal que
temis Jahvè, ton Déu, observant tots els estatuts que jo t'he prescrit,
tu, i ton fill, i el fill de ton fill, tots els dies de la teva vida i perquè
s'allarguin els teus dies. [3] Escolta, doncs, Israel, i ten compte de practi-
car-los, per tal que prosperis i us multipliqueu fora mida, segons et di-
gué Jahvè, Déu de tos pares, 'de donar-te' una terra regalant llet i mel.
[4] Escolta, Israel: Jahvè és el nostre Déu, Jahvè és l'únic. [5] Ama-
ràs Jahvè, ton Déu, amb tot el teu cor, i amb tota la teva ànima i
amb tota la teva força. [6] I aquestes paraules que jo et mano avui
seran sobre el teu cor. [7] I les inculcaràs als teus fills, i els en parlaràs
estant-te a casa teva, i anant de camí, i en anar-te a colgar, i en lle-
var-te. [8] I els lligaràs en senyal damunt la teva mà, i faran de frontals
entre els teus ulls. [9] I els escriuràs damunt els muntants de la teva
casa i en les teves portes.

5, Infra XI, 13; Mt. XXII, 37; Mc. XII, 30; Lc. X, 27

4.—El capítol precedent, ço és, V, 1-VI, 3, no és més que una part del preàmbul del discurs. Ací continua encara la mateixa secció, amb un nou incís, VI, 4-XI, en el qual exposa els motius de guardar fidelitat a Déu. —*Jahvè és l'únic.* Principi fonamental de la religió del poble elegit: la unitat de Déu.

5. —*Amaràs Jahvè.* Segon principi fonamental de la religió, que cal tenir sempre present.

8-9. — *I els lligaràs en senyal.* És purament metafòric. Més tard els jueus puritans o farisaics ho interpretaren

[10] Quan Jahvè, ton Déu, et durà a la terra que jurà als teus pares,
a Abraam, a Isaac i a Jacob, de donar-te: a ciutats grans i bones que
no edificares, [11] i cases plenes de tot bé que tu no omplires, i cister-
nes que tu no cavares, i vinyes i oliverars que tu no plantares: i men-
jaràs i t'assaciaràs, [12] guarda que no t'oblidis de Jahvè, ton Déu, el
qual et féu sortir de la terra d'Egipte, de la casa de servitud.
[13] Temeràs Jahvè, ton Déu, i a ell serviràs i en son nom juraràs.
[14] No anireu darrera déus estranys, darrera algun dels déus dels po-
bles que us envolten, [15] car un Déu gelós, Jahvè, ton Déu, és en-
mig de tu; no sia que s'abrandi la ira de Jahvè, ton Déu, contra tu,
i t'extermini de sobre la faç de la terra.

[16] No temptareu Jahvè, el vostre Déu, com el temptàreu a Massà.
[17] Guardareu exactament els manaments de Jahvè, Déu vostre, i els
seus preceptes i estatuts que ell t'ha comandat. [18] I faràs ço que és
recte i bo als ulls de Jahvè: per tal que prosperis, i entris i posseeixis
la terra bona que Jahvè jurà als teus pares, [19] i ell foragiti de ta faç tots
els teus enemics, segons Jahvè ha promès.

[20] I quan demà el teu fill et preguntarà dient: ¿Què són els testi-
monis, i els estatuts, i els decrets que Jahvè, el nostre Déu, us ha im-
posat? [21] Aleshores respondràs a ton fill: Esclaus érem de Faraó a
l'Egipte, i Jahvè ens féu sortir de l'Egipte amb mà forta. [22] I Jahvè
obrà als nostres ulls senyals i meravelles grans i malastrugues per a
l'Egipte, contra Faraó i contra tota la casa d'ell. [23] I ens féu sortir d'allí
per conduir-nos i donar-nos la terra que ell jurà als nostres pares.
[24] I ens ordenà de practicar tots aquests estatuts, de témer Jahvè, el
nostre Déu, per tal que prosperem tots els dies i ell ens mantingui
en vida, com avui dia. [25] I això serà la nostra justícia, si tenim esment
de complir tots aquests ordenaments a la faç de Jahvè, el nostre Déu,
segons ell ens ha comandat.

13, Infra x, 20; Mt. IV, 10; Lc. IV, 8

d'una manera material. Cf. Mt. XXIII, 5.

El fragment 4-9, completat per Dt. XI, 13-21 i Nm. XV, 37-41, constituïa en temps del Judaisme la professió de fe dels fidels de la Sinagoga i s'anomenava *Xemà*.

16.—*No temptareu Jahvè*. Desobeintlo i volent veure fins on arriba la seva paciència. — *Massà*. Prop de Rafidim. Cf. XVII, 1-7. No l'han de posar *a prova* (massà). Vg.: «in loco tentationis».

Anorreament dels canaaneus i llurs ídols

(C. VII.) [1] Quan Jahvè, ton Déu, et farà entrar a la terra on vas
per a posseir-la, i haurà foragitat de la teva faç moltes nacions: l'he-
teu, i el gergeseu, i l'amorreu, i el canaaneu, i el ferezeu, i l'heveu
i el jebuseu: set nacions, nombroses i fortes més que tu; [2] i Jahvè,
ton Déu, les lliurarà a la teva faç i tu les percudiràs, les votaràs a
destrucció: no clouràs pacte amb ells, ni els planyeràs. [3] I no t'em-
parentaràs amb ells: la teva filla no donaràs al seu fill, ni prendràs
per al teu fill la seva filla. [4] Car ella faria decantar ton fill del meu
seguiment, i servirien altres déus, i s'abrandaria la ira de Jahvè con-
tra vosaltres, i ben prompte us exterminaria. [5] Ans així fareu amb
ells: llurs altars enrunareu, i llurs esteles esmicareu, i llurs asseres
trencareu i a llurs escultures calareu foc. [6] Car poble sant ets tu per
a Jahvè, ton Déu: a tu t'ha escollit Jahvè, ton Déu, perquè siguis el
seu poble peculiar, entre tots els pobles que són damunt la faç de la
terra. [7] No perquè sigueu més nombrosos que tots els pobles, Jahvè
s'és agradat de vosaltres, i us ha escollit; vosaltres sou el més petit
de tots els pobles. [8] Ans per l'amor de Jahvè a vosaltres, i per guar-
dar el jurament que féu als vostres pares, Jahvè us féu sortir amb mà
forta, i us rescatà de la casa de servitud, de la mà de Faraó, rei d'E-
gipte. [9] Reconeix, doncs, que Jahvè, ton Déu, és el Déu, el Déu
fidel, guardador del pacte i de la benignitat envers els seus amadors
i envers els observadors dels seus preceptes, fins a la milena genera-
ció, [10] però dóna encontinent la paga a qui l'odia, fent-lo perdre. Ell

1, Ex. XXIII, 23; XXXIII, 2. — 2, Ex. XXIII, 32; XXXIV, 15. — 5, Ex. XXIII, 24; Infra XII, 3; XVI, 21. — 6, Infra XIV, 2; XXVI, 18.

1-26. — Com una conseqüència de la fidelitat a Déu recomanada en el capítol precedent, Israel extirparà el culte idolàtric del país de Canaan.—*L'Heteu.* Cf. Ex. XXIII, 23; *Gergeseu,* poble canaaneu de l'oest del Jordà; l'*Amorreu,* cf. Gn. XV, 16; *Canaaneu,* una tribu que portava especialment aquest nom, entre la Mediterrània i el Jordà. – *Ferezeu, Heveu i Jebuseu.* Cf. Ex. XXIII, 23. — *Set nacions.* Número rodó, perfecte.

5. — *Asseres.* Arbres sagrats, emblemes de la deessa Astòret o Astarté. — *Llurs escultures.* Gr.: les escultures 'de llurs déus'.

9. — *És el Déu.* Per tal que no el puguin confondre amb els déus, *Elim,* dels idòlatres, fa precedir el nom de l'article, *Ha-El,* per significar que és l'únic vertader Déu.

no fa ajornament a qui l'odia: encontinent li dóna la paga. [11] Observa, doncs, l'ordenament: els estatuts i els decrets que jo avui et mano que compleixis.

[12] I s'esdevindrà que, en premi d'haver escoltat aquests ordenaments i d'haver-los observats i complerts, també Jahvè, ton Déu, et complirà el pacte i la benignitat que jurà als teus pares. [13] I t'estimarà, i et beneirà i et multiplicarà; i beneirà el fruit del teu ventre i el fruit de la teva terra: el teu blat i el teu most i el teu oli: els parts de les teves vaques i les cries del teu ovellar, damunt la terra que ell jurà als teus pares de donar-te. [14] Beneït seràs entre tots els pobles: no hi haurà en tu eixorc ni eixorca, ni tampoc en el teu bestiar. [15] I Jahvè allunyarà de tu tota malaltia, i totes les marfugues de l'Egipte, que tu coneixes, no les posarà damunt teu, ans les posarà damunt de tots aquells qui t'odien.

[16] I devoraràs tots els pobles que Jahvè, ton Déu, està per donar-te: no els planyerà el teu ull, ni serviràs els déus llurs, car això fóra per a tu un parany.

[17] Quan diràs dins ton cor: Aquestes nacions són més grans que jo: ¿com podré posseir-les? [18] No tinguis por d'elles: recorda't bé del que féu Jahvè, ton Déu, a Faraó i a tot l'Egipte: [19] les proves grans que veieren els teus ulls: els senyals i les meravelles, i la mà forta, i el braç estès, amb què et féu sortir Jahvè, ton Déu: així farà Jahvè, ton Déu, a tots els pobles, a la presència dels quals tu tems. [20] I Jahvè, ton Déu, aviarà també contra ells la vespa, fins a extingir-se els que restaran, els qui s'hauran escondit de la seva faç. [21] No temeràs de la faç llur, car Jahvè, ton Déu, és enmig de tu, Déu gran i terrible.

[22] I Jahvè, ton Déu, gitarà aquestes nacions de la teva faç a poc a poc: no podràs pas acabar-les tot d'una, no fos que fessis multiplicar contra tu la fera del camp. [23] Ans Jahvè, ton Déu, les posarà al teu

14, Ex. XXIII, 26. — 20, Ex. XXIII, 28; XXXIII, 2; Ios. XXIV, 12

16. — *I devoraràs... car això fóra per a tu un parany.* El motiu de la destrucció dels Canaaneus no era cap odi nacional, sinó el perill religiós que representaven per a Israel.

22. — *Multiplicar... la fera del camp.* Amb la despoblació ràpida i les degollines, les feres envairien el país.

albir, i les crebantarà amb gran contorbació fins a ésser esborrades.
[24] I lliurarà llurs reis a la teva mà, i faràs perdre el nom llur de sota
els cels: ningú no podrà tenir-te cara, fins a tant que els hauràs
exterminats. [25] Les escultures dels déus llurs cremareu al foc: no
cobejaràs argent ni or d'ells, ni ho prendràs per a tu, per tal que
no hi caiguessis en parany, car abominació de Jahvè, ton Déu, són
ells. [26] No portaràs abominació a la teva casa, puix que series votat
a destrucció com ells: de tot cor ho detestaràs i ho abominaràs, car
és votat a destrucció.

Benedicions a la fidelitat

(C. VIII.) [1] Posareu esment a practicar tot l'ordenament que jo
us imposo avui; per tal que visqueu i us multipliqueu, i entreu i pos-
seïu la terra que Jahvè jurà als vostres pares. [2] I et recordaràs de tot
el camí per on Jahvè, ton Déu, t'ha conduït durant aquests quaranta
anys en el desert, per tal d'humiliar-te i de provar-te: per tal de sa-
ber ço que hi havia dins el teu cor, si compliries o no els seus pre-
ceptes. [3] Ell t'ha humiliat, t'ha fet famejar i t'ha fet menjar el mannà
que no coneixies, ni conegueren els teus pares, a fi d'assabentar-te
que no del pa solament viurà l'home, ans de tota cosa sortida de la
boca de Jahvè viurà l'home. [4] El teu mantell no es malmeté damunt
teu, i el teu peu no s'abotornà aquests quaranta anys, [5] perquè així
reconeguis en el teu cor que, talment com l'home educa el seu fill,
així Jahvè, ton Déu, t'educa. [6] Guardaràs, doncs, els preceptes de
Jahvè, ton Déu, caminant en les seves senderes i tement-lo.
[7] Car Jahvè, ton Déu, és qui et condueix envers una terra bona, una
terra de corrents d'aigües, de deus i de gorgs, que brollen a la vall

25, II Macc. XII, 40. — 3, Mt. IV, 4, Lc. IV, 4

25. — *Caiguessis en parany.* Fossis atrapat, enganyat, i caiguessis en l'anatema. Cf. Jos. VII, 10-26.

1. — Tot el capítol està destinat a recordar els beneficis rebuts de Déu, per tal d'excitar a la fidelitat.

3. — *Mannà.* Cf. Ex. XVI, 13-35. — *No del pa solament...* Frase citada per N. S. J. al temptador. Cal notar que les tres respostes de N. S. en aquesta circumstància, precedides de la fórmula *Scriptum est* (Mt. IV, 4, 7, 10), són tretes totes elles d'aquest segon discurs de Moisès. Les altres dues són de Dt. VI, 13, 16.

7. — *Una terra de corrents d'aigües.* Per

i a la muntanya, [8] una terra de blat i ordi, de ceps, i de figueres, i de
magraners: terra d'oli i de mel. [9] Una terra en la qual no menjaràs
el pa amb escassedat: no hi mancaràs de res: una terra on les pedres
són ferro, i de les seves muntanyes extrauràs coure. [10] I menjaràs i
et sadollaràs, i beneiràs Jahvè, ton Déu, damunt la terra bona que
t'ha donat. [11] Guarda't, que no oblidis Jahvè, ton Déu, fins a no
observar els seus manaments i els seus decrets i els seus estatuts, que
jo avui et dono, [12] no sia que mengis, i et sadollis, i edifiquis, i habitis
belles cases, [13] i es multipliqui el teu arment, i el teu ovellar, i l'ar-
gent i l'or se't multipliqui, i es multipliqui tota cosa teva, [14] i després
s'enorgulleixi el teu cor i oblidis Jahvè, ton Déu, qui t'ha fet sortir
de la terra d'Egipte, de la casa de servitud, [15] qui t'ha conduït a tra-
vés del desert gran i ferest, de serps ardents i escorpins, i d'un erm on
no hi ha aigües, i féu adollar la roca foguera; [16] qui, en el desert,
et donà a menjar el mannà que no conegueren els teus pares, per tal
d'humiliar-te, provar-te, i fer-te bé a la teva darreria, [17] i que encara
diguis en el teu cor: la meva força i la virior de la meva mà m'han
fet aquesta riquesa. [18] Ans recorda't de Jahvè, ton Déu: car ell et
dóna la força per a fer riquesa: per tal de confirmar, com fa avui, el
seu pacte que jurà als teus pares. [19] I s'esdevindrà que si arribes a obli-
dar Jahvè, ton Déu, i vas darrera déus estranys, i els serveixes i els
adores: jo testifico avui contra vosaltres que ben cert us perdreu.
[20] Així com les nacions que Jahvè fa perdre davant vostre, així us per-
dreu, per no escoltar la veu de Jahvè, Déu vostre.

Els dons de Déu

(C. IX.) [1] Escolta, Israel: Tu estàs per passar avui el Jordà, per
a anar a desposseir unes nacions més grans i més fortes que tu, ciu-

15, Ex. XVI, 35; XVII, 6; Nm. XX, 9; XXI, 6

una gent que havia passat 40 anys en el desert, la Palestina podia considerar-se un país d'aigües abundants.

9. — *Les pedres són ferro.* Al·ludeix al basalt, molt abundant al nord de la Palestina.

15. — *Serps ardents.* Serpents, la ferida de les quals produeix una ardència que ocasiona la mort. Hebr. *saraf.* Vg. tradueix: «serpens flatu adurens». Gr.: «el serpent que mossega».

1. — La matèria tractada en aquest capítol continua en el següent fins al v. 11. Està destinat a inculcar a Israel que els

tats grans i amurallades fins al cel, [2] un poble gran i alt, fill dels enaquites que tu coneixes, i dels quals has sentit a dir: ¿Qui se servarà a la faç dels fills d'Enac? [3] Sàpigues, doncs, avui que Jahvè, ton Déu, és el qui passarà al teu davant com un foc abrusador que els assolarà i els abatrà a la teva faç, i tu els posseiràs i els exterminaràs tot d'una, segons et parlà Jahvè. [4] No parlis dins el teu cor, en expellir-los Jahvè, ton Déu, davant la teva faç, dient: Per la meva justícia m'ha dut Jahvè a posseir aquesta terra. Puix que per la malícia d'aquestes nacions, Jahvè les ha desposseïdes davant la teva faç. [5] No per la teva justícia, ni per la dretura del teu cor entraràs en possessió de la terra llur, ans per la malícia d'aquestes nacions, Jahvè, ton Déu, les desposseeix davant la teva faç, i per complir la paraula que Jahvè, ton Déu, jurà als teus pares, a Abraam, i a Isaac i a Jacob. [6] Sàpigues, doncs, que no per la teva justícia Jahvè, ton Déu, et dóna aquesta terra bona en possessió, car poble dur de bescoll ets tu.

[7] Recorda, no ho oblidessis pas, com feres enutjar Jahvè, ton Déu, en el desert: del dia que sortires de la terra d'Egipte fins que heu arribat en aquest lloc, rebels heu estat amb Jahvè. [8] I a l'Horeb féreu enutjar Jahvè, i Jahvè s'encolerí contra vosaltres fins a voler exterminar-vos. [9] Llavors que vaig pujar a la muntanya per prendre les taules de pedra, les taules del pacte que Jahvè cloïa amb vosaltres, i vaig romandre a la muntanya quaranta dies i quaranta nits: pa no mengí, ni aigua no beguí. [10] I Jahvè em donà les dues taules de pedra, escrites amb el dit de Déu, i en elles hi havia totes les paraules que parlà Jahvè amb vosaltres a la muntanya enmig del foc, el dia de l'assemblea. [11] I fou a la fi dels quaranta dies i de les quaranta nits que Jahvè em donà les taules de pedra, les taules del pacte, [12] i

8, Ex. XVII, 6; XIX, 3; XXXI, 18; XXXII, 15. — 12, Ex. XXXII, 7

dons de Déu són gratuits i que els beneficis rebuts no eren en cap manera merescuts per Israel.

Avui per *aviat*, com sovint *demà* significa *més tard*.

4 ss. — *Per la meva justícia*. No és la força d'Israel la que guanyarà les victòries, sinó la justícia de Déu, que castigarà la corrupció moral dels cananeus, i la seva bondat en complir la promesa feta als patriarques.

7 ss. — *Recorda*. Es fa memòria de les repetides infidelitats d'Israel, començant per la del Sinaí, episodi del vedell d'or, vv. 8-21. Cf. Ex. XXVII, 1-35.

10. — *El dia de l'assemblea*. Quan tot el poble fou convocat al peu de la muntanya per a escoltar la veu de Déu.

Jahvè em digué: Alça't, davalla de pressa d'aquí; car s'és malmès
aquest poble teu que tu feres sortir d'Egipte: tot de seguida s'han
foraviat del camí que jo els havia prescrit: s'han fet una imatge de
fosa. [13] I Jahvè em parlà, dient: He vist aquest poble, i vet aquí
que és poble dur de bescoll. [14] Deixa'm que jo els destrueixi, i es-
borri el nom llur de davall els cels. I jo faré de tu una nació més
forta i nombrosa que ell.

[15] I em vaig girar, i vaig davallar de la muntanya, i la muntanya
era arborada en foc, i les dues taules del pacte eren a les meves dues
mans. [16] I esguardí, i vet aquí que havíeu pecat contra Jahvè, Déu
vostre: us havíeu fet un vedell de fosa: decantàreu corrents del
camí que us havia prescrit Jahvè. [17] Aleshores vaig agafar les dues
taules, i les vaig llançar de les meves dues mans, i les vaig trencar
davant dels vostres ulls. [18] I em vaig prosternar a la faç de Jahvè,
així com de primer, quaranta dies i quaranta nits, pa no mengí, ni
aigua no beguí, a causa del pecat que cometéreu, fent el mal als
ulls de Jahvè, per encolerir-lo. [19] Car jo estava esfereït a la vista de
la ira i de la furor amb què esclatà Jahvè sobre vosaltres per destruir-
vos, i Jahvè m'escoltà també aquesta vegada. [20] Contra Aaró també
s'arborà Jahvè molt per a perdre'l, i jo intercedí també per Aaró
aleshores. [21] I el pecat vostre que féreu, el vedell, jo el vaig prendre
i el vaig cremar al foc, i el vaig trinxar ben mòlt, fins que fou pol-
sina, i vaig tirar la polsina al torrent que davallava de la muntanya.

[22] I a Taberà, i a Massà, i a Quibrot-Hattaauà, també provocàreu la
ira de Jahvè. [23] I quan Jahvè us volgué fer partir de Cades-Barne,
dient: Munteu i posseïu la terra que jo us he donat; també fóreu
rebels contra la paraula de Jahvè, el vostre Déu, no li fóreu creients,
i no escoltàreu la seva veu. [24] Rebels fóreu amb Jahvè des del dia
que us vaig conèixer.

22, Nm. XI, 1; XVI, 1; XXI, 5

18. — La majoria dels exegetes identifiquen aquesta suplicació de 40 dies amb el segon sojorn de Moisès al Sinaí. X, 1.

21. — *El pecat vostre que féreu, el vedell.* El vedell idolàtric per metonímia s'anomena pecat, perquè ho fou el fer-lo i esdevingué objecte i instrument de pecat.

22. — *I a Taberà, i a Massà, i a Quibrot-Hattaauà.* Vg.: «In Incendio quoque et in Tentatione, et in Sepulchris» traduint els noms propis hebreus.

[25] Vaig prosternar-me, doncs, a la faç de Jahvè, els quaranta dies
i les quaranta nits que em prosterní, per tal com Jahvè havia parlat
de destruir-vos. [26] Aleshores jo preguí a Jahvè, dient: Oh Senyor,
Jahvè! No perdis ton poble ni ton heretatge que tu redimires en ta
grandesa, el qual has fet sortir de l'Egipte amb mà forta, [27] recorda't
dels teus servents, d'Abraam, d'Isaac i de Jacob. No esguardis la
duresa d'aquest poble, ni la seva dolenteria, ni el seu pecat, [28] que
a la terra de la qual ens has fet sortir no diguin: Per tal com Jahvé
no ha pogut dur-los a la terra que els prometé i per tal com els
odiava, els ha trets d'ací per a fer-los morir en el desert. [29] I ells
són el teu poble i el teu heretatge, que tu feres sortir amb ta forti-
tud gran i amb ton braç estès.

(C. X.) [1] En aquell temps em digué Jahvè: Talla't dues taules
de pedra, iguals a les primeres, i munta envers mi a la muntanya, i
et faràs una arca de fusta, [2] i escriuré damunt les taules de pedra les
paraules que eren damunt les taules primeres que trencares, i les po-
saràs dins l'arca.

[3] I vaig fer l'arca amb fustes d'acàcia, i vaig tallar dues taules de
pedra iguals a les primeres, i vaig pujar a la muntanya amb les dues
taules a la meva mà. [4] I escriví en les taules tal com havia escrit
en les primeres: les deu paraules que havia dit Jahvè, Déu vostre,
en la muntanya, enmig del foc, el dia de l'assemblea; i Jahvè me
les donà. [5] I em vaig girar i vaig baixar de la muntanya, i vaig posar
les taules dins l'arca que havia fet; i allí són, segons Jahvè m'havia
ordenat.

[6] I els fills d'Israel partiren de Berot-Bene-Jaacan envers Moserà:
allí morí Aaró, i allí fou sepultat. I fou sacerdot Eleazar son fill, en
lloc d'ell. [7] D'allí partiren envers Gadgad, i de Gadgad envers Jete-
batà, terra de corrents d'aigües.

1, Ex. XXXIV, 1. — 6, Nm. XXXIII, 31

6. — *Berot Bene Jaacan.* Pous dels fills de Jaacan, estació anomenada Benejaacan en Nm. XXXIII, 31. Els « fills de Jaacan » devien ésser una tribu nòmada de l'Aràbia Pètria. — *Moserà.* Era indubtablement el lloc on havia acampat el poble, al peu de la muntanya Hor, on morí Aaró.

7. — *Gadgad, Jetebatà.* Cf. Nm. XXXII, 32, 33.

8 En aquell temps, segregà Jahvé la tribu de Leví, per a portar
l'arca de l'aliança de Jahvè, per a estar-se a la faç de Jahvè i servir-
lo, i per a beneir en nom seu, així com ha estat fins al dia aquest.
9 Per això no té Leví porció ni heretatge amb els seus germans:
Jahvè és el seu heretatge, segons li digué Jahvè, ton Déu.
10 I jo em vaig estar a la muntanya igual que els dies primers:
quaranta dies i quaranta nits. I Jahvè m'escoltà també aquesta ve-
gada: no volgué Jahvè exterminar-te.
11 I em digué Jahvè: Alça't, posa't en camí al davant del poble! I
que vagin i posseeixin la terra que vaig jurar a llurs pares de donar-los.

Nova exhortació a l'obediència

12 Ara, doncs, Israel ¿què demana de tu Jahvè, ton Déu, sinó que
temis Jahvè, ton Déu, que caminis en totes les seves sendes i amis i
serveixis Jahvè, ton Déu, amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima,
13 guardant els manaments de Jahvè i els seus estatuts, que jo
t'intimo avui, per al teu bé? 14 Vet aquí que de Jahvè, ton Déu,
són els cels, i els cels dels cels, la terra, i tot ço que és en ella. 15 I
només als teus pares s'és afectat per a estimar-los, i escollí llur se-
mença darrera d'ells, vosaltres, d'entre tots els pobles, com és
avui dia.
16 Circumcideu, doncs, el prepuci del vostre cor, i no enduriu ja
més el vostre bescoll. 17 Car Jahvè, el vostre Déu, és el Déu dels
Déus i el Senyor dels Senyors, el Déu gran, el poderós i el terrible,
que no té esguard a persones, ni pren soborn, 18 que fa justícia
a l'orfe i a la vídua, que ama l'estranger i li dóna pa i mantell.
19 Amareu, doncs, l'estranger, car estrangers fóreu vosaltres a la
terra d'Egipte. 20 Jahvè, ton Déu, temeràs: a ell serviràs, i a ell

17, 11 Par. xix, 7; Iob. xxxiv, 19; Sap. vi, 8; Eccli. xxxv, 15; Act. x, 34; Rom. ii, 11; Gal. ii, 6.— 20, Supra vi, 13; Mt. iv, 10; Lc. iv, 8.

9. — *No té Leví.* Gr.: «els Levites no tenen».

16. — *Circumcideu... el cor.* Traieu la insensibilitat de cor. — *No enduriu ja més el vostre bescoll.* No resistiu la voluntat de Déu. Cf. St. Pau, Col. II, 11, 12.

t'afectaràs i en el seu nom juraràs. [21] Ell és la teva lloança, i ell és
ton Déu, qui ha fet amb tu aquestes grandeses i meravelles que
veieren els teus ulls: [22] Setanta ànimes eren els teus pares en dava-
llar a l'Egipte, i ara t'ha tornat Jahvè, ton Déu, com els estels dels
cels, en nombre.

(C. XI.) [1] Amaràs, doncs, Jahvè, ton Déu, i guardaràs la seva
observança, i els seus estatuts i els seus decrets i els seus preceptes
tots els dies. [2] Vosaltres coneixeu avui, — car no parlo pas als vos-
tres fills, els quals no ho conegueren ni ho veieren — l'admonició de
Jahvè, el vostre Déu, la seva grandesa, la seva mà forta i el seu
braç estès. [3] I els seus senyals i les seves gestes, que féu enmig de
l'Egipte, a Faraó, rei d'Egipte, i a tota la seva terra. [4] I ço que féu a
l'exèrcit d'Egipte, als seus cavalls i als seus carros, que féu refluir
damunt d'ells les aigües de la Mar Roja quan encalçaven darrera de
vosaltres i Jahvè els destruí fins al dia d'avui. [5] I ço que ell féu per
vosaltres en el desert fins a la vostra arribada en aquest lloc. [6] I ço
que ell féu a Datan i a Abiron, fills d'Eliab, fill de Rubèn, quan en-
mig de tot Israel obrí la terra la seva boca i els engolí, ells i les
cases llurs i les tendes llurs amb tota cosa de llur possessió d'enmig
de tot Israel; [7] car els vostres propis ulls han vist tota l'obra gran
que Jahvé ha fet.

[8] Guardareu, doncs, tot l'ordenament que jo us prescric avui: per
tal que esdevingueu forts i entreu i posseïu la terra a la qual passeu,
per a posseir-la. [9] I per tal que prolongueu els dies damunt la terra
que Jahvè jurà als vostres pares de donar a ells i a la semença llur:
terra regalant llet i mel. [10] Car la terra on vas per posseir-la, no
és pas com la terra d'Egipte, de la qual sortíreu: on sembraves la
teva llavor i havies de regar-la amb el teu peu, igual com un hort de
verdures. [11] I la terra a la qual passeu per posseir-la és terra de

22, Gn. XLVI, 27; Ex. I, 5. — 6, Nm. XVI, 1; XVI, 32

3-6. — Moisès recorda ací els fets narrats en Ex. V-XIV i Nm. XVI.

10. — *No és pas com la terra d'Egipte.* Moisès fa sempre la comparança amb la terra i els costums egipcis, sobretot la vall del Nil, tan coneguda d'ell i del poble que l'escoltava. A causa de la falta de pluges, a l'Egipte calia regar a força de mans i peus.

muntanyes i de valls, assaonada d'aigua per la pluja del cel. [12] Una
terra de la qual Jahvè, ton Déu, té esment; tothora els ulls de Jahvè,
ton Déu, són sobre ella: de la primeria de l'any fins a la darreria.
[13] I s'esdevindrà, si escolteu obedients els meus preceptes que jo
us intimo avui: d'estimar Jahvè, Déu vostre, i de servir-lo amb tot
el vostre cor i amb tota la vostra ànima: [14] que jo donaré la pluja de
la vostra terra a son temps, la primerenca i la tardana. I aplegaràs el
teu blat i el teu most i el teu oli. [15] I donaré herba al teu camp per
al teu bestiar, i menjaràs i et sadollaràs. [16] Guardeu-vos que el vos-
tre cor no es deixi seduir, i us foravieu, i serviu altres déus, i els
adoreu. [17] I s'abrandi la ira de Jahvè contra vosaltres, i clogui els
cels i ja no hi hagi pluja; i la terra no doni el seu esplet, i desapare-
gueu ben prompte de damunt la terra bona que Jahvè us dóna.
[18] Poseu, doncs, aquestes paraules meves damunt el vostre cor i
damunt la vostra ànima, i lligueu-les de senyal damunt la vostra mà,
i siguin elles per frontals entre els vostres ulls. [19] I ensenyeu-les als
vostres fills i parleu-los d'elles estant-te a casa teva, i anant de camí,
i en anar-te a colgar, i en llevar-te. [20] I les escriuràs damunt els
muntants de la teva casa i en les teves portes. [21] Per tal que es pro-
longuin els vostres dies i els dies dels vostres fills damunt la terra
que Jahvè jurà als vostres pares de donar-vos, tant com els dies del
cel damunt la terra. [22] Car si guardeu bé tot aquest ordenament que
jo avui us intimo d'acomplir: d'estimar Jahvè el vostre Déu, de ca-
minar per totes les seves sendes i d'afectar-vos a ell, [23] aleshores
Jahvè foragitarà totes aquestes nacions de davant vostre i us ense-
nyorireu de nacions més grans i fortes que vosaltres. [24] Tot el lloc
que petjarà la planta del vostre peu de vosaltres serà: del desert fins
al Líban; del riu, el riu Èufrates, fins a la mar de ponent serà la

13, Supra x, 12. — 18, Supra vi, 6. — 24, Ios. i, 3

14. — *Que jo donaré.* El text massorètic ho posa en primera persona, fent parlar directament a Déu. El Samarità, Gr (καὶ δώσει) i Vg (dabit) en tercera pers. Igualment en el v. 15.

La primerenca. Les *primeres* pluges eren les de tardor, d'octubre a novembre, l'època de la sembra. Les *darreres* eren les de primavera, març i abril. A la resta de l'any les pluges són molt rares a la Palestina.

24. — *La mar de ponent.* És la Mediterrània.

contrada vostra. [25] No se servarà ningú a la vostra faç: paüra i temor de vosaltres posarà Jahvè, el vostre Déu, a la faç de tota la terra que petjareu, tal com ell us ha dit.

[26] Vet aquí que jo poso avui a la vostra faç benedicció i maledicció; [27] la benedicció, si obeïu els manaments de Jahvè, el vostre Déu, que jo avui intimo a vosaltres. [28] I maledicció, si no obeïu els manaments de Jahvè, el vostre Déu, i decanteu del camí que jo us ordeno avui, per anar darrera altres déus que no coneixeu. [29] I s'esdevindrà que quan Jahvè, ton Déu, et farà entrar a la terra a la qual vas per posseir-la, donaràs la benedicció damunt la muntanya de Garizim, i la maledicció damunt la muntanya d'Hebal. [30] ¿No són elles, per cas, enllà del Jordà, darrera el camí de sol ponent, en la terra del Canaaneu, l'habitant de l'Arabà, enfront de Galgalà, al costat de l'alzina de Morè? [31] Car vosaltres passareu el Jordà per a anar a posseir la terra que Jahvè, el vostre Déu, us dóna; la posseireu, doncs, i hi habitareu. [32] I posareu esment a complir tots els estatuts i els decrets que jo poso avui davant vostre.

§ 1. — LEGISLACIÓ RELIGIOSA

(XII - XVI)

Unitat de santuari i de culte

(C. XII.) [1] Aquests són els estatuts i els decrets que procurareu de complir dins la terra que Jahvè, Déu dels vostres pares, us ha donat en possessió tots els dies que viureu sobre la terra.

29.—*Garizim... Hebal.* Dues muntanyes d'Efraïm, l'una en front de l'altra, separades per una vall molt fèrtil en mig de la qual estava bastida l'antiga Siquem, avui Naplusa.

1. — Ací comença la legislació de la segona part del Deuteronomi, la qual és un resum de la legislació mosaica, XXII-XXVI. Comprèn tres seccions: 1.ª Dret religiós, XII, 1-XVI, 17; 2.ª Dret públic, XVI, 18-XXI, 14; 3.ª Dret privat, XXI, 15-XXVI, 15.

[2] Assolareu tots els llocs on els gentils, que vosaltres foragitareu,
adoren els déus llurs dalt als alts munts i dalt a les collades, i sota
tot arbre esponerós. [3] Aterrareu llurs altars, i enrunareu llurs este-
les, i a les asseres llurs calareu foc, i les imatges de llurs déus esmi-
careu, i n'esborrareu els noms d'aquell lloc.

[4] No fareu així amb Jahvè, el vostre Déu. [5] Sinó que al lloc que
ha escollit Jahvè, el vostre Déu, de totes les vostres tribus per posar-
hi el seu nom, per habitar-hi, allí el cercareu i allí anireu. [6] I dureu
allí els vostres holocaustos, i les vostres víctimes, i els vostres del-
mes, i la lleuda de la vostra mà, i els vostres vots, i les vostres vo-
luntats, i les primícies del vostre arment i del vostre ovellar. [7] Allí,
a la faç de Jahvè, el vostre Déu, menjareu i us gojareu per tot guany
de la vostra mà amb què t'ha beneït Jahvè, ton Déu. [8] No fareu
com fem ara aquí nosaltres: cadascú com plau als seus ulls. [9] Car
no heu entrat encara al lloc i a la possessió que Jahvè, ton Déu, ha
de donar-te. [10] Però passareu el Jordà, i habitareu en la terra que
Jahvè, el vostre Déu, us donarà en possessió, i us donarà pau en
esguard de tots els enemics del voltant, i habitareu segurs. [11] Ales-
hores, el lloc que Jahvè, Déu vostre, escollirà per tal que hi habiti
el seu nom, serà on dureu tot ço que jo us mano: els vostres holo-
caustos i les vostres víctimes, els vostres delmes i la lleuda de la vos-
tra mà, i tota cosa escollida de què haureu fet vot a Jahvè. [12] I us
gojareu a la faç de Jahvè, el vostre Déu, vosaltres i els vostres fills i

3, Supra VII, 25; II Macc. XII, 40

2. — *Assolareu.* Aquests dos capítols XII i XIII tracten de la « unitat de culte ». El culte de Jahvè no admet cap altre culte. La creença dominant en aquells temps era que cada país i cada poble tenia els seus déus propis. Per tal d'evitar que, entrat a Canaan, el poble fos temptat d'adorar els déus del país juntament amb Jahvè, Moisès mana la destrucció de tota cosa que recordés la idolatria.

4 ss. — *No fareu així.* Com els idòlatres, que multiplicaven els altars pertot. Israel tindrà un santuari únic. Aquesta llei importantíssima serà repetida tres vegades. A causa de les noves circumstàncies del poble, limita la llei de l'Ex. XX, 24.

6. — *La lleuda de la vostra mà.* Tots els dons fets al santuari que no són pròpiament sacrificis. Igualment en els vv. 11-17.

7. — *Menjareu.* Els àpats sagrats que seguien a certs sacrificis, en els quals aquells qui els oferien havien de menjar una part de la víctima.

8. — *No fareu com fem ara.* La vida estable de Palestina no comportarà certes llibertats forçoses en la vida nòmada del desert, sobretot pertocant al culte del Senyor.

les vostres filles, els vostres servents i les vostres serventes: junt amb el levita que és dins les vostres portes, car ell no té part ni possessió entre vosaltres. [13] Guarda't d'oferir els teus holocaustos en qualsevol indret que vegis. [14] Sinó que en el lloc que escollirà Jahvé, dins una de les teves tribus, allí oferiràs els teus holocaustos, i allí compliràs tot allò que jo et mano.

[15] Tanmateix, al grat de la teva ànima sacrificaràs i menjaràs carn, segons benedicció que Jahvè, ton Déu, t'hagi donat, dins totes les teves portes. L'impur com el pur en podran menjar, com es fa amb la gasela i el cérvol, [16] només que no en menjareu la sang: damunt la terra l'escamparàs com aigua.

[17] No pots menjar dins les teves tendes el delme del teu blat, ni del teu most, ni del teu oli, ni de les primícies del teu arment i del teu ovellar, ni res del que oferiràs en vot, ni les teves ofrenes voluntàries, ni la lleuda de la teva mà, [18] ans a la faç de Jahvè, ton Déu, ho menjaràs en el lloc que escollirà Jahvè, ton Déu, tu, i ton fill i ta filla, ton servent i ta serventa, junt amb el levita que és dins les teves portes; i et gojaràs a la faç de Jahvè, ton Déu, per tot guany de la teva mà. [19] Guarda que no desemparis el levita mai de ta vida damunt la terra.

[20] Quan Jahvè, ton Déu, eixamplarà els teus termenals, segons t'ha promès, i diràs: vull menjar carn, puix que abelleix a la teva ànima de menjar carn, podràs menjar carn a tot pler de la teva ànima. [21] Quan sigui lluny de tu el lloc que Jahvè, ton Déu, haurà escollit per posar-hi el seu nom, sacrifica del teu arment o del teu ovellar que Jahvè t'haurà donat, segons t'he ordenat, i menja'n dins les teves portes a tot pler de la teva ànima. [22] Talment com se menja la gasela i el cérvol, així pots menjar-ne: l'impur igualment que el pur en poden menjar. [23] Tan sols et sia ferm de no menjar la sang, car

20, Gn. XXVIII, 14; Ex. XXXIV, 24; Infra XIX, 8

15.—*Tanmateix.* L'occisió d'una bèstia per menjar no caldrà que sia precedida de cap oblació o sacrifici a Déu, per tant, en podran menjar tant els purs com els impurs legalment. — *Com la gasela i el cérvol.* Els quals, no podent ésser sacrificats a Déu, no estaven compresos en l'antiga llei levítica vigent en el desert (cf. Lv. XVII, 23) i ara abrogada.

la sang és la vida; i tu no pots menjar la vida junt amb la carn. [24] No la menjaràs: damunt la terra l'escamparàs com aigua. [25] No la menjaràs, per tal que prosperis tu, i els teus fills darrera de tu. Car hauràs fet ço que és recte als ulls de Jahvè.

[26] Sols els animals sagrats que tu tinguis, i els teus vots, prendràs i portaràs al lloc que escollirà Jahvè. [27] I oferiràs els teus holocaustos, la carn i la sang, damunt l'altar de Jahvè, ton Déu: la sang de víctimes escamparàs damunt l'altar de Jahvè, ton Déu; però la carn, la pots menjar. [28] Guarda i escolta totes les coses que jo t'ordeno, perquè prosperis tu i els teus fills darrera de tu, a perpetuïtat, puix que hauràs fet ço que és bé i dretura als ulls de Jahvè, ton Déu.

Contra els ritus gentílics

[29] Quan Jahvè haurà exterminat davant teu les nacions d'allí on tu vas per desposseir-les, i tu les hauràs desposseïdes, i habitaràs en la terra llur, [30] guarda't que no caiguis en parany darrera d'elles, després que hauran estat destruïdes davant teu, que no recerquis llurs déus, dient: ¿De quina faisó serveixen aquestes nacions els déus llurs, que jo també ho faré així? [31] No ho faràs així amb Jahvè, ton Déu, car tota abominació de Jahvè, ço que ell avorreix, fan ells als déus llurs, que àdhuc llurs fills i llurs filles cremen al foc als déus llurs.

[32] Posareu esment a complir tota cosa que jo us ordeno: no hi afegiràs ni en trauràs res.

Càstig de la idolatria

(C. XIII.) [1] Si sorgeix enmig teu un profeta o un somniador, i et dóna un senyal o un prodigi, [2] i s'advera el senyal o el prodigi del

29, Infra XIX, 1

26. — *Els animals sagrats.* Destinats a Déu per la llei, com els primers nats i els oferts per vot.

32. — El text hebr. comença el capítol XIII amb aquest v.; Gr. i Vg. el posen com a conclusió natural del capítol XII.

1. — Aquest verset correspon al XIII, 2 de l'hebr.; la Vulgata, en tot el capítol porta un v. endarrerit respecte de l'hebreu.

Si sorgeix. Per tal de tenir lluny d'Israel tota pràctica idolàtrica, en el present capítol s'examinen tres casos:

qual t'ha parlat, i et diu: Anem darrera uns altres déus — els quals tu no coneixes — i servim-los; [3] no donis pas escolta a les paraules d'aquell profeta, o d'aquell somniador, car Jahvè, el vostre Déu, us prova per tal de conèixer si ameu Jahvè, el vostre Déu, amb tot el vostre cor i amb tota la vostra ànima. [4] En seguiment de Jahvè, el vostre Déu, caminareu, i a ell temereu, i els seus manaments guardareu, i la seva veu escoltareu, i a ell servireu, i a ell us afectareu. [5] I aquell profeta o aquell somniador haurà d'ésser occit, per tal com ha predicat la defecció contra Jahvè, el vostre Déu, el qui us ha tret fora de la terra d'Egipte, i t'ha rescatat de la casa de servitud, per foraviar-te del camí pel qual Jahvè, ton Déu, t'ha manat que caminessis; així trauràs el mal d'enmig teu.

[6] Si ton germà, fill de ton pare o fill de ta mare, el teu fill o la teva filla, o la muller del teu si, o el teu amic que és com la teva ànima, t'incita d'amagat, dient: Anem i servim altres déus — que tu no coneixes, ni tu ni els teus pares, [7] d'entre els déus de les nacions que són al vostre encontorn, que siguin veïnes o que siguin llunyanes, de l'un cap a l'altre cap de la terra —, [8] no hi accediràs, ni li donaràs escolta, ni s'apiadarà d'ell el teu ull, ni el planyeràs, ni l'encobriràs, [9] ans ben cert l'occiràs: primer serà la teva mà damunt per fer-lo morir, i després la mà de tot el poble. [10] I el colgaràs de pedres perquè mori, per tal com ha cercat d'apartar-te de Jahvè, ton Déu, qui t'ha fet sortir de la terra d'Egipte, de la casa de servitud. [11] I tot Israel n'haurà esment, i temerà, i no tornaran més a fer cosa malvada com aquesta en mig de tu.

[12] Si sents a dir d'una de les teves ciutats que Jahvè, ton Déu, et dóna perquè hi habitis: [13] Homes fills de Belial sortiren d'enmig de tu, que han seduït els habitants de llur ciutat, dient: Anem i servim uns altres déus — que vosaltres no coneixeu —; [14] aleshores recerca-

9, Infra XVII, 7

1.r el fals profeta, fetiller, 2-5, el qual serà punit amb pena de mort, v. 6.

6. — *Si ton germà.* 2.n cas de seducció, més perillosa encara, perquè és secreta i perquè hi entra l'afecte de parentiu o d'amistat.

12. — *Si sents a dir.* 3.r cas, quan una vila esdevé idòlatra

13. — *Fills de Belial.* Fills de no ningú, pervertits. Gr.: «homes inics... 'tots' els habitants».

ràs i exploraràs i preguntaràs afanyosament, i si apar ésser veritat, i cosa ferma, que tal abominació s'és feta enmig de tu, [15] occiràs els habitants d'aquella ciutat a tall de glavi, votant a destrucció la ciutat i tot ço que és en ella, i fins el seu bestiar a tall de glavi. [16] I tota la seva despulla amuntegaràs al mig de la seva plaça, i calaràs foc a la ciutat i a tota la seva despulla totalment, en honor de Jahvè, ton Déu, i serà un munt de runes per sempre: no tornarà mai més a bastir-se. [17] Res del que haurà estat votat a destrucció no s'agafarà a la teva mà, per tal que Jahvè revingui de la ira del seu rostre, i et faci misericòrdia, i et compadeixi, i et multipliqui, segons ho jurà als teus pares, [18] si tu obeeixes a la veu de Jahvè, ton Déu, servant tots els seus manaments que jo et prescric avui, per obrar dretura als ulls de Jahvè, ton Déu.

Contra els ritus pagans i les viandes impures

(C. XIV.) [1] Fills sou de Jahvè, Déu vostre: no us fareu incisions, ni us raureu les entrecelles a causa d'un mort. [2] Car poble sant ets tu per a Jahvè, ton Déu, i Jahvè t'ha elegit perquè siguis poble peculiar d'ell entre tots els pobles que són damunt la faç de la terra.

[3] No menjareu res d'abominable.

[4] Aquesta és la bèstia que podeu menjar: bou, ovella i cabra, [5] cérvol i gasela, daina i isard, i antílop, i brúfol, i cabra salvatge. [6] I tota bèstia de peülla partida, que la fendeix en dues peülles i que remu-

2, Supra VII, 6; Infra XXVI, 18. — 3, Lv. XI, 4

17. — *No s'agafarà a la teva mà.* No retindràs ni reservaràs per a tu cap dels objectes votats a destrucció.

1. — *Fills sou.* Vg.: «filii estote». Als fills de Déu no els escauen les pràctiques ridícules dels pagans, ni fer posats de desesperació, ja que tenen l'esperança en la immortalitat.

2. — En aquest v. el Legislador senyala els motius de la filiació divina, pels quals Israel és un poble sant a Jahvè: l'elecció que Déu ha fet d'ell, adoptant-lo per tal d'establir relacions de bondat i protecció de part de Déu, d'obediència i de veneració filial de part d'Israel.

3. — *No menjareu.* Del v 3 al 21 tracta de la prohibició de menjar viandes impures. A més dels animals impurs que no podien oferir-se, però podien menjar-se, hi havia animals immunds, els quals no podien ni menjar-se.

4-20. — Text semblant a Lv. XI, 2-23. La identificació d'alguns animals

ga, aquesta podeu menjar. [7] Però no menjareu d'aquests que remuguen o que tenen la peülla fesa: el camell, i la llebra, i l'írax, per tal com, bé que remuguen, però no tenen la peülla fesa: immunds són per a vosaltres, [8] i encara el porc, el qual parteix peülla, però no remuga: immund és per a vosaltres: de la carn llur no menjareu, ni llurs ròsses no tocareu.

[9] Heus aquí els que podeu menjar, de tot ço que és en les aigües: tot ço que té aleta i escata podeu menjar. [10] Però tot ço que no té aleta i escata no menjareu: immund serà per a vosaltres.

[11] Tot ocell pur menjareu; [12] i aquests són aquells dels quals no menjareu: l'àguila i el trencalós, i el voltor. [13] I el milà, i el falcó, segons sa mena. [14] I tot corb segons sa mena. [15] I l'estruç, i el mussol, i la gavina, i l'esparver, segons sa mena. [16] I el duc, i l'ibis, i el cigne. [17] I el pellicà, i la cercella, i el somorgolló. [18] I la cigonya i la garça segons llur mena. I la puput i el rat-penat. [19] I encara tot insecte alat, immund serà per a vosaltres: no en menjareu. [20] Tot alat pur menjareu.

[21] No menjareu de cap bèstia morta. Al pelegrí que és dins les teves portes pots donar-la que en mengi, o pots vendre-la a l'estranger: car tu ets poble sagrat a Jahvè, ton Déu. No couràs el cabridet amb la llet de sa mare.

Els delmes

[22] Delmaràs tot l'esplet de la teva sementera que produirà el camp any per any. [23] I a la faç de Jahvè, ton Déu, en el lloc que escollirà

21, Ex. XXIII, 19; XXXIV, 26

citats en el v. 5 i 12-18 no és massa certa.

7. — *Irax*. Porc espí, o bé una bèstia semblant a la marmota.

8. — *Ròsses*. Els seus cadàvers.

22-29. — *Delmaràs*. Hi havia tres menes de *delmes:* l'un, anual, destinat a la manutenció dels levites, els quals havien de donar el delme als sacerdots (Nm. XVIII, 25 ss.); d'aquest, no se'n fa menció en el Deuteronomi. L'altre és el dels vv. 22-27. L'israelita haurà d'invitar al viatge i als àpats el levita del seu veïnat. El terç delme que esmenten els vv. 28 ss. es feia cada tres anys amb productes de la collita precedent; servia per als àpats familiars tinguts per cadascú a casa seva, als quals calia invitar els levites, els estrangers i els pobres.

per fer-hi habitar el seu nom, menjaràs el delme del teu blat, del teu
most i del teu oli, i les primícies del teu arment i del teu ovellar, per
tal que aprenguis de témer Jahvè, ton Déu, tots els dies. [21] I si tan
llarg t'és el camí, que no puguis portar-ho, car és lluny de tu el lloc
que Jahvè, ton Déu, haurà escollit per posar-hi el seu nom, llavors
que Jahvè, ton Déu, t'haurà beneït, [25] ho vendràs per argent, i lliga-
ràs l'argent en la teva mà, i aniràs envers el lloc que Jahvè, ton Déu,
haurà escollit, [26] i despendràs el diner en tot ço que cobejarà la teva
ànima: en bous, en ovelles, en vi, en licor i en tot ço que et dema-
narà la teva ànima, i ho menjaràs allí, a la faç de Jahvè, ton Déu, i
et gojaràs tu i la teva casa. [27] I no desempararàs el levita que és dins
les teves portes, puix que ell no té part ni possessió amb tu.

[28] Al terme de tres anys posaràs a part tot delme de la teva collita
en aquell any, i el guardaràs dins les teves portes. [29] I el levita, que
no té part ni possessió amb tu, i el pelegrí, i l'orfe, i la vídua, que
són dins les teves portes, hi aniran, menjaran i s'assaciaran, per tal
que et beneeixi Jahvè, ton Déu, en tota obra que la teva mà faci.

L'ANY SABÀTIC

(C. XV.) [1] Al terme de cada set anys faràs remissió; [2] i aquesta
és la manera de la remissió: tot creditor que féu un préstec del seu
cabal, el perdonarà al seu proïsme: no urgirà el seu proïsme, ni el
seu germà, car remissió de Jahvè s'és promulgada. [3] El foraster pots
urgir; però per allò teu que el teu germà et tingui, afluixaràs la teva
mà, [4] i ben segur que no hi haurà en tu cap pobre, car abundosament
et beneirà Jahvè dins la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna en pos-

1.—*Remissió.* Molts exegetes entenen una condonació pura i simple. D'altres, una pròrroga.

4-11. — *No hi haurà en tu cap pobre.* Alguns tradueixen: *per tal que no hi hagi cap pobre.* El sentit, però, més que una prometença, sembla ésser aquest: durant l'any sabàtic, no exigiràs al teu proïsme pagaments que podrien reduir-lo a la indigència. Segons altres, seria una bella perspectiva condicionada a l'absoluta fidelitat d'Israel als preceptes de Déu; funden aquesta interpretació en el v. 5. En canvi, considerant els vv. 7-10 i 11 sobretot, preferim el primer sentit exposat, és a dir: no hi haurà pobres perquè, si s'observa la llei, aquests seran socorreguts i auxiliats a bastament.

sessió, perquè te n'ensenyoreixis; [5] només que escoltis fidelment la
veu de Jahvè, ton Déu, posant esment a complir tots aquests mana-
ments que jo t'imposo avui. [6] Car Jahvè, ton Déu, et beneirà, segons
ell t'ha dit. Prestaràs doncs, a molts pobles, però no manllevaràs;
dominaràs sobre moltes nacions, però elles sobre tu no dominaran.
[7] Quan dintre teu, dintre una de les teves ciutats de la terra que
Jahvè, ton Déu, et dóna, hi haurà un pobre, entre els teus germans,
no enduriràs el teu cor: no clouràs la teva mà al teu germà pobre,
[8] ans li obriràs la teva mà ben oberta, i li bestrauràs quant és prou per
a la seva defallença, allò de què té fretura. [9] Guarda que no obris el
teu cor a un pensament àvol, dient: S'acosta l'any setè, l'any de la
remissió; i no miris de mal ull el teu germà pobre, i no li donis res,
i ell s'exclami a causa de tu davant Jahvè, i hi hagi en tu pecat. [10] Ans
bé li donaràs, sense que et dolgui en el cor mentre li dónes; car en
gràcia d'això et beneirà Jahvè, ton Déu, en les teves obres i en tota
empresa de la teva mà. [11] Car no mancarà mai pobre dins la terra; per
això jo et faig manament, dient: Obriràs la teva mà ben oberta als teus
germans, als teus freturosos, al teu pobre que és dins la teva terra.
[12] Quan es vendrà a tu un germà teu, un hebreu o una hebrea, ell
et servirà sis anys, i el setè any l'acomiadaràs lliure de tu. [13] I quan
l'acomiadaràs lliure de tu, no l'acomiadaràs de buit. [14] Ans el forni-
ràs generosament del teu ovellar, i de la teva era, i del teu cup, pel
que t'ha beneït Jahvè, ton Déu. [15] I et recordaràs que tu fores esclau
en terra d'Egipte, i Jahvè, ton Déu, te n'alliberà. Per això et mano
jo avui aquesta cosa. [16] I s'esdevindrà que si ell et diu: — No vull
anar-me'n de casa teva —, per tal com t'estima a tu i la teva casa, i
es troba bé amb tu, [17] aleshores prendràs una alena i li foradaràs
l'orella contra la porta i serà ton esclau a perpetuïtat; així també fa-
ràs a la teva esclava. [18] No et requi d'acomiadar-lo de tu en llibert-
at; car per sis anys, t'ha retut un servei igual al doble del sou d'un
jornaler: així et beneirà Jahvè, ton Déu, en tot ço que faràs.

8, Mt. v, 42; Lc. vi, 34. — 11, Mt. xxvi, 11. — 12, Ex. xxi, 2; Ir. xxxiv, 14

18. — *Al doble del sou.* Creiem preferible aquesta versió. Gr. i Vg. diuen *pel sou d'un jornaler.*

Rescat dels primogènits

19 Tot primogènit mascle que naixerà del teu arment i del teu ovellar, el consagraràs a Jahvè, ton Déu: no treballaràs amb cap primogènit del teu bou, ni tondràs cap primogènit del teu ovellar. 20 A la faç de Jahvè, ton Déu, te'l menjaràs, any per any, tu i la teva família, en el lloc que Jahvè haurà escollit. 21 I quan hi haurà en ell tara, coix o orb, qualsevulla tara dolenta, no el sacrificaràs a Jahvè, ton Déu. 22 Dins les teves portes el menjaràs: l'impur i el pur tots per igual, com la gasela o el cérvol. 23 Sols la seva sang no menjaràs, ans l'escamparàs a terra com aigua.

Les tres festes anuals

(C. XVI.) 1 Guardaràs el mes de les espigues i faràs Pasqua a Jahvè, ton Déu; car en el mes de les espigues et féu sortir Jahvè de l'Egipte, de nit. 2 I immolaràs com a víctima pasqual per a Jahvè, ton Déu, caps de l'ovellar i de l'arment en el lloc que escollirà Jahvè per fer-hi habitar el seu nom. 3 No menjaràs llevat amb ella; set dies menjaràs amb ella alisos, pa d'aflicció, car cuitosament sortires de la terra d'Egipte, a fi que recordis el dia que sortires de la terra d'Egipte tots els dies de la teva vida. 4 I no apareixerà prop de tu llevat enlloc de la teva contrada durant set dies; gens de la carn que hauràs sacrificat al vespre del primer dia no serà servada fins al matí. 5 No podràs sacrificar la Pasqua dins una de les teves ciutats que

21, Lv. xxii, 21; Eccli. xxxv, 14

19-23. — Aquestes normes es troben en altres indrets del Pentateuc. Moisès torna a ocupar-se'n per posar-les en harmonia amb la llei de l'únic altar. El v. 20 dóna un nou detall i és que el propietari podrà prendre una part de la carn immolada.

1. — *Guardaràs.* Moisès tracta insistentment d'aquestes festes, repetint diverses vegades el seu caràcter obligatori. Coneixia bé el seu poble, però, a més, ara principalment, insisteix que calia que fossin celebrades sols en el santuari.

2. — *Com a víctima pasqual.* La víctima pasqual era l'anyell. Els *caps d'ovellar i de l'arment* eren les altres víctimes que calia sacrificar durant els set dies de la gran festa. L'anyell era degollat i menjat el vespre del dia 14 d'Abib o Nissan.

Jahvè, ton Déu, et dóna. [6] Sinó que al lloc que Jahvè, ton Déu, escollirà per fer-hi habitar el seu nom, immolaràs la Pasqua al vespre, a sol colgant, al temps que sortires de l'Egipte. [7] I la couràs, i la menjaràs, i tornaràs a la teva tenda. [8] Sis dies menjaràs alisos, i el dia setè serà clausura de festa en honor a Jahvè, ton Déu: cap treball no faràs.

[9] Set setmanes et comptaràs: des que comença la falç en les messes, començaràs de comptar set setmanes. [10] I faràs la solemnitat de les setmanes en honor de Jahvè, ton Déu; segons la generositat de la teva mà serà el que donaràs, pel que t'haurà beneït Jahvè, [11] i et gojaràs a la faç de Jahvè, ton Déu, tu, i ton fill, i ta filla, i ton servent, i ta serventa, junt amb el levita que és dins les teves portes, i l'estranger, i l'orfe, i la vídua que és enmig de tu, en el lloc que escollirà Jahvè, ton Déu, per fer-hi habitar el seu nom. [12] I et recordaràs que fores esclau a l'Egipte; i observaràs i compliràs aquests estatuts.

[13] La festa de les tendes celebraràs set dies, quan hauràs aplegat l'esplet de la teva era i del teu cup. [14] I et gojaràs en les teves solemnitats, tu, i ton fill, i ta filla, i ton servent, i ta serventa, junt amb el levita, i l'estranger, i l'orfe, i la vídua que és dins les teves portes. [15] Set dies faràs festa a honor de Jahvè, ton Déu, en el lloc que escollirà Jahvé quan et beneirà Jahvè, ton Déu, en tot esplet i en tota obra de les teves mans, i estaràs tot joiós.

[16] Tres vegades a l'any compareixerà tot baró teu a la faç de Jahvè, ton Déu, en el lloc que ell escollirà, en la solemnitat dels alisos, i en la solemnitat de les setmanes, i en la solemnitat de les tendes. I no compareixerà de buit a la faç de Jahvè, [17] ans cadascú amb el seu present a la mà, segons la benedicció que Jahvè, ton Déu, t'haurà donat.

16, Ex. XXIII, 15; XXXIV, 20; Eccli. XXXV, 6

10. — *Solemnitat de les setmanes.* És la festa de la Pentecosta. Les set setmanes començaven de comptar-se al segon dia de la festa, 16 de Nissan, per l'abril, quan començava la messa. Cf. Ex. XXXIII, 16. Lv. XXIII, 15.

10. — *Generositat.* L'oferta voluntària havia d'ésser un àpat benèfic a favor dels desvalguts.

13. — *Festa de les tendes.* La 3.ª festa, la dels Tabernacles, de la qual parla ara Moisès. Ací no fa esment de la festa de l'expiació, potser perquè no calia que el poble assistís al Santuari.

§ 2. — DRET PÚBLIC

(XVI, 18 - XXI, 14)

Dels magistrats

18 Jutges i prefectes et posaràs, dins totes les teves ciutats que
Jahvè, ton Déu, et dóna, per a cada tribu; i ells jutjaran el poble
amb juí just. 19 No decantaràs el juí: no tindràs mirament a perso-
nes i no prendràs soborn, car el soborn cega els ulls dels savis i tra-
boca les paraules dels justos. 20 Justícia, justícia, has de seguir, per
tal que visquis i posseeixis la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna.

De la idolatria

21 No et plantaràs cap assera, de cap arbre, al costat de l'altar de
Jahvè, ton Déu, que tu et bastiràs. 22 I no t'erigiràs per a tu cap es-
tela, que Jahvè, ton Déu, abomina.

De les víctimes

(C. XVII.) 1 No immolaràs a Jahvè, ton Déu, bou ni xai, en el
qual sigui tara, o cosa mala. Car abominació és per a Jahvè, ton Déu.

Càstigs

2 Quan serà trobat enmig de tu, dins una de les teves ciutats, que
Jahvè, ton Déu, et dóna, un home o una dona que faci ço que és

19, Ex. XXIII, 8; Lv. XIX, 15; Supra I, 17; Eccli. XX, 31

18. — *Et posaràs*. Legislació social del poble d'Israel per a quan estarà establert en la terra de Canaan, deixant d'ésser un poble nòmada. La nova vida exigia noves lleis. Per tant, s'estableixen tribunals en cada localitat, formats per un jutge i el seu assessor (hebr. *xoterim*). Vg. tradueix: «iudices et magistros». Gr.: «escribes».

Aquesta secció (Dret públic) podria subdividir-se en: *a)* dret personal, XVI, 18-XVIII; dret real, XIX; dret de guerra, XX-XXI, 14.

21. — *No et plantaràs cap assera*. Hebr. *Aixerà*, emblema idolàtric representatiu de la deessa Astarté. — Alguns autors creuen que aquests vv. 21-22 i XVII, 1, han d'anar al cap. XII.

mal als ulls de Jahvè, ton Déu, trencant el seu pacte, [3] i vagi a servir déus estranys, i es prosterni davant d'ells, i davant el sol, o la lluna, o tot l'estol dels cels, cosa que jo no he manat, [4] i se t'anuncia, i n'heus esment, i fas recerques diligents, si resulta cosa vera i ferma que s'és feta aquella abominació dintre d'Israel, [5] aleshores faràs sortir aquell home o aquella dona que feren aquesta malesa cap a les portes de la ciutat i els colgareu amb pedres fins que morin. [6] Per boca de dos o tres testimonis, serà occit el reu de mort. No serà occit per boca d'un sol testimoni. [7] La mà dels testimonis serà primer sobre ell per a fer-lo morir, i la mà de tot el poble després: així esvairàs el mal d'enmig de tu.

El tribunal suprem

[8] Quan serà massa difícil per a tu una causa, per a jutjar entre sang i sang, entre dret i dret, i entre ferida i ferida, matèria de litigi dins les teves ciutats, aleshores t'alçaràs i te'n pujaràs al lloc que escollirà Jahvè, ton Déu, [9] i vindràs als sacerdots, als levites, o al jutge que hi haurà en els dies aquells, i jutjaran, i et declararan la sentència del judici. [10] I tu faràs segons la sentència que et declararan des d'aquell lloc que Jahvè, ton Déu, escollirà, i tindràs bon compte de fer segons tot allò de què ells t'assabentaran. [11] Segons la llei que et serà palesada i segons la sentència que et diran, tu faràs. No et decantaràs de la sentència que et declararan ni a la dreta, ni a l'esquerra. [12] L'home que soberguejarà, no donant escolta al sacerdot que és allí per a ministrar a Jahvè, ton Déu, o al jutge, aquest home morirà, i esvairàs el mal d'Israel. [13] I tot el poble, en sentir-ho, temerà, i no soberguejarà mai més.

6, Infra XIX, 15; Mt. XVIII, 16; II Cor. XIII, 1. — 7, Supra XIII, 9. — 9, II Par. XIX, 10

9.—*I vindràs als sacerdots.* Així com el temple únic era el vincle de la unitat religiosa, el tribunal teocràtic era el vincle de la unitat civil entre les dotze tribus.

De l'elecció de rei

[14] Quan entrareu a la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna, i la posseireu i hi habitareu, i diràs: Vull posar sobre mi un rei, com totes les nacions que em volten, [15] posaràs, ben cert, sobre tu un rei que escollirà Jahvè, ton Déu: d'enmig de tos germans posaràs sobre tu un rei. No podràs posar sobre tu un home estranger, un que no sigui germà teu. [16] Però no es multiplicarà el nombre dels seus cavalls, ni farà tornar el poble a l'Egipte, per daler de multiplicar cavalls, car Jahvè us ha dit: No tornareu a fer aquest camí cap més vegada. [17] I no multiplicarà el nombre de les seves dones, perquè no es desviï el seu cor: tampoc massa argent ni or no es multiplicarà; [18] i quan s'asseurà al soli del seu reialme, escriurà per a ell damunt un llibre un trasllat d'aquesta llei, segons l'exemplar guardat pels sacerdots, els levites. [19] I el tindrà amb ell, i hi llegirà tots els dies de la seva vida; per tal que hi aprengui de témer Jahvè, son Déu, d'observar totes les paraules d'aquesta llei, i de complir aquests estatuts, [20] a fi que el seu cor no s'enalteixi entre els seus germans, i no es desguiï del manament a dreta ni a esquerra, a fi que allarguin els dies en el seu regnat, ell i els seus fills, enmig d'Israel.

Dels sacerdots i dels levites

(C. XVIII.) [1] Els sacerdots, els levites, tota la tribu de Leví, no tindran part ni possessió junt amb Israel: de les ignicions a Jahvè i del seu heretatge menjaran. [2] No tindrà heretatge enmig dels seus germans: Jahvè és el seu heretatge, segons ell li ha dit. [3] I aquest

1, Nm. xviii, 20; Supra x, 9; I Cor. ix, 13

16. — *Ni farà tornar el poble a l'Egipte.* Aquesta temença no era possible més que essent el poble encara en el desert, i no podia concebre-la ningú més que Moisès.

Totes les normes dictades als reis futurs, vv. 16-20, són destinades a evitar el luxe, la sensualitat i el despotisme dels monarques orientals.

20. — *Ell i els seus fills.* Fonament del dret hereditari en la transmissió de la sobirania.

1. — *Els sacerdots, els levites.* Com Vg.: « sacerdotes et Leuitae ».

serà el dret dels sacerdots de part del poble, dels qui immolen un sacrifici: sia un bou, sia un xai: donaran al sacerdot l'espatlla, les maixelles i el païdor. [4] Les primícies del teu blat, del teu most i del teu oli, així com també les primícies de la tosa del teu ovellar li donaràs. [5] Car Jahvè, ton Déu, l'ha escollit d'entre totes les tribus, perquè s'estigui a ministrar en nom de Jahvè, ell i els seus fills, perpètuament.

[6] I quan el levita vindrà d'una de les teves ciutats de tot Israel, on ell sojorna, i anirà amb tot el daler de la seva ànima al lloc que Jahvè escollirà, [7] i ministrarà en nom de Jahvè, son Déu, tal com tots sos germans, els levites, que serveixen allí a la faç de Jahvè, [8] porció igual a la porció dels altres menjarà, sense les seves vendes sobre els béns pairals.

Dels profetes

[9] Quan hauràs entrat a la terra que Jahvè, ton Déu, ha de donarte, no aprendràs de fer segons les abominacions d'aquells pobles. [10] No serà trobat en tu qui faci passar pel foc son fill o sa filla: ni qui practiqui l'endevinació, ni el sortilegi, ni àugur, ni fetiller. [11] Ni faedor d'encanteris, ni consultador d'esperits, ni endevinaire, ni evocador dels morts. [12] Car abominació de Jahvè és tothom que fa aquestes coses, i Jahvè, ton Déu, a causa d'aquestes abominacions, els foragitarà davant la teva faç. [13] Perfecte seràs envers Jahvè, ton Déu. [14] Perquè aquelles nacions que tu adés desposseiràs s'escolten àugurs i endevinaires: però a tu no t'ha pas ensenyat així Jahvè, ton Déu.

[15] Un profeta d'enmig de tu, d'entre els teus germans, tal com jo,

4, Nm. XVIII, 11. — 10, Lv. XX, 27. — 11, 1 Sm. XXVIII, 7. — 15, Io. I, 45; Act. III, 22

3. — *L'espatlla*. Vg.: «armum ac uentriculum». Cf. Lev. VII, 34. Aquesta prescripció ve a ésser un complement de la del Levític, segons la interpretació tradicional jueva constatada en Flav. Jos. i la Mixnà.

8. — *Sense les seves vendes*. Aquest verset és difícil i poc clar en el text. Vg. tradueix: «excepto eo, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur.» El sentit ve a ésser aquest: el levita forà tindrà els mateixos drets que els levites que romanen en el Santuari, independentment de les seves rendes pairals.

15. — *Un profeta*. Figurativament el Messies, en qui s'ajunten, és clar que en grau molt superior, les qualitats de profeta i de legislador que posseïa Moisès. Ultra aquest sentit eminent, inclòs certament en aquesta promesa, Moisès anuncia que sempre tindran profetes que trametran al poble els oracles de Déu.

et farà sorgir Jahvè, ton Déu: a ell escoltareu, [16] tal com ho demanaves a Jahvè, ton Déu, a l'Horeb, el dia de l'assemblea, dient: No torni jo a escoltar la veu de Jahvè, mon Déu, ni vegi més aquest gran foc, no sia que mori. [17] I em digué Jahvè: Bé està ço que han dit. [18] Els suscitaré un profeta com tu, d'enmig dels seus germans; i posaré les meves paraules en la seva boca, i ell els dirà tot el que els manaré. [19] I serà que si algú no dóna escolta a les meves paraules, les que ell parlarà en nom meu, jo mateix li'n demanaré compte. [20] Però el profeta que presumirà de parlar en nom meu una paraula que jo no li he manat que parlés, o que parlarà en nom d'altres déus, aquest profeta morirà. [21] I si tu dius dins el teu cor: ¿Com coneixerem la paraula que Jahvè no li ha parlat? [22] Quan parlarà el profeta en nom de Jahvè, si la paraula no es fa, ni s'esdevé, llavors és paraula que Jahvè no li ha dit: per presumpció l'ha dita el profeta: no en tinguis temor.

Les ciutats de refugi

(C. XIX.) [1] Quan Jahvè, ton Déu, haurà assolat les nacions de les quals Jahvè, ton Déu, t'ha de donar les terres, i les posseiràs, i habitaràs en llurs ciutats i dins llurs cases, [2] et separaràs tres ciutats, enmig de la teva terra que Jahvé, ton Déu, et dóna perquè la posseeixis. [3] Et prepararàs el camí, i partiràs en tres la contrada de la teva terra, que Jahvè, ton Déu, et dóna; i serà perquè tot homeier pugui refugiar-s'hi. [4] I aquest és el cas de l'homeier que s'hi refugiarà, per tal de salvar la vida: el qui percudirà el seu proïsme sense

16, Ex. xx, 21. — 18, Io. i, 45. — 2, Nm. xxxv, 10; Ios. xx, 2

20. — *Aquest profeta morirà.* Aquesta llei fou aplicada de faisó memorable en temps d'Acab, quan foren morts 450 sacerdots de Baal. Cf. 3 Reg. XVIII, 19-40.

22. — *Si la paraula no es fa.* Si no s'acompleix la predicció feta, és senyal evident que la profecia no ve de Déu, car Déu no pot equivocar-se.

1. — Dret real: ciutats de refugi; homicidi involuntari i voluntari; límits del camp i la prova testifical.

3. — *Et prepararàs el camí.* En la part cisjordànica, encara no posseïda, s'establiran tres ciutats de refugi com s'havia fet en la Transjordània (Dt. IV, 41-43) i es distribuiran talment que no es trobin massa lluny de qualsevol indret del país, i el camí que hi menarà serà fressat, per tal que no sigui perdedor.

voler, i sense odiar-lo d'ahir ni de despús-ahir. [5] Com si un home
va amb el seu proïsme al bosc a fer llenya i quan la seva mà venta
la destral per tallar l'arbre, s'escapa el ferro del mànec i troba el
seu proïsme, que en mor, ell es refugiarà en una d'aquelles ciutats i
tindrà la vida salva. [6] No sia que el vindicador de la sang, bullint-li
el cor, persegueixi l'homeier, i l'aconsegueixi, puix que el camí és
llarg, i el colpeixi mortalment. [7] És per això que jo et faig aquest
manament: tres ciutats et separaràs.

[8] I si Jahvè, ton Déu, eixampla la contrada, segons jurà als teus
pares, i et dóna tota la terra que prometé de donar als teus pares,
[9] sempre que tu paris esment a complir tot aquest manament que jo
avui t'he ordenat, estimant Jahvè, ton Déu, i caminant en les seves
sendes tots els dies, aleshores afegiràs tres ciutats més a aquelles
tres. [10] I així no s'escamparà sang innocent enmig de la teva terra,
que Jahvè, ton Déu, et dóna en possessió, i no caurà sang damunt
teu. [11] Però si hi ha un home que odia el seu proïsme, i li posa
aguaits, i se li tira a sobre i el colpeix mortalment, tal que en mor,
i es refugia en una d'aquelles ciutats, [12] aleshores els vells de la seva
ciutat enviaran a treure'l d'allí, i el lliuraran en mans del vindicador
de la sang, i morirà. [13] No el planyerà pas el teu ull, ans esborra-
ràs d'Israel la sang innocent, i prosperaràs.

Dels límits

[14] No canviaràs de lloc les fites del teu veí, que fixaren els passats,
en l'heretatge que et pervindrà en propietat en la terra que Jahvè,
ton Déu, t'ha de donar perquè la posseeixis.

Dels testimonis

[15] No prevaldrà un sol testimoni contra ningú, en qualsevol iniqui-
tat, i en qualsevol delicte, sia el que es vulgui el delicte que hagi

8, Gn. xxviii, 14; Ex. xxxiv, 24; Supra xii, 20. — 11, Nm. xxxv, 20. — 15, Supra xvii, 6; Mt. xviii, 16 II Cor. xiii, 1.

13. — *La sang innocent.* La taca produïda per l'efusió de sang innocent de la víctima del crim.

comès: tan sols per boca de dos o de tres testimonis serà establerta
la cosa. [16] Però quan un testimoni maligne s'alçarà contra algú per
acusar-lo d'un delicte, [17] aleshores tots dos homes contendents es
presentaran a la faç de Jahvè, a la faç dels sacerdots i dels jutges que
hi haurà en aquells dies, [18] i els jutges recercaran acuradament, i si
es palesa que el testimoni és testimoni fals, que falsament ha testifi-
cat contra el seu germà, [19] fareu amb ell tal com ell es proposava de
fer amb el seu germà; així trauràs el mal d'enmig de tu. [20] Els al-
tres ho sentiran i temeran, i no tornaran més a fer aquella acció
malvada enmig teu. [21] I no el planyerà pas el teu ull: ànima per
ànima, ull per ull, dent per dent, mà per mà, peu per peu.

De la guerra

(C. XX.) [1] Quan sortiràs a la guerra contra els teus enemics, i
veuràs cavalls i carros i un poble més nombrós que tu, no tindràs
temor d'ells. Car amb tu és Jahvè, ton Déu, qui et féu pujar de la
terra d'Egipte. [2] I s'esdevindrà que, en atansar-vos a la batalla, el sa-
cerdot s'avançarà i parlarà al poble. [3] I li dirà: Escolta, Israel, vosal-
tres entreu avui en batalla contra els vostres enemics: que no des-
deixi el vostre cor, no temeu, ni tremoleu, ni us espaordiu davant
d'ells. [4] Car Jahvè, el vostre Déu, ve amb vosaltres per tal de lluitar
per vosaltres amb els vostres enemics, i salvar-vos.

[5] I parlaran els prefectes al poble, dient: ¿Qui és l'home que ha
bastit una casa nova, i encara no l'ha estrenada? Vagi-se'n, i torni
a sa casa, no sia que mori a la guerra, i un altre home l'estreni.
[6] ¿Ni qui és l'home que ha plantat una vinya, i encara no n'ha gaudit?

18, Dn. XIII, 62. — 21, Ex. XXI, 23; Lv. XXIV, 20; Mt. V, 38. — 5, 1 Mcc. III, 56

1. — *Quan sortiràs a la guerra.* Dret de guerra (XX-XXI, 14): *a)* Les proclames que faran els sacerdots i els caps abans de la batalla (2-9). *b)* Normes a observar en el setge de les ciutats (10-20). *c)* Tracte dels vençuts (XXI, 1-14).

5. — *I parlaran els prefectes.* Vg.: «Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu». — *No l'ha estrenada.* Pot traduir-se també *dedicada.* La mateixa paraula pot tenir els dos significats, car no s'estrenava cap casa sense fer abans una mena de dedicació. — Els vv. 5-8 indiquen les causes d'exempció.

Vagi-se'n i torni a sa casa, no sia que mori en la guerra, i un altre
home se'n gaudeixi. [7] ¿Ni qui és l'home que ha desposat una dona, i
no l'ha presa? Vagi-se'n i torni a sa casa, no sia que mori en la
guerra, i un altre home la prengui. [8] I tornaran els prefectes a par-
lar al poble, i diran: ¿Qui és l'home poruc, i moll de cor? Vagi-
se'n i torni a sa casa, i no esglaï el cor dels seus germans com el seu
cor. [9] I quan els prefectes hauran acabat de parlar al poble, hom
posarà caps d'exèrcit al davant del poble.

[10] Quan t'atansaràs a una ciutat per expugnar-la, primer li oferiràs
la pau. [11] I s'esdevindrà que si et respon: Pau! i se t'obre, aleshores
tot el poble que hi haurà dintre ella serà tributari teu, i et ser-
virà. [12] Però si no vol fer pau amb tu, ans et fa guerra, aleshores
l'assetjaràs. [13] I quan Jahvè, ton Déu, l'haurà lliurada a la teva mà,
aleshores colpiràs tot mascle seu a tall de glavi. [14] Tan sols les do-
nes, i els infants, i el bestiar, i tot ço que hi haurà dins la ciutat: tot
el seu botí arrabassaràs per a tu, i et gaudiràs del botí dels teus ene-
mics que Jahvè, ton Déu, t'haurà donat. [15] Així faràs a totes les
ciutats, les molt llunyanes de tu, que no són ciutats de les nacions
d'ací. [16] Però en les ciutats d'aquests pobles que Jahvè, ton Déu, et
dóna en propietat, no hi deixaràs res que aleni, [17] ans les votaràs a
destrucció: l'heteu i l'amorreu, el canaaneu i el ferezeu, l'heveu i
el jebuseu, tal com t'ha manat Jahvè, ton Déu. [18] Per tal que no us
ensenyin de fer segons totes llurs abominacions, que ells fan als déus
llurs, i així pequeu contra Jahvè, Déu vostre.

[19] Quan per molts dies tindràs en setge una ciutat per expugnar-la
i prendre-la, no devastaràs el seu arbrat, ventant-hi la destral; ans
en menjaràs, i no el tallaràs. Car ¿és, per cas, un home l'arbre del
camp, que també entri en el teu assetjament? [20] Només l'arbre que
coneixes que no és arbre fruiter, aquest destruiràs, i tallaràs, per tal
de bastir-te baluards contra la ciutat que fa la guerra amb tu, fins
que caurà.

8, Ide. VII, 3

15. — *Les ciutats molt llunyanes.* Diversa conducta envers els vençuts si aquests no són canaaneus, car no hi ha tant de perill de corrupció moral i religiosa.

Expiació d'una mort d'autor desconegut

(C. XXI.) [1] Quan serà trobat un occit estès al camp, en la terra
que Jahvè, ton Déu, et dóna per a posseir-la, sense que se sàpiga qui
l'ha percudit, [2] aleshores sortiran els teus ancians i els teus jutges, i
amidaran les distàncies de les ciutats que són a l'entorn de l'occit, [3] i
s'esdevindrà que a la ciutat més propera a l'occit, els ancians d'aque-
lla ciutat prendran una vedella de l'arment amb la qual no s'hagi
encara treballat, i que no hagi portat mai el jou. [4] I els ancians d'a-
quella ciutat davallaran la vedella a una riera permanent, i allí, en la
vall en la qual no s'hagi llaurat, ni s'hagi sembrat, desnucaran la ve-
della. [5] Després s'atansaran els sacerdots, fills de Leví, puix que ells
són els escollits de Jahvè, ton Déu, perquè el serveixin i perquè be-
neeixin en nom de Jahvè, i sia decidida segons la sentència llur tota
disputa i tota lesió. [6] I tots els ancians d'aquella ciutat, els més pro-
pers a l'occit, es rentaran les mans llurs damunt la vedella desnucada
en la vall. [7] I respondran, i diran: Les nostres mans no escamparen
aquesta sang, ni els nostres ulls això no veieren. [8] Expia, oh Jahvè,
el teu poble Israel, el qual rescatares, i no posis sang innocent en-
mig de ton poble Israel. Així seran lliures de la sang. [9] Així esbor-
raràs d'enmig de tu la sang innocent, quan hauràs fet ço que és recte
als ulls de Jahvè.

El tracte de les dones captives

[10] Quan sortiràs a la guerra contra els teus enemics, i Jahvè, ton
Déu, els lliurarà a la teva mà, i li faràs captius, [11] i veuràs en la cap-
tivitat una dona bella d'aspecte i te n'enamores talment que la prens

1-9. — El legislador fa aquí una mena de parèntesi per tal de regular l'expiació dels homicidis comesos per un desconegut.

4. — *Riera permanent,* o riba perpètua. Vg.: «ad uallem asperam atque saxosam». Tant la vedella victimal com el lloc han de conservar la integritat nadiua.

8. — *La sang innocent.* Ço és, la sang potser d'un innocent vessada per terra, la qual crida venjança.

10. — *Quan sortiràs a la guerra.* Després del parèntesi (1-9), Moisès reprèn la qüestió de la guerra, tractant ara de la manera d'aconduir-se amb les captives.

per muller, [12] la duràs dintre de casa teva, i ella raurà el seu cap, i es
tallarà les ungles. [13] I es llevarà la vestidura de sa captivitat, i roman-
drà a casa teva, i plorarà son pare i sa mare una mesada. I després
entraràs en ella, i tu seràs son marit i ella serà ta muller. [14] I si ve
que ja no t'agrada, aleshores l'acomiadaràs a son albir, però de cap
manera no la vendràs per argent; ni li donaràs mals tractes, com sia
que tu l'has humiliada.

§ 3. — DRET PRIVAT

(XXI, 15-XXVI, 19)

El dret de primogenitura

[15] Quan un home tindrà dues dones, l'una estimada i l'altra avor-
rida, i l'estimada i l'avorrida li infantaran fills, i el fill primogènit serà
de l'avorrida, [16] el dia de repartir entre els seus fills ço que té, no
podrà fer hereu el fill de l'estimada preferentment al fill de l'avorrida,
que és el primogènit, [17] ans reconeixerà per primogènit el fill de l'avor-
rida, donant-li doble partió de tot allò que posseeixi, car ell és la pri-
mícia de sa virior i d'ell és el dret de primogenitura.

17, I Par. v, 1

12-13. — *La duràs dintre.* Cerimònies que expressen el canvi d'estat i de poble de la captiva. Abandona la seva raça per formar part del poble d'Israel. — *Plorarà.* Portarà dol. No es tracta de dones canaanees, les quals hauran d'ésser exterminades, sinó de dones d'altres races.

14. — *Si ve que ja no t'agrada.* Gr.: «si tu no la vols més». Vg.: «Si autem postea non sederit animo tuo». En aquest cas, com en tants d'altres, es veu la gran superioritat de la legislació mosaica sobre totes les dels altres pobles d'aquella època.

16. — *No podrà fer hereu.* Moisès, per aquesta llei, retira als pares l'antic dret que tenien de concedir la primogenitura al fill que més els plagués; exemple: Isaac (Gn. XXVII) i Jacob (Gn. XLVIII, 5; XLIX, 4, 8), per tal d'evitar arbitrarietats. La primogenitura donava dret a doble part sobre els altres fills i a una certa autoritat damunt d'ells.

Càstig del fill rebel

18 Quan un home tindrà un fill contumaç i rebel, que no obeirà a
la veu de son pare i a la de sa mare, i ni havent-lo castigat, no els
obeirà, 19 el prendran son pare i sa mare i l'emmenaran als ancians de
la seva ciutat, just a la porta del seu lloc, 20 i diran als ancians de la
seva ciutat: Aquest fill nostre és contumaç i rebel: no obeeix a
la nostra veu: és un disbauxós i un beguder. 21 I tots els homes
de la seva ciutat el colgaran amb pedres, talment que mori; així ex-
tirparàs el mal d'enmig teu, i tot Israel ho sentirà i temerà.

Els cadàvers dels penjats

22 Si un home, reu d'un crim mereixedor de mort, és occit i el
penges en un pal, 23 el seu cadàver no passarà la nit dalt al pal, sinó
que el sepultaràs el mateix dia; car maledicció de Déu és un penjat,
i no has de polluir la terra que Jahvè, ton Déu, t'ha de donar en
possessió.

Objectes perduts i trobats

(C. XXII.) 1 En veure el bou o el xai de ton germà errívols, no
te'n desentendràs: ans el tornaràs al teu germà. 2 I si el teu germà
no està a vora teu, o no el coneixes, el recolliràs a dins la teva casa,
i serà amb tu fins que el teu germà el cerqui, i l'hi tornaràs. 3 I així
faràs amb el seu ase, i així faràs amb el seu mantell, i així faràs amb
tota cosa de ton germà que ell haurà perdut i tu trobat: no podràs
desentendre-te'n. 4 En veure l'ase del teu germà o el seu bou caiguts
en el camí, no te'n desentendràs: ans bé junt amb ell l'aixecaràs.

23, Gal. III, 13. — 1, Ex. XXIII, 4

19. — *A la porta del seu lloc.* El portal de la vila venia a ésser el *fòrum* oriental on es tractaven tots els afers públics.

21. — *Colgaran amb pedres.* Aquesta locució, usada tan sovint en el text bíblic, significa apedregar fins a fer morir el reu.

23. — Cf. l'aplicació que fa Sant Pau d'aquesta llei en Gal. III, 13.

Lleis diverses

5 No hi haurà peça de vestir d'home damunt una dona; ni l'home
no durà vestit de dona; car abominació és per a Jahvè, ton Déu, tot
aquell qui fa aquesta cosa.
6 Quan t'escauràs pel camí amb un niu d'ocells dalt de qualsevol
arbre o damunt la terra, amb pollets o amb ous, i la mare covant els
pollets o els ous, junt amb els fills no prendràs la mare, 7 ans aviaràs
la mare, però podràs endur-te'n els fills per a tu; a fi que prosperis i
allarguis els dies.
8 Quan edificaràs una casa nova, faràs una barana al terrat, per tal
de no posar sang en la teva casa, mai que un caigués d'ella.
9 No sembraràs la teva vinya de dues menes de sement; no sia que
esdevingui sagrat tot el producte, el sement que hauràs sembrat i
l'esplet de la vinya. 10 No llauraràs amb un bou i amb un ase alhora.
11 No portaràs vestidurà mesclada de llana i de lli alhora.
12 Cordons et faràs als quatre caps del mantell amb què et co-
breixes.

Santedat del matrimoni

13 Si un home pren una dona i després d'entrar en ella l'avorreix,
14 i li fa càrrecs deshonorants i escampa contra ella un mal nom, dient:
Aquesta dona he pres i m'he atansat a ella, i no hi he trobat virgi-

12, Nm. xv, 38

5-12. — Aquestes lleis diverses són: una llei de modèstia contra el costum de disfressar-se, una altra sobre els nius, sobre el teulat de les cases noves, sobre les barreges i sobre els vestits.

8. — *Per tal de no posar sang.* Les cases orientals tenien el sostre en forma de terrat; sense barana era fàcil de caure, car la gent, quan era a casa, hi passava belles estones.

9. — *No sembraràs... dues menes de sement.* ¿Per evitar els fruits híbrids? — *Sagrat.* Significa, en aquest cas, prohibit d'ésser rebut al Santuari.

10. — *Amb un bou i amb un ase alhora.* La disparitat de força i de talla no els fa aptes per a treballar junts; la llei és donada per a evitar l'esgotament de les bèsties.

13. — *Si un home pren una dona.* Acusacions del marit contra una nova esposa (vv. 13, 14), examinats segons dues hipòtesis (vv. 15-19; 20-21).

14-17. — *Els senyals de virginitat.* Eren taques de sang deixades en el llenç després del primer acte conjugal. Sembla que això encara està en ús en molts pobles orientals.

nitat, [15] aleshores el pare i la mare de la donzella prendran els senyals
de virginitat de la donzella i els duran als ancians de la ciutat, a la
porta. [16] I el pare de la donzella dirà als ancians: He donat la meva
filla a aquest per muller, i ell l'ha avorrida. [17] I vet aquí que ell fa
contra ella càrrecs deshonorants, dient: No he trobat en la teva filla
virginitat. Però heus ací els senyals de virginitat de la meva filla. I
desplegaran el llenç a la vista dels ancians de la ciutat. [18] Llavors els
ancians de la ciutat prendran aquell home, i el puniran. [19] I el mul-
taran en cent sicles d'argent i els donaran al pare de la donzella, car
ell ha escampat un mal nom sobre una verge d'Israel. I ella serà
d'ell per a muller; i ell no podrà acomiadar-la per tot el temps de la
seva vida. [20] Però si l'acusació era veritat, i no són trobats els se-
nyals de la virginitat de la donzella, [21] aleshores trauran la donzella a
la porta de la casa de son pare, i els homes de la seva ciutat la col-
garan amb pedres, talment que mori, car haurà fet una baixesa dins
Israel, fornicant a la casa de son pare. Així extirparàs el mal d'en-
mig teu.

[22] Quan se trobarà un home jaient amb una dona maridada, moriran
tots dos, l'home jaient amb la dona i la dona. Així extirparàs el mal
de dintre Israel.

[23] Quan una donzella verge serà promesa a un home, i un la trobarà
dins la ciutat, i jaurà amb ella, [24] aleshores els traureu tots dos a la
porta d'aquella ciutat, i els colgareu de pedres, talment que morin:
la donzella, a causa de no haver clamat en la ciutat; i l'home a causa
d'haver deshonrat la muller de son proïsme. Així extirparàs el mal
d'enmig teu. [25] Però si l'home ha trobat al camp la donzella pro-

22, Lv. xx, 10

15-19. — *Aleshores el pare i la mare de la donzella.* Cas que la dona sigui innocent i calumniada, el marit injust és punit. (Gr igual que l'hebreu. Vg. diu: « aprehendentque senes urbis illius uirum et uerberabunt illum ..»). Després d'aquesta pena, probablement la flagel-lació, haurà de pagar danys i perjudicis per la infàmia causada a la muller. — *Cent sicles d'argent* (equivalents a 300 pessetes). A més, no podrà divorciar-se mai d'ella.

20-21. — *Però si l'acusació era veritat.* Cas de culpabilitat de la dona i càstig infligit a la culpable.

22. — *Quan es trobarà.* L'adulteri té pena de mort tant per a l'home com per a la dona. Aquesta llei ja era observada abans de Moisès. Cf. Gn. XXXVIII, 24.

mesa, i fent-li violència jau amb ella, aleshores morirà només l'home
que ha jagut amb ella. [26] Però a la donzella no li faràs res; no té la
donzella culpa de mort, perquè igual que quan s'alça un home con-
tra el seu proïsme i el colpeix de mort, així és aquest fet. [27] Car en
el camp l'ha trobada: ha clamat la donzella promesa, i no hi ha ha-
gut qui li valgués.

[28] Si un home troba una noia verge que no és promesa, i l'agafa i
jau amb ella, i són collits, [29] l'home que ha jagut amb ella donarà al
pare de la donzella cinquanta sicles d'argent, i ella serà sa muller, per
tal com ell l'ha deshonrada, i no podrà acomiadar-la en tot el temps
de la seva vida.

[30] Ningú no prendrà la muller de son pare, ni alçarà el cobertor
del seu pare.

Exclusió de la comunitat

(C. XXIII.) [1] No entrarà dins la comunitat de Jahvè el castrat
per esclafament o per amputació.

[2] No entrarà cap bord en la comunitat de Jahvè; ni la seva desena
generació no entrarà a la comunitat de Jahvè.

[3] No entrarà ammonita ni moabita en la comunitat de Jahvè; ni
la seva desena generació no entrarà en la comunitat de Jahvè, per
sempre més. [4] Per tal com no us eixiren a l'encontre amb pa ni
amb aigua en el camí, en sortir vosaltres d'Egipte; i perquè llogà
contra tu Balaam, fill de Beor, de Petor, a Mesopotàmia, per maleir-
te. [5] I Jahvè, ton Déu, no volgué escoltar Balaam, i Jahvè, ton
Déu, féu girar en favor teu la maledicció en benedicció, perquè
Jahvè, ton Déu, t'estima. [6] No cercaràs la seva pau ni la seva pros-
peritat, tots els dies de la vida, per sempre.

28, Ex. XXII, 16. — 3, Nm. XXII, 5; Neh. XIII, 1

1. — *No entrarà dins la comunitat de Jahvè.* És a dir, no formarà part del poble d'Israel.

Aquest v. correspon al 2 del text hebreu. La Vg., doncs, en tot aquest capítol retrassa d'un verset.

4. — *De Petor, a Mesopotàmia.* Vg.: « de Mesopotamia Syriae ». Segons les inscripcions cuneïformes, Petor era a la Síria, a la confluència de l'Eufrates i Sagur.

[7] No abominaràs l'edomita, car ton germà és. No abominaràs
l'egipci, car sojornant fores en la seva terra. [8] Els fills que els nai-
xeran, a la tercera generació entraran en la comunitat de Jahvè.

Puresa del campament

[9] Quan sortiràs a campanya contra els teus enemics, aleshores et
guardaràs de tota cosa desavinent. [10] Quan dins de tu hi haurà un
home que no serà pur, a causa d'un accident nocturn, ell sortirà
fora del campament i no hi tornarà a entrar. [11] I a entrada de fosc es
rentarà amb aigua, i post el sol, entrarà al campament. [12] I un in-
dret tindràs fora del campament, i sortiràs allí a fora. [13] I tindràs
una pala, entre els teus estres, i en seure tu fora, cavaràs amb ella;
i després cobriràs el teu excrement. [14] Car Jahvè, ton Déu, va pel
mig del teu campament, per tal de salvar-te, i lliurar els teus ene-
mics al teu albir: per això, el teu campament serà sant, que no vegi
en tu res d'indecent i es retiri de tu.

Esclaus fugitius

[15] No lliuraràs al seu senyor un esclau que s'empararà en tu, fu-
gint del seu senyor. [16] Amb tu habitarà, dins el lloc que haurà esco-
llit, en aquella de les teves ciutats que bé li semblarà, i tu no el
molestaràs.

Contra la prostitució

[17] No hi haurà prostituïda entre les filles d'Israel; no hi haurà
prostituït entre els fills d'Israel. [18] No portaràs la paga d'una mere-
triu, ni el preu d'un gos, a la casa de Jahvè, ton Déu, per qualse-
vulla vot; car abominació per a Jahvè, ton Déu, són totes dues coses.

16. — *Amb tu habitarà.* En el teu país.
18. — *Ni el preu d'un gos.* En aquest v. a l'home prostituït se l'anomena *gos,* per menyspreu. El diner provinent de la turpitud no podia esmerçar-se en coses sagrades, com ofertes o sacrificis.

De la usura

[19] No prendràs guany de ton germà, guany d'argent, ni guany de menjar, ni per qualsevulla cosa per les quals hom rep guany. [20] De l'estranger prendràs guany, però del teu germà no en prendràs, per tal que et beneeixi Jahvè, ton Déu, en tota empresa de la teva mà damunt la terra on tu aniràs per a posseir-la.

Dels vots

[21] Si fas un vot a Jahvè, ton Déu, no t'endarreriràs de complir-lo; car Jahvè, ton Déu, certament l'exigirà de tu, i tindràs pecat. [22] Però si t'abstens de fer vot, no tindràs pecat. [23] La paraula eixida dels teus llavis guardaràs i faràs; car has votat espontàniament a Jahvè, ton Déu, allò que has dit amb la teva boca.

Raïms i espigues del camp

[24] Quan entraràs a la vinya del teu proïsme, menjaràs raïms, segons el teu delit fins a assaciar-te, però no en posaràs cap dins el teu cistell. [25] Quan entraràs a les messes del teu proïsme, colliràs espigues amb la teva mà; però no posaràs la falç a les messes del teu proïsme.

El divorci

(C. XXIV.) [1] Quan un home pren una dona, i l'emmarida, i s'esdevé que ella ja no té gràcia als ulls d'ell, car ha trobat en ella

1, Mt. v, 31; xix, 7; Mc. x, 4

19. — *No prendràs guany.* No faràs préstecs amb interès. Vg.: « Non foenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam...»

1-4. — *Quan un home.* Malgrat de tolerar el divorci, Moisès posa algunes restriccions per tal de minvar els inconvenients que aquell porta: cal que hi hagi una causa greu en la dona, *cosa vergonyosa,* turpitud (Vg. «propter aliquam foeditatem») i no podran tornar a juntar-se els esposos divorciats. El divorci fou permès en la llei mosaica per la du-

cosa vergonyosa, i li escriu una acta de divorci, i la lliura en mans
d'ella, i l'avia de casa seva, [2]i ella surt de la casa d'ell, i se'n va, i
esdevé muller d'un altre home, [3]i aquest altre home també l'avor-
reix, i també li escriu una acta de divorci, i la lliura en mans d'ella,
i l'avia de casa seva, o mor aquest home que l'havia presa per mu-
ller, [4]l'home primer que l'havia aviada no podrà tornar a prendre-la
perquè li sigui muller, després que ella ha estat sullada, car abomi-
nació és a la faç de Jahvè; així no macularàs la terra que Jahvè, ton
Déu, et donarà en possessió.

Exempció militar del novell casat

[5]Quan un home serà mullerat de fresc, no sortirà amb l'exèrcit, i
no li serà imposada cap càrrega, ans serà quiti per a casa seva un
any, per tal d'alegrar la seva muller que ha pres.

No empenyorar coses necessàries

[6]No empenyoraràs les dues moles, ni la mola sola del damunt,
car seria com penyorar la vida.

Del rapte d'una persona

[7]Quan un home és trobat arrabassant un dels seus germans, un
dels fills d'Israel, i el fa son esclau, i el ven, aquell lladre morirà,
Així extirparàs el mal d'enmig teu.

Precaucions contra la lepra

[8]En la nafra de llebrosia, ves d'observar curosament, i fer tot el
que us ensenyen els sacerdots levites: segons jo els he ordenat, mi-
rareu de fer.

[9]Recorda't d'allò que Jahvè, ton Déu, féu a Maria en el camí, en
sortir vosaltres d'Egipte.

9, Nm. XII, 10

resa de cor dels hebreus, *ad duritiam cordis*, com digué N. S. J. Cf. Mt. XIX, 8.

6. — *No em penyoraràs les dues moles.* Les dues moles formaven el molí domèstic amb el qual feia cada casa la farina quotidiana. Sense la del damunt, l'altra no servia per a res.—*Penyorar la vida.* Comprometre la seva vida.

Més sobre empenyoraments

[10] Quan faràs al teu proïsme un préstec d'alguna cosa, no entraràs pas a casa seva a prendre la seva penyora. [11] A fora t'estaràs, i l'home a qui has prestat, et portarà fora la penyora. [12] I si és un home pobre, no dormiràs amb la seva penyora. [13] Ans li tornaràs la penyora quan es pondrà el sol, per tal que dormi amb el seu mantell, i et beneeixi; i et serà per justícia a la faç de Jahvè, ton Déu.

La paga dels salaris

[14] No oprimiràs el jornaler pobre i freturós, sia un dels teus germans, sia un dels hostes que són en la teva terra, dins les teves ciutats. [15] Al seu dia li donaràs el seu salari i no es pondrà sobre ell el sol; car pobre és i en ell confia la seva ànima, no sia que clami contra tu a Jahvè, i hi hagi en tu pecat.

La responsabilitat individual

[16] No seran morts els pares a causa dels fills, i els fills no seran morts a causa dels pares: cadascú pels seus pecats morirà.

Protecció als febles

[17] No torçaràs el dret d'un hoste, o d'un orfe, ni empenyoraràs la vestidura d'una vídua. [18] I recordaràs que fores esclau a Egipte, i que t'alliberà d'allí Jahvè, ton Déu; per això et mano de complir aquesta cosa. [19] Quan segaràs la teva messa en el teu camp, i t'hi hauràs deixat una gavella, no tornaràs a prendre-la; per a l'hoste,

14, Lv. xix, 13; Tob. iv, 15. — 16, II Rg. xiv, 6; II Par. xxv, 4; Ez. xviii, 20

10-13. — Precaucions per a evitar renyines. Se suposa (cf. v. 13) que la penyora és el mantell, el qual servia a la nit de cobertor.

16. — *No seran morts.* Es refereix directament a l'exercici de la justícia legal. No s'imposarà a ningú una pena pel delicte comès per un altre.

per a l'orfe i per a la vídua serà; per tal que et beneeixi Jahvè, ton Déu, en tota obra de les teves mans. [20] Quan batràs la teva olivera, no recercaràs el que resta darrera teu: per a l'hoste, per a l'orfe, i per a la vídua serà. [21] Quan veremaràs la teva vinya, no esgotimaràs rera teu: per a l'hoste, per a l'orfe i per a la vídua serà. [22] I recordaràs que fores esclau en terra d'Egipte: per això jo et mano de complir aquesta cosa.

Contra els càstigs excessius

(C. XXV.) [1] Quan hi haurà un plet entre homes, es presentaran a judici, i els jutjaran, i absoldran el just, i condemnaran l'injust. [2] Aleshores, si el culpable és mereixedor d'assots, el jutge el farà jaure, i el farà assotar davant seu amb un nombre de cops, segons el seu delicte. [3] Quaranta cops li podrà donar: no pas més, no sia que, afegint-ne més damunt d'aquells, un gran assotament, el teu germà sigui avilit als teus ulls.

[4] No posaràs boç al bou mentre batrà.

Llei del levirat

[5] Quan uns germans habitaran plegats, i un d'ells morirà i no haurà tingut fills, la muller del mort no es maridarà fora amb un estrany: el seu cunyat entrarà en ella i la prendrà per muller, complint envers ella la llei de cunyat. [6] I s'esdevindrà que el primogènit que ella parirà aixecarà el nom de son germà difunt, i el seu nom no serà esborrat d'Israel. [7] I si a l'home no plau de prendre sa cunyada,

3, II Cor. xi, 24. — 4, I Cor. ix, 9; I Tim. v, 18. — 5, Mt. xxii, 24; Mc. xii, 19; Lc. xx, 28. — 7, Rt. iv, 7

3. — *Quaranta cops.* Era el màxim. Més tard fou introduït el costum de no passar de 39 per tal de no augmentar, per equivocació, el nombre fixat per la llei. La legislació mosaica en aquest punt era extraordinàriament més benigna que la dels altres pobles.

4. — *No posaràs boç.* És una mesura de pietat envers les bèsties, ben a l'inrevés dels pobles pagans, els quals posaven als esclaus una mena de boç (παυσικάπη) per tal d'impedir que mengessin.

5. — *Quan uns germans habitaran plegats.* La llei del «levirat» (del llatí *levir,* cunyat, hebr. *iabam*) era una excepció de les lleis d'afinitat amb la finalitat de conservar el nom d'un cap de casa.

aleshores la cunyada pujarà a la porta, envers els ancians, i dirà: El meu cunyat es refusa de suscitar a son germà un nom a Israel: no vol complir amb mi la llei de cunyat. [8] Aleshores els ancians de la seva ciutat el cridaran i li parlaran. I ell compareixerà i dirà: No em plau de prendre-la. [9] I s'atansarà a ell la seva cunyada, en presència dels ancians, i li descalçarà la sandàlia del peu, i li escopirà a la cara, i parlarà i dirà: Així serà fet a l'home que no aixecarà la casa de son germà. [10] I la seva casa serà anomenada a Israel: casa del descalçat.

Les baralles

[11] Quan es barallaran homes alhora, l'un contra l'altre, i s'atansarà la dona de l'un per lliberar el seu marit de la mà del que el bat, i estenent la seva mà l'agafarà en ses vergonyes, [12] li tallaràs la mà: no la planyerà pas el teu ull.

Pesos i mesures

[13] No hi haurà en la teva bossa dos pesos, un de gros i un de petit. [14] No hi haurà a casa teva dues mesures: una de gran i una de petita, [15] Tindràs pes complit i just, mesura complida i justa, per tal que s'allarguin els teus dies damunt la terra que Jahvè, ton Déu, està per donar-te. [16] Car abominació és de Jahvè, ton Déu, qualsevol que faci això, qualsevol que faci tort.

Destrucció dels amalecites

[17] Recordat't del que et féu Amalec en el camí, en sortir vosaltres de l'Egipte, [18] com t'assaltà pel camí i et tallà la rerassaga, tot els febles que anaven al darrera, quan tu estaves las i extenuat, i no tin-

17, Ex. xvii, 8

9. — *Descalçarà la sandàlia.* Significant que renuncia a un dret.

gué temor de Déu. [19] Quan, doncs, Jahvè, ton Déu, t'haurà donat
repòs enfront dels teus enemics, de tot voltant, en la terra que Jahvè,
ton Déu, t'ha de donar en propietat per a posseir-la, esborraràs la
memòria d'Amalec de davall els cels. No ho oblidaràs!

Les primícies

(C. XXVI.) [1] Quan hauràs entrat en la terra que Jahvè, ton
Déu, t'ha de donar en heretatge, i la posseiràs, i t'hi hauràs es-
tablert, [2] prendràs de les primícies de tots els fruits que llevaràs de la
teva terra que Jahvè, ton Déu, t'ha de donar, i les posaràs dins un
canastró i aniràs al lloc que Jahvè, ton Déu, haurà escollit per fer-hi
habitar el seu nom. [3] I aniràs al sacerdot que hi haurà aquells dies,
i li diràs: Avui jo declaro a Jahvè, ton Déu, que he entrat a la terra
que Jahvè jurà als nostres pares de donar-nos. [4] I el sacerdot pren-
drà el canastrò de la teva mà, i el posarà davant l'altar de Jahvè, ton
Déu. [5] I parlaras, i diràs a la faç de Jahvè, ton Déu: Arameu errí-
vol fou mon pare, i davallà a l'Egipte, i allí sojornà amb poca gent;
i hi esdevingué una nació gran i forta i nombrosa. [6] I els egipcis
ens maltractaren i ens afligiren i posaren sobre nosaltres dura servi-
tud. [7] I clamàrem a Jahvè, Déu dels nostres pares, i Jahvè escoltà
la nostra veu, i veié la nostra aflicció i els nostres treballs i la nostra
angoixa. [8] I ens tragué Jahvè fora de l'Egipte amb mà forta, i amb
braç estès, i amb paüra gran, i amb senyals i meravelles. [9] I ens
dugué en aquest lloc, i ens donà aquesta terra: terra regalant llet i
mel. [10] I ara, vet aquí que jo porto les primícies del fruit de la terra
que m'has donat, oh Jahvè! I aleshores la posaràs davant Jahvè, ton
Déu, i et prosternaràs davant Jahvè, ton Déu. [11] I et gojaràs de tot
el bé que Jahvè, ton Déu, t'ha donat: a tu i a la teva casa; tu i el
teu levita i l'hoste que és enmig de tu.

2-11.—*Prendràs de les primícies.* Homenatge de gratitud a Déu i tributació al sacerdoci.

5.— *Arameu errívol fou mon pare.* Gr.: «mon pare jaquí la Síria» (Συρίαν ἀπέβαλεν ὁ πατήρ μου). Vg.: «Syrus persequebatur patrem meum» (referint-se a Laban perseguint Jacob). És millor lliçó la del text hebreu.

Els delmes

12 Quan hauràs acabat de llevar el delme del teu esplet en l'any
terç, l'any del delme, en donaràs al levita, i a l'hoste, i a l'orfe, i a la
vídua, per tal que mengin dintre les teves ciutats i s'assaciïn. 13 I
diràs a la faç de Jahvè, ton Déu: Jo he tret de casa meva la porció
sagrada i l'he donada al levita, i a l'hoste, i a la vídua: segons el
manament que m'has ordenat; no he traspassat cap dels teus coman-
daments, i no me n'he oblidat. 14 No n'he menjat, durant el meu
dol, ni n'he tret gens en immundícia, ni n'he donat per a un mort.
He escoltat, doncs, la veu de Jahvè, mon Déu: he fet segons tot el
que tu m'has manat. 15 Esguarda'ns des de la teva habitació santa,
des del cel, i beneeix el teu poble, Israel, i la terra que ens donares,
segons jurares als nostres pares, terra regalant llet i mel.

Exhortació final al compliment del pacte

16 En aquest dia, Jahvè, ton Déu, et mana de complir aquests es-
tatuts i aquests decrets; els guardaràs, doncs, i els practicaràs amb
tot el teu cor i amb tota la teva ànima. 17 Tu avui has fet declarar a
Jahvè que ell serà el teu Déu, i que tu has de caminar per les seves
sendes, i guardar els seus estatuts i els seus manaments i els seus de-
crets, i que escoltaràs la seva veu. 18 I Jahvè t'ha fet declarar avui
que tu li seràs un poble peculiar, segons que ell t'havia dit, i que
observaràs tots els seus manaments. 19 I ell t'enaltirà damunt totes
les nacions que ha fet, per a lloança i per a renom i per a glòria, per
tal que siguis un poble sant per a Jahvè, ton Déu, segons ell ha parlat.

13, Supra XIV, 29. — 15, Is. LXIII, 15; Bar. II, 16. — 18, Supra VII, 6

12. — *El delme... en l'any terç.* Aquest era el segon delme, el qual estava destinat a beneficència. En el període de set anys, l'any darrer no es comptava per aquest delme, car la terra quedava sense conreu.

14. — *No n'he menjat durant el meu dol.* Sembla que hi havia el costum de portar provisions a les cases dels difunts per a l'àpat de funerals. No podien portar-s'hi les primícies ofertes perquè la casa d'un mort era impura.

16-19. — Conclusió del segon discurs de Moisès amb mútues promeses entre Jahvè i Israel.

TERÇ DISCURS DE MOISÈS

(XXVII - XXX)

Renovellament del pacte

(C. XXVII.) [1] I Moisès, amb els ancians d'Israel, féu de manament al poble: Guardareu tots els preceptes que jo avui us imposo.
[2] Quan haureu passat el Jordà envers la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna, dreçaràs pedres ben grans, que arrebossaràs amb calç, [3] i hi escriuràs damunt totes les paraules d'aquesta llei, llavors que haureu passat el Jordà per establir-vos a la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna, terra regalant llet i mel, segons Jahvè, el Déu dels teus pares, t'ha dit. [4] S'esdevindrà, doncs, que quan haureu passat el Jordà,

El terç discurs de Moisès pot dividir-se en tres seccions:

1.ª *Renovellament del pacte* i jurament de fidelitat imposat al poble. Comença amb la curta introducció del v. 1; parla després del monument commemoratiu i de l'altar a bastir sobre l'Hebal, vv. 2-8; de la distribució de les tribus damunt l'Hebal i damunt Garizim, vv. 11-15, i de les malediccions, vv. 14-26.

2.ª *Benediccions i malediccions.* Després de les benediccions adreçades als observadors de la llei, XXVIII, 1-14, anuncia les malediccions contra els transgressors. Tema general, v. 15, càstig universal, vv. 16-19; fracassos, pestes, esterilitat de la terra, derrotes fins a la destrucció, vv. 20-46; esclavatge, exterminació i dispersió, vv. 47-68.

3.ª *Exhortacions a l'observança de la llei,* que ve a ésser una recapitulació i exhortació final, cap. XXIX-XXX. Parla de les gestes de Déu amb el seu poble, XXIX, 2-9; del pacte clos amb jurament, 10-17; dels prevaricadors, 18-21; de l'estranyesa dels forasters en veure els càstigs que Déu ha donat al seu poble, 22-29; i continua en el capítol XXX fent veure la misericòrdia de Déu després del penediment del poble, 1-10, i acaba amb una vehement peroració, 11-20.

2. — *Dreçaràs pedres ben grans.* La inscripció del Decàleg havia de fer-se en la pedra i encara arrebossada de calç, per tal que fos ben albiradora a causa de la seva blancor. — *Ben grans.* Per a formar una estela gegantina.

dreçareu aquestes pedres que jo us mano avui, a la muntanya d'Hebal, i les arrebossaràs amb calç. [5] I bastiràs allí un altar a Jahvè, ton Déu, altar de pedres, damunt les quals no brandiràs ferro. [6] De pedres rústegues bastiràs l'altar de Jahvè, ton Déu, i damunt d'ell oferiràs holocaustos a Jahvè, ton Déu. [7] I hi oferiràs sacrificis pacífics, i hi menjaràs, i et gojaràs a la faç de Jahvè, ton Déu. [8] I escriuràs ben clar sobre les pedres totes les paraules d'aquesta llei.

[9] Moisès i els sacerdots levites parlaren a tot Israel, dient: Fes silenci i escolta, Israel: avui has esdevingut poble de Jahvè, ton Déu. [10] Escoltaràs, doncs, la veu de Jahvè, ton Déu, i compliràs els seus manaments i els seus estatuts, que jo avui et dono.

[11] I aquell dia Moisès féu manament al poble, dient: [12] Quan haureu passat el Jordà, heus aquí els qui seran dalt a la muntanya de Garizim per a beneir el poble: Simeó i Leví i Judà i Issacar i Josep i Benjamí. [13] I heus aquí els qui seran dalt a la muntanya d'Hebal, per a pronunciar la maledicció: Rubèn i Gad i Asser i Zabulon i Dan i Neftalí, [14] I parlaran els levites, i diran en veu alta a tots els barons d'Israel:

[15] Maleït l'home que farà escultura o imatge de fosa, abominació per a Jahvè, obra de mà d'escultor, i la posarà en lloc ocult! I tot el poble respondrà i dirà: Amén.

[16] Maleït el qui deshonrarà el seu pare o la seva mare. I tot el poble dirà: Amén.

[17] Maleït el qui canviarà les fites del seu proïsme. I tot el poble dirà: Amén.

[18] Maleït el qui esgarriarà el cec en el seu camí. I tot el poble dirà: Amén.

5, Ex. xx, 25; Ios. viii, 31. — 14, Dn. ix, 11

4. — *A la muntanya d'Hebal.* Els Samaritans en el seu Pentateuc posaren Garizim en lloc d'Hebal, per tal de justificar l'erecció del seu temple en aquella muntanya.

8. — *I escriuràs... totes les paraules d'aquesta llei.* A més del Decàleg, un resum dels caps. XII-XXVI.

15. — *Maleït.* Dotze malediccions segons el nombre de tribus. Les benediccions no són exposades, però llur fórmula devia correspondre a la de les malediccions. — *Amén.* Paraula d'assentiment i d'aprovació que ha passat a l'ús cristià.

[19] Maleït el qui torçarà el dret de l'estranger, de l'orfe i de la vídua. I tot el poble dirà: Amén

[20] Maleït el qui jaurà amb la muller de son pare, per tal com ha alçat el cobertor de son pare. I tot el poble dirà: Amén.

[21] Maleït el qui jaurà amb qualsevol bèstia. I tot el poble dirà: Amén.

[22] Maleït el qui jaurà amb sa germana, filla de son pare o filla de sa mare. I tot el poble dirà: Amén.

[23] Maleït el qui jaurà amb la seva sogra. I tot el poble dirà: Amén.

[24] Maleït el qui percudirà el seu proïsme d'amagat. I tot el poble dirà: Amén.

[25] Maleït el qui rebrà un do per colpir de mort l'innocent. I tot el poble dirà: Amén.

[26] Maleït el qui no mantindrà les paraules d'aquesta llei per complir-les. I tot el poble dirà: Amén.

Benediccions i malediccions

(C. XXVIII.) [1] I s'esdevindrà que si escoltes amb diligència la veu de Jahvè, ton Déu, per guardar i practicar tots els seus manaments, que jo et prescric avui, també Jahvè t'enaltirà damunt totes les nacions de la terra. [2] I vindran sobre tu totes aquestes benediccions, i t'atenyeran, quan escoltaràs la veu de Jahvè, ton Déu.

[3] Beneït seràs en la ciutat i beneït seràs en el camp. [4] Beneït serà el fruit del teu ventre i el fruit de la teva terra, i el fruit de les teves bèsties, els parts del teu arment i les cries del teu ovellar. [5] Beneït serà el teu canastró i beneïda la teva pastera. [6] Beneït seràs en el teu entrar i beneït en el teu sortir.

25. — *Maleït el qui rebrà un do.* El jutge que per soborn dicta una sentència de mort injusta.

2. — *Quan escoltaràs la veu de Jahvè.* Condició indispensable per a rebre les benediccions. Aquestes són totes de caràcter temporal i material, úniques que podien colpir aquell poble tan materialitzat. — *Atenyeran.* Vindran a tu amb pressa, adalerades d'arribar a tu; és una figura bellíssima de plasticitat molt abundant en el Deuteronomi, com la del v. 7 i altres.

7 Jahvè lliurarà els teus enemics, els qui s'alçaran contra tu, batuts davant de tu: per un camí sortiran contra tu i per set camins fugiran davant de tu. 8 Jahvè posarà la benedicció amb tu, en els teus graners i en tota empresa de les teves mans, i et beneirà en la terra que Jahvè, ton Déu, et dóna.

9 Jahvè et confirmarà com a poble sant d'ell, segons t'ha jurat, quan observaràs els manaments de Jahvè, ton Déu, i caminaràs en les seves sendes. 10 I veuran tots els pobles de la terra que pel nom de Jahvè ets cridat, i et temeran.

11 Jahvè, ton Déu, et curullarà de béns, en el fruit del teu ventre, i en el fruit de la teva bèstia, i en el fruit de la teva terra, en el país que Jahvè jurà als teus pares que et donaria. 12 Jahvè t'obrirà el seu bon tresor, el cel, per donar pluja a la terra en la seva saó, i per beneir tota obra de les teves mans: i prestaràs a moltes nacions i tu no manllevaràs res. 13 Et posarà Jahvè per cap i no per cua, i seràs sempre damunt i no seràs mai sota, quan obeiràs els manaments de Jahvè, ton Déu, que jo t'imposo avui, perquè els guardis i compleixis, 14 i no t'apartaràs de cap de les coses que jo et mano avui, ni a dreta ni a esquerra, per anar darrera d'altres déus i per servir-los.

15 I s'esdevindrà que, si no escoltes la veu de Jahvè, ton Déu, no posant esment a practicar tots els seus manaments i els seus estatuts que jo avui t'intimo, vindran damunt teu totes aquestes malediccions, i t'atenyeran.

16 Seràs maleït en la ciutat i seràs maleït al camp. 17 Maleït el teu canastró i maleïda la teva pastera. 18 Maleït el fruit del teu ventre, i el fruit de la teva terra, i els parts del teu arment i les cries del teu ovellar. 19 Maleït seràs en el teu entrar i maleït en el teu sortir.

15, Lv. xxvi, 14; Lam. ii, 17; Bar. i, 20; Mal. ii, 2

12.—Gr. afegeix: 'i dominaràs moltes nacions, però tu no seràs dominat'.

13-14. — Noti's la insistència a inculcar la condició imposada per rebre tot aquest bé de Déu de benediccions: *quan obeiràs...* vv. 1, 2, 9, 13, 14. — *Per cap i no per cua..., damunt... sota.* La mateixa idea expressada en dues imatges diverses: Israel serà el primer en riquesa i en potència.

15. — Moisès explana més amplament les malediccions que les benediccions, car el poble es commou més pel temor al càstig que no per l'esperança de les recompenses.

[20] I Jahvè enviarà contra tu la maledicció, el trastorn i l'esglai en
tota empresa i obra on posaràs la mà, fins que siguis destruït i moris
ràpidament a causa de la maldat de les teves obres, per les quals
m'hauràs deixat. [21] Jahvè farà que la pesta se t'agafi, fins que et farà
desaparèixer de la terra en la qual entres per posseir-la. [22] Jahvè et col-
pirà amb la consumpció, amb la febre, amb la inflamació, amb la cre-
mor, amb la sequedat, amb el carboncle i amb la neulia, i et persegui-
ran fins que moris. [23] El teu cel, sobre el teu cap, serà d'aram, i la terra
sota els teus peus, serà de ferro. [24] Donarà Jahvè per pluja a la teva
terra pols i arena: dels cels caurà damunt teu fins que seràs destruït.
[25] Jahvè et lliurarà en derrota als teus enemics: per un camí sor-
tiràs contra ells i per set camins fugiràs davant d'ells: i seràs l'hor-
ror de tots els pobles de la terra. [26] I el teu cadàver serà menja de
tot ocell del cel i de tota bèstia de la terra: ningú no les espantarà.
[27] Jahvè et colpirà amb el flagell de l'Egipte, i amb morenes, i amb
sarna, i amb ronya, de què no podràs guarir. [28] Jahvè et colpirà
amb follia i amb ceguedat, i amb esfereïment de cor. [29] I aniràs a
les palpentes al migdia, com palpa el cec dins la fosca; i no seràs
prosperat en els teus camins, sempre seguidament oprimit i expoliat:
no hi haurà salvador.
[30] Desposaràs una dona, i un altre home jaurà amb ella; bastiràs
una casa, i no l'habitaràs; plantaràs una vinya, i no la veremaràs.
[31] El teu bou serà occit davant els teus ulls, i tu no en menjaràs; el
teu ase serà arrabassat de davant teu, i no et serà tornat, les teves
ovelles seran donades als teus enemics: no hi haurà rescatador.
[32] Els teus fills i les teves filles seran donats a un altre poble, i els
teus ulls ho veuran, i llanguiran tot el dia darrera d'ells, i no hi
haurà força en la teva mà. [33] El fruit de la teva terra i tot el teu tre-
ball es menjarà un poble que no conegueres: i no seràs altre que
oprimit i capolat tots els dies. [34] I et tornaràs boig davant les coses
que veuran els teus ulls.

22. — Set malures. *Sequedat.* El text hebreu actual posa *hèreb,* glavi; però cal llegir com la Vg.: *hòreb,* sequedat, *destu.*

27. — *Flagell de l'Egipte.* Úlcera d'Egipte, una mena de lepra anomenada *elephantiasis.*

[35] Jahvè et ferirà als genolls i a les cuixes amb úlceres malignes,
que no podràs guarir: i encara de la planta del peu fins al cim de la
testa. [36] Jahvè et menarà, tu i el teu rei que hauràs posat damunt
de tu, a una nació que no conegueres, ni tu ni els teus pares, i allí
serviràs a déus estranys, de fusta i de pedra. [37] I esdevindràs l'estu-
por, el proverbi i la befa per a tots els pobles als quals et durà Jahvè.
[38] Duràs molta llavor al camp, i colliràs poc, perquè ho devorarà
la llagosta. [39] Plantaràs vinyes i les conrearàs, però no beuràs vi, ni
colliràs raïms, perquè se les menjarà el cuc. [40] Tindràs oliveres en
tot el teu territori, però no t'untaràs d'oli, perquè l'oliva caurà.
[41] Engendraràs fills i filles, i no seran per a tu, perquè aniran en cap-
tiveri. [42] Tot el teu arbrat i el fruit de la teva terra consumirà la
llagosta. [43] L'estranger sojornant enmig de tu s'alçarà més i més
damunt de tu, i tu baixaràs cada dia més avall. [44] Ell et prestarà a
tu, i tu no prestaràs a ell: ell serà per cap i tu seràs per cua. [45] Vin-
dran damunt teu totes aquestes malediccions i et perseguiran, i t'a-
tenyeran, fins que seràs destruït, per tal com no has donat escolta a
la veu de Jahvè, ton Déu, per guardar els seus manaments i els seus
estatuts, que ell t'ha donat. [46] I seran en tu per senyal i prodigi, i
en la teva nissaga per sempre.
[47] Perquè no hauràs servit a Jahvè, ton Déu, amb alegria i amb
cor abellit, entre l'abundància de tota cosa, [48] serviràs als teus ene-
mics que Jahvè enviarà contra tu, amb fam i set i nuditat i amb fre-
tura de tota cosa: i ell posarà jou de ferro damunt el teu coll, fins a
destruir-te.
[49] Jahvè portarà contra tu, de lluny, del darrer termenal de la
terra, una nació, com àguila que vola, la llengua de la qual no en-
tendràs, [50] gent de rostre dur, que no tindrà respecte a l'ancià, ni
perdonarà l'infant. [51] I es menjarà el fruit del teu bestiar i el fruit de
la teva terra, fins que moriràs; i no et deixarà gra, ni most, ni oli,
ni els parts del teu arment, ni les cries del teu ovellar, fins a extermi-

38, Mch. VI, 15; Agg. I, 6

49. — *Una nació, com àguila que vola.* Aquesta profecia no és aplicable solament als Assiris i Caldeus, sinó també i principalment als Romans que destruïren definitivament l'estat jueu.

nar-te. [52] I et posarà setge en totes les teves ciutats, fins que cauran en tota la teva terra les teves muralles altes i fortificades, en què tu confiaves; ell t'assetjarà en totes les teves ciutats i en tota la teva terra, que Jahvè, ton Déu, t'haurà donat. [53] I menjaràs el fruit del teu ventre, la carn dels teus fills i de les teves filles que Jahvè, ton Déu, et donà, en el setge i en el destret amb què t'angoixarà el teu enemic. [54] L'home més fi i el més delicat enmig de tu mirarà de mal ull el seu germà, i la muller del seu si, i el romanent dels fills que li restaran, [55] per no donar a ningú dels seus carn dels seus fills, que ell es menjarà, per tal com res no li haurà restat dins el setge i el destret amb què el teu enemic t'oprimirà en totes les teves ciutats. [56] La més tendra i delicada d'entre vosaltres, que, de tanta tendror i delicadesa, mai no intentà d'assentar la planta del peu en terra, mirarà amb mal ull el marit del seu si, i el seu fill, i la seva filla, [57] i el seu nadó tardívol que li surt d'entre els peus, i els fills que ha d'infantar encara; perquè a manca de tot, se'ls menjarà d'amagat, en el setge i en el destret amb què el teu enemic t'oprimirà en les teves ciutats.

[58] Si no poses esment a practicar totes les paraules d'aquesta llei, que són escrites en aquest llibre, tement aquest nom gloriós i terrible: Jahvè, ton Déu, [59] Jahvè augmentarà extraordinàriament els teus flagells, i els flagells de la teva nissaga, flagells grans i duradors, i malalties malignes i obstinades. [60] I farà tornar damunt teu tots els flagells de l'Egipte, davant els quals tremolaves, i se t'aferraran. [61] I àdhuc tota malaltia i tot flagell, que no és escrit en el llibre d'aquesta llei, Jahvè l'enviarà damunt teu, fins que seràs destruït. [62] I restareu en petit nombre, després d'haver estat com els estels del cel en multitud, per tal com no obeíreu la veu de Jahvè, ton Déu. [63] I passarà que així com Jahvè es complaïa en vosaltres, a

53, Lam. IV, 10; Bar. II, 2

53-57. — *I menjaràs el fruit del teu ventre.* Totes aquestes malvestats, tan patèticament anunciades per Moisès, succeïren a Israel diverses vegades: en el setge de Samaria pels Siris (cf. 3 Rg. I, 23), en el de Jerusalem per Nabucodonosor (cf. Jer., Lam. II, 20) i finalment en aquella mateixa ciutat assetjada per Titus (Flav. Jos. *De bello jud.* VII, 8).

63. — *Es complaïa... es complaurà.* Figures antropomòrfiques, en les quals s'atribueixen a Déu passions semblants a les humanes.

fer-vos bé i a multiplicar-vos, així es complaurà Jahvè en vosaltres
per arruinar-vos i destruir-vos: i sereu arrabassats de damunt la
terra a la qual entreu per posseir-la. [64] I Jahvè et dispersarà per tots
els pobles, des de l'un terme de la terra fins a l'altre terme, i allí
servireu déus estranys, de fusta i de pedra, que no conegueres tu ni
els teus pares. [65] I ni entre aquelles nacions no descansaràs, ni tin-
drà repòs la planta del teu peu: car allí et donarà Jahvè un cor te-
morenc, i llanguiment d'ulls i tristesa d'ànima. [66] I tindràs davant
teu la teva vida com sospesa d'un fil, i estaràs esporuguit nit i dia, i
no estaràs segur de la teva vida. [67] Al matí diràs: Qui pogués ésser
al vespre! I al vespre diràs: Qui pogués ésser al matí!, de l'es-
poruguiment de què tindràs el cor ple, i pel que veuran els teus
ulls. [68] I Jahvè et farà tornar a l'Egipte en navilis, per aquell camí
del qual t'he dit: No el veuràs mai més; i allí sereu venuts als vos-
tres enemics per esclaus i per esclaves, i no hi haurà qui us compri.

Exhortacions a l'observança de la llei

(C. XXIX.) [1] Aquestes són les paraules del pacte que Jahvè
manà a Moisès de cloure amb el fills d'Israel a la terra de Moab, a
més del pacte que clogué amb ells a l'Horeb.
[2] Moisès convocà tot Israel i els digué: Vosaltres haveu vist tot
el que Jahvè ha fet davant els vostres ulls en terra d'Egipte a Faraó,
i a tots els seus servents i a tota la seva terra. [3] Les grans proves que
veieren els teus ulls, els senyals i les grans meravelles. [4] Però Jahvè

2, Ex. XIX, 4

64. — *Et dispersarà per tots els pobles.* Aquesta profecia es realitza encara davant els nostres ulls.

68. — *I Jahvè et farà tornar a l'Egipte en navilis.* És la darrera ignomínia, la pèrdua absoluta de la nacionalitat jueva, així com la sortida de l'Egipte havia estat la inauguració gloriosa d'Israel com a nació. Després de la presa de Jerusalem, Titus féu vendre a Egipte gran nombre de presoners jueus. Mentre feien la tria dels esclaus, en moriren de fam 12.000, segons Flav. Jos. Sols eren comprats els menors de 17 anys (cf. Fl. Jos. *De bello jud.*, VI, 9, 2).

XXIX, 1 de Vg. correspon a XXVIII. 69 del text hebreu. Tot el capítol, doncs, retrassa un verset respecte l'hebreu. Aquest capítol i el XXX formen una *recapitulació* i *exhortació final;* amb ella clou Moisès la seva magna obra.

4. — *Però Jahvè no us donà cor per en-*

no us donà cor per entendre, ni ulls per a veure, ni orelles per oir,
fins al dia d'avui. [5] I jo us he conduït quaranta anys pel desert: els
vostres vestits no s'han malmès sobre vosaltres, ni el vostre calçat
no s'és gastat en el vostre peu. [6] No heu menjat pa, ni heu begut
vi, ni licor, a fi que reconegueu que jo só Jahvè, el vostre Déu. [7] I
arribàreu en aquest lloc, i eixí Seon, rei d'Hesebon, i Og, rei de
Basan, al nostre encontre per a lluitar, i els percudírem. [8] I pren-
guérem llur terra i la donàrem en heretatge a Rubèn i a Gad i a la
mitja tribu de Manassès. [9] Guardareu, doncs, les paraules d'aquest
pacte, i les posareu en pràctica, per tal que prospereu en tot allò
que fareu.

[10] Tots vosaltres sou avui davant Jahvè, el vostre Déu: els vos-
tres caps, els vostres jutges, els vostres ancians, els vostres prefec-
tes, tots els barons d'Israel, [11] els vostres infants, les vostres mullers,
i els teus estrangers sojornants enmig del teu campament, del que
talla la teva llenya al que poua la teva aigua, [12] per tal que entris en
el pacte de Jahvè, ton Déu, i en el seu jurament que Jahvè, ton
Déu, fa avui amb tu, [13] per tal de constituir-te avui com a poble seu,
i ésser el teu Déu, segons t'ha dit, i tal com jurà als teus pares
Abraam, Isaac i Jacob. [14] I no és sols amb vosaltres que jo cloc
aquest pacte i aquest jurament, [15] ans amb els qui són aquí presents
avui amb nosaltres a la faç de Jahvè, i amb els qui no són avui amb
nosaltres.

[16] Perquè vosaltres sabeu com habitàrem en la terra d'Egipte, i
com hem passat pel mig de les nacions que haveu travessat, [17] i ha-
veu vist llurs abominacions, i llurs ídols de fusta i pedra, d'argent i
or, que hi ha entre elles. [18] Que no hi hagi, per cas, entre vosal-
tres, baró o fembra, o família, o tribu, que giri avui el cor de Jahvè,
el nostre Déu, per anar a servir els déus d'aquelles nacions; que no

5, Supra VIII, 2.—7, Supra III, 1

tendre. De totes les meravelles que havien vist, no n'havien tret la lliçó pràctica que era d'esperar. Per llur duresa i inconstància de cor, no havien obtingut un cor comprensiu i intelligent.

10. — *Els vostres jutges*. Segons Gr., que probablement ens ha guardat la bona lectura del text hebraic.

11.—*Del que talla la teva llenya*. Igual en Gr.; Vg., en canvi, diu: «Exceptis lignorum caesoribus...» Cal retenir la lliçó hebrea.

hi hagi entre vosaltres arrel metzinosa i donzell, [19] i no sia que hi
hagi ningú que, en sentir les paraules d'aquesta maledicció, ell es
beneeixi en el seu cor, dient: — Tindré pau, ni que camini en la
pervicàcia del meu cor —, i advingui que el sadoll arrossegui amb
ell l'assedegat; [20] Jahvè no voldrà pas perdonar-lo, ans prompte fu-
mejarà la furor de Jahvè i la seva gelosia sobre aquell home, i caurà
damunt d'ell tota maledicció escrita en aquest llibre, i Jahvè raurà el
seu nom de davall el cel. [21] I Jahvè el separarà de totes les tribus
d'Israel, per malaurança seva, conformement a totes les malediccions
del pacte escrit en aquest llibre de la llei. [22] I dirà la generació ve-
nidora, els vostres fills que vindran després de vosaltres, i l'estranger
que vindrà de llunyes terres, quan veuran els flagells d'aquesta terra
i les malalties amb què Jahvè l'haurà afligida, [23] — sofre i sal, abru-
sada serà tota ella: no serà sembrada ni produirà, ni hi creixerà cap
herba, talment com en l'esfondrament de Sodoma i Gomorra, d'A-
damà i de Seboïm, que Jahvè esfondrà en sa furor i en sa ira —
[24] diran llavors totes les nacions: ¿Per què Jahvè ha fet això a
aquesta terra? ¿Quina ira és aquesta tan furiosa? [25] I respondran:
Perquè abandonaren el pacte de Jahvè, el Déu de llurs pares, que
clogué amb ells quan els tragué de la terra d'Egipte. [26] I anaren a
servir déus estranys i s'hi prosternaren, déus que no coneixien, i que
Jahvè no els havia pas donat. [27] Per això s'encengué la furor de
Jahvè contra aquesta terra, per portar-hi totes les malediccions escri-
tes en aquest llibre. [28] I Jahvè els arrabassà de la terra llur amb cò-
lera i furor i indignació gran, i els llançà a una altra terra, com
avui dia.

[29] Les coses secretes pertanyen a Jahvè, el nostre Déu, però les

23, Gn. XIX, 24. — 24, I Rg. IX, 8; Ir. XXII, 8

19. — *Que el sadoll arrossegui amb ell l'assedegat.* Alguns, com C. de Valera, d'aquest membre de frase en fan la continuació de la precedent i tradueixen: « per afegir l'embriaguesa a la set ». És una frase proverbial que ve a dir: i afegeixi el pecat comès a la temptació nova a la qual es donarà. Segons altres, voldria dir: i advingui que paguin els justos pels pecadors.

26. — *I que Jahvè no els havia pas donat.* Vg.: « et quibus non fuerant attributi. »

29. — *Les coses secretes.* Les coses futures, la manera com Déu realitzarà el seu pla diví i acomplirà la seva obra, ens són desconegudes, *pertanyen a Déu.* Sobre els procediments del Senyor, cf. Rom. IX-X.

revelades són per a nosaltres i per als nostres fills perpetualment, per tal que complim totes les paraules d'aquesta llei.

(C. XXX.) [1] I s'esdevindrà que quan t'hauran sobrevingut totes aquestes coses que jo he posat davant teu, la benedicció i la maledicció, i les repassaràs de cor enmig de totes les nacions a les quals Jahvè, ton Déu, t'haurà gitat, [2] i et convertiràs a Jahvè, ton Déu, i obeiràs la seva veu, conformement a tot el que jo et mano avui, tu i els teus fills, amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima, [3] també Jahvè farà tornar els teus captius, i tindrà misericòrdia de tu, i tornarà a recollir-te de tots els pobles en els quals t'haurà escampat Jahvè, ton Déu. [4] Ni que haguessis estat llançat fins a l'extrem del cel, d'allí et recollirà Jahvè, ton Déu, i d'allí et prendrà. [5] I et tornarà Jahvè, ton Déu, a la terra que heretaren els teus pares, i la posseiràs, i et farà bé i et multiplicarà més que als teus pares. [6] I circumcidarà Jahvè, ton Déu, el teu cor i el cor de la teva descendència, per tal que amis Jahvè, ton Déu, amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima, i així visquis. [7] I Jahvè, ton Déu, farà caure totes aquestes malediccions damunt els teus enemics, i damunt els qui t'hauran odiat i perseguit. [8] I tu tornaràs, i donaràs escolta a la veu de Jahvè, i posaràs en pràctica tots els seus manaments, que jo avui t'intimo. [9] I Jahvè, ton Déu, et curullarà de béns en tota obra de les teves mans, en el fruit del teu ventre, en el fruit de la bèstia i en el fruit de la teva terra, per tal com Jahvè tornarà a complaure's en tu per a fer-te bé, igual com es complagué en els teus pares, [10] si és que escoltes la veu de Jahvè, ton Déu, per guardar els seus manaments i els seus estatuts escrits en aquest llibre de la llei, i et converteixes a Jahvè, ton Déu, amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima.

5, II Macc. 1, 29

3. — *Farà tornar els teus captius.* D'altres interpreten *canviarà la teva sort.* Gr.: «guarirà els teus pecats».

5. — *I et tornarà Jahvè.* Aquesta profecia de Moisès es realitzà, en part, en temps dels Jutges i completament després de la captivitat babilònica. Es realitzarà d'una manera perfecta amb la conversió dels jueus al Cristianisme.

6. — *I circumcidarà.* Com en mants indrets, significa: purificarà el teu cor de les seves sutzures, de les seves perverses inclinacions.

[11] Car aquest manament que jo t'intimo avui no és pas per damunt
de tu, ni lluny de tu. [12] No és pas al cel, perquè em diguis: ¿Qui
pujarà per nosaltres al cel, i ens el portarà, i ens el farà entendre,
perquè el complim? [13] Ni és a l'altra banda de la mar, perquè di-
guis: ¿Qui passarà per nosaltres la mar, i ens el portarà, i ens el
farà entendre, perquè el complim? [14] Car molt prop de tu és la pa-
raula: en la teva boca i en el teu cor, perquè la compleixis.

[15] Veges, jo avui he posat davant teu la vida i el bé, la mort i el
mal, [16] per tal com jo avui et mano que amis Jahvè, ton Déu, que
caminis en les seves sendes i guardis els seus manaments, i els seus
estatuts i els seus decrets, per tal que visquis i siguis multiplicat, i
Jahvè, ton Déu, et beneeixi en la terra en la qual entres per posseir-
la. [17] Però si el teu cor s'extravia, i no dónes escolta, i et deixes
incitar a adorar déus estranys, i els serveixes, [18] jo us declaro avui,
que ben cert deperireu: no prolongareu els vostres dies damunt la
terra, per anar a la qual, per posseir-la, vas a passar el Jordà. [19] Jo
crido avui en testimoni contra vosaltres el cel i la terra, com jo us
he posat al davant la vida i la mort, la benedicció i la maledicció:
escolleix, doncs, la vida, per tal que visquis tu i la teva descendèn-
cia, [20] amant Jahvè, ton Déu, escoltant la seva veu i adherint-te a
ell; car ell és la teva vida i la llargada dels teus dies; a fi que habitis
damunt la terra que Jahvè jurà de donar als teus pares Abraam,
Isaac i Jacob.

12, Rom. x, 6

11. — *Per damunt de tu.* De les teves forces. Gr.: «desmesurat».

12-14. — *No és pas al cel.* No els era difícil de conèixer la Llei, car Moisès els l'havia repetida mil vegades en tots els tons, n'estaven plens, sols calia practicar-la.

COMIAT I MORT DE MOISÈS

(XXXI - XXXIV)

Josuè, successor de Moisès

(C. XXXI.) [1] I anà Moisès, i parlà a tot Israel aquestes paraules, [2] i els digué:

Jo sóc avui d'edat de cent vint anys; no puc més sortir ni entrar, i encara, Jahvè m'ha dit: No passaràs aquest Jordà. [3] Jahvè, ton Déu, passarà davant de tu, ell destruirà aqueixes nacions de davant teu, i tu les heretaràs. Josuè serà el que passarà davant teu, com ha dit Jahvè. [4] I Jahvè farà amb aquestes nacions com va fer amb Seon i amb Og, reis dels amorreus, i amb llur terra: que els ha destruïts. [5] I Jahvè els lliurarà al vostre albir, i vosaltres fareu amb ells d'acord amb tot el que us he manat. [6] Sigueu forts i tingueu coratge; no temeu ni en tingueu cap por, que Jahvè, ton Déu, és qui va amb tu: no et deixarà ni et desemparà.

[7] I Moisès cridà Josuè, i li digué en presència de tot Israel: Sigues fort i pren coratge, que tu entraràs amb aquest poble a la terra

2, Nm. xxvii, 13; Supra iii, 27. — 4, Nm. xxi, 24. — 5, Supra vii, 2. — 7, Ios. i, 6; I Rg. ii, 2

2 — *Jo sóc avui.* Moisès tenia vuitanta anys quan tragué el poble de l'Egipte i quaranta passats en el desert fan els 120. Cf. Ex. VII, 7. — *Ja no puc més sortir i entrar.* Hebraisme que significa: jo no puc acomplir les meves funcions. No allega cap malaltia, ni cap xacra, sinó l'edat avançada i sobretot (i quin regust de tristesa tenen aquestes paraules!): *i encara, Jahvè m'ha dit: No passaràs aquest Jordà.* Gr. usa el futur: «ja no podré» en comptes de *ja no puc.* Potser s'adiu més al pensament general.

3-7. — Transmissió dels poders a Josuè nomenat cap del poble.

que Jahvè jurà als teus pares de donar-los, i tu els la faràs heretar.
[8] I Jahvè és qui va davant teu, no et deixarà ni et desemparará: no
temis, ni t'estemordeixis.

La lectura periòdica de la llei

[9] I Moisès escriví aquesta llei, i la donà als sacerdots, fills de Leví,
que portaven l'arca del pacte de Jahvè, i a tots els ancians d'Israel.
[10] I Moisès els féu manament, dient: A la fi de l'any setè, l'any del
jubileu, en la festa de les tendes, [11] quan vindrà tot Israel a pre-
sentar-se davant Jahvè, ton Déu, en el lloc que ell escollirà, llegiràs
aquesta llei davant de tot Israel, a orelles d'ells. [12] Congregaràs el
poble: homes i dones i infants, i els teus estrangers que sojornin en
les teves ciutats, per tal que sentin i aprenguin de témer Jahvè, el
vostre Déu, i parin esment a practicar totes les paraules d'aquesta
llei; [13] i els fills d'ells, que encara no la sabran, sentin i aprenguin de
témer Jahvè, el vostre Déu, tots els dies que viureu damunt la terra,
per anar a posseir la qual passeu el Jordà.

[14] I digué Jahvè a Moisès: Vet aquí que s'atansa el teu dia en
què has de morir: crida Josuè i espereu en la tenda del Testimoni,
que jo li doni ordres.

Anaren, doncs, Moisès i Josuè, i es presentaren a la tenda del
Testimoni. [15] I s'aparegué Jahvè en el Tabernacle, en la columna
de núvol; i la columna de núvol es posà damunt la porta del Ta-
bernacle.

[16] I digué Jahvè a Moisès: Vet aquí que vas a dormir junt amb
els teus pares, i aquest poble s'alçarà, i fornicarà darrera els déus
estranys de la terra on va, i m'abandonarà i romprà el meu pacte

9. — Moisès trameté als sacerdots la llei *(Torà)* que havia escrit. Per *Llei* s'entèn tot el Pentateuc. Encara que *«aquesta llei»* es vulgui restringir al Deuteronomi, com que aquest suposa necessàriament l'existència dels llibres anteriors, el verset 9 ens forneix una prova de l'autenticitat mosaica del Pentateuc.

15. — *I s'aparegué Jahvè en el Tabernacle, en la columna de núvol.* Gr.: «I el Senyor davallà en el núvol i romangué prop de la porta del Tabernacle del pacte».

16. — *Vas a dormir junt amb els teus pares.* Locució tradicional que significa: vas a morir. Cf. Gn. XV, 15, XLVII, 30.

que jo he clos amb ells. [17] I la meva furor s'abrandarà aquell dia
contra ell, i els abandonaré, i els amagaré el meu rostre, i seran
devorats,i els atenyeran molts mals i moltes angoixes, i diran aquell
dia: ¿Tal vegada no m'han atès aquests mals perquè el meu Déu
no és enmig de mi? [18] Però jo, ben cert, amagaré aquell dia el
meu rostre, per tot el mal que ells hauran fet, perquè s'hauran girat
envers déus estranys. [19] Ara, doncs, escriviu-vos aquest càntic, i
ensenya'l als fills d'Israel: posa'l en boca llur, per tal que aquest
càntic em sigui de testimoni contra els fills d'Israel: [20] perquè jo
l'introduiré en la terra que vaig jurar als seus pares, que regala llet
i mel, i menjarà, i s'assaciarà, i s'engreixarà: i es girarà envers déus
estranys, i els serviran, i m'enutjaran, i em menysprearan, i trenca-
ran el meu pacte. [21] I passarà que quan l'atraparan molts de mals i
d'angoixes, aquest càntic, que no caurà en oblit de la boca de la seva
nissaga, protestarà davant el seu rostre, com a testimoni de com jo
avui, abans de menar-lo a la terra que amb jurament els prometia,
he conegut el seu natural i quina cosa farà al seu temps. [22] I Moi-
sès escriví aquest càntic aquell dia, i l'ensenyà als fills d'Israel.

[23] I Jahvè féu de manament a Josuè, fill de Nun, i li digué: Sigues
fort i pren delit, que tu duràs els fills d'Israel a la terra que jo els
vaig jurar, i jo seré amb tu.

[24] I en terminar Moisès d'escriure les paraules d'aquesta llei en un
llibre, fins que s'acabaren, [25] féu de manament Moisès als levites que
duien l'arca, dient: [26] Preneu aquest llibre de la llei i poseu-lo al
costat de l'arca del pacte de Jahvè, el vostre Déu, i sigui allí en tes-
timoni contra tu, [27] perquè jo conec la teva rebequeria i el teu bes-
coll dur: heus aquí que vivint encara jo entre vosaltres, sou rebels

21. — *Quan l'atraparan molts de mals i d'angoixes.* Manca en Gr.

23. — Alguns autors creuen que aquest v. ha d'anar després del 15. Aquí certament fa l'efecte que és fora del seu lloc, puix que interromp el context natural de la narració del càntic de Moisès.

26. — *Al costat de l'arca.* Dins l'arca sols hi havia el Decàleg. El llibre de Moisès conservat en el lloc més sant havia d'ésser, temps a venir i per sempre, *testimoni contra tu,* és a dir, que testimoniaria a Israel com Déu l'havia advertit a bastament i que les seves desfetes eren degudes sols a la seva infidelitat.

a Jahvè: quant més ho sereu després de la meva mort! [28] Congregueu-me tots els ancians de les vostres tribus, i els vostres prefectes, i diré a orelles llurs aquestes paraules, i posaré en testimoni contra ells els cels i la terra, [29] perquè jo sé que després de la meva mort certament us corrompreu i us apartareu del camí que us he manat, i que us atraparà la malaurança en els darrers dies, per haver obrat el mal als ulls de Jahvè, encolerint-lo amb les obres de les vostres mans.

[30] Llavors Moisès pronuncià a orelles de tota l'assemblea d'Israel les paraules d'aquest càntic, fins a la fi.

Càntic de Moisès

(C. XXXII.) [1] Féu atenció, cels, que jo parlaré,
escolti la terra les paraules de ma boca.
[2] Regalimi com la pluja ma doctrina,
degoti com el rou el meu parlar,
com el plugim damunt la verdesca
i com l'aiguat damunt l'herbei.
[3] Puix que el nom de Jahvè proclamo
reteu magnificència al nostre Déu.

Càntic de Moisès. Trobem molt justes aquestes paraules d'Herder sobre el càntic magnific, triomfal i elegíac ensems, dictat per Moisès quan ell sabia que els seus dies eren comptats: «No ens trobem pas en presència d'un poble nòmada de pastors, o d'idees de pastors referents a Déu i a la complexitat de la vida. Ens trobem davant un home nat i educat a l'Egipte, per qui l'Aràbia era una segona pàtria. Aquesta fou l'escena de les seves gestes, dels seus viatges, dels seus miracles. L'esperit de la seva poesia copsa de tots aquests indrets la forma i les imatges. Els deserts de l'Aràbia donen sempre el to: Déu és com la *roca,* com el *foc* que crema i consum; ell esmola el tallant del seu glavi; ell torna al buirac les sagetes xopes de sang; els missatgers de la seva ira són els serpents, etc. La poesia de Moisès és forta, primitiva, rectilínia, com la seva vida i el seu caràcter. El seu esperit és diferent del de Job, David i Salomó; l'ànima enèrgica i abrandada de Moisès es revela en el seu darrer càntic. Les més fresques i les més poètiques imatges dels Salms i dels profetes són una filiació d'aquest cant de Moisès, el qual és com la profecia primitiva, la norma i la regla de totes les profecies.» (Citat per Vig. dins «La Sainte Bible Polyglotte»).

[4] La Roca! perfecta és la seva obra,
totes les seves sendes són dretura,
Déu de fidelitat, sense falsia,
just i recte és ell.
[5] L'ultratjaren fora mida
els seus, tot altre que fills,
raça torta i perversa!
[6] ¿Així, doncs, recompenses Jahvè,
poble foll i dessenyat?
¿No és ell el teu pare qui t'ha fet seu?
¿no és ell qui t'ha creat i establert?

[7] Recorda els temps antics,
considera els anys de gènera en gènera;
pregunta al teu pare, i ell t'ho innovarà,
als teus ancians, i ells t'ho diran.
[8] Quan l'Altíssim donà heretatge a les nacions
quan separava els fills dels homes,
fixava els termenals dels pobles,
segons el nombre dels fills d'Israel.
[9] Car partió de Jahvè és el seu poble,
Jacob, la corda de son heretatge.

[10] El trobà en contrada deserta
en solitud, entre bramuls salvatges,
i l'enrondà, i en prengué esment,

7, Iob VIII, 8

4. — *La Roca!* Nom poètic per a designar Déu; el fonament més ferm de l'home, el seu baluard incommovible. Aquesta imatge es troba també en el càntic de Jacob (Gn. XLIX, 24) i en els Salms. Es sobreentén: *Ell és* la Roca. Es repeteix aquesta locució en els vv. 18, 30, 31.

8. — *Quan... donà heretatge.* Quan Déu assignava als pobles llurs territoris, tenia present Israel. — Gr. diu, en lloc de *fills d'Israel* «àngels de Déu». Vg. és igual que l'hebr. Cal retenir aquesta lliçó.

9. — *Jacob, la corda de son heretatge.* És sinònim de «la part de Jahvè». La imatge és treta del costum egipci d'afitar amb cordes les distintes propietats de terra.

10. — *Contrada deserta.* Remembrança de l'estepa sinaítica. Cf. Oseas IX, 10, qui diu: «Com raïm en el desert trobí Israel».

i el guardà com la nineta de l'ull.
[11] Com l'àguila que desperta sa niada
i plana damunt els seus pollets,
ell estengué les ales, l'agafà
i el portà sobre les seves plomes.
[12] Jahvè tot sol el menà,
déu estrany no tenia a la vora.

[13] El féu pujar a les altures de la terra
i ha menjat els fruits del camp,
li féu xuclar mel de la penya
i oli de la pedra foguera,
[14] crema de vaques i llet d'ovelles,
amb greixor d'anyells,
i moltons de Basan, i bocs,
amb grassor de grills de xeixa;
i sang de raïm, vi escumejant begueres.

[15] Però Jesurun s'ha engreixat i ha tirat coces,
— t'engreixares, t'engrossires, t'engordires —
i rebutjà el Déu que l'havia fet
menyspreà la Roca de la seva salut.
[16] L'han mogut a gelosia amb déus estranys,
amb abominacions l'han encolerit,
[17] han sacrificat a dimonis que no són Déu,
a déus que no havien conegut,
nouvinguts de poca estona,
als quals no havien temut els vostres pares.
[18] La Roca que t'engendrà has abandonada,
t'ets oblidat del Déu, criador teu.

14. — *Grassor de grills de xeixa.* La flor del blat. La part més selecta, per ells, dels animals és comparada amb el millor blat.

15. — *Jesurun.* Vg. «dilectus». És un nom honorífic, que significa probablement *el just,* aplicat a Israel per la seva vocació. En aquesta ocasió té un sentit de sarcasme, car és un *dilecte* que es condueix vilment.

17. — *Dimonis.* Hebr. *xedim,* prepotents, denominació aplicada als déus idolàtrics.

[19] Ho veié Jahvè i n'hagué desdeny,
per l'ultratge de sos fills i de ses filles.
[20] I digué: Jo els escondiré el meu rostre,
veuré quina serà llur darreria,
car generació perversa són ells,
fills en qui no hi ha confiança.
[21] Ells m'han mogut a gelosia amb allò que no és Déu,
m'han enfellonit amb llurs vanes ídoles,
i jo els mouré a gelosia amb un que no és poble,
els enfelloniré amb una nació insensata.

[22] Perquè foc s'és abrandat en el meu rostre
i crema fins al pregon sojorn,
ha devorat la terra i les seves messes
i ha abrusat els fonaments de les muntanyes.
[23] Esgotaré sobre ells les desventures,
acabaré contra ells les meves sagetes,
[24] consumits de fam i beguts de febre
i d'amargant pestilència,
la dent de les bèsties engegaré contra ells
amb verí dels que graponen damunt la pols.

[25] De fora farà orfes el glavi,
de dins la terror,
tant en el fadrí com en la donzella,
l'infant de pit i el baró canusit.
[26] Jo diria: Vull esventar-los,
esborrar del món llur memòria,
[27] si no temés l'insult de l'enemic,

21, Ir. xv, 14; Rom. x, 19

21. — *Ells m'han mogut a gelosia.* Havent adorat allò que no era Déu, seran punits per bàrbars idòlatres que no mereixen el nom de nació. El comentari d'aquestes paraules pot trobar-se, com fan notar molts exegetes, en Jdc. III, 5-7, 12, 14; IV, 1-3; VI, 1-6; 2 Rg. XVII, 7-23; XXIV, 1-20. Cf. també Rom. X, 16-XI, 12.

26-29. — *Jo diria: Vull esventar-los.* Israel mereixia aquest vilipendi. Déu, però, no l'esventa, per tal que els enemics no es creguin triomfadors sobre el poble de Déu per la força de llur braç i es vanin de prevaler sobre Jahvè que no ha pogut salvar el seu poble.

que no ho desconeguin els seus opressors
i diguin: La nostra mà prevalent,
i no pas Jahvè, ha fet tot això,
28 per tal com gent forasenyada són,
en ells enteniment no es troba.

29 Fossin entenimentats, i ho entendrien
i considerarien llur darreria.
30 ¿Com podria perseguir un a mil
i dos posar-ne en fuga deu mil,
sinó perquè llur Roca els ha venuts
i Jahvè els ha abandonats?
31 Car no com la nostra Roca és llur Roca
i els nostres enemics prou en són jutges.
32 Cert, de la vinya de Sodoma és llur cep
i dels planters de Gomorra,
raïms metzinosos llurs raïms
raïms amargants tenen.
33 Metzina de dragons és llur vi,
túixec cruel de víbries.

34 ¿No és això, per cas, ocult dintre de mi,
segellat en els meus tresors?
35 Meva és la venjança i la paga,
al temps que llur peu vacil·larà,
car el jorn de llur perdició és proper,
i s'apressa el destí a ells senyalat.
36 Perquè Jahvè farà justícia al seu poble
i s'apiadarà dels seus servents,
puix que veurà tornada a menys tota força
desaparegut l'esclau i el lliure.

29, Ir. IX, 12. — 35, Eccli. XXVIII, 1; Rom. XII, 19; Hbr. X, 30

30 ss. — Es continua parlant dels enemics d'Israel, no d'Israel. Els seus enemics encara són pitjors.

36. — *Puix que veurà tornada a menys tota força.* Quan el poble haurà perdut tota esperança i estarà reduït a l'extrem, Déu se n'apiadarà i el salvarà.

37 I dirà: ¿On són llurs déus,
la Roca en què es refugiaven,
38 que menjaven el greix de llurs víctimes
i bevien el vi de llurs libacions?
Que s'alcin i us ajudin
i protecció sia sobre vosaltres.
39 Vegeu ara que jo, jo só
i no hi ha déus al meu costat,
jo occeixo i jo faig reviure,
jo percudeixo i jo guareixo,
i de les meves mans no hi ha qui deslliuri.

40 Car jo alço la meva mà als cels
i diré: Tan cert que jo visc eternament.
41 Tot d'una que afuaré el llamp del meu glavi,
i cenyirà el judici la meva mà,
tornaré la venjança als meus enemics
i donaré la paga als qui m'odien.
42 Embriagaré de sang les meves sagetes,
i el meu glavi s'apeixarà de carn;
de la sang dels occits i dels presoners,
de la testa dels prínceps de l'enemic.

43 Aclameu, oh nacions, el seu poble,
perquè la sang dels seus servents ell venjarà,
i pagarà la venjança als seus enemics,
i expiarà la seva terra i el seu poble.

44 I vingué Moisès, i féu sentir totes les paraules d'aquest càntic a orelles del poble, ell i Josuè, fill de Nun. 45 I quan hagué finit de recitar totes aquestes paraules a tot Israel, 46 els digué: Pareu esment a totes les paraules que jo proclamo avui davant de vosaltres, per tal que les transmeteu als vostres fills, i ells practiquin curosament

37, Ir. II, 28. — 39, I Sm. II, 6; Tob. XIII, 2; Sap. XVI, 13; Iob. X, 7. — 43, II Mcc. VII, 6

totes les paraules d'aquesta llei, [47] perquè no és pas per a vosaltres cosa indiferent, ans és la vostra vida; i per mitjà d'elles prolongareu els dies damunt la terra, envers la qual passeu el Jordà, per posseir-la.

Moisès contempla, des del Nebó, la terra promesa

[48] I Jahvè parlà a Moisès aquell mateix dia, dient: [49] Puja en aquesta muntanya d'Abarim, muntanya de Nebó, a la terra de Moab, enfront de Jericó, i contempla la terra de Canaan que jo dono en heretatge als fills d'Israel. [50] I mor sobre la muntanya on puges, i sigues reunit al teu poble, talment com morí Aaró, ton germà, a la muntanya d'Hor i fou reunit al seu poble, [51] per tal com prevaricàreu contra mi en mig dels fills d'Israel. [52] Per això veuràs davant teu la terra, però no entraràs en ella: en la terra que donaré als fills d'Israel.

Benedicció profètica de Moisès

(C. XXXIII.) [1] Aquesta és la benedicció amb la qual beneí Moisès, baró de Déu, els fills d'Israel abans de morir. [2] I digué:

Jahvè vingué del Sinaí,
els aparegué des de Seïr,
resplendí des del munt Faran.
Avançà en mig de miríades santes,

50, Nm. xx, 26; xxvii, 13. — 51, Nm. xx, 12; xxvii, 14

49. — *Abarim.* Plural hebr., cadena de muntanyes, una de les quals és el Nebó, on morí Moisès després de contemplar la terra de Canaan.

51. — *Prevaricàreu contra mi.* Cf. Nm. XX, 1-13.

52. — *Veuràs davant teu la terra, però no entraràs en ella.* Aquestes són les darreres paraules amb què el gran Legislador clogué el seu llibre. Els dos capítols que segueixen podrien pertànyer al llib. de Josuè. Aquest fou el successor de Moisès que assumí les mateixes prerrogatives: cap de l'exèrcit, legislador, jutge i governador del poble. Així mateix continuà l'obra d'historiador. Amb tot, la benedicció següent és text certíssim de Moisès.

2. — *Avançà enmig de miríades santes.* Aquest és un text molt difícil en el qual es troben moltes variants i interpretacions diversíssimes. El més segur és seguir la versió de Vg. — Moisès comença el càntic evocant la teofania del Sinaí i anomena després Seïr i Faran, perquè en aquests tres llocs Déu obrà meravelles.

tenint a sa dreta una llei per a ells.
[3] Tu ames encara els pobles,
tots els seus sants són a la teva mà,
ells estan postrats als teus peus
recollint les teves paraules.
[4] La Llei ens donà Moisès,
herència de la comunitat de Jacob;
[5] I esdevingué rei a Jesurun,
llavors que s'ajustaren els caps del poble
amb totes les tribus d'Israel.

[6] Visca Rubèn i no mori,
però els seus homes siguin comptats.

[7] I aquesta benedicció és per a Judà; ell digué:

Escolta, Jahvè, la veu de Judà,
i mena'l al seu poble;
amb ses mans ha lluitat per ell,
però tu sigues-li ajut contra sos enemics.

[8] I per a Leví digué:

El teu Tummim i el teu Urim
sien de l'home devot teu
que posares a prova a Massà
i renyares a les aigües de Meribà,
[9] d'aquell qui digué de son pare i de sa mare: No els he
i no esguardà els seus germans, [vistos,

3, Sap. III, 1

3. — *Tots els seus sants són a la teva mà.* Es refereix indubtablement a les tribus d'Israel que estan sota la protecció especial de Déu.

5. — *I esdevingué rei.* Al·ludeix Jahvè i no pas Moisès.

6. — *Visca Rubèn.* Després d'una benedicció global a Israel, Moisès, com Jacob (Gn. XLIX), beneeix cada tribu una per una, fora de la de Simeó que resta exclosa, potser perquè, segons la profecia de Jacob, romandria en part dispersa enmig d'Israel; potser també per la feta de Zambrí. Cf. Nm. XXV. — *Però els seus homes siguin comptats.* Com Vg. «et sit paruus in numero». El Gr., en canvi, interpreta que siguin en gran nombre: πολὺς ἐν ἀριθμῷ.

8. — *Tummim... Urim.* Cf. Ex. XXVIII, 29 ss. n. — Gr.: «Doneu a Leví la seva manifestació i a l'home consagrat la seva virtut». — *L'home devot teu.* Aaró i els seus successors.

9. — *No els he vistos.* Remembrança

ni reconegué els seus fills,
car observaren la teva paraula
i el teu pacte custodiaren.
10 Ells ensenyaran els teus judicis a Jacob
i la teva llei a Israel,
posaran l'encens a tes narius
i l'holocaust damunt l'altar.
11 Beneeix, oh Senyor, la seva força,
l'obra de ses mans rep amb grat
eslloma els flancs dels seus enemics
i aquells que l'odiïn mai més no se n'aixequin!

12 I per a Benjamí digué:

L'amat de Jahvè
està en segur prop d'ell
que el cobricela tostemps
i entre els seus muscles sojorna.

13 I per a Josep digué:

Beneïda de Jahvè la seva terra
amb les delícies del cel endalt
i de l'abís estès a sota,
14 amb els millors fruits del solei,
amb els millors dons de les llunes,
15 amb el millor dels munts eternals,
amb el millor de les collades eternes,
16 amb el millor de la terra i sa plenitud,
amb el favor d'Aquell qui habità en l'esbarzer;
davallin sobre el cap de Josep,

16, Ex. III, 2

del càstig infligit als rebels, malgrat els vincles de sang. Cf. Ex. XVII, 32.

12. — *I entre els seus muscles sojorna.* El subjecte de *sojorna* és Jahvè. *Els seus muscles* (de Benjamí) és una allusió a les muntanyes de Betel, tribu de Benjamí, anomenada «casa de Déu i porta del cel», a causa de l'aparició de Déu a Jacob (Gn. XXVIII, 10-22); més tard hi sojornà algun temps l'Arca (Idc. XX, 18; 26-28).

sobre la coronella del príncep entre els seus germans.
17 Son primogènit és brau majestuós,
corns de brúfol són els seus corns,
amb ells cornarà els pobles ensems,
fins als darrers termenals de la terra.
Tals són les miríades d'Efraïm,
tals són els milers de Manassès.

18 I per a Zabulon digué:

Alegra't, Zabulon, en el teu eixir,
i tu, Issacar, en les teves tendes!
19 Ells a la muntanya cridaran els pobles,
allí immolaran sacrificis de justícia,
perquè l'abundància de la mar xuclaran
i els tresors amagats en l'arena.

20 I per a Gad digué:

Beneït qui eixamplarà Gad!
Com una lleona s'ajaça,
braç i testa esbocina.
21 Per ell ullà les primícies
puix que hi era reservada la part del capitost,
però vingué amb els prínceps del poble,
la justícia de Jahvè acomplí
i els judicis seus amb Israel.

22 I per a Dan digué:

Dan, cadell de lleó,
que salta de Basan.

18. — Les tribus de Zabulon i d'Issacar eren confinants, ocupaven territoris entre la Mediterrània i la mar de Genezaret i eren ensems agrícoles i comercials. — *A la muntanya.* Posseïen dues muntanyes que esdevingueren famoses: el Tabor i el Carmel.

21. — *Per ell ullà les primícies.* La tribu de Gad tingué una bella part de la Transjordània, fou de les que posseí les *primícies* de la conquesta, *però vingué* i fou de les més ardides en la conquesta de la Cisjordània.

23 I per a Neftalí digué:

Neftalí, sadoll de favors
i curull de les benediccions de Jahvè,
pren possessió de l'occident i del migdia.

24 I per a Asser digué:

Beneït Asser entre tots els fills,
sia benvolgut entre els seus germans
i mulli en oli el seu peu.
25 De ferro i de coure sigui el teu forrellat,
tant com els teus jorns duri el teu repòs.

26 No té semblant el Déu de Jesurun,
que cavalca els cels per venir-te en socors,
i en sa majestat, els núvols.
27 Un recer és el Déu dels temps antics,
sota teu, braços eterns s'estenen.
Ell rebaté davant teu l'enemic
i et digué: Destrueix!
28 I Israel habità confiat,
ben sola, la font de Jacob,
en terra de forment i de vi,
i el seu cel degota rosada.
29 Tu benaurat, Israel. Qui com tu?
Poble salvat per Jahvè,
escut del teu socors,
espasa de ta victòria!
Tos enemics et llagotejaran
i tu calcigaràs llurs altures.

23. — *De l'occident i del migdia.* Ocupà la regió de la mar de Genezaret i del migdia d'aquesta.

24. — *Beneït Asser... benvolgut.* El mot *Asser* juga amb el mot *benvolgut, favorit, feliç.* — *Mulli en oli.* Nedi en l'abundància. De fet, el seu terreny fou fèrtil en oliverars.

26. — *No té semblant.* Aquí acaba la benedicció particular de les tribus i Moisès clou el càntic amb una benedicció general a totes elles.

Mort de Moisès

(C. XXXIV.) [1] I Moisès pujà de les planes de Moab a la muntanya de Nebó, al cim del Fasgà, que s'escau enfront de Jericó, i Jahvè li mostrà tota la terra: de Galaad fins a Dan, [2] i tot Neftalí, i la terra d'Efraïm i de Manassès, tota la terra de Judà fins a la mar de ponent, [3] i el Nègueb, la plana, la vall de Jericó, la ciutat de les palmes, fins a Sègor.

[4] I Jahvè li digué: Aquesta és la terra que jo vaig jurar que donaria a Abraam, a Isaac i a Jacob, dient: A la teva semença la donaré. Te l'he feta veure amb els teus ulls, però no hi entraràs.

[5] I allí morí Moisès, el servent de Jahvè. [6] I fou enterrat a la vall, en terra de Moab, enfront de Bet-Fogor; però ningú fins al dia d'avui no ha sabut la seva tomba.

[7] I era Moisès, en morir, d'edat de cent vint anys: la seva vista no s'havia afeblit, el seu vigor no havia vingut a menys. [8] I els fills d'Israel el ploraren a les estepes de Moab trenta dies, i així s'acompliren els jorns del plany pel dol de Moisès.

[9] I Josuè, fill de Nun, fou ple d'esperit de saviesa, per tal com Moisès havia imposat les mans sobre ell, i els fills d'Israel l'obeïren, i feren tal com Jahvè havia manat a Moisès.

[10] Mai més a Israel no ha sorgit profeta semblant a Moisès, a qui Jahvè es mostrés faç a faç, [11] ni pels senyals i prodigis que Jahvè l'envià a fer en terra d'Egipte, a Faraó i a tots els seus servents i a tota la seva terra, [12] ni per tota la poderosa gesta i tota la gran terror que Moisès acomplí als ulls de tot Israel.

1, Supra III, 27; II Mcc. II, 4. — 4, Gn XII, 7; XV, 18

1-10. — Aquesta conclusió històrica, escrita sens dubte per Josuè (no hi ha cap altra hipòtesi que sigui acceptable), és l'oració fúnebre dictada sobre la tomba, sempre més desconeguda, del gran Legislador, l'home amat de Déu. El plany d'Israel en els camps de Moab, a través de la història d'aquest poble estrany i únic, ens fa l'efecte d'un esclat de sentiment fugisser: el ploraren, però després es decantaren tossudament de la Llei que ell, el servent de Jahvè, els havia assenyalat insistentment fins a esgotar la seva vida heroica repetint el mateix clam.

TAULA

Pàgs.

LEVÍTIC

Notícia preliminar 3

I PART. ELS SACRIFICIS

1. — *Diverses espècies de sacrificis:*
L'holocaust 5
Oblacions no sagnants 7
El sacrifici pacífic 8
El sacrifici expiatori 10
Els sacrificis per delicte 13
Participació en els sacrificis 15
Sotaescrit 18
2. — *Consagració dels sacerdots* 19
3. — *El càstig dels violadors* 23

II PART. PURESA I IMPURESA LEGAL

1. — *Prescripcions generals:*
Els animals legalment mengívols 26
De la partera 29
Dels leprosos 30
Impureses involuntàries 37
Ritu de l'expiació solemne 40
2. — *Lleis de santedat:*
Unitat del Santuari. 43
Ús de la sang 44

Págs.

Llei matrimonial 44
Preceptes religiosos i morals 47
Sancions 49
Santedat dels sacerdots 52
Integritat de les víctimes 54

III PART. LES FESTES I EL CULTE

El sàbat 56
La Pasqua 56
La Pentecosta 57
El Cap d'any 58
La festa de les tendes 58
Les llànties del Santuari 59
Els pans de la proposició 60
Càstig d'un blasfem 60
L'any sabàtic 61
El jubileu 62
Prometences als observadors de la llei 65
Amenaces als transgressors 66
Vots i llur redempció 69
Delmes 71

NOMBRES

Notícia preliminar. 75

I PART. LA PARTENÇA DEL SINAÍ

1. — *El cens d'Israel:*
El cens del poble i ordre del campament 79
Cens dels levites 85
Funcions dels levites 88
2. — *Legislació complementària:*
Exclusió dels impurs 92
Expiació per mancaments al proïsme 92
Emoluments dels sacerdots 93
Llei de la gelosia 93
El Nazareat 95

Pàgs.

La benedicció sacerdotal 96
3. — *Darrers esdeveniments al Sinaí:*
Ofrenes dels caps de tribu al Tabernacle 97
Consagració dels levites 101
Celebració de la Pasqua al Sinaí 103
La columna de foc. 104
Les trompetes d'argent 105

II PART. DEL SINAÍ A CADES-BARNE

Partença del Sinaí 106
1. — *Les revoltes del poble en el desert:*
La revolta de Taberà i el càstig. 108
La murmuració de Maria i Aaró 111
2. — *Sojorn a Cades-Barne:*
Exploracions a la terra de Canaan 112
La revolta del poble 114
El càstig 116
Noves lleis cerimonials 118
Càstig d'un violador del sàbat 120
Revoltes de Core, Datan i Abiron 120
La vara d'Aaró 124
Deures i drets dels levites 125
Immolacions i purificacions 128
Mort de Maria, germana de Moisès 130
Les aigües de Meribà 130

III PART. DE CADES A MOAB

Israel i Edom 132
Mort d'Aaró. 133
Victòria sobre el rei d'Arad 133
El serpent d'aram 134
D'Obot a la muntanya de Fasgà 135
Victòries sobre els reis dels amorreus i de Basan 136

IV PART. ISRAEL A LA PLANA DE MOAB

Les malediccions de Balaam. 138
Els oracles de Balaam. 141

Págs.

La idolatria d'Israel 147
Nou cens d'Israel 148
L'herència de les filles 152
Josuè, successor de Moisès 153
Ordinacions pertocants als sacrificis 154
Lleis relatives als vots. 158
Victòries sobre els madianites 160
Distribució del territori a l'est del Jordà 163
Els campaments d'Israel 166
Repartició de la terra promesa 168
Les fronteres de Canaan 168
Ciutats levítiques 170
Ciutats de refugi 171
L'herència de les pubilles 173

DEUTERONOMI

Noticia preliminar 177

Primer discurs de Moisès

Introducció històrica 181
Del Sinaí a Cades 182
Sojorn a Cades 183
De Cades al desert de Cadèmot. 185
Victòries sobre Seon i Og 187
Repartiment de la Transjordània 189
Exhortació a l'observança de les lleis 191
Les ciutats de refugi a la Transjordània 194

Segon discurs de Moisès

Introducció històrica 195
Pròleg:
L'origen dels preceptes 195
L'amor de Déu, fonament d'Israel. 198
Benediccions a la fidelitat. 202
Els dons de Déu 203
Nova exhortació a l'obediència 207

Pags.

§ 1. — *Legislació religiosa:*
Unitat de Santuari i de culte 210
Contra els ritus gentílics 213
Càstig de la idolatria 213
Contra els ritus pagans i les viandes impures 215
Els delmes 216
L'any sabàtic 217
Rescat dels primogènits 219
Les tres festes anuals 219
§ 2. — *Dret públic:*
Dels magistrats 221
De la idolatria 221
De les víctimes 221
Càstigs 221
El tribunal suprem 222
De l'elecció de rei 223
Dels sacerdots i dels levites 223
Dels profetes 224
Les ciutats de refugi 225
Dels límits 226
Dels testimonis 226
De la guerra 227
Expiació d'una mort d'autor desconegut 229
El tracte de les dones captives 229
§ 3. — *Dret privat:*
El dret de primogenitura 230
Càstig del fill rebel 231
Els cadàvers dels penjats 231
Objectes perduts i trobats 231
Lleis diverses 232
Santedat del matrimoni 232
Exclusió de la comunitat 234
Puresa del campament 235
Esclaus fugitius 235
Contra la prostitució 235
De la usura 236
Dels vots 236
Raïms i espigues del camp 236
El divorci 236
Exempció militar del novell casat 237
No empenyorar coses necessàries 237
Del rapte d'una persona 237
Precaucions contra la lepra 237

Págs.

Més sobre empenyoraments 238
La paga dels salaris 238
La responsabilitat individual 238
Protecció als febles 238
Contra els càstigs excessius 239
Llei del levirat 239
Les baralles 240
Pesos i mesures. 240
Destrucció dels amalecites 240
Les primícies 241
Els delmes 242
Exhortació final al compliment del pacte 242

Terç discurs de Moisès

Renovellament del pacte 243
Benediccions i malediccions 245
Exhortacions a l'observança de la llei 250

Comiat i mort de Moisès

Josuè, successor de Moisès 255
La lectura periòdica de la llei 256
Càntic de Moisès 258
Moisès contempla, des del Nebó, la terra promesa. 264
Benedicció profètica de Moisès 264
Mort de Moisès. 269

ESMENES

Pàg.	Línia	On diu	Ha de dir
11	15-16	el sacerdot l'expiació	el sacerdot
11	nota 13	fecerit. Quod	fecerit quod
36	nota 34	alnitre	salnitre
52	nota 8	*Que us santifico*, seguint el text massorètic. Gr. i Vg. amb el Samarità llegeixen: qui *els* santifico	*Que els santifico*, seguint Gr. i Vg. amb el Samarità. El text massorètic posa «*us* santifico»
59	nota 39	fint	fins
63	nota 29	asdevé	esdevé
66	15	ha.	he
81	22	comptats.	comptant
90	6	en amunt els	en amunt fins als cinquanta anys els
98	14	bou	boc
143	4	amb ell	i amb ell
146	nota 17	tumult	els fills del tumult
240	24	tot.	tots
247	nota 22	*destu*	*aestu*

AQUEST SEGON VOLUM DE LA SAGRADA BÍBLIA,
ANOSTRADA PER CURA I A DESPESES DE LA
FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA, FOU ACA-
BAT D'ESTAMPAR ALS OBRADORS DE
LA TIPOGRAFIA EMPORIUM EL DIA XI
DE DESEMBRE DE L'ANY DE GRÀ-
CIA MCMXXVIII, FESTA DEL
NOSTRE PAPA SANT DA-
MAS, EGREGI PROPUL-
SOR DE LA MAGNA
OBRA BÍBLICA JE-
RONIMIANA

CONCESSIONARIS EXCLUSIUS
PER A LA VENDA
CASA SUBIRANA
LLIBRERIA PONTIFICIA
BARCELONA

PREU: 10 PTES.

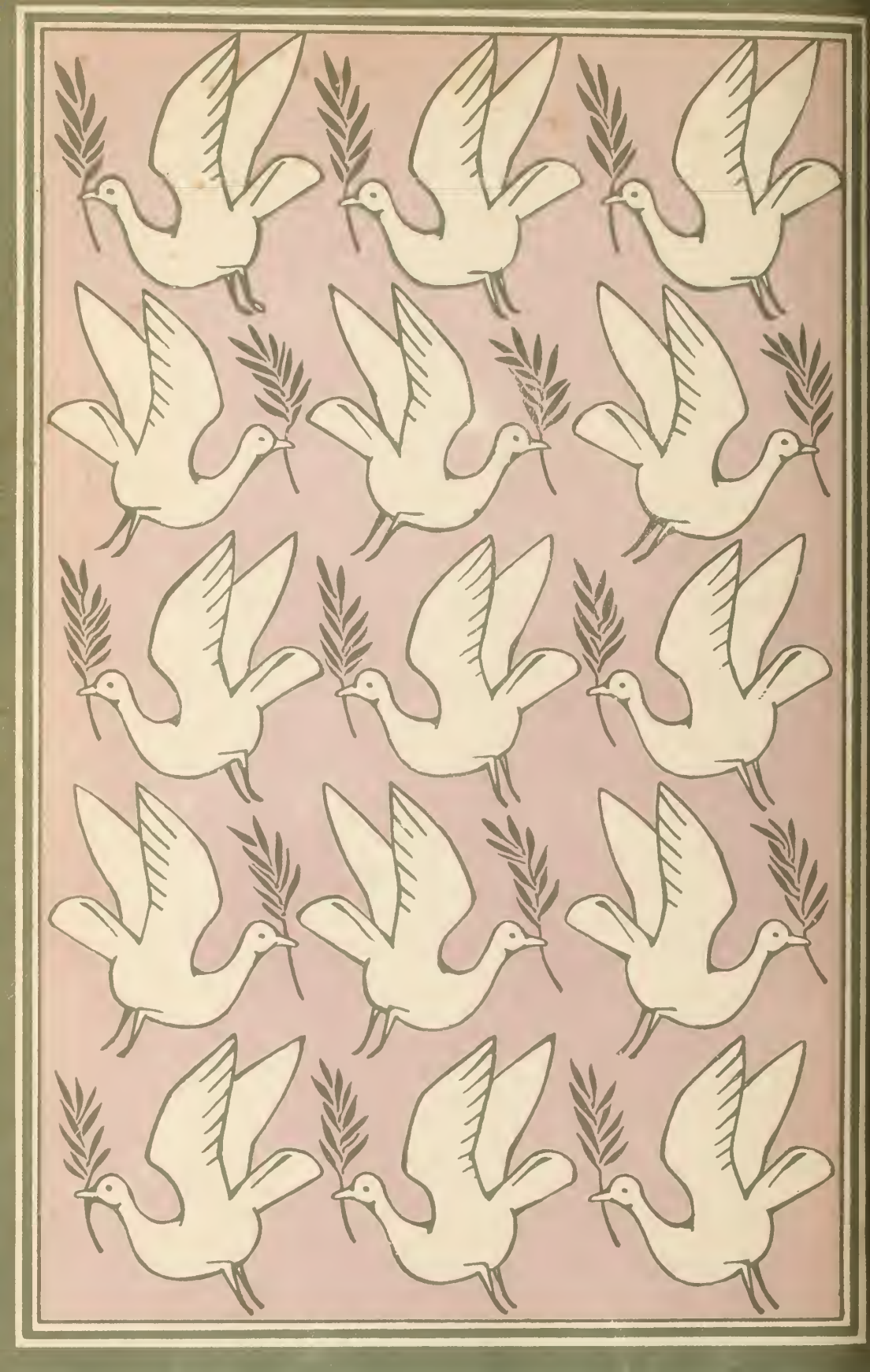

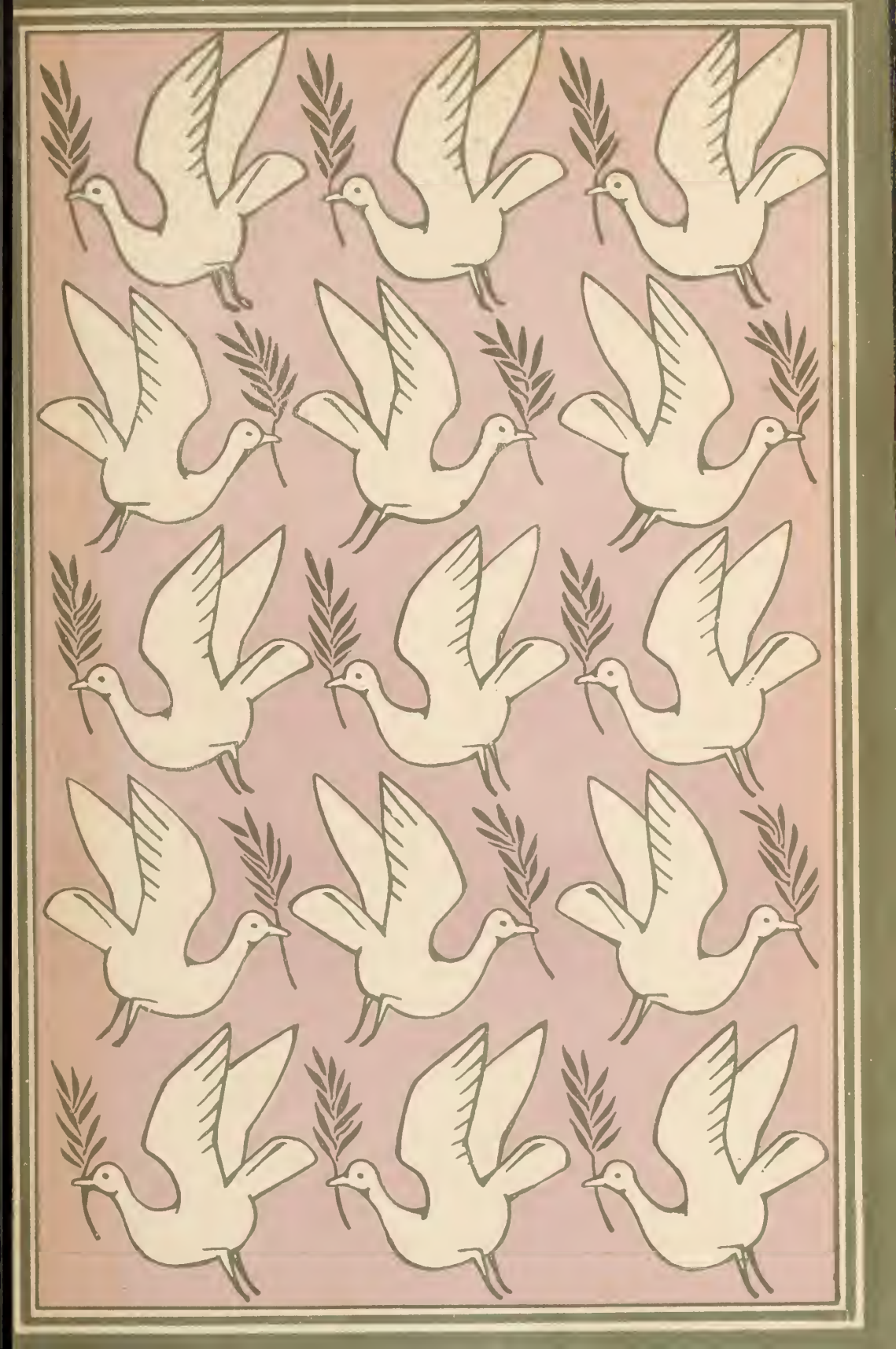

BS212 .1928 v.2
La Sagrada Biblia ...
Princeton Theological Seminary-Speer Library
1 1012 00005 8224